

Tartu Ülikool

Filosoofiateaduskond

Kultuuriteaduste ja kunstide instituut

Etnoloogia osakond

Ehti Järv

**„EGA SAARE PEAL MEIL INFO LIIGUBKI AINULT ARVUTIS“:
KOLLEKTIIVSED PRAKTIKAD RUHNU INTERNETIVÄLJAL**

Magistritöö

Juhendajad: Pille Runnel (PhD)

Maarja Kaaristo (MA)

Tartu 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. UURIMISOBJEKTI MÄÄRATLEMINE.....	7
1.1 Ruhnu saare ajaloost ja elanikkonnast.....	7
1.2 Saare geograafilisest ja ühiskondlikust perifeersest staatusest.....	10
1.3 Kommunikatsioonivahendid saare igapäevaelus.....	12
1.4 Kollektiivselt kasutatavad internetitehnoloogiad.....	13
1.4.1 Ruhnu Valla koduleht.....	13
1.4.2 Ruhnu blogi – „Ruhnu päevik“.....	13
1.4.3 Ruhnu foorum.....	14
1.4.4 Facebooki grupp <i>Runö – Island of Ruhnu</i>	14
1.4.5 Facebooki grupp „RUHNU“.....	15
1.5 Varasem uurimislugu.....	15
2. UURIMISTÖÖS KASUTATUD MEETODID.....	19
2.1 Digitaalse antropoloogia uurimisvaldkond ja meetodid.....	19
2.2 Ruhnu internetivälja uurimisel kasutatud meetodid.....	22
2.3 Välitööd <i>offline</i> ’is ja informandid.....	24
2.4 Töös kasutatud analüüsimeetodid.....	29
2.5 Minu kui uurija eneserefleksioon.....	32
3. TEOREETILISE RAAMISTIKU LOOMINE.....	35
3.1 Kohalikkuse loomine internetis ja interneti abil.....	35
3.2 Praktikad ja väljateooria.....	39
3.3 Internetiväli ja internetipraktikad.....	41
3.4 Osaluskultuur, kodanikuks olemine ja sotsiaalsete suhete konstrueerimine internetiväljal.....	44
4. INTERNETIVÄLJA KUJUNEMINE: SUBJEKTID JA TEHNOLOOGIAD.....	50
4.1 Uuritavad.....	50
4.1.1 Ruhnu püsielanikud.....	52
4.1.2 Ruhnurootslased.....	55
4.1.3 Suveruhnlased.....	58
4.1.4 „Noortegrupp“.....	59
4.2 Suhtumine isiklikesse ja kollektiivsetesse internetipraktikatesse.....	60
4.2.1 Personaalsed internetipraktikad.....	60
4.2.2 Kollektiivsed internetipraktikad.....	64
4.3 Tehnoloogiad.....	66
4.3.1 Ruhnu valla koduleht.....	67
4.3.2 Ruhnu blogi „Ruhnu päevik“.....	69
4.3.3 Ruhnu foorum.....	77
4.3.4 Facebooki grupp „RUHNU“.....	79
4.3.5 Facebooki grupp <i>Runö – Island of Ruhnu</i>	80
4.4 Sotsiaalsete suhete konstrueerimine Ruhnu internetiväljal.....	83
Kokkuvõte.....	95
5. BLOGI KOHALIKUS ELUS OSALEMISE VAHENDINA.....	97
5.1 Uuritavate rahulolu kohaliku omavalitsusega.....	98
5.2 Blogi on sotsiaalseks ruumiks, kus tõstatada Ruhnu probleemküsimusi ja avaldada arvamust: praktikate analüüs.....	100
5.3 Regulaarse laevavahenduse ja Ruhnule oma laeva ehitamise teemade kajastus blogis: praktikate ja informantide suhtumiste probleemikeskne analüüs.....	108

Kokkuvõte	118
KOKKUVÕTE.....	119
ALLIKAD JA KIRJANDUS.....	123
SUMMARY	134
Lisa 1. Ruhnu omandisuhete kaart	138
Lisa 2. Näide Ruhnu valla kodulehe esilehest.....	139
Lisa 3. Näide blogi „Ruhnu päevik“ esilehest.....	140
Lisa 4. „Ruhnu päeviku“ statistika 17.04.2013	141
Lisa 5. Näide Ruhnu foorumi esilehest	142
Lisa 6. Näide Facebooki grupi <i>Runö – Island of Ruhnu</i> esilehest.....	143
Lisa 7. Näide Facebooki grupi „RUHNU“ esilehest.....	144
Lisa 8. Küsitluskava 2009. aasta välitöödel	145
Lisa 9. Küsitluskava 2010–2013. aasta välitöödel	148
Lisa 10. Intervjueeritute andmed.....	152

SISSEJUHATUS

Minu teadvusesse jõudis Ruhnu saar 2006. aastal, kui Eesti meediaväljaanded hakkasid kajastama nn Ruhnu karu temaatikat¹ – anti ülevaateid jahimeeste tegevusest karu kinnipüüdmisel ning viimaks arutleti, kuhu varakevadise jääga saarele sattunud loom lõpuks kadus. Tõuke Ruhnule välitöödele minekuks andis mulle aga mõni aasta hiljem Eesti internetimaastikul teistest erineva, kollektiivselt peetava blogi – „Ruhnu päeviku“² – regulaarne lugemine ning selle vahendusel saare elu ja inimestega tutvumine. Esimestel välitöödel koos Tartu Ülikooli etnoloogia osakonna kaastudengite Helleka Koppeli ja Sigrid Solnikuga tekkis mul huvi uurida Ruhnu internetivälja, mille osaks on ka mainitud blogi.

Magistritöö põhineb etnograafilistel välitöödel, mis toimusid 2009. aastast kuni 2013. aasta kevadeni ning mille puhul kombineerisin erinevaid uurimisviise: osalusvaatlus ja intervjuerimine saarel füüsiliselt kohapeal olles ning *online*-välitööd. Kasutatud meetoditest ning uurimishuvist ja -küsimustest lähtuvalt positsioneerin oma uurimistöö digitaalse antropoloogia valdkonda, mis on üks meediaantropoloogia suundi. Lähtudes digitaalses antropoloogias tänapäeval käibel olevast metodoloogilisest suunitlustest, kus peetakse oluliseks *online*- ja *offline*³-kontekstide uurimist tervikuna, analüüsin magistritöös nii ruhnlastega tehtud intervjuusid, välitöödel osalusvaatluse käigus kogutud materjali kui ka uuritavate loodud meediatekste. Mõnel juhul võib intervjuu laiendada või kontekstualiseerida meediateksti, teisalt aga väljendab see informandi suhtumisi ja arusaamu enda internetipraktikatest. Minu empiirika põhineb esmajoones intervjuudel, mis on tehtud 45 Ruhnuga seotud informandiga. Kõigist uuritavatest elas intervjuu tegemise hetkel alaliselt Ruhnus 20 inimest ja suviti külastas saart 13 suveruhnlasest informanti. Intervjueeritud ruhnurootslaste järeltulijaid oli kuus ning nn noorte gruppi kuulus viis vastajat. Lisaks intervjuudele analüüsin *online*'is kogutud ja salvestatud meediatekste, mida uuritavad on loonud erinevate Ruhnuga seotud internetipraktikate kaudu. Analüüsin viit internetitehnoloogiat: Ruhnu valla kodulehte; kollektiivset blogi „Ruhnu päevik“; Ruhnu foorumit; Facebooki gruppi *Runö – Island of Ruhnu*; ja Facebooki gruppi „RUHNU“.

¹ Loe näiteks: Ammas, Anneli 2006. „Karuhirmus Ruhnu õpib vilistamist“ – Eesti Päevaleht. 19. aprill, <http://www.epl.ee/news/eesti/karuhirmus-ruhnu-opib-vilistamist.d?id=51036810>, (vaadatud 19.05.2013)

² <http://ruhnlane.blogspot.com/>

³ Terminid *online* ja *offline* on siin ja edaspidi jäetud eesti keelde tõlkimata, kuna puudub vaste, mis viitaks nii tabavalt internetikeskkonnale või füüsilise maailma kontekstile.

Välitööde ja kogutud empiirilise materjali kirjeldusest selgub, et minu uurimuse teljeks on kohalikul tasandil kasutatavad internetitehnoloogiad ning huvitun eri subjektide tegevustest seoses eelnevalt mainitud tehnoloogiatega. Selline ülesehitus võimaldab mul püstitada magistritöö peamise eesmärgi – uurida, milliste eesmärkide nimel kohalikul tasandil interneti kasutatakse ning milliseid funktsioone kannavad Ruhnu jaoks kollektiivsed internetipraktikad?

Uurimistööd läbivat eesmärki olen konkretiseerinud ning kitsendanud viie abistava uurimisküsimusega:

1. Kuidas moodustub Ruhnu internetiväli?⁴
2. Kes tegutsevad Ruhnu internetiväljal?
3. Milliste eesmärkide nimel subjektid internetitehnoloogiaid kasutavad?
4. Kuidas konstrueeritakse sotsiaalseid suhteid Ruhnu internetiväljal?
5. Kuidas toimib blogi kohalikul tasandil kaasarääkimise vahendina?

Magistritöös püüan uurida interneti lokaliseerumist ühe Eesti väikesaare, Ruhnu küla näitel, kasutades analüütilis-teoreetiliste kategooriatena internetivälja, -tehnoloogiate ja -praktikate mõisteid. Pierre Bourdieu (2005 [1977]) teooriast inspireeritud internetipraktikate teooria abil püüan mõista, kuidas internetipraktikad moodustuvad ja taasloovad sotsiaalsete subjektide jaoks internetivälja. Internetiväli on meediaantropoloog John Postilli (2011) loodud teoreetiline kategooria, mis aitab mõista globaalse tehnoloogia lokaliseerumisprotsesse. Analüüsin, kuidas uuritavad on internetitehnoloogiad kohalikele oludele sobivaks kohandanud, samuti huvitun internetipraktikate kaudu sotsiaalsete suhete loomisest või muutumisest. Lähtudes osaluskultuuri ja -meedia käsitlustest (nt Carpentier 2007b), uurin „Ruhnu päevikut“ kui vahendit, mille abil blogipostituse kirjutaja saare elu puudutavatest küsimustes kohalikul tasandil kaasa räägib, väljendades oma seisukohti või tõstatades probleeme.

Magistritöö jaguneb viieks peatükiks. Esimese peatüki eesmärk on anda lugejale ülevaade Ruhnu saare ajaloost ning elanikkonnast ja lisaks määratleda uurimisobjektina internetitehnoloogiad. Samuti peatun Ruhnu varasemal uurimislool.

⁴ Internetiväli on mõiste, mille on loonud John Postill teoreetilise kategooriana viitamaks sotsiaalsete suhete ja praktikate kogumile, mis on lahutamatu läbi põimunud internetitehnoloogiast (näiteks kirjaloendid, foorumid, portaalid, blogid jms) (Postill 2011: 4).

Teises peatükis tegelen metodoloogiaküsimustega: määratlen, millisesse valdkonda magistr töö paigutub ning annan ülevaate Ruhnu internetivälja käsitlemisel rakendatud uurimis- ja analüüsimeetoditest ja arutlen enda kui uurija rolli üle.

Kolmandas peatükis sõnastan uurimust raamistavad teoreetilised lähtepunktid. Katusteooria selgitab indiviidi ja teda ümbritseva maailma suhet – kuidas subjekt ning sotsiaalne struktuur omavahel suhestuvad. Kasutades Pierre Bourdieu (2005 [1977]) teooriat praktikatest, püüan mõista, kuidas internetipraktikad moodustavad ja taasloovad sotsiaalsete subjektide jaoks internetivälja. Tuginedes Nick Couldry (2004), John Postilli (2011), Daniel Milleri (2011) jt kaasaegsete internetiuurijate lähenemistele, on võimalik selgitada, kuidas toimub interneti kohalikustumine internetivälja kaudu, mis omakorda on moodustunud subjektide poolt kasutuses olevatest internetipraktikatest. Osaluskultuur, mis on aluseks ideele aktiivsest kodanikust (Carpentier 2007b), võimaldab kontseptualiseerida, kuidas osalusmeedia kui tehnoloogia annab subjektile võimaluse kohalikul tasandil osaleda, ning nende protsesside koostoimel konstrueeritakse sotsiaalseid suhteid.

Magistr töö kaks viimast peatükki otsivad vastuseid esitatud uurimisküsimustele. Neljandas peatükis analüüsin, kuidas Ruhnuga seotud subjektid valivad ning kohandavad internetitehnoloogiaid vastavalt välja ja subjekti eesmärkidele ning kuidas luuakse sotsiaalseid suhteid väljal. Viiendas peatükis tegelen kitsamalt „Ruhnu päeviku“ analüüsiga. Sealjuures leian, et lisaks suhete loomisele ja hoidmisele on kollektiivsel blogil potentsiaali olla kohaks, kus oma arvamust väljendada ning öelda sõna sekka kohaliku elu küsimustes.

1. UURIMISOBJEKTI MÄÄRATLEMINE

1.1 Ruhnu saare ajaloost ja elanikkonnast

Ruhnust leitud vanimad inimasustuse jäljed on arheoloogid dateerinud kiviaega. Saare tollased püriasukad tegelesid juba hülgepüügiga (Kriiska, Lõugas 2005: 123).⁵ Pole teada, millal asusid saarele elama rootsi päritolu inimesed, ent säilinud on 1341. aastast pärit Kuramaa piiskopi kiri, milles tõendatakse rootslaste asumist Ruhnu saarele. Kirjas kinnitatakse saarele elama asunud rootslastele kehtivat Rootsi õigust, mida peetakse siinsete rootslaste asustuse aluseks. Sisuliselt tähendas see piiratud koormisi ning talupoja suuremaid sotsiaalseid õigusi. (Sarv 1999: 147) Seega oligi üks peamisi erinevusi eestirootslaste ning eestlaste vahel esimeste isiklik vabadus, sel ajal kui eestlased olid muudetud sunnismaisteks.

Ruhnlasted kasutasid oskuslikult oma privileege, sest reaalselt keskvoim muust maailmast eraldatud saarele ei jõudnud. 17. sajandil läks koos Eesti territooriumiga ka Ruhnu Rootsi kuningale, kes annetas saare oma poolvennale Carl Carlsson Gylenhjelmile. Riigiamiral üüris saare omakorda välja baltisakslasele, kuid hiljem ostis saare rahvas end riigiamiralilt vabaks ning saare elanikud muutusid maksutalupoegadeks. (Lorentz 1991: 2)

Pärast Põhjasõda muutus eestirootslaste olukord üldiselt halvemaks, sest aadlike ainuvõim tugevnes veelgi, kuna Vene impeerium äärealade olukorrast ei huvitunud. Seevastu ruhnlasted elasid sel perioodil paremini kui ülejäänud rootslased Eesti territooriumil, sest keskvoim saarele praktiliselt ei ulatunud. 1816. aasta Eestimaa talurahvaseadust rootslastele ei rakendatud, sest nemad olid juba „vabad“. Seetõttu ei vabastatud neid veel pärisorjusest, samuti polnud rootslastel õigust omavalitsusele ega ka kooliharidusele. Alles 1856. aasta talurahvaseaduses ning selle hilisemates lisades oldi arvestatud ka nendega. (Küng 1991: 11-13)

Eesti Vabariigi iseseisvumine 1918. aastal tõi eestirootslastele kaasa suured muutused. Paranesid majanduslikud olud, suurenes põllumajanduslik toodang, arenes merekaubandus. Vabariigi alguspäevil tõusis teravalt esile Ruhnu küsimus, täpsemalt, millise riigi koosseisu peaks saar kuuluma. Geograafiliselt oli saar kõige lähemal Lätile, kuid ruhnlaste põhilised hülgepüügi alad paiknesid Eesti vetes. Viimane argument sai määravaks ning Ruhnu saar arvati Eesti riigi koosseisu. Seejuures tehti saare elanikele mitmeid soodustusi – Ruhnu

⁵ Ruhnu valla kodulehel asub saare ajalugu puudutav põhjalik kronoloogia: <http://ruhnu.ee/category/cronology/>

noormehed võisid armeeteenistuse läbida oma kodusaares majakavahiks olles, ruhnlastele jäid alles nende hülgepüügi alad Eesti territooriumil. (Kaks maad 1999: 7)

Eesti Vabariigi esimese põhiseadusega oli vähemusrahvastele antud palju õigusi, näiteks õigus emakeelsele haridusele, õigus moodustada rahvuslikke institutsioone jne (Sarv 1999: 148). Samas polnud Ruhnu oma kauguse tõttu nende arenguteni veel jõudnud. Eesti Vabariigi sõjaväeesindaja kapten Schilleri 1919. aasta telegrammist peaministrile selgub, et saare elanikud polnud 1919. aasta maikuuks Eesti iseseisvumisest veel midagi kuulnud (Matsulevitš 1993: 160–162). Alates 1936. aastast kuni Eesti Vabariigi iseseisvuse lõpuni halvenes eestirootslaste olukord taas. Algas eestistamispoliitika, mis tähendas vähemusrahvaste õiguste vähenemist (Sarv 1999: 148). Ruhnlaste puudutasid need arengud teiste rannarootsi aladega võrreldes palju vähem. Võib isegi väita, et 1930. aasta maareform ja paadimootorite sisseostmine saarele muutsid just 1930. aastad Ruhnu kõige edukamaks perioodiks (Lorentz 1991: 3).

1939. aasta nn baaside leping tõi kaasa paljude eestirootslaste sundkorras lahkumise oma kodudest. 1940. aasta kevadel läksid Osmussaar, Suur- ja Väike-Pakri ning Naissaar täielikult Vene sõjaväe kontrolli alla, sealsed elanikud olid sunnitud mandrile ümber asuma (Küng 1991: 19–22). Ka baaside aeg möödus ruhnlastele hoopis rahulikumalt, saare tuletorni paigutati küll vene sõjaväepost, kuid sundkorras lahkumist ei nõutud (Lorentz 1991: 3). Ulatuslik lahkumine saarelt leidis aset augustis 1944, kui põgeneti ühiselt mootorpaadiga ”Juhan”. Aastatel 1943–1944 põgenes Rootsi 282 Ruhnu elanikku (Kaks maad 1999: 7). Alles jäi vaid kaks peret (Lauk et al. 2009: 10).

Seoses ruhnlaste peaaegu täieliku migreerumisega ajaloolisele kodumaale Rootsi ning Eesti okupeerimisega Nõukogude Liidu poolt toimusid saarel drastilised muutused. Tühjaks jäänud majapidamistesse asusid elama ümberkaudsetelt saartelt (valdavalt Kihnust) pärit perekonnad, tuues kaasa ka oma kultuuri. Ruhnu arvati Pärnu rajooni koosseisu, saarel moodustati külanõukogu. Nõukogude perioodil oli elanikkonna voolavus Ruhnus väga suur. Ruhnu tulid uued inimesed mandrilt, Saaremaalt, Kihnust ja teistelt väikesaartelt. Pärast rootslaste lahkumist on rahvastik saarel olnud väga kirju ja palju vahetunud. Nõukogude võimust ja vastavast elukorraldustest tulenevalt loodi 1949. aastal Ruhnus kolhoos „Ruhnu“, mis 1951. aastal muudeti kalurikolhoosiks „Kommunismi Majak“. Oma kolhoos tähendas mõningast õitseagega saare ajaloo: inimesi elas seal aastaringselt ligi 200, tegeleti kalapüügi ja põllumajandusega. Saarele ehitati 1950. aastatel oma elektri jaam ning Ringsu neemele rajati

sadam. (Kapsta 2002: 59) Kuid 1970. aastal iseseisev kolhoos likvideeriti ning Ruhnu kalurid läksid tööle Pärnu kalurikolhoosi „Pärnu kalur“. Likvideerimise käigus kaotasid paljud saareelanikud töö, mistõttu oldi sunnitud mujale elama kolima. Alates 1970. aastatest on saare aastaringne elanikkond olnud umbes 50–70 inimese vahel. (Lauk et al. 2009: 10)

Seoses Eesti taasiseseisvumisega tekkis ruhnurootslastel võimalus taas oma kodusaaressaarega kontakti astuda. Lisaks muudele ühiskondlikele muutustele toimusid muudatused ka saare halduskorralduses – Ruhnu viidi üle Saaremaa alla ning saar nimetati eraldiseisvaks vallaks.

1990. aastate alguses alanud omandireform tekitas keerulisi suhteid Ruhnus alaliselt elavate inimeste ning oma kodutalusid tagasi soovivate ruhnurootslaste vahel. Ruhnu juurtega Jakob Steffensson, ruhnurootsi kultuuri talletaja ja selle eest võitleja, pühendab oma raamatus „Meie, ruhnulased“ (2006) viimase peatüki oma isatalu tagasisaamise võitluse kirjeldamisele. Ka saarel alaliselt elanud inimesed meenutavad Eesti taasiseseisvumise algusaegu kui valulikku perioodi, mida kujundasid pikad kohtuprotsessid omandivaidluste lahendamiseks.

*Siis kui vabariik alles tuli – 92 oli vist esimene aasta, kui nad üldse tulid saare peale – siis vat see oli jällegi niisugune ajajärk ... see oli valulik – esimesed rootsi kogukonnaga kohtumised, kohtuprotsessid, omandiküsimuste lahendamised olid näiteks väga valulikud nendele, kes omasid Ruhnus mingisugust maja, mis oli enne rootslastele kuuluv. Meie maja kohtuprotsess kestis seitse aastat. [] ... ma ei räägi selle omanikuga, lihtsalt ei räägi [] Ja kes saab selles mind süüdistada [naerab], kui ta tahab mu kodu mu alt ära võtta. Kummal on siis rohkem õigus, kas neil või siis meil? (Merle*⁶, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

20 aasta jooksul on need tulised konfliktid lahendatud ning külaelu stabiliseerunud. Intervjuudeski tõdetakse suhete normaliseerumist ning ka ühiskondlike muutustega harjumist. Hetke saareelu kajastava uurimusliku materjali puudulikkuse tõttu on huvitav vaadata, kuidas kohalik omavalitsus annab saare tänapäevasest seisust ülevaadet Ruhnu valla kodulehel. Näiteks tõmbab tähelepanu asjaolu, et saare kirjelduses on endiselt kasutuses 2009. aasta andmed, mis praeguseks hetkeks on näiteks elanike arvu osas muutunud (vrd statistikaameti andmed 2012. aasta kohta⁷):

1. jaanuari 2009. aasta seisuga on Ruhnu saarel 29 majapidamist, kus elab kokku 56 inimest, kellest 14 on lapsed. 50 % täiskasvanutest on hõivatud palgatööga, kes saavad sealt ka oma peamise sissetuleku. Saarel asuvad järgmised asutused: ilmajaam, lennujaam, elektriyaam, sadam, piirivalve kordon, Eesti Posti frantsiisikontor, muuseum, kool, raamatukogu koos internetipunktiga, töökoda, vallavalitsus. Ruhnu uues ja vanas kirikus töötab kirikuõpetaja. [] Oma ettevõttes tegutsevad põhitöökohaga 10 inimest. Saarel on 2 aastaringset töötavat kauplust, 6 majutusasutust ja üks rendisaun. Põllumajandusega [] on seotud kuus peret. (http://ruhnu.ee/ruhnu-uldandmed/)

⁶ Tärn informandi nime järel tähendab käesolevas magistritöös seda, et informandi nimi on muudetud.

⁷ Infot Ruhnu valla rahvaarvu kohta vaata Statistikaameti kodulehelt: <http://www.stat.ee/ppe-55836>

1.2 Saare geograafilisest ja ühiskondlikust perifeersest staatusest

Ruhnu on 11,9 km² suurune saar, mis asub Pärnust umbes 110 km ning Kihnust umbes 65 km kaugusel, olles seega üks kaugemaid punkte Eesti territooriumil.

Kasutan oma magistrیتöös saare perifeersuse üle arutledes 2007. aastal valminud proseminaritööd, milles andsin ülevaate ruhnurootsi traditsioonilistest rahvakultuuri aspektidest (Järv 2007). Ruhnu kultuuriliste eripärade ja saare isoleerituse vaheliste seoste osas leian, et viimane on peamisi põhjusi, miks seal kuni 20. sajandi alguseni säilisid arhailised skandinaavia päritolu kultuurinähtused. Ruhnu murret räägitigi vaid saarel ning geograafilise isoleerituse tõttu oli see murdekild säilitanud oma algupära. Selle tõttu oli isegi teistel rannarootslastel raskusi ruhnlastest arusaamisega. (Sarv 1999: 151) Kuni 1944. aastani oli elujõus ka traditsiooniline rahvakultuur, nagu näiteks rahvarõivaste kandmine, traditsiooniliste elatusaladega tegelemine jms. Ruhnlastel käisid küll läbi lähemate saarte elanikega (peamiselt kihnlaste ja saarlastega) ning mandrirahvaga, kuid pidevalt muust rahvusest inimestega külg külje kõrval ei elatud. Eraldatus tingis vähese kommunikatsiooni teistega ning sellest tulenes ka etnilise grupi kultuuriliste eripärade säilimine, kuid samas ka teatud mahajäämus moderniseeruvast Eesti ühiskonnast. Teisalt võimaldas kaugusest tingitud keskviimu puudulik kohalolu saarel elanikele paremat õiguslikku ja majanduslikku olukorda kui teistele rannarootsi ja Eesti alade elanikele (Järv 2007: 22).

Ka nõukogude perioodi kohta võib arvata, et saare eraldatus võimaldas siinsetel elanikel oma töid ja tegemisi muust maailmast sõltumatult toimetada.

V⁸: *Aga vene aega mäletataksegi reeglina positiivselt sellepärast, et üks asi oli see, et inimesed olid siis kõik noored [muigab], aga teiseks, oli üks suur tööandja, üks suur kolhoos, kes hoolitses nagu kõige eest. Hoolitses selle eest, et inimestel oleks tööd, oleks süüa, oleks meelelahutust [] Kui mandril oli kolhoosiaeg erinevates piirkondades raske periood, et pidi need normipäevad ära tegema ja siis midagi tuli ära anda, anti loomad ära ja kõik. Siis siin olid natuke leebemad tingimused ja oli väga inimlik kolhoos.*

K1: *Kas siin võis see olla ka Ruhnu on selline meretagune värk?*

V: *See võimaldas isemajandamist, jaa. [] Siin jah ilmselt see kontroll nii väga ei jõudnud siia ja sai küll jah teha rohkem isetegevust. (Tuuli*, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Kuid seoses nõukogude ajal toimunud saare moderniseerimisega ning teistsuguste elustandarditega harjunud inimeste saarele kolimisega, võib arvata, et järjest enam hakatakse tajuma ka Ruhnu perifeerset situatsiooni. Seetõttu on Ruhnu valla kodulehel asuvas kronoloogias märgitud saarel olulisemate sündmustena muuhulgas ka side ja transpordiga

⁸ Intervjuusituatsioonide kõneisikud on magistrیتöös tähistatud järgmiselt: V – vastaja; K1 – küsija nr 1 (Ehti Järv); K2 – küsija nr 2 (Helleka Koppel); K3 – küsija nr 3 (Sigrid Solnik).

seotud daatumeid. Näiteks tuuakse välja järgmist: 1948. aastal saabub ajalehti Ruhnule 3–4 korda aastas; 1956. aastal avatakse Ruhnus sidejaoskond ja kaks aastat hiljem saar elektrifitseeritakse, kuna valminud on oma elektrijaam; alates 1965. aastast pääseb Ruhnule lennukiga; 1991. aastal telefoniseeritakse Ruhnu küla; 2003. aastal sõlmitakse kokkulepped regulaarse laevaühenduse; alates 2005. aastast hakkab suviti regulaarseid sõite Ruhnu liinil tegema laev „Aegna“ ning alates 2006. aastast teeb talvisel poolaastal reise Saksa lennufirmale kuuluv 8-kohaline väikelennuk (loe lähemalt: <http://ruhnu.ee/1945hgjfhfhj/>).

Geograafilisest asendist tingitud eraldatust tajuvad praegused saareelanikud teravalt. Välitöödele tuginedes võin öelda, et vestlustes informantidega kajastus peaaegu alati ka eraldatuse küsimus, kas transpordist, kommunikatsioonist või muudest ühiskondlikest teguritest rääkimisel.

Loodus muudab ennast aukartust äratavaks vat siis, kui sa tahad näiteks eksamile sõita Tartusse või arstile minna ja sa ei saa, sest lihtsalt lennuk ei tule. Minu meelest Ruhnu tekib selline kübemekese tunne, et kõik maailm ei keerle minu ümber. Tekib austus looduse ja üleüldse teiste elavate vastu. Peab arvestama, et kõik ei sõltu ainult minust ja sellega, et loodus astub minu plaanidele vahele. Minu meelest see on üks suur asi, mis eraldab mandriinimest ruhnlasest. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, helisalvestus 08.02.2013 seminaripäeva „Ruhnu eraldatud maailm – kultuur ja inimesed“ vestlusringist)*

Vaadates Ruhnu omavalitsuse tegevust (valla kulud olid 2011. aastal majandusaasta aruande järgi 186 251 eurot)⁹ ning valla rahvaarvu (vahemikus 1. jaanuar 2008 – 1. jaanuar 2012 on valda sisse kirjutatud elanike arv Statistikaameti andmetel kõikunud 113 ja 140 inimese vahemikus), on selge, et Eesti ühiskondlikust vaatepunktist vaadatuna on tegu perifeerse omavalitsusega. Ka intervjuudes tuuakse Ruhnu ja muudest Eesti omavalitsustest rääkides välja saare kõikuv rahvaarv, rõhutades eelkõige püsielanike arvu kahanemist:

Ma olen paberite järgi Ruhnu püsielanik siin 8–9 aastat. See sai kunagi selles mõttes kirja pandud, et tulumaks laekuks Ruhnu, aga enamus suveruhnlasi kirjutab end sisse hoopis teisel põhjusel ja see põhjus on, et nad tahavad odavat transporti. Nii et rahvastikuregistri järgi peaks seal olema alla 300 inimese, ütleme üle 200 kindlasti, kellel on sissekirjutus Ruhnus.¹⁰ Aga püsielanikke on 60. (Peeter, sünd 1962, ettevõtja, suuline intervjuu 18.02.2013)*

Kui varasematel ajaperioodidel pakkus geograafiline eraldatus saare elanikele isiklikus elus suuremat vabadust, siis tänapäeval tunnetatakse geograafilise asukoha ning muutunud majanduslike ja ühiskondlike arengute tõttu Ruhnu perifeersust üpris tugevalt. Lisaks paiknemisele Eesti Vabariigi äärealal on Ruhnu vald marginaalne ka võrreldes teiste omavalitsuste näitajatega.

⁹ <http://ruhnu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2011/05/Volikogu-otsus-aastaruande-kinnitamine-2011.pdf>

¹⁰ Statistikaameti andmetel on 1. jaanuari 2012 seisuga Ruhnu valla rahvaarvuks 123 (<http://www.stat.ee/ppe-55836>)

1.3 Kommunikatsioonivahendid saare igapäevaelus

Ruhnu geograafilisest asendust ja ühiskondlikest protsessidest tulenevat perifeersusetunnet tajutakse selgesti. Eelnevalt esitatud väljavõtted saare kronoloogiast, mis on pühendatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate, transpordi- ja sidevõrgu arengule, viitavad kõnekalt soovile vastavalt vajadusele eraldatusetunnet ületada.

Viimastel aastakümnetel on info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate (IKT) arengus toimunud suured hüppelised muutused, jõudumööda on ka Ruhnus püütud nendega kaasa minna: alates Ruhnu telefoniseerimisest 1991. aastal ja peagi ka mobiilimasti rajamisest, kuni traadita interneti levikuni. Tehnoloogiliste võimaluste kasutamise võtab Ruhnu valla IT-spetsialistina töötanud Reigo kokku nii:

Jah, kui ma tulin siia [alates 2004. aastast alaliselt elama], siis oli ainuke võimalus internetiks siin see modemiga sissehelistamise võimalus. Ja et... kuna ma ise olin nagu IT peal Tallinnas, siis see oli minu jaoks täielik põrgupiin. [] Ja siin mina ütlesin, et, kuna mina olen selle ala inimene, siis vat, minu probleem on selline, et saarel võiks olla korralik netiühendus. [] ja Elion tuligi ja pani siia vajalikud seadmed üles ja oligi olemas [-] Ja võeti mind IT-spetsialistina tööle. Ma tegin vallale uue kodulehe [] Hooldan neid arvuteid ja valla kodulehte ja [] olen seda wifi leviala aretand. Et Ruhnus on meil ju teadupärast Eestis kõige tihedama wifi leviasualaga – iga 10 elaniku kohta 1 tasuta leviala. Suhtearvuliselt on see väga kõva näitaja, aga samas on ju siin 60 elanikku. (Reigo Jõe, sünd 1979, IT spetsialist, suuline intervjuu 12.03.2010)

Küsides informantidelt IKT, eelkõige interneti kasulikkuse kohta saarel, tuuakse eranditult välja just võimalus muu maailmaga suhelda ning selle kaudu isoleeritust vähendada:

... annab rohkem võimaluse suhelda muu maailmaga, rohkem näha, mis mujal toimub [] ja siis samamoodi ka ennast väljendada sinna. Et kes tahab ennast sinna väljendada, kes oskab, et teada anda ka muule maailmale [] Selle suhtlemise annab, et ta tekitab väiksema eraldatuse tunde, et sa ikkagi ei ole nii muust maailmast eraldatud, et sa saad ikka muu maailmaga suhelda ja näha, mis toimub. (Aare Sünter, sünd 1968, vallavanem, suuline intervjuu 26.07.2011)

Minu 45 informandist vaid kolm ei kasuta arvutit ning internetti igapäevaselt. Siin võib põhjuseks olla nende kõrgem vanus, kuna nad olid pensionärid juba 1990. aastate lõpul ning 2000. aastate alguses, kui toimus suurem arvutiõpe ning esimesed tutvused internetitehnoloogiatega. Tulenevalt sellest on Ruhnu saar küllaltki kõrge internetikasutuse määraga, võrreldes teiste perifeersete maaküladega näiteks Mandri-Eestis. Isiklikul tasandil kasutatakse IKTd peamiselt suhtluseks, tööalaselt ning meelelahutuslikel eesmärkidel. Lisaks personaalsetele praktikatele on lisandunud IKT kasutamine ka ühiste huvide nimel.

1.4 Kollektiivselt kasutatavad internetitehnoloogiad

Järgnevalt annan põgusa ülevaate internetitehnoloogiast, mida Ruhnu saare elanikud kollektiivselt kasutavad ning milles sisu loovad. Ülevaade on esitatud kronoloogilises järjestuses, nii nagu tehnoloogiad uuritavate poolt on kasutusele võetud.

1.4.1 Ruhnu Valla koduleht¹¹

Ruhnu valla koduleht on ametlik, esindusfunktsiooni kandev veebileht, seotud ametlikult kohaliku vallavalitsusega, kes väljastab infot, mis kodulehel kajastub. Kohalik IT-spetsialist, kelle töökohustuste hulka kuulub lisaks valla arvutipargi, wifi-leviala ja tehnoloogia eest hoolitsemine, uuendab järjepidevalt ka valla kodulehte ning hoiab seda töökorras.

1.4.2 Ruhnu blogi – „Ruhnu päevik“¹²

Blogi loodi 2007. aasta märtsis. Intervjuudest selgus, et loomise ajendiks oli suuresti protest valla toona staatilise kodulehe vastu, kus külaudiseid uuendati liiga harva:

Asi oli selles, et meil oli hästi tore ja toimekas talv [2007 a] ja päris palju juhtus sel talvel. See on nii naljakas, et valla [kodu]lehel kajastati ka vist aeg-ajalt neid sündmusi sel ajal. [] Aga siis oli juba kevad ja valla kodukal oli ikka üleval, et vabariigi aastapäeval pidulik lipuheiskamine. Vist oli juba aprill. Ja mina ütlesin sellele it-mehele, et “kuule pane nüüd sinna üks lumikellukese piltki kasvõi!” [] Ja siis tekkiski endal idee, et parem siis kajastaks ise [Ruhnu uudiseid] [] Siis me mõtlesimegi, et teeme siis ise sihukese blogi. (Helle, sünd umbes 1970, rahvamaja juhataja, suuline intervjuu 12.08.2009)*

Algselt oli blogijateks neli inimest: Kadri, Priit, Ariina, Kaarel. Ajapikku on kaastöölisena lisandunud veelgi kohalikke, neist mõnel on ka parool blogisse juurdepääsuks. Lisaks saavad kõik blogisse n-ö otse postitada, saates postitustekstiga e-kirja vastavale aadressile (ruhnlane.post@blogger.com).

Läbivad teemad, millest kirjutatakse, on seotud ühelt poolt saare argieluga, teisalt tuuakse välja ka erakordseid või uudistena mõjuvaid aspekte saarel toimuvast. Blogi kannab osalt kohaliku ajalehe võrguväljaande funktsiooni, kajastades külaudiseid, samuti on ta ”teadete-tahvel”, kus reklaamitakse tulevaid üritusi, sündmusi ning õnnitletakse inimesi. Intervjuudes väärtustatakse blogi puhul ühistegevust, seda, et blogi pakub mingil määral meelelahutust, isetegemise võimalust ning ka tunnustust:

Et antud momendil on nagu see meie selline ütleme ... seltskonna väljund [] Tähendab antud momendil on see parim väljund millegi koos tegemiseks. (Tiit, sünd 1969, muuseumi juhataja, suuline intervjuu 18.08.2009)*

¹¹ Vt lisa 2

¹² Vt lisa 3

2009. aastal hindasid toimetajad blogi loetavust päevas umbes 300–350 IP aadressi külastuse järgi. 2013. aasta kevadise blogi statistika järgi vaadati ühel päeval, 17. aprillil, „Ruhnu päevikut“ näiteks 155 korral.¹³ Lugejaskonnaks on nii kohalikud elanikud, Ruhnuga seotud inimesed, kes alaliselt saarel ei ela (nn suveruhnlased) kui ka võõrad, kes saarega seoseid ei oma.

1.4.3 Ruhnu foorum¹⁴

Ruhnu foorumi lõi 2007. aasta detsembris Ruhnu noored, kes parasjagu saarel alaliselt ei elanud. Foorumi loomise ajendiks oli osalt vastasseis blogipidajate grupile, kelle tegevusega ei oldud rahul. Teisalt ajendas neid ka soov oma arvamust väljendada, luua keskkond, kus oleks võimalik aktiivselt arutleda ning omavahel kontakti hoida. Aktiivselt foorumis tegutsenud grupile oli see omavaheliseks suhtluskanaliks, võimaluseks olla Ruhnut puudutavate aruteluteemade kaudu saarega kontaktis ka sealt parajasti eemal viibides.

Noh need tegid blogi. [] ja siis ma mõtlesin, et oleks nagu uuesti aeg see mõte [Ruhnu foorumi tegemisest] uuesti nagu ellu äratada ja siis ma tegin nagu lihtsamalt: kasutasin lihtsalt valmis tarkvaraprogrammi ja siis tegin foorumi ja sinnapaika see jäi [muigab] [] Jah, niikaua [oli foorum populaarne] kuni me ise nagu viitsisime sellest osa võtta. Aga ma arvan, et lihtsalt Ruhnus on --- see info liikumine nagu ei toida ära seda. (Karl, sünd 1987, tudeng, suuline intervjuu 14.03.2010)*

Foorumi aktiivne kasutusperiood ei kestnud kaua, juba minu välitööde algusfaasis oli selle tegevus soikunud. 2012. aastal lõpetas foorumi looja selle tegevuse sootuks, kolides foorumi veebiriiumist arhiivi.

1.4.4 Facebooki grupp *Runö – Island of Ruhnu*¹⁵

Minu välitööde alguses polnud Facebook uuritavate seas veel sedavõrd populaarsust kogunud, et oleksin saanud uurida ka sotsiaalmeedias loodavate grupipõhiste võrgustike loomist. Kuid paar aastat hiljem, 2011. aastaks oli Ruhnu Facebookis kahe erineva grupiga esindatud.

Grupis *Runö – Island of Ruhnu* on 249 liiget,¹⁶ grupi ametlikeks keelteks on inglise või rootsi keel. Grupil on viis administraatorit, neist kolm on eestlased ja kaks ruhnurootsi juurtega. Keelelistest ning rahvuslikust määratlusest tulenevalt nähtub, et grupi moodustavad blogi ja foorumi kasutajatest teistsuguse taustaga inimesed. Nimelt, nagu mainib grupi looja, on selle eesmärk koondada Ruhnu juurtega inimesi, kes alaliselt enam Ruhnus ei ela. Eelkõige on

¹³ Vt lisa 4

¹⁴ Vt lisa 5

¹⁵ Vt lisa 6

¹⁶ Seisuga 19.05.2013

sihtrühmaks rootslased ja grupis püütakse juurutada just infovahetust ruhnurootsi kultuuri kohta (näiteks info etnograafilistest esemetest, jagatakse vanu pilte ja fotosid vms).

mõte oli see, et koondada [] huvigrupi, kes oleks mingi teine ... seal on inimesed, kes on Rootsist ja Norras ja Ameerikas ja kus iganes laiali pudenenud. Nendel on mugav Facebookis mingite meenutustega tegeleda, et nende lastele jääks midagi alles, muidu unustavad ära, kus nende vanaema pärit oli. See oli see mõte. [] Ma ei arvanudki, et keegi selle vastu huvi tunneb, enda lõbuks tegin, [] aga ma ei saatnud ka mingeid liitumiskutseid, kõik on ise liitunud. (Marko, sünd 1970, kujundaja, suuline intervjuu 29.07.2011)*

1.4.5 Facebooki grupp „RUHNU“¹⁷

39 liikmest koosnev suletud ligipääsuga grupp koondab Ruhnu noori, kes tahavad omavahel segamatult suhelda. Grupil on kaks administraatorit, kes kinnitavad liituda soovijaid. Liikmeteks on peamiselt Ruhnus üles kasvanud, praegu mandril või Saaremaal erinevates koolides õppivad ja elavad noored, vanuses 15–26. Grupi tegevust ning eesmärke kirjeldab üks loojatest:

Me Birgitiga tegime tegelikult selle noorte oma, kuna kõik on niigi nagu Facebooki koondunud. Väga pikalt on ta täiesti vaikne, aga samas vahel on ikka midagi vaja sinna kirjutada, just selliseid asju, mida kõik ei pea teadma siin saarel. (Maria*, sünd 1994, õpilane, suuline intervjuu 29.07.2012)*

1.5 Varasem uurimislugu

Saar on uurijatele huvi pakkunud valdavalt just oma eripärase kultuuripärandi tõttu. Ruhnurootsi traditsioonilise kultuuri alast materjali on võimalik leida Eesti Rahva Muuseumi kogudest nii esemelise materjali kui välitöödel kirjapandud kirjelduste, etnograafiliste jooniste ning fotode näol. Esimese välitöö Ruhnu saarel tegi Ferdinand Leinbock (Linnus) 1924. aastal (ERM EA 7: 569–800). Pärast rootslaste lahkumist on Eesti Rahva Muuseum korraldanud välitöid Ruhnu saarele esemete kogumiseks 1958. aastal, kus osalesid Vilve Kalits ja Ildike Liiv (ERM TAp 386 I–II) ning 1960. aastal etnoloog Tiina Vöti korraldatud retke raames (TAp 490, 491). Ruhnu traditsioonilise arhitektuuriga käis Tamara Habicht tutvumas 1974. aastal (ERM EA 131:392–397). 1990. aastal tegi Tartu Ülikooli üliõpilane Kristjan Toomaspoeg Ruhnus uurimuse, mille eesmärgiks oli saare sõjajärgse elanikkonna registreerimine ning Ruhnu saare tähtsamate sisse- ja väljarännupiirkondade väljaselgitamine (ERM EA 221:444–445). Aastatel 1983, 2000 ja 2012 on etnograafilisi välitöid Ruhnus teinud veel ERMi teadur Piret Õunapuu. Nende välitööde keskseks uurimisteenaks on ruhnurootsi kultuur ja selle jäänukid Ruhnus, kuid kogutud materjal sisaldab ka andmeid kaasaegse

¹⁷ Vt lisa 7

Ruhnu elu-olu kohta. (ERM EA 198:51–126; EA 243:159–172) Viimasel, 2012. aasta välitööl, kus osalesin ka mina, oli Õunapuu eesmärk koguda materjali Ruhnu-teemaliseks näituseks „Ruhnu eraldatud maailm“, mis avati detsembris 2012 Eesti Rahva Muuseumi näitusemajas.¹⁸

Osalt ERMi materjalide põhjal on kirjutatud mõningaid käsitlusi ruhnurootsi kultuuri kohta, sidudes need laiemate trendidega rannarootslaste hulgas. Paul Ariste on näiteks rannarootslaste keelt uurides tegelenud ka ruhnurootslaste arhailise murrakuga (Ariste 1975). Aino Voolmaa on kirjeldanud Lääne-Eesti saarte rahvarõivaste hulgas ka Ruhnu rahvariideid (Voolmaa 1976: 189–212). Arved Luts on puudutanud oma artiklis: „Randlaste kalandusega seotud tavade sotsiaalsest funktsioonist“ ka Ruhnust, kus võrgupüük oli üheks väga oluliseks kollektiivseks tööks (Luts 1978: 132). Gustav Ränk on uurinud rannarootslaste elamuid ning kirjeldanud ka ainult Ruhnule omast elamutüüpi, milleks oli ühte ritta seatud kojast, elutoast, kambrist ja reheruumidest koosnev hoone (Ränk 1996: 70–71). Ajaloolise ülevaate rannarootslastest annab Andres Küng oma raamatus „Rootslaste jälgedes: inimesi ja olukordi rootslaste asualadel Eestis“ (1991). Skandinaavia mõjutustest rannarootsi ainelises vanavaras, nagu näiteks mööbel, on artikli kirjutanud Piret Õunapuu (1997). Jaanus Plaat on oma teoses „Saaremaa kirikud, usuliikumised ja prohvetid 18.–20. sajandil“ (2003) kirjutanud ka rannarootslaste usuelust, mainides sealhulgas Ruhnust. Juta Holsti artikkel rannarootslaste etnilisest määratlusest on kasulikuks ülevaateks migrantide identiteedi kujunemisest, kus muuhulgas puudutatakse ka Ruhnu-temaatikat (Holst 2003).

Koduloolisi käsikirjalisi uurimusi Ruhnust on peamiselt Õunapuu materjalide ning ajaleheartiklite põhjal kirjutanud Ruhnu muuseumi juhataja Märt Kapsta (vt näiteks Kapsta 2002). Lisaks on Ruhnust kaitstud ka mõningad lõputööd. Riina Kaljulaid on oma diplomitöös uurinud Ruhnu loomakasvatust ning selle arendusperspektiive (Kaljulaid 1991). Diplomitöö suulisest ja kirjalikust traditsioonist Ruhnus on kirjutanud Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse ja infoteaduse eriala lõpetanud Silvi Meerits (2003). Kristjan Bachman kaitses restaureerimise erialal diplomitöö Ruhnust pärit kapi restaureerimisega ning tööprotsessist kirjutatud lõputööga (Bachman 2009). Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili erialal on Külli Vähi kirjutanud diplomitöö ruhnurootsi meeste rahvarõivastest, milles ta uuris Ruhnu meeste rõivatraditsioone ning valmistas praktilise tööna rõivakomplekti Ruhnu jaala kaptenile (Vähi 2012). Traditsioonilise ruhnurootsi kultuuri uurimise kõrval on kaitstud ka kaks bakalaureusetööd tänapäeva Ruhnust. Tartu Ülikooli etnoloogiatudeng Helleka

¹⁸ vt <http://www.erm.ee/et/kylasta/Naitusemaja/Naitused/232>

Koppel kirjutas 2010. aastal bakalaureusetöö „Paikkondliku identiteedi konstrueerimine Ruhnus“, mis käsitleb praeguste püsielanike identiteediotsinguid.¹⁹ Tallinna Ülikooli antropoloogiatudeng Liis Tuulberg tegi 2009. aastal Ruhnus intervjuusid, et uurida saareelanike religiooniga seonduvaid vaateid ning uurimusest valmis bakalaureusetöö *The Quest for Faith: An Ethnographic Study on Ruhnu Island* (2011).

Eestikeelsete käsikirjaliste ja publitseeritud uurimuslike materjalide vähesuse tõttu on Ruhnust ülevaadet andes kasutatud ka Ruhnust tutvustavaid brošüürilaadseid kogumikke ja eriväljaandeid. Üheks selliseks on 1991. aastal välja antud kogumik „Ruhnu 650: ühe vana kultuuri lugu Läänemere saarel“ (Lorentz 1991), millega tähistati Ruhnu dokumentides esmamainimise 650. aastapäeva. Theodor Saar on koostanud tutvustava brošüüri „Kihnu ja Ruhnu“ (1973). Ruhnu elanikud Kaarel Lauk, Priit Kapsta ja Kadri Tukk on välja andnud valdavalt fotodel põhinevad kogumikud „Ruhnu ajaraamat I“ (2009) ja „Ruhnu ajaraamat II“ (2010).

Eesti keelde on tõlgitud kaks autobiograafial põhinevat teost: „Elu Ruhnul“ (1994) ja „Meie, ruhnlased“ (2006), mille autor Jakob Steffensson meenutab elu saarel enne 1944. aasta lahkumist ning sündmusi ruhnurootslaste käekäigust Rootsis ning kohati valusaid taaskohtumisi kodusaaressa 1990ndate taasiseseisvunud Eesti kontekstis.

Digitaalse antropoloogia alaseid uurimusi leidub mujal maailmas rohkelt (loe näiteks ülevaateartikleid Coleman 2010; Postill 2010; Budka 2011), kuid Eestis pole see suund veel eriti populaarseks saanud. Internetietnograafia kui uurimisalale ja -viisile on küll püütud tähelepanu pöörata (vt Runnel 1999; Hakken 2001), samuti vaatleb Pille Runnel oma magistritöös „Internet uurimisobjektina: kultuuriloomise protsessid Internetis“ (2001) meedia ning interneti sobilikkust etnoloogia uurimisvaldkonnaks, kuid tundub, et noorte uurijate kontakt selle valdkonnaga on jäänud vaid põgusaks ning üpris juhuslikuks. Näiteks kasutatakse internetimaterjale küll analüüsiobjektina, kuid neid käsitletakse mõnest teisest lähtepunktist, mitte aga kui internetipraktikat. Folkloristlikust vaatenurgast on internetipraktikatega tegelenud oma magistritöös Reeli Reinaus (2007), kes uuris enesepresentatsiooni Perekooli foorumis. Helen Luks on oma bakalaureusetöös uurinud perekondade kodulehekülgi, tõstatades küsimusi identiteedist ning folkloorist internetis (Luks 2002). Tartu Ülikooli etnoloogia osakonnas kaitsesin 2009. aastal bakalaureusetöö „Päeviku tüüpi blogid: enesesisituse vahendid, eneselavastuse strateegiad“ (Järv 2009b), mida võib pidada minu esimeseks

¹⁹ Bakalaureusetöö põhineb 2009. aasta suvel koos Helleka Koppeli ja Sigrid Solnikuga tehtud välitöödel Ruhnus saarel. Käesolevas magistritöös kasutan samuti ühiselt koostatud küsimuskava põhjal tehtud intervjuusid.

katsetuseks analüüsida sisuloome praktikaid ning individuaalse identiteedi konstrueerimist internetis etnoloogilisest vaatenurgast.

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis on interneti uurimisega tegeldud märksa põhjalikumalt. Siinkohal tuleb muidugi rõhutada nii teoreetiliste raamistike kui ka kasutatavate meetodite erinevustele, kuna meediauuringute lõputööd kasutavad pigem kvantitatiivseid lähenemisi ning erinevad seetõttu digitaalse (üldisemalt meedia-) antropoloogia ja laiemalt kvalitatiivsete uuringute suundadest. Kaitstud lõputööd on muuhulgas keskendunud nii kasutaja- kui ka sisuloomepraktikate uurimisele. Näiteks on 2000. aastatel uuritud laiemalt internetikasutust (vt näiteks Reiljan 2005,) ning on tegeldud spetsiifilisemalt mõne tehnoloogia ja selles väljenduva subjekti tegevuse käsitlemisega (vt näiteks Lamp 2009). Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudil on olnud mitmeid teadusprojekte, mille raames on tegeldud kujuneva Eesti infoühiskonna erinevate tahkude uurimisega (näiteks aastatel 2009–2011 Veronika Kalmuse juhitud projekt „Lapsed ja noored kujunevas info- ja tarbimisühiskonnas“ (ETF 6968) või 2004–2007 Marju Lauristini projekt infoühiskonna tekkimisega seotud sotsiaalsetest ja kultuurilistest praktikatest Eestis (ETF 5799). Tänu nendele projektidele on kaitstud mõned olulised doktoritööd, mis võimaldavad antud uurimisainest paremini Eesti ühiskonna konteksti asetada. Pille Runneli doktoritöö *The Transformation of the Internet Usage Practices in Estonia* (2009) aitab raamistada interneti kasutajapoolset vaatenurka. Pille Pruulmann-Vengerfeldti doktoritöö *Information Technology Users and Uses within the Different Layers of Information Environment in Estonia* (2006) võtab vaatluse alla IKT kasutajad ja selle kasutusviisid infokeskkonna erinevates kihtides. Väitekirjaga kaasneb kaheksast IKT kasutusviiside ja kasutajate uuringust, mille raamistavaks eesmärgiks on analüüsida üksikisiku ja tehnoloogia suhet situatiivsetest ja sotsiaalsetest aspektidest (Pruulmann-Vengerfeldt 2006: 64).

2. UURIMISTÖÖS KASUTATUD MEETODID

2.1 Digitaalse antropoloogia uurimisvaldkond ja meetodid

Internet on ühelt poolt kultuuri loodud artefakt, võimaldades suhtlust ja info vahetamist, teisalt võib seda vaadelda kui omaette kultuuri (Hine 2000: 19). Siit tulenevalt on etnoloogia ja antropoloogia huviorbiiti kerkinud ka see, kuidas internetis sisu luuakse ning millised tegevused virtuaalsuses aset leiavad. Valdkond, mis uurib etnograafiliste meetodite abil inimese loodud digitaalseid tehnoloogiaid ning nende kasutamist, kannab sõltuvalt teadusloo arengulisest taustast erinevaid nimetusi, nagu näiteks küberantropoloogia, *online*- või virtuaalne antropoloogia, internetiantropoloogia, digitaalne antropoloogia, meedia-antropoloogia. Philipp Budka selgitab valdkonnast arenguloolist ülevaadet andes, et erinevad nimetamisviisid pärinevad eri kontinentidel levinud teadustraditsioonidest: näiteks USAs ollakse harjunud seda valdkonda küberantropoloogiaks nimetama, digitaalne antropoloogia on aga pigem Briti antropoloogiast ja materiaalse kultuuri uuringusuunast välja kasvanud (Budka 2011: 5). Asetan oma uurimistöo meediaantropoloogia valdkonda, mille osaks on digitaalse antropoloogia uurimissuund. Meediaantropoloogiat võib käsitleda uurimisvaldkonna koondnimetusena, milles kasutatakse etnograafilisi uurimismeetodeid inimese ja meedia vaheliste suhete uurimisel. Digitaalne antropoloogia tegeleb kitsamalt interneti ja muu uue meedia praktikate käsitlemisega.

Meedia- ja/või digitaalne antropoloogia kasutab andmete kogumise strateegiana etnograafiat, mis kuulub kvalitatiivsete uurimisviiside ja meetodite hulka. Etnograafia tähendab uurija suuremat või väiksemat osalust uuritavate inimeste argielus pikema aja vältel, seejuures jälgib uurija enda ümber toimuvat, kuulab ja vajadusel ka intervjuerib uuritavaid (Hammersley & Atkinson 2007 [1995]: 3; Sanjek 2005: 193). Sellise uurimisviisi keskmes on välitööd ning osalusvaatlus, mis ühendab kõiki etnoloogia aladistsipliine ning eristab etnoloogiat teistest humanitaar-, sotsiaal- ja kultuuriteadustest (Atkinson, Coffey, Delamont, Lofland & Loflan 2001: 4). Ka digitaalse etnograafia puhul teeb uurija internetikeskkonnas sisuliselt välitöid, osaledes uuritavate tegevustes ja vestlustes, vajadusel neid ka intervjuerides. Sel teel omandab uurija kogemuse ja tunnetuse, mida tema uuritavad igapäevaselt kogevad ja teevad. (Hine 2000: 46)

Kogumiku *Digital Anthropology* (2012) sissejuhatuses määratlevad Daniel Miller ja Heather Horst digitaalset antropoloogiat kui eraldi aladistsipliini, mis vastandab end arusaamale, mille

järgi on digitaalsus muutnud inimkonna vähem inimlikuks. Digitaalsust defineeritakse kogumikus võimalikult laiapõhjaliselt, jättes seejuures täielikult välja analoogsuse-digitaalsuse vastanduse, näidatakse hoopis inimese võimeid ja oskusi, sest inimene on see, kes bitte loob ning kasutab: „Digitaalne on kõik, mis on bittidest loodud või mida on võimalik bittideks taandada“. (Miller & Horst 2012: 4–5)

Meetodite ja lähenemisviisi valikul on tarvis digitaalsest antropoloogiast rääkides lahti mõtestada virtuaalsuse ja reaalsuse või *online*'i-*offline*'i vastandumise küsimus.²⁰ Kui tavalises keelekasutuses ning ka paljudes teistes akadeemilistes suundades räägitakse virtuaalsusest kui millestki, mis on rohkem vahendatud ning vähem „autentne“ kui reaalsus, siis siinkohal küsivad Miller ja Horst õigustatult, et kas ka mitte silmast-silma interaktsioon ei ole vahendatud, ainult et selle vahendusviisidega ollakse rohkem harjunud, need tunduvad loomulikumana. Seega tuleks hoiduda analüütiliselt füüsilise reaalsuse sõna kasutamisest, et mitte fetiseerida digieelset kultuuri kui midagi „autentsemat“ kui see, milles me praegu elame. (Miller & Horst 2012: 13)

Tom Boellstroff, virtuaalse maailma *Second Life* uurija kritiseerib teravalt antropolooge, kes uurivad *online*- ja/või *offline*-kontekste teineteisest isoleerituna. Kuid samal ajal hoiatab ta, et ei tohiks kalduda äärmusesse arvamusega, nagu oleks virtuaalsus füüsilise, reaalse maailma pikenduseks. Oma uurimusele tuginedes leiab Boellstroff, et inimestele on virtuaalne maailm samavõrd tähendusrikas sotsiaalne koht, nagu seda on ka reaalne maailm ning seetõttu on etnograafi ülesanne uurida mõlemat konteksti, juhul kui uurimisobjekt seda vajab. (Boellstroff 2010 [2008]: 63)

Nõudest virtuaalsuse ning reaalsuse vahele mitte piiri tõmmata, tuleneb ka digitaalse antropoloogia metodoloogiline suund, kus uurija peaks püüdma *online*- ja *offline*-kontekste koos vaadata (Wilson & Peterson 2002: 454; Rybas & Gajjala 2007; Miller & Horst 2012: 18). Edasi-tagasi pendeldamise kasulikkuse uurijapoolse tõlgenduse valiidsuse seisukohalt on välja toonud ka peamine virtuaalse etnograafia meetodi üle teoretiseeriv uurija Christina Hine (vt Hine 2000: 48). Kuid seejuures on Shani Orgadi sõnul siin oht, et uurija võib panna liigset rõhku ja energiat, et jõuda uuritavateni *offline*-kontekstis ning selle kaudu vähem väärtustada *online*'is toimuvat, nagu ei oleks sealt saadav info uurijale piisavalt tähenduslik (Orgad 2010 [2005]: 52).

²⁰ Kasutan töös virtuaalsust, digitaalsust, *online*'i sünonüümidena, samuti on reaalsus, päris elu, füüsiline maailm, analoogsus ja *offline* omavahel sünonüümsed mõisted

Sellised mured välitööde tegemisel on kõige enam esile kerkinud uurimuste puhul, mis huvituvad esmajoonel virtuaalsuses toimuvast (vt virtuaalsete kogukondade alased uurimused, näiteks Rheingold 1991; Turkle 1995). Just siin tekib uurijal küsimus, kas püüda uuritavatega kontakti saada ka väljaspool virtuaalset maailma. Teisest lähtepunktist alustavate antropoloogide jaoks, kes liiguvad *offline*-kontekstist uuritavate järel virtuaalsusesse, selline edasi-tagasi liikumine aga nii palju probleeme ei tekita. Mitmetes käsitlustes on kontekstide vahelist pendeldamist interneti uurimisel põhjendatud George E. Marcus'i (1995) poolt esile tõstetud mitmepaikse etnograafia (*multi-sited ethnography*) kontseptsiooni abil (vt näiteks Axel 2006: 365; Postill 2012a: 3). Mitmepaikne etnograafia ei keskendu ühele kindlale ajahetkele, kogukonnale, kohale või aspektile, vaid vaatleb uurimisobjekti laiemas globaalses süsteemis. Selline etnograafia vorm võimaldab uurijale ajalis-ruumilisest aspektist edasi vaadata ja uurida kultuuriliste tähenduste ringlemist, objektide või identiteetide hajusust aja-ruumi mõõtmistes. (Marcus 1995: 96) Lisaks kontekstide arvestamisele on digitaalsel antropoloogial ka rida teist tüüpi metodoloogilisi probleemkohti, millega uurija võib välitööd kavandades või väljal olles kokku sattuda. Näiteks kritiseerib Tom Boellstroff neid antropolooge, kes kasutavad enda väitel etnograafilist meetodit, kuid samal ajal tegelikult vaid intervjuerivad *online*'is. Pelgalt intervjuude tegemist etnograafiliseks uurimismeetodiks nimetada on segadust tekitav, sest sel juhul kutsuvad uurija kogutud materjali ise ellu (loob ise empiirikat), aga ei jäta midagi n-ö saatuse hooleks. Intervjuerimine on küll oluline osa etnograafilisest meetodist, kuid ei saa olla ainus. Sel teel räägib informant retrospektiivselt praktikatest, ta representeerib neid, kuid intervjuu vajab kõrvale ka osalusvaatlust, mille jooksul toimuv ei ole uurija-uuritava interaktsioonis ellu kutsutud. Boellstroff leiab, et nii on lisaks representatsioonile praktikast võimalik uurida ka praktikaid endid. (Boellstroff 2012: 54)

Mida enam hõlgustuvad piirid erinevate uurimisteede ja käsitlusviiside vahel, seda rohkem hõlgustuvad ka arusaamad metodoloogias. Digitaalses või meediaantropoloogias on domineerivaks metodoloogiliseks lähenemiseks siiski osalusvaatlus, ent sõltuvalt uurija taustast ning uurimisobjektist kasutatakse erinevates variatsioonides lisaks ka teist tüüpi meetodeid. *Online*- ja *offline*-kontekstide arvestamise määr on aga juba sõltuv uurija valikutest. Seega võibki kokkuvõttes öelda, et kasutatavad meetodid lähtuvad enamasti uurijast.

2.2 Ruhnu internetivälja uurimisel kasutatud meetodid

Pärast koolis geograafiatunnis käsitletud teemasid, kus tegeldi ka Eesti saartega, tekkis minu jaoks selgem kujutus Ruhnust alates 2006. aasta aprillist, kui meedia kajastas aktiivselt sündmusi, mis toimusid pärast seda, kui jääpangal oli saarele triivunud karu.²¹ Mõned aastad hiljem leidsin Eesti blogosfääriga tegeldes ülejäänud veebipäevikutest eristuva blogi – „Ruhnu päeviku“. Jälgisin kollektiivset blogi mitmeid kuid ning 2009. aastal tekkis koos kahe kursusekaaslasega – Tartu Ülikooli etnoloogiatudengite Helleka Koppeli ja Sigrid Solnikuga plaan minna kaheks nädalaks Ruhnu saarele välitöödele. Olgu öeldud, et see kollektiivne veebipäevik oli meile esimeseks tutvuseks saarega, varem me seal käinud ei olnud. Esimestel välitöödel oli peamiseks eesmärgiks saare tänapäeva elu-oluga tutvuda, magistritöö teema kujunes alles hiljem. Ülalpool kirjeldatud nõuanded metodoloogilisele lähenemisele, kus rõhutatakse, et tuleks arvestada nii *online*- kui *offline*-kontekstidega, olid kavandatavatel välitöödel abiks, et uurida Ruhnu internetivälja kujunemist internetitehnoloogiate ja praktikate kaudu. Siin oli Ruhnu puhul peaaegu iseenesestmõistetav, et koos tuleb vaadelda nii *online*'is kui ka *offline*'is toimuvat.

Nende kontekstide võrdset uurimist internetiantropoloogias on rõhutanud juba Daniel Miller ja Don Slater oma teoses *The Internet: An Ethnographic Approach* (2000). John Postill peab seda kõige olulisemaks raamatuks, mis 2000. aastatel selles valdkonnas on ilmunud, sest uurijate metodoloogiline lähenemine oli 2000. aastate alguses, kui valdavalt tegeldi vaid *online*-kogukondade uurimisega, niivõrd erinev (ent samas tänapäevaks järjest enam juurduma hakkav lähenemisviis) (Postill 2010: 1). Kjaerulff seob muuhulgas Milleri ja Slateri uurimismeetodi ning vajaduse välitöödel praktikatele keskenduda, et uurida meedia rolli sotsiaalse elu korraldamisel: „Esmajärjekorras tuleb uurijal tegelda kohaliku sotsiaalse ja kultuurielu uurimisega, alles seejärel saab liikuda internetipraktikani“ (Kjaerulff 2010: 216).

Kjaeruffi seisukoht aitab selgitada minu kui uurija välitöödel kasutatud metodoloogilist lähenemist, kus esimestel välitöödel keskendusin koos välitöökaaslastega *offline*'ile, uurides saareelanike argimiljööd, elu-olu ja identiteediküsimusi. Seejärel liikusin kuni märtsini 2010

²¹ Meedia kajastas karuga seotud infot väga aktiivselt, näiteks artiklites:

Ammas, Anneli 2006. „Karuhirmus Ruhnu õpib vilistamist“ – Eesti Päevaleht, 19. aprill, <http://www.epl.ee/news/eesti/karuhirmus-ruhnu-opib-vilistamist.d?id=51036810>, (vaadatud 19.05.2013)

Koger, Helga 2006. „Ruhnu karu kavaldab üle inimesed ja Soome koerad“ – Pärnu Postimees, 23. aprill, <http://www.parnupostimees.ee/230506/esileht/10064767.php>, (vaadatud 19.05.2013)

Šmutov, Martin 2006. „Jahimehed suunduvad homme Ruhnu karu uinutama“ – Postimees Online, 19. aprill, <http://ooper.postimees.ee/200506/esileht/siseuudised/202348.php> (vaadatud 19.05.2013)

online'i sfääri, kus jälgisin Ruhnu blogi. Välitöödel märtsikuus 2010 tegin esimesed intervjuud, mille fookuseks olid juba spetsiifilisemalt internetipraktikad ja -tehnoloogiad. Alates 2010. aastast võib öelda, et olen välitöid tehes pidevalt pendeldanud Ruhnu internetivälja ja *offline*'i vahel.

Pendeldamisest *online–offline* väljade vahel räägib oma artiklis ka Shani Orgad, kes leiab, et selleks, et mõista, mida inimesed internetis teevad, on tarvis vaadelda laiemalt uuritavaid ümbritsevat keskkonda (Orgad [2010] 2005: 52). Pendeldamine on kasulik, sest nii väldib uurija järeldusi, nagu oleks *online*'is toimuv *offline*'ist olulisem ning *offline* moodustaks internetifenomenile vaid konteksti. Orgad reflekteerib, et tema jaoks aitas pendeldamine mõista, kuivõrd kompleksed ja argielust mõjutatud võivad olla subjekti tegevused internetis. (ibid. : 62–63)

Perioodidel, mil ma uurijana saarel ei viibinud, teostasid välitöid *online*'is: jälgisin regulaarselt „Ruhnu päevikut“, külastasin foorumit, lugesin Ruhnu-teemalisi artikleid ajakirjandusest ning olin Facebookis liitunud mõlema Ruhnu grupiga. Internetiväljal tehtava välitöö peamiseks metodoloogiliseks lähenemiseks võib tinglikult nimetada passiivset osalusvaatlust.²² See tähendab, et olin uurijana alati internetis toimuvaga kursis, olin gruppide liige, kuid jäin ise vestlustesse aktiivselt sekkumata pigem vaatlejapositsioonile. Vaatlust põhjendab esmalt see, et näiteks blogis on ära võetud võimalus postitusi kommenteerida, seetõttu puudub tegelikult võimalus huvipakkuval teemal diskuteerida. Teisalt tundsin tihti, et mingitel teemadel ma ka ei oska otseselt kaasa rääkida. Lisaks vaatlusele pidasin välitööpäevikut, kuhu salvestasin jooksvalt esile kerkivaid mõtteid, vaatluse käigus selgunud aspekte uuritavate internetipraktikate kohta jms. Uurimuse seisukohalt huvipakkuvaid tekste salvestasin ekraanipiltide (*print screenide*) kujul, luues nii endale *online*-materjali empiirilise arhiivi.

Internetil on uurimiskeskonnana etnoloogi jaoks mitmeid eeliseid. Esmalt pakub see uurijale võimaluse jääda oma tavapärasesse keskkonda – ta ei pea füüsiliselt reisima, ent saab siiski andmeid koguda ja välitöid teha. Teisalt võimaldab internet iseenesest ka juurdepääsu gruppidele, kellele ehk muidu on raskem läheneda. Kolmandaks on materjalid fikseeritavad, kontrollitavad ning kergesti salvestatavad. Samuti võimaldab internet uurijal osaleda

²² Kvalitatiivseid uurimisviise meediauringutes tutvustav Bonnie Brennen jaotab osalusvaatluse meediauringutes neljaks strateegiaks, kus uurija võib olla: passiivne vaatleja, osalev vaatleja, nii osaleja kui vaatleja ning täielikult osaleja. Lähtuvalt strateegiate kirjeldustest võiksin nimetada end ka osalevaks vaatlejaks, sest selle strateegia puhul on uurija küll väljal, kuid distantseerib end uuritavatest. Uurija on küll uuritavatega interaktsioonis, kuid ei võta tegevustest aktiivselt osa (Brennen 2013: 164–165).

uuritavate tegemistes ja vestlustes, kogeda seda, mida kasutajadki. (Runnel 1999: 26; Hine 2000: 22–23; Davies 2008: 151–152) Välja toodud plusspunktidest on käesoleva uurimistöõ seisukohalt olulisemad ehk võimalus uuritavatega kontaktis olla ka füüsiliselt saarel viibimata ning teisalt oli mul uurijana võimalik kasutada n-ö isetekkelisi veebiarhiive, nagu Ruhnu blogi, foorumi ja Facebooki grupid, nendest leiduvat analüüsida või teatud fakte kontrollida.

2.3 Välitööd *offline*'is ja informandid

Järgnevalt kirjeldan saarel tehtud välitöid, andes ülevaate, kuidas arenesid kontaktid uuritavatega, millised olid peamised uurimisfookused erinevatel välitööperioodidel. Lisaks annan ülevaate informantidest ning selgitan töös informantidele varjunimede paneku vajadust.

10.–21. augustil 2009. aastal toimunud välitöö eesmärgiks oli kohaliku eluga tutvumine ning elanike tundmaõppimine. Ruhnu mineku motivatsioon oli meil kolmel Tartu Ülikooli tudengil veidi erinev: läksime kõik küll uusi kogemusi ja elamusi saama, kuid muuhulgas kasutas Helleka Koppel kogutud materjale, et kirjutada bakalaureusetööd paikkondliku identiteedi konstrueerimisest Ruhnus (Koppel 2010) ning minul kujunes saarel viibides idee kirjutada just Ruhnu internetipraktikatest oma magistritöö, olles eelnevalt kaitsnud bakalaureusetöö, mis tegeles eneseesitlusvahendite uurimisega isiklikes päeviku tüüpi blogides (Järv 2009b). Kahe nädala jooksul intervjuerisime 14 inimest, kasutades selleks poolstruktureeritud laiapõhjalist küsimuskava (vt Lisa 8). Antud intervjuusid kasutas bakalaureusetöös ka Koppel, minu jaoks jäävad need intervjuud peamiselt konteksti andvaks materjaliks ja intervjuude analüüsis kasutan peamiselt neid osi, mis tegelevad internetiteemade reflekteerimisega.

Lisaks intervjuerimisele kogusime materjali ka osalusvaatluse teel, võttes pealtvaatajatena osa näiteks saarerahva rattarallist ja muudest välitööde ajal toimunud üritustest. Eneserefleksiivsema artikli „Etnograafilised välitööd Ruhnus 2009. aastal“ esimestest välitöödest kirjutasin tudengite artiklikogumikku VanaVaraVedaja, milles analüüsin välitööpäevikute põhjal uurija rolli muutust ning kasutatud uurimisstrateegiaid (Järv 2011b).

Uus, neljapäevaline välitööreis Ruhnu koos Koppeliga²³ leidis aset märtsis 2010. Sel korral oli eesmärgiks koguda ning teha täpsustusi Koppeli paar kuud hiljem kaitsnud bakalaureusetöö tarbeks, samuti otsustasin alustada süvendatumalt interneti mõju ja osatähtsuse uurimist. Intervjuerisime kuut Ruhnu elanikku, kes enamikus on seotud Ruhnu IKT arendamisega või

²³ Alates välitöödest märtsis 2010. aastal oleme käinud Ruhnus välitöödel Koppeliga kahekesi.

erinevate Ruhnu internetitehnoloogiatega. Vestluste aluseks oli sel korral juba valdavalt internetiväljale keskenduvate teemadega küsimuskava (vt Lisa 9). Arutelud informantidega puudutasid selliseid teemasid nagu interneti kasulikkus kohalikele elanikele; subjekti individuaalsed interneti kasutuspraktikad; Ruhnu valla kodulehe tähendused, funktsioonid; Ruhnu foorumi loomine, tähendused, funktsioon, selle “varjusurma” põhjused; blogi loomine, tähendused ja kirjutamispraktikad. Lisaks intervjuerimisele oli meile uurijatena vajalik saada kogemus talvisest saarest, mil turistide ega suveruhnlasi parajasti Ruhnus ei ole ning seal elabki vaid umbes 50 inimesest koosnev püsielanikkond.

Järgmise välitöö eel kavandasin uuritavate sihtrühma laiendada püsielanikkonnalt ka nn suveruhnlastele, et mõista, kas ja kuidas on Ruhnu internetiväljas tegutsemine või seal toimuva jälgimine neile vajalik või tähenduslik. Taas viibisime saarel 16.–19. augustini 2010, mis oli küllaltki hilissuvine ning äärmiselt vaikne aeg saare suvises elus. Kohalikud kurtsid turistide vähesuse ning ka suveruhnlaste harvemate külaskäikude üle ning see oli tunnetatav ka saarel viibimise ajal. Seetõttu luhtus minu plaan keskenduda suveruhnlaste internetipraktikate uurimisele, kuna saarel leidis vaid üksikuid suvitajaid.

Sama fookusega sõitsime Ruhnu ka järgmisel aastal: 26.–30. juulini 2011 kestnud välitööd olid kogutud materjali mõttes juba palju edukamad. Intervjuerisime 13 informanti, kellest paljud nimetasid end suveruhnlasteks, aga lisaks lõime kontakte ka ruhnurootsi juurtega inimestega, kes suviti regulaarselt Ruhnus käivad. Neile kolmele informantide grupile – püsielanikud, suveruhnlased ja ruhnurootsi juurtega suvitajad – lisaks tekkis välitööde käigus arusaamine, et eraldi tuleks käsitleda ka Ruhnus sündinud ja üles kasvanud noori (vanuses 15–26 aastat), kes praeguseks hetkeks on saarelt ära kolinud, kuid kes on internetiväljal endiselt saarega seotud ning tegutsevad omakeskis ka väga aktiivselt. Täisealised informandid viitavad neile kui „noortele“, kuid välitööde käigus olen mõistnud, et informantidel pole termin kasutuses subkultuurilise tähendusvarjundiga, vaid esikohal on vanuseline määr.²⁴ Noorte uurimisel tekivad tihti erinevad eetilised vms laadi küsimused, mida püüan siinkohal avada. Võtan aluseks laste ja noorte uue meedia kasutusega tegelevate uurijate seisukoha, mida väljendatakse kogumikus *Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out*: „Oma uurimustöös oleme võtnud kasutusele sotsioloogilise lähenemise lastele ja noortele, mis eeldab, et noori võetakse tõsiselt kui sotsiaalseid agente nende oma sotsiaalses maailmas.

²⁴ Mary Bucholtz toob noorte uurimise ülevaateartiklis välja, et tänapäeval on ka noortekultuuri ja identiteedi uuringutes jäetud „noor“ konkreetse definitsioonita, st et „noorust“ määratletakse sõltuvalt sotsiaalsest olukorrast, mitte aga vanusest vms tegurist lähtuvalt. Seega võivad noorte kategooriasse kuuluda nii eelteismelised kui ka näiteks 30–40-aastased. (Bucholtz 2002: 526)

Selle „uue paradigma“ järgi on noored aktiivsed ja loovad agendid, kes ühelt poolt loovad oma kultuuri, kuid teisalt osalevad täiskasvanute ühiskonnas.“ (Ito 2010: 6)²⁵

Seega tuleb kindlasti tegeleda ka küsimusega, mida noored internetis teevad ning kuidas nad sotsiaalset internetivälja loovad. Seejuures kerkis alaealiste intervjuerimise eetika küsimus välitöödel loomulikult esile, järgnev väljavõte välitööpäevikust aitab minu kui uurija tehtud otsust selgitada:

Teda intervjuerides tekkis mul endal korra küsimus eetika kohta – kas on põhjendatud, ilma vanemalt luba küsimata 16-aastase intervjuerimine. Vaevalt muidugi, et vanemad nõus ei oleks. Ja teisest küljest on 16-aastane võimeline juba edukalt enda eest otsustama. Tema oli ju intervjuu andmisega nõus. Minu meelest oskab sellises vanuses inimene oma huvidest lähtuda ja ka enda huvisid kaitsta. Muidugi oli intervjuu ise tavapärasest veidike kohmakam, mõnele küsimusele ei osanud informant koheselt otsest vastust anda. (Järv 2011a: 30)

Viimane välitöö toimus 21.–31. juulini 2012. aastal, mis oli nii osalusvaatluse kui intervjuude tegemise seisukohalt üks edukamaid tänu sellele, et nimetatud perioodil toimus saarel kaks kohaliku elu suursündmust. 25. juulil tähistati ruhnurootsi kogukonda siduvat Ruhnu uue kiriku 100. aastapäeva ning mõni päev hiljem, 27.–28. juulil toimusid Kihnu-Ruhnu mängud, mis on kaht väikesaart ühendav, kord kahe aasta tagant mõlemal saarel vaheldumisi toimuv üritus. Sündmusterohke nädal tingis ka selle, et Ruhnus oli parajasti kohal enamik suveruhnlasi, ruhnurootsi juurtega inimesi ning palju turiste. Välitööde käigus intervjuerisime 13 inimest, keda varasematest välitöökogemustest lähtuvalt võib nimetada suveruhnlasteks, ruhnurootslasteks, „noorteks“ ning püsielanikeks.

Lisaks minule ja Koppelile viibis samal ajal Ruhnus ka Eesti Rahva Muuseumi uurimisgrupp, mida juhtis teadur Piret Õunapuu. ERMi välitööde sihiks oli koguda materjali Ruhnu-teemaliseks näituseks „Ruhnu eraldatud maailm“, mis avati detsembris 2012. Tegime ERMile kaastööd, küsides intervjuudes ka näitust ettevalmistava konteksti huvides täpsustavaid küsimusi ning jagades pildistatud fotomaterjali ja intervjuusalvestusi muuseumile.

Leian, et osalusvaatluse kaudu küla dünaamika ja uuritavate omavaheliste sotsiaalsete suhete analüüsimisel on taolised kohalikele tähenduslikud üritused väga tänuväärne uurimissituatsioon. Uurijal on võimalik ühelt poolt kaasa lüües anda oma panus, aidata uuritavaid vajalikes aspektides, aga teisalt võimaldab see ka jälgida sotsiaalseid suhteid. Toon siinkohal kaks väljavõtet oma välitööpäevikust, kus üritustel uurijana osalevat vaatlust reflekteerin. Taolistel ürituste analüüsimine annab uurijale laiema ülevaate uuritavate kohta: kes on

²⁵ Vastavate sotsioloogiliste uurimuste näideteks, milles noori koheldakse kui sotsiaalseid agente on: Corsaro 2005; Wyness 2006; Fine 2004.

aktiivsemad, kes passiivsemad kohaliku elu korralduslikes küsimustes või kes hoiduvad üritustest suisa kõrvale.

Samas kutsus ta meid rahvamajja kaasa – seal toimub Kihnu-Ruhnu mängude arutamine. Koos istusid lisaks noortele ja küla aktiivsematele inimestele ka paar suveruhnlasi. Arutati organisatoorseid küsimusi, meelde jäid mõned tehtud kommentaarid piasjade kohta. [] Arutelul viibimine andis tunde, nagu oleksime Hellekaga ka osake saarest [] Minu jaoks avas see võimaluse jälgida rahva omavahelist sünergiat: kes võtab aktiivselt sõna, kes vaidleb, kes nõustub. [] erinevates korralduslikes asjades jaotati kokkutulnutele ülesandeid ja ka meie Hellekaga saime mõned kohustused. (Järv 2012: 24–25)

Lõpuks tuli pealtvaatajaid [Kihnu-Ruhnu mängudele] ka üsna palju kohale, kuigi ikkagi oli märgata, et suveruhnlased on palju aktiivsemad kui püsielanikud. Näiteks võistlustest võtsid kaalukamalt osa just suveruhnlased. Pealtvaatajatena ja võistlejatena osales püsielanikest ikka see sama aktiivsem grupp, keda ka meie rohkem tunneme ja teame. Inimesed, kes muidu silma ei jää, ei tulnud kohale ka mängu jälgima. [] Sellistel „suuriüritustel“ osalemine annab uurijale hea ülevaate kogukonna dünaamikast. Mõned tekkinud kriitilised olukorrad, kus ürituse korralduslikus n-ö kõõgipooles mõni apsakas juhtus või kus inimesed omavahel selgitavad midagi, andis meile uurijatena aimduse, kuidas jõujooned inimeste vahel asetsevad. Selles suhtes on välitöödega väga hästi läinud, et jõudsime need mängud ikka ära näha. (Järv 2012: 44–47)

Lisaks intervjuudele saarel viibimise ajal vestlesin kahe suveruhnlasega 2013. aasta talvel, sest suveperioodidel pole mul õnnestunud Ruhnus nendega kohtuda, kuid pean neid ülejäänud uuritavate kirjeldustest saadud mulje põhjal olulisteks funktsionäärideks saarega seotud inimeste hulgas. Mõlemad intervjuud tegin Tartus, need olid ka ainsad, mille juures Koppel kaasuuri ja küsitlejana ei viibinud.

Lisas 10 on esitatud nimekiri informantidest koos täpsustusega intervjuu tegemise aja kohta ja informandi lühiiseloostusega (sünniaasta, elukutse ja seos Ruhnuga). Nimekirjast nähtub, et määratlen oma informantidena 45 inimest, kellega on tehtud informandi nõusolekul küsimuskavast lähtuvad poolstruktureeritud intervjuud. Ühel korral keeldus informant ka diktofoniga salvestamise lubamisest intervjuu ajal, märkmed sellest vestlusest on talletatud välitööpäevikusse. Paaril korral esines ka intervjuust keeldumisi, mille põhjusteks toodi, et pole piisavaid teadmisi saare kohta või peeti end lihtsalt liiga tagasihoidlikuks. Intervjueerimisega nõustumist käsitlen kui nõusolekut olla hiljem esindatud ka magistratöös. Loomulikult kohtusime nii saarel kui ka internetiväljal märksa suurema hulga inimestega, vestlused nendega ja tähelepanekud nende kohta on salvestatud minu välitööpäevikusse.

Informantide nimekirjast nähtub, et 45 intervjueeritust 26 olid mehed ning naissoost vastajaid oli 19. Kõigist uuritavatest elas intervjuu tegemise hetkel alaliselt Ruhnus 20 inimest ja

regulaarselt külastas suviti saart 13 eestlasest suveruhnlasest informanti. Intervjueeritud ruhnurootslaste järeltulijaid oli kuus ning nn noorte gruppi kuulus viis vastajat.

Peamiselt leidsid intervjuud aset inimeste kodudes või poolavalikes kohtades, näiteks ühe külapoe ees.²⁶ Eraldi toon välja intervjuu vallavanemaga, mida käsitlen kui vestlust ametnikuga. Seda tingis asjaolu, et kohtusime tema ametiruumides ning vestluski kujunes peamiselt ametiisiku tööalastest kohustustest tulenevate nägemuste väljendamise pinnalt. See on ka põhjus, miks esindusfunktsiooni kandev ametnik on magistritöös viidatud mitmel korral vastava ametinimetusega. Lisa 10 tabelis kajastuvad ka märkused gruppiintervjuude kohta. Pean mainima, et uurijana ei kavandanud ma gruppiintervjuusid teadlikult, vaid need kasvasid välja situatsioonidest ja informantide soovidest. Ruhnus tehtud intervjuudel osales ka Koppel – praktilisest küljest lisas kahe intervjueerija olemasolu kindlustunnet, et huvipakkuvad teemad saavad kajastatud ka siis, kui ühe uurija tähelepanu on hajutatud või kõrvale juhitud.

Kõik intervjuud peale kõneluste ruhnurootsi järeltulijatega on tehtud eesti keeles. Ruhnurootsi järeltulijatest vaid üksikuid oskavad eesti keelt, levinum on inglise keele oskus. Kuna mina ei valda omakorda rootsi keelt, siis tegin intervjuud nendega just inglise keeles. Sõltuvalt informandi keeleoskuse tasemest on varieeruv ka nende intervjuude infoväärtus, vestluse ajal oli tunda, et mõne ruhnurootslasest informandi vähene inglise keele oskus piiras tema eneseväljendust ning kammitstes arvamuste avaldamist. Käesolevas töös esitan tekstis vastavad intervjuukatked ingliskeelsetena, töö lõpus on välja toodud ka nende eestikeelsed tõlked. Kasutan ka nn meediatekste, mis on uuritavate poolt kas rootsi või inglise keeles kirjutatud näiteks Facebooki grupis, need olen teadlikult tõlkimata jätnud. Sellist lähenemisviisi põhjendab soov anda lugejale selgemat muljet vestlustest ja viisidest, kuidas erineva keelelise taustaga inimesed internetis omavahel suhtlevad.

Kõik intervjueeritud informandid olid nõus magistritöös oma pärisnimede all esinema, keegi neist ei soovinud anonüümsust, kuid oma töös viitan uuritavate privaatsuse kaitseks neile siiski varjunimesid kasutades (varjunime kasutamist markeerib tärn eesnime taga). Pärisnime (nii ees-, kui perekonnanime) kasutan juhul, kui informant on intervjuus ametniku rollis. On selge, et nii väikse saare kogukonda uurides ei ole loomulikult võimalik informandile täielikku anonüümsust tagada. Üksteist tuntakse niivõrd hästi, et isiku kindlaks tegemisel võivad lisaks töös ära toodud vanusele ja muudele andmetele vihjeid anda ka näiteks inimesele iseloomulik keelekasutus, nagu spetsiifiliste sõnade või terminite kasutamine.

²⁶ Intervjuusituatsioonide kohta loe: (Järv 2011b).

Uurijana ei saa ma täielikult tagada, et olen intervjuutsitaatidest selliseid liigseid vihjeid tegevad nüansid eemaldanud. Varjunimede andmise põhjuseks on aga minu soov kaitsta informante siseriingist väljapoole jäävate inimeste liigse huvi eest.

Mõnevõrra teistmoodi tuleb mul käsitleda internetiväljal toimuvat – enamikul juhtudel on meediateksti autorina lisatud inimese pärisnimi (v.a foorum, kus läbivalt kasutati pseudonüüme). Meediatekstide analüüsis olen jätnud alles informandi pärisnime, sest ma ei pea vajalikuks inimese loodud tekstist autorinime kustutamist, kuna hüperlingid võimaldavad lugejal niikuinii allikani jõuda. Avalike ja kõigile ligipääsetavate tehnoloogiate puhul puudub mul uurijana kohustus informantide isiklikku privaatsust kaitsta, võttes eelduseks, et informant on teksti luues teadlik tehnoloogia avalikust iseloomust ning sellest, et tema isikut on võimalik tuvastada.

Teistsuguse lähenemisnurga olen eetilistel kaalutlustel kasutusse võtnud vaid noortele mõeldud ja suletud liikmelisusega Facebooki grupi „RUHNU“ puhul. Olen alates suvest 2012 grupi liige, jälgin arutelusid, teatud juhtudel osalen minimaalselt ka mõnes diskussioonis. Magistritöös analüüsin gruppi, selles loodud sisu, kuid analüüsis esitatud näitetekstide puhul olen informantide privaatsuse kaitseks varjanud vestluses osalevate inimeste nimed ning Facebooki profiilipildid, et jätta noortele võimalikult suur soovitud eraldatus.

2.4 Töös kasutatud analüüsimeetodid

Kirjeldatud pendeldamine *online*- ja *offline*-Ruhnu vahel ning seejuures kasutatud osalusvaatlus on teatud määral ka analüüsimeetodiks. Mõlemal väljal kerkisid välitööde jooksul vastavalt situatsioonidele ja aruteludele mõned kesksed fookused, millele edasine uurimine tugines. Välitöödelt naasnuna intervjuusid transkribeerides ning nende tekste lugedes ilmsid või kinnistusi uurimisküsimused. Intervjuu transkriptsioonide analüüsimeetodiks oli peamiselt temaatiline sisuanalüüs: sisukategooriate loomine, mille alla erinevate inimeste väljendatud arvamused paigutusid. Vastavad domineerivad kategooriad on esitatud koos näidetega intervjuudest alljärgnevas analüüsis.

Orgad kritiseerib neid analüüse, milles uurijad jäävad kas *online*'i või *offline*'i kinni ning ei hõlma oma uurimuses teist tüüpi materjali. Ta näeb valdkonnale perspektiivi just *offline*- ja *online*-materjalide kombineerimises ja koos analüüsimisel, kuid muidugi tuleks mees pidada, et eri sfäärade interaktsioonid on erilaadilised ning seetõttu on empiiriline materjali

väga eriilmeline. (Orgad 2005: 64) Ka mina püüan analüüsi hõlmata nii minu kui uurija poolt algatatud intervjuusid kui ka informantide enda loodud tekste internetiväljal.

Meediauurijad, sh digitaalse antropoloogiaga tegelejad kasutavad terminit „tekst“ väga laiapõhjaliselt – see viitab igasugusele meediaproduktile, see pole lihtsalt kirjatöö tulemus. Meediateksti termin rõhutab asjaolu, et meedia artefaktid konstrueerivad ja väljendavad tähendusi – meediaprodukti funktsioon ongi tähenduste vahendamine ja loomine. Seega võib tekst meediauuringutes tähendada kõike alates aramusloost kuni telesarjani ning neid analüüsides tuleb uurida teksti loomise ja kasutamise konteksti. (Gillespie & Toynbee 2006: 2–3; Brennen 2013: 193) Magistritöö seisukohalt on tekst märksa kitsamate esitusvahenditega kujundatud – antud kontekstis võib tekst olla näiteks nii kirjutatud aramuslugu blogis, kirjalik arutelu foorumis kui ka pildiline materjal ja videod.

Ülaltoodud selgitus meediateksti käsitlemise kohta aitab luua kohalikul internetiväljal tekkinud materjalide analüüsile raamistikku: mind huvitab, kuidas internetitekst kajastab ja konstrueerib sotsiaalseid suhteid Ruhnuga seotud inimestele vahel. Seejuures ei ole küsimuseks, kas tekst on reaalsust „õigesti“ kajastanud, vaid tekstianalüüsis on vaatluse all hoopis see, kuidas teksti autor tõlgendab ja teda ümbritsevatele maailmale selgitusi loob (Mackee 2003: 15–16). Tekstianalüüsi kaudu on uurijal võimalik mõista sotsiaalselt konstrueeritud reaalsust (Brennen 2013: 193).

Meediauuringutes on teksti analüüsimeetoditena laialt levinud nii sisuanalüüs (*content analysis*)²⁷ kui ka diskursuseanalüüs (*discourse analysis*).²⁸ Kvalitatiivne sisuanalüüs keskendub teksti sisu või konteksti tähenduse analüüsimisele, seejuures viiakse sarnase tähendusega tekstiosad vastavate kategooriate alla (Laherand 2008: 290). Diskursuseanalüüs on samuti pigem kvalitatiivsete andmete analüüsi vorm, mis on välja kasvanud lingvistikast. Kuid erinevalt sisuanalüüsist pole diskursuse analüüs selgepiiriline uurimismeetod, vaid pigem meetodit raamistav teoreetiline lähenemisviis. (ibid.: 309)

Ruhnu internetivälja *online*-arhiivide materjalide analüüsis kasutasin integreeritud meetodit, lähtusin nii temaatilise sisu- kui ka diskursuseanalüüsi strateegiatest. Kohandasin empiirikale ja etnograafiliste analüüsimeetoditega sobivamaks vastavaid meediauuringute strateegiaid. Selleks, et omandada ülevaadet, missugust sisu ja tekste peidab endas näiteks kuue

²⁷ Vt näiteks meediasisu analüüsi juhendavaid käsiraamatuid: (Riffe 1998). Sisuanalüüsi rakendamisele massimeedia ja interneti uurimises on pühendatud eraldi kogumik *Sage Benchmarks in Social Research Methods* käsiraamatute sarjas, vt (Franzosi 2008).

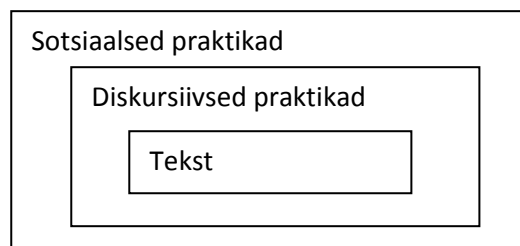
²⁸ Vt ülevaatekogumikku meediadiskursuste kohta: (Bell & Garrett 1998).

tegutsemisaasta vältel „Ruhnu päeviku“ *online*-arhiivi kogunenud materjal, lähtusin analüüsi kavandamisel temaatilise sisuanalüüsi meetodist. Arhiivimaterjale läbi töötades lõin sisukategooriad, mille alla paigutasin erinevad tekstiüksused. Sel teel joonistusid välja olulisemad kategooriad sotsiaalsete suhete valdkonnas, millega tegelesin seejärel süvendatult edasi.

Diskursuseanalüüsi lähenemised uurimismaterjalile on samuti tekstianalüüsi seisukohalt asjakohased, kuna siin leitakse, et keel on vahendiks, mis loob ja moodustab sotsiaalset maailma ning muuhulgas ka identiteete ja suhteid (Jørgensen & Phillips 2004 [2002]: 9; Johnstone 2008: 3). See tähendab, et meediateksti kaudu on võimalik uurida, kuidas Ruhnu internetiväljal tegutsevad subjektid konstrueerivad kollektiivseid identiteete ja seoses sellega ka sotsiaalseid suhteid.

Norman Fairclough' kriitiline diskursuseanalüüs baseerub suurel määral alljärgnevale skeemile, mille järgi peaks tekstianalüüsis olema fookuses kolmeastmeline jaotus:

1. Tekst ise – millised on teksti lingvistilised tunnused;
2. Diskursiivsed praktikad – ehk milline on teksti loomise ja kasutamise protsess ja ümbritsev kontekst;
3. Sotsiaalsed praktikad – milline on diskursiivset praktikat ümbritsev laiem sotsiaalne kontekst (millisesse kommunikatsiooni sündmusesse tekst kuulub). (Fairclough 2003: 10)

Joonis: Jørgensen & Phillips 2004 [2002]: 68.

Vastav analüüsi kolmeastmeline jaotus aitas tähelepanu pöörata eelkõige teksti ümbritsevale laiemale kontekstile ning tegelda diskursiivsete praktikatega, vähem lähtusin järgnevas tekstianalüüsis lingvistilistest suunitlustest.

Teksti loomise ja kasutamise konteksti kohta küsisin oma informantidelt ka intervjuude käigus. Palusin uuritavatel meenutada mõnd nende kirjutatud blogipostitust või tõstatatud aruteluteemat ning sellega seotud sündmusi. Sel teel oli võimalik lähemalt uurida diskursiivseid praktikaid tekstiloomes ning omandada ülevaadet sotsiaalsest kontekstist, mis

informandi loodud teksti ümbritses. Magistritöös olen välja toonud mõned tekstid Ruhnu internetiväljalt, kuid käsitlen neid pigem analüüsi järeldusi illustreeriva või tõestava materjalina.

2.5 Minu kui uurija eneserefleksioon

Etnograafiline materjali kogumise ja analüüsi meetod erineb teistest sotsiaal-, humanitaar- ja kultuuriteadustest selle poolest, et uurija loob siin allikad ise. See toob kaasa ka suurema subjektiivsuse empiirilise materjali kogumisel ning analüüsil, sest uurija isik mõjutab tahes-tahtmata ka uurimisobjekti. Seetõttu on etnograafias sagedasti kaasatud ka uurija refleksiivne vaatenurk, mida püüan ka alljärgnevalt avada. Tegelen siin kahe küsimusega: milline oli minu kui uurija roll uuritavate hulgas ning kas ja kuidas võisin uuritavaid subjektina mõjutada.

Uurimine osaleva vaatluse abil on üks problemaatilisemaid meetodeid, kuid seejuures on see uurijale ka suureks abiks uuritavatega usalduslikuma ja vabama suhte loomisel. Kuid nagu Charlotte A. Davies välja toob, ei ole uurija osalemine uuritavate igapäevaelus peamine empiirilise materjali kogumise viis. Empiirika sünnib pigem siiski näiteks intervjuude käigus. (Davies 2008: 81) Tuginedes oma välitöökogemusest kirjutatud artiklile, leian, et uuritavate jaoks oli märksa arusaadavamaks uurimismeetodiks diktofoniga salvestatud ja küsimuskava alusel teostatud intervjuusituatsioon kui osalusvaatlus (Järv 2011b: 33). Veel 2012. aasta välitööpäevikust leian ühe kirjelduse vestlusest, kus arutan uuritavaga osalusvaatluse ja intervjuude tegemise meetodite üle:

Reaalteadust õppiva inimesena, huvitab teda etnoloogi uurimismeetod. Ta uuris minult, kas Kihnu-Ruhnu mängudel osalemine oli mulle puhkus või uurisin ma ka sel ajal. Püüdsin talle siis selgitada, et peaaegu võimatu on välitööl olles eristada, millal ma olen puhkerezüümis ja millal mitte. Ma arvan, et väljal olles ei ole uurija kunagi puhkerezüümis. Aga kui nüüd ta küsib, et mis järeldusi ma oma magistritöö seisukohalt mängude jälgides teha saan, siis selle vastamisega jään ma hätta. Nii palju on makas sellest kasu, et nii saan teada, kuidas küla töötab ja mis toimemehhanismid siis on. (Järv 2012: 49)

Kui füüsiliselt kohapeal olles etnograafiliste meetoditega uurimine valmistab informantide jaoks arusaamatust, siis *online*'is välitööde tegemine on veel keerukam. Refleksiivsuse nõue peaks panema uurijat küsima, kuidas uuritavad internetiväljal tegutsevat uurijat mõistavad. Tulenevalt valitud strateegiast, kus ma jäin pigem passiivsemaks jälgijaks, ei tõusnud ka minu kui uurija tegevus Ruhnu internetiväljal otseselt esile. Uurija-uuritava interaktsiooni käigus näiteks e-kirjades ma küll teavitasin intervjuueeritavat oma uurimusest, kuid arvan, et minu väljal kohalolu mõjutas uuritavate tegevust minimaalselt.

Huvitav on jälgida, kuidas nelja-aastase välitööperioodi jooksul on muutunud uuritavate arusaamad ja suhtumised meist kui uurijatest. Järgnevalt toon välja kaks lõiku välitööde päevikutest, kus arutlen enda positsiooni üle – kuidas uuritavad meid näevad. Suhtumised saavad ilmsiks juba selle kaudu, kuidas inimesed meile viitasid, näiteks esimestel välitöödel nimetati kolme välitöölist lihtsalt „tudengiteks“, seevastu 2012. aastaks on minu roll kujunemas pigem „eksperdik“. ²⁹

Kusjuures täna Rasmusega intekat tehes tuli selline koht, et kui olin küsinud, milline turist meeldib ja milline mitte, siis vastas Rasmus: „Ei meeldi, kui üle nädala ollakse ja küla ning meie tegemistesse end toppima hakatakse“. See pani mind mõtlema, et kuidas kohalikud meisse üldse suhtuvad ning millise kategooria alla me nende meelest liigitume. Kas Rasmuse jaoks oleme meie ka need ebameeldivad turistid? (Järv 2009a: 34)*

Sel korral ei ole inimeste küsimus meid nähes enam „kas tulite tööd tegema või puhkama?“ vaid küsitakse hoopis „noh, kas lõputöö on juba valmis?“. Kivi minu kapsaaeda [], aga mulle tundub, et natuke see näitab ka minu staatuse muutust. See, et me siin kogu aeg käime, on harjumuspärane, aga minu lõputöö on omandamas nende jaoks nagu mingit kaalu. Kasvõi selles mõttes, et tahetakse näha, mis tulemus siis lõpuks nendel intervjuude andmisel ja uurimisel on. (Järv 2012: 5)

Kõige otsesemalt mõjutasin oma küsimuste ja uurimistöö tegemise käigus Facebooki *Runö – Island of Ruhnu* grupi administratiivseid õigusi, kui palusin grupi loojal selgitada põhjust, miks tavaliikmel ei ole võimalik grupis algatada arutelusid, laadida üles pilte või videoid. Arvan, et väljendasin enda arvamust liiga otsekoheselt, mis mõjutas informandi edaspidist tegevust:

Ja et antud lubadust täita, otsustasin Facebooki kaudu inimestele suvel tehtud pilte jagada. Noorte gruppi postitasin Kihnu-Ruhnu mängudest piltide lingi, Runö grupile tahtsin anda kiriku juubelipiltide lingi, aga siis selgus minu üllatuseks, et sellel grupil ei ole tavaliikmena minul võimalik midagi seinale kirjutada. Arvan, et varem see võimalus oli, aga ei pannud küll tähele, millal tavaliikmelt õigused ära võeti. [] Kirjutasin Markole, et saada tema kommentaar tavaliikme õiguste piiramise osas. Vastuseks sain, et postituste mittevõimaldamine olla administraatorite otsus, et säiliks grupis inglise ja rootsi keele reegel (ta tõi näiteid, kus eestlased keelereeglit ei ole austanud) []nüüd vaevab mind kõhklus, et äkki esitasin Markole* oma subjektiivset arvamust, kui järgmises kirjas talle vastuseks muuhulgas kirjutasin nii: „Isiklikult tundub mulle postituste keelamine grupi liikmete tegevusvabaduse piiramisena. Kas ei oleks piisanud märkusest keelereegli osas tutvustavas tekstis grupi kohta?“. Vastuseks muutis Marko* grupi seadistusi nii, et nüüd saavad ka tavaliikmed taas gruppi postitusi teha. Kuid ta tegi seda klausliga: „Kuid postitus säilib lehel vaid juhul, kui see on kirjutatud ühes või mõlemas grupi keeles“ (Järv 2012:71–73)*

²⁹ Eksperdi rolli kohta annab tunnistust näiteks osalemine ettekandega Ruhnu-teemalisel seminaripäeval, mis toimus Eesti Rahva Muuseumis 8. veebruaril 2013.

Kui välitöid tehes ei sattunud ma uurijana suurtesse dilemmadesse, milles mul oleks tulnud kaaluda uurija ja uuritavate või teiste osapoolset huvide konfliktide üle, siis rohkem probleemküsimusi kerkis esile magistr töö kirjutamise ajal. Üheks selliseks näiteks, kus tuli uurijana reflekteerida võimalike tagajärgede üle, on eelpool mainitud uuritavate anonüümsuse küsimus. Lisaks toon välja veel kaks potentsiaalset huvide konfliktisituatsiooni, mida olen püüdnud lahendada uuritavate huvisid esikohale sättides.

Üheks selliseks näiteks, kus oleksin uurijana soovinud teatud analüüsist järeldunud tulemusi ka lugejale paremini näitlikustada, on nn „omavaheliste tülide kajastused blogis“. See on teema, mis ilmnes blogi kohta uurides vestlustest peaaegu alati – informandid kritiseerisid omavaheliste tülide kaudu Ruhnu mainele kahju tegemist. Tulenevalt üldlevinud suhtumisest otsustasin oma töös saarerahva isiklike konfliktide kajastamist võimalikult vähe esitada. Nn konflikte presenteerivaid postitusi olen kasutanud juhul, kui minu kui uurija eesmärk on selle kaudu näidata laiemaid grupisiseseid toimetehhanisme. Seejuures ei ole minu huviks selgitada välja osapoolt, kellel oli antud situatsioonis „õigus“, vaid huvitun blogipostituse taustal olevatest suhetest ja suhtumistest.

Online'is välitööde perioodidel olen salvestanud ekraanipiltidena mitmeid blogipostitusi, mis mõne tunni või päeva järel pärast avaldamist on „Ruhnu päevikust“ kustutatud. Uurijale on see huvitav materjal, mis võimaldanuks uurida, mis tüüpi postitusi peetakse näiteks Ruhnu mainele, enesesitusele ebasobivaks. Kuid püüdes austada uuritavate soove – postitused olid juba blogist eemaldatud – otsustasin taolist materjali analüüsi mitte kaasata. Otsust põhjendas ka see, et sellisel juhul oleks tulnud läbi rääkida vastava postituse autori ja/või blogi toimkonnaga, kuid tihti pole sellistel postitustel autori nime märgitud, mistõttu oleks inimesega kontakteerumine keeruliseks osutunud.

3. TEOREETILISE RAAMISTIKU LOOMINE

Teoreetilise raamistiku loomisel kasutan esiteks teooriaid, mille eesmärgiks on selgitada indiviidi ja teda ümbritseva maailma suhet – kuidas subjekt ning sotsiaalne struktuur omavahel suhestuvad. Kasutades Pierre Bourdieu (2005 [1977]) teooriat praktikatest, püüan mõista, kuidas internetipraktikad moodustavad ja taasloovad sotsiaalsete subjektide jaoks kindlat tegutsemisvälja – internetivälja.

Teiseks tuginen Nick Couldry (2004), John Postilli (2011), Daniel Milleri (2011) jt kaasaegsete internetiuurijate lähenemistele meediapraktikatest ning internetivälja toimimisest kohalikul tasandil. Interneti kohalikustumine toimub just internetiväljas, mis on moodustunud läbi praktikate ja kus seda ka pidevalt taasluuakse. Nii võib öelda, et Ruhnus on kohalik internetiväli loodud tehnoloogiate ja subjektide koostoimel. Internetiväljal tegutsejateks on kohalikud inimesed, kes kasutavad teatud internetitehnoloogiaid kindlate eesmärkide nimel.

Kolmanda suurema teorianana toon magistritöös välja osaluskuultuuri printsiipidest lähtuva arusaama aktiivselt osalevast kodanikust (Carpentier 2007b). Internetiväljal tegutsevate subjektide eesmärk on muuhulgas ka igapäeva elu kaudu kokku puutuvate inimeste kohaliku elu küsimuste ja probleemide lahendamine. Osalusmeedia kui tehnoloogia võimaldab subjektidel kohalikul tasandil kaasa rääkida ning nende protsesside koostoimel konstrueeritakse sotsiaalseid suhteid.

3.1 Kohalikkuse loomine internetis ja interneti abil

Tänapäeva ühiskonnas on inimestevaheliste sidemete ja ühenduste pidamine uute transpordi- ja suhtlusvahendite abil järjest hõlpsamaks muutunud. Globaliseeruvast maailmast rääkides võetakse selliseid inimestevahelist interaktsiooni ja kontakti võimaldavaid vahendeid kui midagi tänapäeva maailmale olemuslikku. Kuid ometigi on need uued transpordivõimalused, info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised (IKT) vahendid üheks põhjuseks tänapäeva üleilmastuvat maailma ümber mõtestada. Siinkohal on võimalik küsida: kas IKT vahendusel toimub deterritorialiseerumine või reterritorialiseerumine – kas uus meedia lõhub territoriaalsuse, lokaalsuse piirid, mida peetakse inimelu üheks oluliseks mõjuteguriks või toob hoopis uus meedia territoriaalse lõhenemise ja hajunemise käigus üksteisest lahknunud inimesed taas kuidagi kokku? See on küsimus, mida esitavad interneti kohta näiteks diasporaauurijad. Ühelt poolt arvatakse, et seoses uue meedia kasutuselevõetuga pole territoriaalsus enam oluline – inimene võib end identifitseerida diasporaaga ka hoopis

väärtussüsteemide põhjal, mitte enam füüsilise paiknemise alusel (Schmidt, Teubener & Zurawski 2006: 122). Teisalt aga tuuakse sama uuringu tulemusena välja, et selle asemel, et interneti vahendusel toimuks inimestevaheliste sidemete taasloomine või tugevdamine, toodavad erinevad grupid erinevat sisu, mis näiteks süvendab järjest lõhet diasporaa ja emamaa vahel (ibid.: 130). Niisiis, hoolimata sellest, et internetil on potentsiaal olla deterritorialiseerumist soodustav, ei toimi see alati nii. Kõik sõltub sisuloojast ja tema sotsio-poliitilisest kontekstist ning siit lähtuvalt võib internet hoopis tagasi lokaalsusele juhtida.

Oma teoses *Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalisation* (2008 [1996]) pöörab Arjun Appadurai ühena esimestest tähelepanu just globalismile vastukaaluks olevatele protsessidele, mis rõhutavad paikkondlikkust, kohalikkust (*locality*). Ta küsib, mis positsioonil on lokaalsus tänapäeva maailmas, kus rahvusriigid on sunnitud end seoses rahvusteüleste destabiliseerumisprotsessidega ümber mõtestama. Mida tähendab lokaalsus pidevalt muutuvast maailmas ning kuidas suhestub see kui sotsiaalse elu valdkond naabruskonnaga/ümbruskonnaga (*neighborhood*)? (Appadurai 2008 [1996]: 178–179)

Lokaalsust mõtestab Appadurai kui kontekstuaalset, mitmemõõtmelist omadust, mis kuulub sotsiaalse elu juurde. Lokaalsuse loomine on seotud kuuluvustunnetega, sotsiaalse elu valdkondadega ning paikkondliku kogukonna ideoloogiate ning väärtushinnangutega. Ta leiab, et lokaalsuse loomist mõjutavad tänapäeva maailmas kolm faktorit: rahvusriigi püüe kõiki naabruskondi/ümbruskondi allutada; pidevalt kasvav katkestatus territooriumi, kollektiivsete sotsiaalsete liikumiste vms vahel, luues nii uusi diaspoorseid liikumisi; elektrooniliste ja virtuaalsete kogukondade teke (ibid.: 189). Magistritöö teemast lähtuvalt on huvitav jälgida Appadurai mõtteid seoses elektroonilise meediaga, kus ta muuhulgas käsitleb arvutisuhtluse mõjusid lokaalsusele. IKT on pakkunud inimestele transnatsionaalseid suhtlusvõimalusi, ületades sel teel rahvusriigi piire. Appadurai toob välja, et IKT on loonud virtuaalseid naabruskondi, mis ei sõltu enam territooriumist, rahvusriigi passidest vms riigi kodanikuks olemise markeritest, kuid ta rõhutab juba 1996. aastal ettenägelikult, et virtuaalset ja füüsilises ruumis tegutsevat naabruskonda ei tohiks rangelt teineteisest lahutada. Need on omavahel seotud kasvõi selle kaudu, et virtuaalsuses on sageli käibel needsamad ideed, arvamused ning sotsiaalsed suhted, mis füüsiliselt piiritletud naabruskonnas. (ibid.: 195)

Appadurai jäi 1990. aastatel vastava järelusega vähemusse akadeemikutes eufooriat tekitanud mõtete ees, mis tervitasid IKTd kui vahendit, mille abil luuakse uusi virtuaalseid kogukondi. Idee virtuaalruumis loodavatest erinevat tüüpi suhetest läbisid selliste uurijate töid

nagu Howard Rheingold (1991; 1993), Sherry Turkle (1995), Manuel Castells (1997) jpt. Neid uurimusi iseloomustab idee, mille järgi kohapõhised inimestevahelised sidemed taanduvad huvidel baseeruvate kontaktide ees, mis on virtuaalsuses nende meelest olulisem. Valdav on arusaam, et huvidel põhinevate virtuaalkogukondade loomisel ei ole füüsiline lähedus ja paiknemine enam mingilgi moel oluline. (Broadbent 2012: 128)

Nii nagu alles viimastel kümnenditel on hakatud rääkima globaliseerumise vastukaaluks kujunevatest protsessidest, mille keskmes on näiteks kohalikkus, võib märgata muutusi ka alates 2000. aastatest interneti kohta käivates aruteludes – nähakse, et tehnoloogia pakub palju võimalusi muuhulgas ka füüsilisel lokaalsel tasandil. Alles hiljaaegu on tekkinud teoreetilises kirjanduses teiste lähenemiste kõrvale idee sellest, et nii nagu pole mõistlik lahutada virtuaalsust reaalsusest, pole teatud juhtudel võimalik rääkida ka üksnes virtuaalsetest või *online* keskkondades tekkinud „uutest“ kogukondadest. Seosed *online*- ja *offline*-kontekstide vahel on tihti olemas (Boellstroff 2012: 50). Rahvusvaheliselt kasutatav ja arendatav tehnoloogia toimib tänu sellele, et inimesed on võtnud interneti kasutusse lokaalses kontekstis ja kohalikus igapäevaelus (Runnel 2009: 16).

Appadurai kohalikkuse loomise (*production of locality*) protsesside mõttest on omakorda innustust saanud meediaantropoloog John Postill, kes oma 2008. aastal ilmunud artikliga *Localizing the Internet beyond Communities and Networks* on muutunud meediauuringute valdkonnas interneti kohalikustumise teema eestkõnelejaks. Üldjoontes võib varasemate uurimuste teoreetilised raamistikud, mis tegelevad lokaliseeruva interneti temaatikaga kaheks jagada – räägitakse kogukondade tekkest ja/või selle kontseptsiooni tugevnemisest tänu internetile või nähakse kõikjal inimsuhetes võrgustikke, mida interneti võrgustikuline ühendusvorm esile tõstab. Postill võtab need uurimissuunad (*community informatics* ja *networked individualism*) kriitilise vaatluse alla, leides, et mõlemad on liigselt kitsalt oma teemasse kaldunud, nägemata midagi muud peale kogukonna ja võrgustike loomise võimalikkuse internetis.³⁰ „Kogukond“ ja „võrgustik“ on tema hinnangul teoreetilisteks terminiteks sobimatud. (Postill 2008: 415) Kogukonna terminit on kritiseerinud ka Vered Amit, kes leiab, et emotsionaalse laetuse poolest sobib antud termin pigem avalikku retoorikasse, kuid on kasutu akadeemilise teoreetilise raamistiku loomisel (Amit 2002: 13). Muuhulgas on mõiste „kogukond“ liiga kitsas, ega suuda hõlmata kõiki erinevaid sotsiaalseid

³⁰ Sellises raamistikus tegutsevad näiteks uurijad Berry Wellmann ja Keith Hampton, kui nad uurivad Ameerika äärelinna elanike ja interneti vahelisi seoseid (Hampton & Wellman 2003).

suhteid, nagu näiteks kolleegide- või naabritevahelised suhted (Postill 2008: 415). Lisaks lokaliseeruva interneti teoreetilistele lähenemisviisidele on Postill skeptiline ka Habermasist (2001) lähtuva avalikkuse mõiste kui teoreetilise kontseptsiooni kohandamise suhtes internetile – näiteks Lincoln Dahlberg (2001) on esitanud seisukoha, mille järgi on internetil potentsiaal muutuda uueks avalikkuseks.³¹ Postill seevastu leiab, et ka avalikkuse mõiste on sobimatu seletamiseks interneti toimemehhanisme, kuna termin on liialt retooriline, omamata kaasajas kaalu. (Postill 2008: 417) Käesolevas magistritöös püüan Postillist lähtuvalt hoiduda lokaalsusest rääkides kogukonna sidemete ja kogukondlikkuse „taastekkesse“ kaldumisest, kuna juba antud uurimisaines ise ei võimalda rääkida isegi emotsionaalsel tasandil kogukonnast kui „ühtsest tervikust“. Samuti ei kasuta ma teoreetilise lähtepunktina internetti kui uut avalikkust käsitlevaid teoseid, vaid keskendun uurimisküsimustest lähtuvalt kitsamalt interneti lokaliseerumisprotsessidele.

Uurides Indoneesia Subang Jay äärelinnu, leidis Postill end „just lokaalsuse loomise protsessi keskelt“. Ta tegeles sotsiaalsete praktikate valdkonna uurimisega, milles teevad elanikud kohaliku elu probleemide lahendamise nimel internetis omavahel koostööd ning teinekord ka võistlevad (Postill 2011: 6–4). Välitööde käigus järeltab ta, et interneti lokaliseerumine toimub siis, kui kohalikud subjektid kasutavad teatud internetitehnoloogiaid ja praktikaid kohalikus elus püstitatud eesmärkide täideviimise nimel (ibid.: 116).

Asjaolu, et iga lokaalne grupp kasutab internetti erinevalt, on välja toonud juba ka üks esimesi internetipraktikate alaseid antropoloogilisi uurimistöid, mis on tehtud Trinidadil elanike kohta (vt Miller & Slater 2000). Daniel Miller ja Don Slater rõhutavad juba oma monograafia esimestes lausetes, et internet pole monoliitne tervik, mida Marc Augé (2012 [1995]) mõistes võiks nimetada mittekohaks. Selle asemel peaksime rääkima internettidest, mida kasutavad erineva kultuuritaustaga inimesed erinevates maailma paikades. Interneti tähendust saabki uurida vaid konkreetses kohas ja kindlate inimeste hulgas, keskendudes seejuures kohaliku sotsiaalse ja kultuurilise elu analüüsile. (Miller & Slater 2000: 1) Daniel Miller (2011) on interneti lokaliseerumist ka edaspidi uurinud, demonstreerides, et see, kuidas ja mis viisidel Trinidadil elanikud Facebooki kasutavad ning selles sisu loovad, on just nimelt kohaliku

³¹ Nn uus avalikkus küberruumis on kontseptsioon, mis lähtub Jürgen Habermasi (2001: 52–55) loodud avalikkuse definitsioonist, mille alusel on avalikkus sotsiaalse elu valdkond, kus kujuneb avalik arvamus. See on valitsusest ja majanduslikest huvidest sõltumatu sfäär, mis on avatud kõigile kodanikele ning on kohaks, kus toimuvad debaadid. Interneti ja kodanikuühiskonna vahelist dünaamikat käsitleb näiteks Peter Dahlgren (2000) habermasiliku avalikkuse kontseptsiooni raamistikus. Uurijad Birgit Bräuchler (2004) ja Lincoln Dahlberg (2001) on kasutanud Habermasi kuut avalikkuse tingimust, et vaadata kuidas need internetile vastavad, mida argiretoorikas sagedasti käsitletakse kui uut avalikkuse sfääri.

kultuuri spetsiifiline. Globaalsed nähtused, nagu Facebook muutuvad mingis konkreetses kohas ja paigas lokaliseerumise kaudu uuteks kultuurilisteks vormideks, näiteks on Facebook saanud Trinidadis omaette kohaliku tähenduse. (Miller 2011: 161) Antropoloogi jaoks ei ole igas maailmanurgas olemas ühesugust internetti, Facebooki või mõnd muud globaalset nähtust. Antropoloog selgitab välja uuritava grupi praktikad ning analüüsib mitte ainult seda, kuidas globaalsed nähtused on kohalikeks muudetud, vaid muuhulgas ka seda, kuidas üleilmastunud nähtuse baasilt on loodud oma kultuurile sobilik vorm. (Miller 2012: 153)

Magistritöö lähtepunktiks olen valinud interneti lokaliseerumise Ruhnus: milliseid internetitehnoloogiaid kohalikul tasandil kasutatakse ja kuidas subjektid nende tehnoloogiatega tegutsevad. Selline töö ülesehitus võimaldab mul püstitada peamise uurimisküsimuse: milliste eesmärkide nimel kohalikul tasandil internetti kasutatakse ning milliseid funktsioone kannavad Ruhnu jaoks kollektiivsed internetipraktikad?

3.2 Praktikad ja väljateooria

Uurimisküsimusest tulenevalt on magistritöö teoreetiliseks raamistikuks praktika- ja väljateooriad, mis aitavad selgitada subjekti ja sotsiaalse süsteemi omavahelist koostoimimist. Praktikateooria sobivust on näidanud ka Pille Runnel oma doktoritöös, leides, et see võimaldab selgitada, kuidas indiviidide tegevus taasloob suuremat süsteemi, mille raames inimesed tegutsevad. Nimetatud katusteooria ei tegele niivõrd tulemuse, vaid pigem protsessi analüüsimisega. (Runnel 2009: 29) Uurimisküsimusest lähtuvalt ei huvita mind interneti kasutuspraktikate lõpptulemus Ruhnu saare jaoks, vaid keskmis on praktikad ise – mis eesmärkidel ja kuidas subjektid tehnoloogiaid Ruhnus kollektiivselt kasutavad. Kohalikus külaelus tegutsevad inimesed kasutavad teatud internetitehnoloogiaid, mis vastavad nende püstitatud eesmärkide elluviimisele. Katsetatakse erinevaid kanaleid, tehnoloogilisi lahendusi, milles mõned jäävad inimeste igapäevaelus kasutusse, teised aga mitte. Niimoodi luuakse tehnoloogiate ja subjektide koostoimel teatud väli, mis võimaldab subjektidel üksteisega interaktsioonis olla. Selline väli on loodud teatud praktikate abil, mida subjektid kordavad või taasesitavad, kinnistades sel teel meid ümbritsevat sotsiaalset korda.

Sotsioloogia klassikud on püüdnud asetada praktikaid laiemasse süsteemide konteksti, et mõtestada sotsiaalse ruumi konstrueerimist. Pierre Bourdieu teooria³² aitab seletada, kuidas indiviidi tegevus taastoodab suuremat süsteemi, mille raamesse indiviidi tegevus

³² Kasutan teooria sünonüümina ka praktikateooriat.

samas jääb.³³ Bourdieu teooria on esitatud habituse mõiste kaudu, millega viidatakse sellele, et habitus – kui teatud mõttes püsivas printsiibis, on ühendatud nii regulatsioonid kui improvisatoorsus – toodab omakorda praktikaid. Habitus on universaliseeriv vahendustegevus, mis põhjustab ilma välise põhjuse või tähistava kavatsuseta individuaalse toimija tegevusi. (Bourdieu 2005 [1977]: 78–79) Bourdieu järgi on suurema osa inimtegude printsiibiks hoopis midagi muud kui kavatus. Hoopis omandatud dispoitsioonide tõttu võib tegu tõlgendada kui mõnele eesmärgile suunatust, seejuures aga ei saa öelda, et indiviidi eesmärgiks oli eesmärgi teadlik püstitamine. (Bourdieu 2003: 209–210) Sotsiaalsed agendid on varustatud teatud praktilise meelega, eelistustega, habituse- ja eristusprintsiipidega ning tegutsemismallidega, mis suunavad teda situatsiooni lahenduskäiguni (ibid.: 49).

Sotsioloogilisest perspektiivist vaadatuna on tegu või praktika tegevused, mida subjektid teevad, millel on olemas ka teatud sügavamad põhjused. Uuriija ülesandeks on nende põhjuste välja selgitamine, et nende kaudu mõtestada ka tegusid. (ibid.: 172)

Praktikaid on võimalik eristada kasutades Bourdieu väljateooria kontseptsiooni, milles ühiskond on jagunenud omaenda seadustega reglementeeritud autonoomseteks universumiteks, mida nimetatakse väljadeks. On olemas näiteks nii majandusväli, võimuväli, kultuuriväli, usuväli, kunstiväli kui ka bürokraatiaväli koos nendele vastavate praktikatega. (ibid.: 184) Igal väljal on oma loogika, mille on loonud kindlate kapitalide kombinatsioon selles väljas (Postill 2010: 7–8). Habitus ja väli on Bourdieu teoreetilises lähenemises kaks võrdset vahendit, mille abil ühiskond end struktureerib. Sotsiaalse välja moodustavad kindlat tüüpi habitused, mida individid praktikates kasutavad, et selle kaudu taastoota välja ja habitusi. (Rao 2010: 149)

Kuigi väljad on sotsiaalses ruumis omavahel seotud – nad on tihtilugu n-õ sõjajalal, et omandada vajalikke kapitale – võib neid analüütiliselt eraldiseisvatena kohelda. Sotsiaalse subjekti tegutsemist on võimalik analüüsida tema positsioneerituse kaudu väljal. (Martin 2003: 23)

³³ Teooriat on hiljem edasi arendanud näiteks Giddens (1986; 1989). Uue, teise generatsiooni praktika teoretikud Schatzki (2000), Ortner (2006) jt on samuti teoriasse lisandusi teinud, et näidata just indiviidi rolli tegudes, mis võivad ka uut süsteemi kujundada. Kuid antud töö seisukohast ei pea ma vajalikuks vastavate lisandustega süvitsi tegelda, sest viimased ei kanna internetivälja konstrueerimise uurimise seisukohalt lisaväärtust.

3.3 Internetiväli ja internetipraktikad

Nagu ülal mainitud, läbis 1990. aastatel tehtud uurimusi virtuaalse ja reaalse maailma üpris jäik eristamine. Alles 2000. aastatest hakkas meediauuringute vallas ilmuma töid, mis näitasid, et virtuaalsuses toimuv on pigem reaalse maailma praktikate „pikenduseks“ või jätkuks. Selliseid igapäevaseid vajadusi, nagu näiteks infootsingud, meelelahutus või sotsiaalsete suhete loomine, ei saa jagada vaid virtuaalsesse või reaalsesse maailma kuuluvateks (Runnel 2009: 28).

Lähenemisele, mille järgi võib internetis toimuvat pidada üht tüüpi praktikaks ning seda praktikateooria kaudu analüüsida, aitas kaasa Nick Couldry 2004. aastal ilmunud artikkel *Theorising media as practice*, mis esimest korda kontseptualiseeris meediat kui praktikat, mitte kui teksti- või majandusvaldkonda. Praktikateooriast lähtuvalt on meedia praktikate kogum, kus erinevad praktikad on meediale suunatud (*media-oriented practices*) või selle ümber kujunenud. (Couldry 2004: 2–4) Ühe eelisena teiste teoreetiliste kontseptsioonide ees toob Couldry välja, et praktikateooria püüab leida seoseid erinevate igapäevaste praktikate vahel, see ei vaatle inimese tegevusi seoses meediaga pelgalt „tarbimise“ või publikuks olemise vaatevinklist, vaid nähakse, et meediale suunatud tegevused on osa laiemast igapäevasest kontekstist. Laiem kontekst on vajalik, et mõista näiteks situatsiooni, kus abielupaar vaatab televiisorist jalgpallimängu – mehe, jalgpallifänni, jaoks on see osa emotsionaalsest praktikast; jalgpallifänni naine aga vaatab televiisorit koos mehega, et tugevdada sel teel ühiseid huvisid, seega on TV vaatamine sel puhul osa solidaarsuse praktikast. (ibid.: 18) Kasutades praktikateooriat, on võimalik küsida, mida inimesed seoses meediaga teevad ning mida nad seoses meediaga räägivad. Praktikate analüüsimine aitab meediauurijal mõista, et viimane ei tohiks oma uurimistöös distantseerida meediat igapäevastest toimingutest, sest igapäevaelus on need praktikad tihedalt omavahel seotud.

Praktikatele keskendumine meedia uurimisel on saanud võimalikuks tänu paarile varasemale arengusuunale selles uurimisvaldkonnas. Ursula Rao toob välja, et esmalt on kaasa aidanud see, et alates 1980. aastatest on uurijad hakanud järjest enam rõhku panema meedia võimele kaasata inimesi meedia sisuproduksioonis ja vastuvõtmisel. Lisaks on meediale suunatud praktikate kontseptualiseerimist võimaldanud uurimissuund, mis on püüdnud meediat analüüsides arvesse võtta erinevaid sotsiaalseid kontekste. Seejuures nähakse, et loomine ja vastuvõtmine ei toimu isolatsioonis, vaid on tihedalt seotud muutuvate suhetega, kultuuriliste tõekspidamiste ja väärtushinnangutega. (Rao 2010: 148)

Mark Hobart (2010) astub Couldry omakorda sammu edasi, leides, et teooriat peaks meediauuringute valdkonnas veel radikaalsemalt kasutama. Hobart kritiseerib Couldry meediale suunatud praktikate rõhutamises, tema ettepanek on skaalat laiendada ning kontseptualiseerida meediapraktikaid kui meediaga seotud praktikaid (*media-related practices*). Selline termin suudab hõlmata ka tegevusi, millel on meediaga nõrgemad sidemed, muuhulgas tõstab Hobart esile ka võimalust uurida millegi puudumist (näiteks põhjusi, miks keeldutakse mõne meedia kasutamisest). (Hobart 2010: 63) Meediaga seotud praktikate skaala võib olla väga lai, see võib tähendada nii filmi tegemist, saate produtseerimist kui ka seebiooperi vaatamist toiduvalmistamisega samal ajal. Hobarti kriitika aga ei vähenda Couldry olulisust, kui kõneleme meediast kui praktikate kogumist, kuigi Hobarti tähelepanek on asjakohane ning oli ka minu välitöödel üheks suunavaks juhiseks. Couldry vajalikkus seisnebki eelkõige selles, et ta teadvustas teooria kontseptsioonist lähtumise sobivust meediauuringutes. Hiljem on tema teedrajavast artiklist kasvanud välja Birgit Bräuchleri, ja John Postilli toimetatud kogumik *Theorising Media as Practice* (2010), kus on juba rohkem tähelepanu pööratud ka uue meedia praktikatele.

Couldry ega Hobart ei räägi meediapraktikate puhul Bourdieust või mõnest teisest praktikateoreetikust lähtuvast teoriast. Kuid Rao leiab, et vaikumisi on teooria mõlema kontseptsioonis olemas. Näiteks ei räägi Couldry küll otsesõnu väljast või habitusest, kuid ta eeldab, et praktikates on olemas teatud kord või hierarhia, mille kaudu nad üksteist doominoefekti stiilis mõjutavad. Couldry puhul ongi oluline märgata seda, et ka tema meelest on meediapraktikad allutatud teatud korrale ning see kord on piisavalt läbipaistev, et seda oleks võimalik teaduslikult mõista. (Rao 2010: 149)

Magistritöö kontekstis on peamiseks kriitikaks Couldry ja Hobarti meediapraktikate kontseptsioonidele hoopis asjaolu, et kumbki ei puuduta nn uut meediat või interneti-praktikaid. Olenemata sellest, kas tegu on meediale suunatud või meediaga seotud praktikatega, tuleb internetti kui praktikat kontseptualiseerides arvestada muuhulgas sisu looja ja tarbija muutunud suhtega.³⁴ See, mida inimesed meediaga seoses teevad, on tihti ka meediasisu loomine, kus meediasse panustatakse erinevatel viisidel ja eemärkidel. Osalusprintsibiil loodud meediasisu tuleb mõista kui üht osa meediapraktikatest, mis pole sekundaarset tüüpi, vaid on samaväärselt loovad ja võrdsed professionaalsete

³⁴ Näiteks räägib Bruns internetis tootja-tarbija rollide segunemisest, luues uue termini *produsage*, mis tuleneb kahest ingliskeelsest sõnast *production* ja *usage*. Termin *produsage* viitab fenomenile, kus sisu loomine ja kasutamine toimub samaaegselt (Bruns 2007).

meediapraktikatega. (Ardèvol, Roigi, San Cornelio, Pagès, & Alsina 2010: 260–261) Laialt levinud termin „interneti kasutuspraktikad“ (*internet usage practices*) hõlmab endas nii ühesuunalist sisutarbimist kui ka sisuloomisprotsesse, kuid näiteks Runnel hoiatab antud termini kasutamise eest. See sõnastus viitab tema hinnangul üht tüüpi interneti kasutusviisile, kuid pigem tuleks näha, et internet on ise kui praktika või erinevate praktikate kogum. (Runnel 2009: 28) Järgnevas töös eelistan sellest tulenevalt kasutada terminit „internetipraktikad“, viitamaks erinevat tüüpi tegevustele, millega minu uuritavad on interneti puhul hõivatud.

Meedia kontekstis defineerib Postill praktikaid kui tegevusi, mis on inimeste toimingute tulemusel saanud meedias vormi või kuju. Meediaga seotud praktikad võivad olla näiteks uudiste tegemine või nende vaatamine; telesaadete jälgimine; YouTube’is isetehtud video üleslaadimine ja jagamine; arvutimängu mängimine. Kuid hoolimata sellest, et meediaantropoloogid on nende valdkondade uurimisega tegelenud ja tihti ka palju praktika terminit kasutanud, kritiseerib Postill seda, et praktikat ennast tegelikult defineeritud pole. Ta on seisukohal, et mõistmaks, mida inimesed päriselt meediaga teevad, tuleks just praktikateooriat lähtepunktina kasutada. (Postill 2010: 6) Peamiselt meediaauditooriumiga tegelev uurija Elizabeth Bird rõhutab praktikateooria kasulikkust selle kaudu, et meediapraktikatele keskendumisel jääb uurija tegelema lokaalse tasandiga või spetsiifiliselt valitud uuritavatega. Sel teel välditakse teoreetilisi ja tihti ka spekulatiivseid „kultuuri“ analüüse, mis on Birdi hinnangul liiga üldistavad. (Bird 2010: 87)

Ka oma uurimustes on Postill praktikateooria kaudu uurimisobjektile lähenenud, eelkõige kasutades Bourdieu väljateooriat, kui kõige produktiivsemat erinevate distsipliinide sarnastest kontseptsioonidest. Kuid ta on teinud kohanduse, kasutades praktikate terminit just nimelt mitmuses (vrd Bourdieu teooria), sest nii annab ta edasi mõtet, et väljal on erinevad agendid hõivatud mitmesuguste tegevustega. (Postill 2010: 16) Postill uuris Indoneesia Subang Jaya äärelinna ja sealsete elanike ettevõtmisi, mille eesmärgiks oli kohaliku elu edendamine interneti abil. Tulenevalt uuritavast lokaalsest grupist lõi Postill uue teoreetilise kategooria – internetivälja, mis on sotsiaalsete suhete ja praktikate kogum. Väli põhineb sellega lahutamatu läbipõimunud internetitehnoloogiatel, nagu postiloendid, e-kirjad, portaalid, foorumid, blogid jms. (Postill 2011: 4) Eelnevalt toodud kriitika kogukonna ja võrgustike terminite kasutamise puhul toobki Postill välja selle, et erinevalt neist, on välja-teooria ja praktikatele keskendumine neutraalne, see on pigem tehniline termin, millel puudub eelnevate idealistlik-normatiivne laeng (Postill 2008: 418). Postill läheb oma uurimuses veelgi sügavamale, tuues eraldi välja elukohaküsimuste välja (*the field of residential affairs*),

mis tema hinnangul on Indoneesia puhul lahutamatu internetitehnoloogiatega seotud, kuid lähtuvalt käesoleva magistritöö seisukohast pean siiski olulisemaks pöörata tähelepanu internetivälja terminile. Teatud lokaalne/kohalik grupp valib ja kohandab endale kindlad internetitehnoloogiad vastavalt eesmärkidele, mis on kooskõlas välja enda püüdlustega. Postilli eesmärk on eelmainitud uurimusega näidata, et see, milliseid internetitehnoloogiaid kohaliku-s igapäevaelus kasutama hakatakse, ei sõltu laialt levinud arusaamast tehnoloogiale kuuluvast maksumusest või tehnoloogiade omadustest (vrd Wellman, Quan-Haase, Boase, Chen, Hampton, de Diaz & Miyata 2003). Kohanemine teatud kanalite või vahenditega sõltub siiski pigem välja sisemistest vajadustest ning eesmärkidest. (Postill 2008: 426) Oma uurimistöös ei ole mina samuti pööranud tähelepanu tehnoloogiade rakendamise majanduslikule aspektile. Välitööde algusfaasis mõistsin, et rõhuasetus on siiski pigem inimestel, subjektidel, kes tehnoloogiaid rakendavad. Olles raamistanud internetivälja kui internetitehnoloogiade kasutamise Ruhnu elanike ja saarega seotud inimeste poolt, esitan järgnevalt töö keskse uurimisküsimuse laienduseks järgmised alaküsimused:

Kuidas moodustub Ruhnu internetiväli?

Kes tegutsevad Ruhnu internetiväljal?

Milliseid tehnoloogiaid subjektid oma eesmärkide saavutamiseks kasutavad?

3.4 Osaluskuultuur, kodanikuks olemine ja sotsiaalsete suhete konstrueerimine internetiväljal

Põgusalt ülal mainitud osalusprintsibiil toimivad tänapäevased internetipraktikad vajavad lahti mõtestamist, kuna internet on oma võimalustega muutnud seda, kuidas me mõistame osalemist mingis meid puudutavas eluvaldkonnas.

Mõisted *produsage*,³⁵ *Generation C*³⁶ ja *Web 2.0*³⁷ tegelevad kõik uutmoodi suhte kirjeldamisega, kus pole enam selgelt määratletud looja-publiku või tootja-tarbija suhe. Olles mõjutatud tarbimisühiskonna teooriatest, tähistavad need mõisted ka just muutunud suhet tootja-tarbija vahel, kus osalusmeedias (teatud juhtudel kasutuses sünonüümina termin

³⁵ vt termini selgitust eelmises joonealususes viites.

³⁶ *Generation C* – termin viitab samuti muutunud suhetele tootja-tarbija või looja-kasutaja suhetes. Kuid selle mõiste puhul on esikohal loomise aspekt, mitte muutunud tarbimissuhted. Bruns rõhutab, et C-tähel on antud kontekstis kaks tähendust, viidates esiteks ingliskeelsele terminile *content creation* (sisuloome) või sõnale *creativity* (loovus). (Bruns 2006; Burgess 2007: 3)

³⁷ Vabavaraliste tarkvarade arendaja Tim O'Reilly loodud termin *Web 2.0* viitab samuti kasutajate poolt loodud sisul põhinevale veebi olemusele. Rõhk on sellel terminil eelkõige tehnilistel aspektidel (loe nt <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>)

„kogukonnameedia“ (*community media*)³⁸ on tarbija muutunud ka ise sisu loojaks. Kõik need terminid viitavad fenomenile, mille abil veebi pidevalt ehitatakse ja täiustatakse. Sel teel on internet muutnud võimusuhteid ning muuhulgas ka seda, milline on meediatööstuse roll meediapraktikate kujundamises. Võimusuhte muutused väljenduvad kasvõi selles, kuidas on hāgustunud piir amatōōrliku ja professionaalse meedia sisuloome vahel (vōrdle nāiteks amatōōrvideot sūndmusest Youtube’is ja pāevauudiste jaoks filmitud reportaaži). Uurijal tuleks alustuseks taolised meediaga seotud suhted ūmber hinnata. Kaasajal oleme muutunud osaks meediast – see tāhendab, et meedia tarbija vōib olla ka meedia looja, kuid me ei tohi unustada, et kuhugi ei ole kadunud ka professionaalne meedia tootja. Vōtmekūsimus ei ole mitte tootja-tarbija suhtes, vaid loomises kui tegevuses – uurija peab nāgema, et publik/tarbija on rohkem kaasatud loomisesse, sel teel on publik muutunud kultuuriliseks loojaks. (Ardēvol et al. 2010: 264) Teisalt viitavad osalus ja osaluskultuuri terminoloogia muutunud suhtele digitaalse meedia ja inimeste vahel. Heather Horst toob esile, et osalusele tāhelepanu pōōramine on seotud arusaamaga laiematest kultuurimuutustest, kus loovuseks ja sisu lisamiseks vajalikud vahendid (nagu nāiteks sūlearvutid, nutitelefonid vms) on varustatud juba tootja poolt vajalike osalust vōimaldavate tarkvaradega (Horst 2012: 70).

Nico Carpentier tegeleb just Web 2.0 mōiste kāsitlemisega, leides, et koos selle kasutuselevōtuga tuli taas pāevakorda ka osaluse kontseptsioon (Carpentier 2009: 408). Kui vana WWW toimis staatiliste veebilehtede baasil, mis edastasid loodud sisu publikule, siis Web 2.0 osaluskultuuri kontekstis tāhistab muutust, kus kasutajad hakkasid ka ise sisuloomega tegelema. (Burgess 2007: 9; Roberts 2009)

Seega seostub internetikasutaja agentsus osalusega. Kuid kontseptsioonil on erinevad tāhendustasandid:

- a) Osalus vōib viidata sisuloomeprotsessis publiku/auditooriumi ja kasutaja vahelisele suhtele. Siin on kūsimus ka vōimusuhetes ning vastutuses;
- b) Osalust vārtustatakse kui viisi, kuidas rajada paremat kodanikuūhiskonda. (Runnel 2009: 26)

³⁸ Kogukonnameediat kāsitlevad Carpentier, Servaes, & Lie (2002) kui meediat, millele on kogukonna liikmetel juurdepāās, et saada infot, haridust vōi meelelahutust. Sellises meedias osalevad kogukonnaliikmed ka ise, nāiteks saadete planeerijatena, tootjatena, aga ka esinejatena. (Carpentier et al. 2002: 6–7) Seejuures pakuvad antud artikli autorid vālja 4 erinevat kāsitusviisi kogukonnameediale, mis on eristatavad arvestades, kas teoreetiline lāhtepunkt on pigem kogukonna vōi meedia keskne. Magistritōō seisukohast on kogukonnameedia kasutatav kontseptsioon vaid ūhe vōimaliku paralleelina.

Need tasandid on minu arvates tihti omavahel nii tugevalt põimunud, et nende eristamine muutub kohati võimatuks. Magistritöö kontekstis on mõlemast osaluspraktikast juttu, olles taustaks sellele, kuidas mõtestada internetivälja konstrueerimisprotsessi ning teisalt kasutan kollektiivselt peetava blogi „Ruhnu päevik“ analüüsiraamistikuna osalust kui praktikat, mille kaudu osaletakse kohalikus elus.

Kuid kõik internetikasutajaid ei ole aktiivsed sisu loojad lihtsalt seepärast, et tehnoloogia seda võimaldab. Sellisele järeldusele on jõudnud nii välismaa uurimused (vt Burgess 2007) kui ka Eesti konteksti uuringud (vt näiteks Runnel & Pruulmann-Vengerfeldt 2004). Passiivseid vaatajaid on internetis siiski rohkem kui osalejaid, kuid neid trende kirjeldavad uuringud, mis on tihedalt seotud eelnevalt mainitud mõistetega, nagu Web 2.0 või *Generation C*, ei ava selle põhjusi. Jean Burgess on leidnud, et aktiivset osalust aitab seletada näiteks uue meedia kirjaoskuse (*new media literacy*) kontseptsioon, millest lähtuvalt võib öelda, et aktiivseks sisuloojaks või lihtsalt vaatajaks olemist määravad indiviidi oskused, vilumus ja teadmised rakendatavast tehnoloogiast (Burgess 2007: 14). Uue meedia kirjaoskus ei pea olema rangelt teadmistel ja oskustel põhinev, sellele võib lisanduda ka loovus või mängulisus viisides, kuidas sisu luuakse, end väljendatakse või infot vahetatakse.

Osalusest ja internetipraktikatest rääkides tuuakse tihti sisse ka nende seos kodanikuühiskonna ideega. Burgess leiab, et uue meedia puhul nähakse selle potentsiaali muuta jagatud passiivne kultuuriline avalikkus aktiivseks osalust võimaldavaks avalikkuseks. (ibid.: 69) Seejuures on oht kalduda tehnoloogilisse determinismi üpris suur, kui eeldatakse, et tehnoloogia ise on võluvits suuremaks osaluseks ja koos sellega kodanikuühiskonna arendamiseks. Ent teatud paralleele on siiski võimalik leida uue meedia ning indiviidi huvi vahel avalikkuses kaasa rääkida. Siin on sisuloome praktikad ühendatud poliitilise osalusega (Runnel 2009: 33).

Mainitud poliitiliste eesmärkidega osalust (kaasa arvatud n-ö rohujuuretasandil osalus kohaliku elu arendamisel) defineerib Postill kui digitaalset poliitikat ja poliitilist kaasatust (*digital politics, political engagement*), milles on oluline osa just digitaalse meedia praktikatel. Selline uurimissuund tegeleb interdistsiplinaarse valdkonnaga, milles on esindatud nii traditsioonilise poliitika digitaliseerumine kui ka uute poliitiliste organisatsiooniliste vormide teke digitaalses maailmas. Kuigi valdkonna kese ja alguspunkt on pigem digitaalsete valitsusvormide ja digitaalse demokraatia suunale kallutatud, esindavad näiteks meedia- ja kommunikatsiooniuurijad Postill ja Tacchi vastukaaluks suunda, mis

vaatleb kohalikul elaniketasandil digitaalse poliitika arengutendentse. Postilli eesmärgiks on näidata, kuidas „tavalised“ inimesed kasutavad poliitilise aktiivsuse raames osaluse printsiipe. (Postill 2012b: 176) Tacchi huvialaks on sõnaõiguse küsimus osalusmeedias – demokraatias räägitakse poliitilisest osalusest, mille aluseks on kodaniku õigus end ise esindada ning arvamust avaldada (Tacchi 2012: 225). Turnšek lisab, et avalik osalus on defineeritud just kodanike tegevuste kaudu, mille eesmärgiks on mõjutada avalikke tegusid. Selline definitsioon näitab, et osalusdemokraatia paradigmas ei käsitleta mitte poliitilist eliiti või tasustatud tegevusi – osalus on tegevused, mida kodanikud teostavad tulenevalt oma huvidest (ja needki ei ole kitsalt seotud isikliku kasu saamisega). (Turnšek 2007: 189)

Seega on kodanikuühiskonna paradigmast vaadatuna levinud eeldus, et meedia, eelkõige internet ja teised osalust võimaldavad tehnoloogiad pakuvad kodanikule võimalust erinevat tüüpi poliitiliste eesmärkidega osaluseks ja kaasatuseks. Link osaluskultuuri ja osalusdemokraatia vahel läbib ka käesolevat magistritööd, kuid leian, et uurimisobjektist lähtuvalt ei saa rääkida Ruhnu kollektiivsetest internetipraktikatest kui otsejoones poliitika tegemise vahenditest. Soov omada sõnaõigust kohaliku elu, näiteks valla arendusküsimustes, on küll teatud määral käibiv, kuid see pole ainus eesmärk pidamaks kollektiivselt blogi või võtmaks sõna Facebooki gruppidest moodustunud foorumites. Siinkohal tuleb piiritleda ka osaluse erinevad suunad, mis Ruhnu konteksti puhul jaotub tegevusteks eesmärgiga laiemas avalikkuses sõnaõigust saavutada ning praktikad, mille püüdleval osalust kohalikul tasandil. Lähtuvalt magistritöö teoreetilise raamistiku alguses sõnastatud vajadusest analüüsida internetipraktikate kohaliku tasandi kihte, piiritlen ma osaluskultuuri ja kodanikuks olemise praktikate uurimise samuti kohaliku tasandiga.

Ka Nico Carpentier on osaluskultuuri avalikkuse ja kohalikkuse suundadega tegelenud, tema jaotab sellest vastandusest lähtuvalt meedia ning osaluse suhte kaheks praktikaks:

- Osalus meedias – see on pigem mitteprofessionaalide tegevus meediasisu loomises osalusprotsesside kaudu. Carpentier leiab, et selline osaluse viis võimaldab kodanikul olla aktiivne mõnes mikrotasandi sfääris, mis on pühendatud kindlale igapäevaelu valdkonnale, et kodanik õpiks ja kohaneks selle abil demokraatlike ja kodanikuühiskonnale omaste hoiakutega.
- Osalus meedia kaudu – osaluse viis, mis võimaldab osalust laiemas avalikkuses, makro-tasandil. Kodanikud peavad osalema avalikes debattides, avaliku arvamuse kujundamises. (Carpentier 2007a: 6–7)

Osalusprintsiipidest lähtuva osalusdemokraatia teooria (Carole Patemani teoses *Participation and Democratic Theory* (1970) sõnastatakse osalusdemokraatia printsiibid) lähtepunktiks on samuti eeldus, et kodanik on alim suhestuma lokaalsel tasandil toimuvate poliitiliste küsimustega kui universaalsete poliitiliste diskussioonidega. Eeldatakse, et inimesi huvitavad pigem protsessid, mis on temaga otseselt seotud ning võivad ka teda mõjutada. Nii on osalusdemokraatia teoreetikutel levinud arusaam, et kodanikel tuleks võimaldada osalust ja sõnaõigust otsustusprotsessides lokaalsel tasandil. Sellesse lähtepunkti on hiljem pikitud sisse ka IKT kasulikkus info edastamiseks kodanikele. (Hague & Loader 1999: 31)

Kodanikuks olemine osaluskultuuris ning sellega seonduvad küsimused võimuhete ja vastutuse kohta on vaatluse all magistritöö viiendas peatükis. Kollektiivselt peetavat blogi „Ruhnu päevik“ eraldi analüüsid toetun osaluse raamistikule, mille kaudu püüan välja selgitada, kas ja kuidas toimib blogi praktikana, mille eesmärk on kohalikus elus osaleda. Esitan uurimisküsimust laiendava eelviimase alaküsimuse: kuidas toimib blogi kohalikul tasandil kaasaraäkimise vahendina?

Nagu eelpool mainitud, võib osalusprintsiipe käsitleda ka kui muutunud suhet sisuloome protsessis publiku/auditooriumi ja kasutaja vahel. Uurimisküsimus võiks lähtuda siinkohal just võimalusest uurida, kuidas on muutunud sotsiaalsed suhted osalust rakendavate internetipraktikate väljas. Postill on oma teoses *Localizing the Internet* (2011) võtnud samuti vaatluse alla sotsiaalsete suhete konstrueerimise teema, ta uurib, kuidas moodustuvad väljal sotsiaalsed grupid ning eksisteerivad nn elanike sotsiaalsuse vormid (*residential socialities*). Postill püüab siinkohal tõestada oma väidet, mille järgi ei moodusta sotsiaalne väli (käesolevas töös on selleks internetiväli) tingimata homogeenset gruppi, vaid erinevat tüüpi sotsiaalsused võivad eksisteerida koos ühel väljal ning lausa ühe praktika raames. (Postill 2011: 102)

Indiviidid tegelevad loovate või rutiinseteks muutunud praktikatega igapäevaselt, pööramata neile tegelikult suuremat tähelepanu. Tihti on see allutatud ka nn kõrgkultuurile, mistõttu peetakse argiloovust vähemtähtsaks osaks kultuurist. Sellele vastuväiteks võib tuua kasvõi selle, kuivõrd suur jõud on argiloovusel inimesi teatud huvigruppideks koondada. Argiloovusel on suur roll ka interneti osaluspraktikates, kus sisu loomist võimaldavad platvormid just kasutajapoolset loovat lähenemist eeldavadki. Argiloovusel ja osalusel on oluline jõud ühendada inimesi teostatava tegevuse abil.

Osalus internetiväljal on minu hinnangul praktika, milles luuakse kaudselt ka sotsiaalseid suhteid. Nagu leiab Victor Turner: „väli on samadele tulemustele või väärtustele orienteeritud tegutsejate omavaheliste vaenulike suhete komplekt“ (Turner 1974: 135). Internetitehnoloogiate abil toimuv osalus kohalikus elus konstrueerib lõpuks ka elanike omavahelisi suhteid, seetõttu on üheks alaküsimuseks minu magistritöös ka see, kuidas osalus suhete kujundamises toimib: kuidas konstrueeritakse sotsiaalseid suhteid Ruhnu internetiväljal?

4. INTERNETIVÄLJA KUJUNEMINE: SUBJEKTID JA TEHNOLOOGIAD

Käesolevas peatükis analüüsin interneti lokaliseerumist Ruhnul, kasutades analüütilis-teoreetiliste kategooriatena internetivälja, -tehnoloogiate ja -praktikate mõisteid. Pierre Bourdieu (2005 [1977]) teoteooriast inspireeritud internetipraktikate teooria abil püüan mõista, kuidas internetipraktikad moodustavad ja taasloovad sotsiaalsete subjektide jaoks internetivälja. Analüüsin, kuidas Ruhnuga seotud subjektid valivad ning kohandavad internetitehnoloogiaid vastavalt välja ja subjekti eesmärkidega ning kuidas luuakse sotsiaalseid suhteid väljal.

Peatükis otsin vastuseid eelnevalt sõnastatud uurimusküsimustele:

1. Kuidas moodustub Ruhnu internetiväli?
2. Kes tegutsevad Ruhnu internetiväljal?
3. Milliste eesmärkide nimel subjektid internetitehnoloogiaid kasutavad?
4. Kuidas konstrueeritakse sotsiaalseid suhteid Ruhnu internetiväljal?

Esmalt annan ülevaate Ruhnuga seotud subjektidest, kes kasutavad kollektiivselt erinevaid internetitehnoloogiaid ning selle kaudu ka sotsiaalseid suhteid kujundavad. Lisaks tegelen nii personaalsete kui ka kollektiivsete internetipraktikatega, et anda sel teel ülevaade subjektide internetitehnoloogiate kasutamise kohta. Ruhnuga seotud inimesed on rühmitunud erinevateks huvigruppideks, kes kasutavad oma eesmärkidest lähtuvalt ka erinevaid kanaleid ning seetõttu on analüüsiosa rõhuasetus just eritüübiliste praktikate väljaselgitamisel, et jõuda sotsiaalsete suhete konstrueerimise uurimiseni internetiväljas.

4.1 Uuritavad

Kuna analüüsi keskmes on kollektiivsed internetipraktikad, siis vaatlen ka väljal tegutsejaid, sotsiaalseid subjekte kollektiivsest ning teatavas mõttes rühma- või grupimudelidest lähtuvalt. Inimesed moodustavad eritüübilisi grupeeringuid, mille aluseks võib olla ühine jagatud kollektiivne identiteet või ka lihtsalt sarnased huvid, väärtused ja maailmavaade. Kristin Kuutma toob välja, et kollektiivse ehk rühmaidentiteedi puhul seostavad üksikisikud end või on teiste poolt seostatud just samasuse ilmingu abil – seosed on loodud rühma ühise omaduse põhjal (Kuutma 2008: 18). Neid grupeeringuid võib olla inimese elus mitmeid, sõltuvalt sotsiaalsest või kultuurilisest kontekstist, milles viibitakse. Niisamuti muutuvad ja kohanduvad rühmad pidevalt, olemata seejuures kindlate piiridega üksused. Kaasaegsed

identiteedikäsitlused rõhutavadki just identiteedi paindlikkust ja pidevas muutuses olemist. (vt Leete 2012) Välitööde käigus kohatud inimesi ja kollektiivseid internetipraktikaid analüüsid ei kasuta ma uurimisainese puhul kogukonna mõistet kui analüütilist kategooriat, eelistan rääkida väiksematest rühmitustest või gruppidest.

Juba uurimisobjekti määratlevas peatükis andsin muuhulgas põgusa ülevaate ka Ruhnu elanikkonna muutustest seoses ruhnurootslaste migreerumisega tagasi ajaloolisele kodumaale Rootsi Teise maailmasõja ajal 1944. aastal ja uute eesti soost elanike asumisega saarele. Eesti taasiseseisvumisega tekkis Rootsi kogukonnal taas võimalus külastada oma kodusaart, otsida kontakti saare uute asukatega. Ruhnurootslastel kui õigusjärgsetel omanikel avanes võimalus oma varasid tagasi nõuda seoses Eestis 1991. aastal jõustunud seadusega, mis nägi ette pärast 1940. aastat Nõukogude võimu poolt natsionaliseeritud omandi tagastamist õigusjärgsetele omanikele (loe täpsemalt omandireformi kohta Eestis: Pettai 2010). Tekkisid konfliktid ning pinged kahe grupi vahel, mis küll minu välitööde tegemise ajaks olid lahendatud või vaibunud, kuid siiski ei saa rääkida homogeenest Ruhnu kogukonnast, kuhu oleksid kaasatud nii ruhnurootsi päritolu inimesed kui ka eestlastest uued elanikud.³⁹ Kahe grupi vahelised erinevused on tajutavad ka praegu saarel välitöödel viibides ja intervjuudes ruhnlaste identiteedi konstrueerimise kohta küsides. Niisamuti mõistsin välitöödel, et eksisteerib veel lisaks ka teistsugustel identiteetidel baseeruvaid grupe. Näiteks eemiline mõiste „suveruhnlane“ võib kanda endas ambivalentseid tähendusi, kuid viitab mitte alaliselt Ruhnus elavale inimesele.

Erinevaid grupe aga seob ühendus Ruhnuga, kuid seegi võib olla loodud erinevatel alustel – kellele on seos Ruhnuga juurte küsimus, kellele aga kogemus saare loodusest või seal veedetud puhkusest. Neid sõnastatud seoseid saarega võib pidada grupi identiteedimarkeriks, mis aitavad koonduda ning ühtsustunnet saavutada. Välitööde käigus selgus, et (huvi)grupid võivad kasutada ka erinevaid internetitehnoloogiaid interaktsioonis olemiseks ja kontakti hoidmiseks. Seetõttu alustan Ruhnu internetivälja konstrueerimise analüüsi Ruhnuga seotud gruppide iseloomustamisega. Väljal tegutsevad subjektid on jaotunud gruppideks, mille kasutuses olevaid internetipraktikaid aitab kontekstualiseerida just laiem taustainfo vastavat gruppi ja selle liikmeid ümbritseva keskkonna kohta.

³⁹ Varade tagastamine õigusjärgsetele omanikele tekitas ühiskondlikke konflikte mujalgi Eestis, Tallinna näitel on selle uurimisega tegelenud geograaf Merje Feldman (1999).

Intervjuudest joonistuvad enesele või kellelegi viitavate kategooriatena välja Ruhnuga seotud identiteeti kirjeldavad märksõnad, nagu näiteks: „ruhnurootslane“, küsimus „õigest“ ruhnlasest; ruhnlane kui mujalt sisserändaja, kellel puuduvad saarel juured (vahel on kasutuses termin „uusruhnlane“); „suveruhnlane“; enda positsioneerimine väljapoole paikkondlikku identiteeti. Informante aastaringse elukoha järgi kategoriseerides sain kolm gruppi:

1. Ruhnus alaliselt elavad inimesed;
2. Rootsis elavad, kuid saart suviti külastavad ruhnurootsi juurtega inimesed;
3. nn suveruhnlased, kes aastaringsetel elavad väljaspool saart ja on pigem Eesti etnilise taustaga.

Tuleb tõdeda, et selline kategoriseerimine aitas välitöödel esialgsel tutvumisel küll saada informantidest põgusa ülevaate, kuid ruhnlaste identiteedi konstrueerimine on märka keerulisem ja ambivalentsem kui ametliku omavalitsuse sissekirjutuse või elukoha arvestamine võimaldab.

4.1.1 Ruhnu püsielanikud

2009. aasta välitöödel köitis meid eelkõige just identiteedi konstrueerimise küsimus, sest paikkondlikul alusel identiteedi loomine ja küsimus „õigest“ ruhnlasest kerkis intervjuudes tihti peale esile. Vastavast teemast kirjutas välitöökaaslane Helleka Koppel ka oma bakalaureusetöö, kus ta astudes dialoogi Appadurai (1996) paikkondliku identiteedi loomemehhanismide kirjeldamisega, leiab, et olukorras, kus inimestel pole paigaga ühist (järjepidevat) ajalugu, on lokaalsuse loomine märksa problemaatilisem (Koppel 2010: 14). Ka järgnevatel aastatel on uute informantidega tutvudes kerkinud taas esile küsimus, keda saab üldse ruhnlaseks lugeda ning kuidas määratleb informant enda identiteeti.

Koppel leiab, et üsna äärmuslik on seisukoht, mille järgi „õigeid“ ruhnulasi enam saarel ei ela, sest viimased emigreerusid Rootsi ning uutel asukatel pole õigust pretendeerida paikkondlikul alusel ruhnlaste identiteedile (ibid. 2010: 14). Samas aga kohtasime sellist arvamust ka hilisematel välitöödel, mille järgi tunnistati klassikalise paikkondliku identiteedi vaatevinklist ainsaks tänapäeval saarel elavaks ruhnlaseks Einar Norman, kes on ruhnurootslaste järeltulija ja saare püsielanik. Näiteks esindab suveruhnlane Martin* seisukohta, mille järgi on tänapäeval identiteeti raske määratleda, sest järjepidev paikkondliku identiteedi konstruktsioon Ruhnus ei toimi:

Näiteks rootslastega on ju probleem, et rootslased on ju ruhnlased, aga Ruhnus ei ela. Aga kuidas siis on, kes on ruhnlane ja kes on ruhnulane ja kes on suveruhnlane? Siin on kõik nii

segamini. Ainuke õige ruhnlane on Einar Norman, kes on nii rootslane kui ka Ruhnu elanik, ta elab siin alaliselt. Et teiste kohta on siin raske öelda, kas nad on ruhnlased või ruhnlused⁴⁰: neil kas ei ole Ruhnu juuri või on nad endised ruhnlased, aga ei ela päriselt siin. (Martin, sünd 1971, õppejõud, suuline intervjuu 22.07.2012)*

Valdavalt tunnistatakse, et ruhnurootslaste lahkumisega saarelt lõigati läbi ka ruhnurootsi kultuuril põhinev identiteet. Koppel leiab, et ruhnurootsi kultuuri hääbumisse suhtutakse kui paratamatusse ning ruhnlase staatust ei seostata seetõttu ka ainult rootsi kultuuriga (Koppel 2010: 14). Näiteks ilmneb järgnevast intervjuukatkest suveruhnlasega, et ühelt poolt seostab informant rootsi kultuuri vaid ruhnurootsi identiteediga, kuid samuti annab teatud saarel elamise järjepidevus legitiimsuse inimest ruhnlaseks nimetada:

Ruhnlased läksid ju minema ja nad andsid ju oma talud kihnlastele kuidagi rendile, need tegid fortud [pikk-hooned] kõik küttepuudeks. Ja üks sealt see saare allakäik hakkas, juured raiuti läbi ja need, kes tulid, ega nendel ei olnud mingit sidet saarega. Ütleme Ruhnul on üksikuid inimesi, nagu [näiteks] Sulev, kes on selline tubli töömees, vana Norman, kes on ju tegelikult Ruhnus sündinud [keda võib nimetada ruhnlaseks] ... Võib-olla need vanemad saare inimesed, kes seal ikkagi kogu selle kolhoosiaja olid – mõned üksikud on – need on ruhnlased. (Peeter, sünd 1962, ettevõtja, suuline intervjuu 18.02.2013)*

Informandid tõid lisaks ajalisele faktorile välja ka teatud viisid, kuidas saar uustulijat omaks võtab. Arvati, et kui saarele sündimine või abielu kaudu saarele elama kolimine on paratamatud ning vaidlustamisele ei kuulu, siis teadlikult saarele elama kolinud inimese omaks võtmine toimub siis, kui ta on kohanenud domineeriva meelelaadi ja väärtushinnangutega, mis lubab aja jooksul uustulijat identifitseerida kui ruhnlast. 1980. aastatel Ruhnu kolinud Tuuli* on ise ühelt poolt Ruhnu n-ö abiellunud, aga saarel ka piisavalt kaua elanud, et märgata uustulnukate kohanemisi:

Ma olen mõelnud, et nii nagu vanad ruhnlased said ka tegelikult ruhnlaseks, siis kui nad abiellusid Ruhnu. Siin paljudel ruhnlastel olid ju naised toodud Kihnust ja Saaremaalt ja need said ju ka automaatselt ruhnlasteks. [] Sündimine niikuinii [muigab], siis see abiellumine ja siis kui sa oled ikkagi kogu oma teadliku elu või suurema osa oma elust siin elanud. Seda saab alles tagant järgi öelda, eks. Aga põhiasi on see, et sa pead pidama nagu seda Ruhnu elu ja arengut tähtsamaks kui enda isiklikku, momendi heaolu või palka või ma ei tea mida. Mõtteviis teeb inimesest ruhnlase. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Järgnevast vestlusesitaadist Ruhnus lapsepõlve veetnud, ent nüüd alaliselt mandril elava suveruhnlasega selgub, et mitte kõik informandid ei tõlgenda identiteeti paikkondlikkuse vaatenurgast – (enese)nimetamine ruhnlaseks võib olla ka indiviidi sügavalt tunnetuslik küsimus ning on taaskord seotud pigem saareelanike mentaliteediga samastumises (nn südamega Ruhnu küljes olemine):

⁴⁰ Minu informandid kasutasid nimetust „ruhnlane“, vaid selles intervjuus ilmneb nimetus „ruhnlane“, kuid intervjuueeritav ei ava, kas need on samatähenduslikud kategooriad või on neis ka teatud erinevusi.

K2: Aga kas need inimesed, kes praegu siis on kolinud, ütleme viimase 10 või isegi viimase 5 aasta jooksul, kas neid võib ka pidada ruhnlasteks?

V: Ma arvan, et kui nad on ikka südamega Ruhnu küljes, et siis kindlasti [] Ma arvan, et siin ei ole see [teiste poolt omaks võtmine] raske, sest siin on iga kätepaar teretunud. Kihnus on kindlasti raskem ja seal kutsutakse massakateks neid nii-nimetatud sissetungijaid. Aga Ruhnu on ju hoopis mandrist kaugemal ja ma kujutan ette, et siin on iga kätepaar, mis veel tööd teeb, teretunud. (Signe, sünd 1966, majandusjuhataja, suuline intervjuu 24.07.2012)*

Küsimusele, mis iseloomustab tänapäeval Ruhnus elavaid inimesi, toodi eripärana taas esile juurte puudumine, kuid siinkohal oli see muudetud pigem positiivseks kui jäetud negatiivse tooniga faktiks, mis viitaks „õigetele“ ruhnlastele alla jäämisele. Juurte puudumist on võimalik enda kasuks pöörata – näiteks 1990. aastatel Ruhnu kolinud Pille* ütleb, et see võimaldab valida olemasolevast vanast kultuurist praegusel ajahetkel sobivaid detaile ning lisada juurde uusi identiteedikomponente:

Ikka see juurte tunne, sest me oleme kõik mujalt kokku tulnud ju, meil [] juuri pole ju siin. Sellist asja, seda ehitatakse üles ikkagi sajanditega, mis siis oli. See kogukond ja kõik see, seda nagu siia iialgi ei tule. Igaüks me toome kuskilt oma mingi juurejupi kaasa ja ajame midagi, aga see ei ole üldse nii tugev ja nii --- hoopis teistsugune. [] Vanade ruhnlaste vestiriiet lasime kududa. Et see on nagu mingi teistmoodi kummardus sellele vanale kultuurile, aga samas ega seda vanat ruhnu klassikalist rahvariidet selga pannes ei ole selline tunne, et see oleks nüüd minu seljas õige asi. Aga me püüame kuidagi läbi selle austuse selle vana vastu ajada nagu oma asja, sest no ega meil muud üle ei jäägi, kui me oleme siia kodud rajanud ja meile see saar meeldib. (Pille, sünd 1970, kooliõpetaja, suuline intervjuu 15.08.2009)*

Koppel järeldeb, et fakt, et küsimusele, kes on ruhnlane, võib saada vastuseid ühest äärmusest teise, ilmestab välitööde käigus tekkinud arusaamist, et paikkondlik identiteet on Ruhnus teatud määral problemaatiline ning inimestel ei ole antud küsimuses ühist tunnetust ja arusaama. Ruhnu elanikud on asetatud võrreldes ümberkaudsete Eesti saartega, kus veel tänapäevalgi toimib ühised traditsioone jagav lokaalne kogukond (vrld Kihnu) ebatavalisse situatsiooni, kus kollektiivse identiteedi aluseks ei ole siduv paikkondlik ajalugu ning seetõttu tuleb leida ühisosa teistele väärtustele tuginedes. (Koppel 2010: 17)

Harvem esinenud termin „uusruhnlane“ oli intervjuudes samuti kasutuses enesekohase viitena identiteedikategoriale, mis sarnaselt ajaloolisele perspektiivile toetuva paikkondliku identiteediga ei võimalda informandil end täieõiguslikuks ruhnlasteks nimetada. Uusruhnlane on saare elanik, kes on Ruhnu elama tulnud pärast ruhnurootslaste lahkumist 1944. aastal:

Me ei saa nüüd öelda, et me oleme päris ruhnlasted, me ei ole need rootslased, meie vanemad on ka ju siia sisse tulnud. Aga loomulikult oleme me nüüd südames ruhnlasted, me oleme need uusruhnlasted. (Tiiu, sünd 1963, maamõõtja, suuline grüpiintervjuu 27.07.2011)*

Minu magistritöö seiskohast pole tarvis paikkondliku identiteedi osas sügavamale arusaamade lahknevusse laskuda ega ka kõikeammendavat seisukohta väljendada. Ruhnu internetiväljal tegutsevate subjektide kirjeldamisel on aga oluline meeles pidada, et tänapäeva ruhnlaste

identiteet on ambivalentne ning pidevas muutuses. Internetiväli on sotsiaalne ruum, kus muuhulgas identiteete vormitakse ja ümber hinnatakse ning seetõttu on välja diskursuse analüüsis vaatluse all ka interaktsiooni käigus toimuv identiteetide konstrueerimine.

4.1.2 Ruhnurootslased

Välitöödel kogetu põhjal olen kasutanud informantide kategoriseerimiseks lokaalsuse printsiipi. Kuna intervjuudes ja igapäevastes vestlustes tundus, et informandid määratlevad kollektiivseid staatusi just lokaalsuse ja omandisuhete kaudu, siis kasutan seda lähenemist ka oma töös. Alaliselt saarel elavad inimesed on selgelt lokaalsuse staatusest lähtuvalt määratletud. Kuid järgnevad kaks gruppi – ruhnurootslased ning suveruhnalsed – on klassifitseeritud peamiselt esimesele vastandudes. Ruhnurootslased ja suveruhnalsed on grupid, kes on mobiilsed ning keda ei saa ühe paikkondliku identiteediga määratleda. Siinkohal võiks kasutada nn teise kodu (*second home*) uuringuid, mis vaatlevad inimeste mitmete kodude süsteemi palju keerulisemas laadis kui pelgalt puhkuse või meelelahutuse võtmes. Topeltkodudel on pikk ajalugu, ulatudes kõrg- ja keskklassi traditsioonilistest „linnast väljas“ puhkustest sesoonsete ränneteni ning immigratsioonini. Enese sidumine mitme kodu ja paigaga tähendab ka erinevate, vastavalt vajadusele rakenduvate identiteetide olemasolu. (Bendix & Löfgren 2007: 7–8)

Kui alaliselt saarel elavate inimeste identifitseerimises ei olda täielikult üksmeelel, siis märksa sarnasemaid vastuseid väljendati küsimusele ruhnuroostlaste järeltulijate kohta. Ruhnurootsi kultuur on tänapäeval teatud määral sümbolobjektide tasandil märgatav – alles on Ruhnu vana puukirik ja Korsi talumuuseum oma ainsa säilinud pikihoonega, jõudsasti taastatakse kiviaedu ja kasutusele on võetud vanad peremärgid. Kuid lisaks sellele on ruhnurootsi kohalolu nähtav ka saarel omandisuheteid uurides (vt Lisa 1), seda esitatakse ka Ruhnu valla kodulehel: „Kogu maast 60% on tagastatud või tagastatakse endistele omanikele (rootslastele) ning 7% on Eesti kodanike valduses“ (<http://ruhnu.ee/ruhnu-valla-uldplaneering/>). Uurimisobjekti määratlevas peatükis mainisin ka omandivaidlustest tulnud pingeid ruhnuroostlaste ja tänapäevaste saareasukate vahel ning jõudsin seisukohale, et praeguseks on suhted normaliseerunud. Saarel käibel olevast paikkondliku identiteedi paradigmat vaadatuna seostatakse ruhnurootslasi otseselt saarega, öeldes, et nemad on ainuõiged ruhnalsed:

K2: aga mis te arvate, kes on ruhnlane, kes võib end nimetada ruhnlaseks?

V1: Emma ma arvan või Emilie*.*

K2: et ikkagi rootslased?

V1: ma pigem kaldun jah nii arvama.

V2: kui esiisad on elanud 600 aastat siin, siis nendel on igatepidi palju tugevam seos Ruhnuga. (Hedvig, sünd 1972, õpetaja ja Marko*, sünd 1970, kujundaja, grüpiintervjuu 29.07.2011)*

Ruhnurootslase järehtulija Emilie* räägib, et ruhnu identiteet muutus tema jaoks oluliseks alles isatalu omandireformi käigus tagasi saamisega ning saart regulaarselt külastama hakates:

V: I was feeling 100% Swedish before we came here, because my father never spoke about Ruhnu. Now I'm proud, I have a passport, Estonian passport.

K1: How was it when you first came here?

V: I fell in love the first ... I fell in love [with] the island and its beautiful here (Emilie, sünd 1954, meditsiiniõde, suuline intervjuu 24.07.2012)ⁱ*

Väljarännanute põlvkondades on samuti toimunud muutused ning paljud teise või kolmanda põlvkonna väljarändajate järehtulijad ei ole enam huvitatud enda identifitseerimisest esi-vanemate kodusaares ning kultuuri kaudu. Paikkondlik identiteet ei ole tihtipeale enam inimese elus määravaks, kõrvale lisanduvad hoopis teised identiteedivormid või nagu selgub järgnevast vestlusest mehega, kelle vanavanemad olid ruhnurootslased, et paremaks peetakse end üldse mitte päritolu alusel klassifitseerida:

V: But I mean the people are identified by their experience – people who live here are far more experienced on this island than the second generation people who have been grow up in Sweden or somewhere else.

K1: In Sweden, do you say that you are from Ruhnu, that your roots are in Ruhnu?

V: I'm a very big mix - I was born in Argentina, I grew up in US and I'm now living in Sweden, so I never really identified myself [with Ruhnu]. And I think it's dangerous ... Dangerous area when people start to identify too strongly with their roots, it usually ends up with some kind of right wing mentality. People should never get too obsessed about their roots, it could be dangerous. (Jonas, sünd 1973, ehitaja, grüpiintervjuu 23.07.2012)ⁱⁱ*

Paratamatult toimuvad muutused ruhnurootslaste hulgas, kuna enamik esimese põlvkonna väljarändajatest on surnud ning teise generatsiooni ruhnurootslased ei tunne enam vajadust end regulaarselt saarega siduda.

And if you look at the interest to do something here in the island and now when many people got back the property on the island – there're only we, Emma, Emilie*, Lars* and Pärs people. Others that I know haven't done anything here. The rest don't have interest, they are old and some don't want to go back, because the Russians changed too much they say []But as I said, most of the old Ruhnu people are gone now and that is nearly 70 years ago, and theres no youngsters left with energy. I'm losing my energy, so he [son] has to do all the work. (Niklas*, sünd 1942, pensionär, grüpiintervjuu 23.07.2012)ⁱⁱⁱ*

Ka teised Ruhnuga seotud rühmad märkavad ruhnurootslaste põlvkondade puhul identiteediküsimuses erinevusi, tunnetatakse piiri „õigete“ ruhnurootsi järehtulijate vahel, kes on iga-aastaselt Ruhnuga seotud ning teiste ruhnurootslaste vahel, kellel saarega aktiivset suhet ei ole:

Ja päris ruhnlasted, kes siis olid, on enamuses juba väga vanad ja nende järeltulijad, ma arvan, et ennast ruhnlasteks väga ei pea. Ja nad on lihtsalt ... Noh võib-olla nad ise peavad, aga mina tunnen, et nad tõenäoliselt ei ole [ruhnlasted]. Kuigi siin mõned pered, kes on jäänud [pidevalt suvitama], neid ma pean ruhnlasteks, aga need, kes siin võib-olla siin üle mitme aasta mõneks päevaks tulevad, siis neid küll mitte. (Signe, sünd 1966, majandusjuhataja, suuline intervjuu 24.07.2012)*

Ei saa väita, nagu oleks väljarännanud ruhnurootslaste teine põlvkond igasuguse huvi saare vastu kaotanud. Heidi* on näide rootslannast, kes tegeleb ruhnurootslasest isa juurte uurimisega, kuid tema side saarega pole samas aktiivne. Tundub, et paariaastaste intervallidega saare külastamine on osale teise põlve ruhnurootslastest piisav kontakt, et uuendada järjepidevust oma juurtega: meenutatakse juba surnud vanemate mälestusi saarest, külaskäikudel elatakse neid mälestusi taas läbi ning säilitatakse nii vajalik identiteedi- või kuuluvustunne. Nende jaoks pole oluline küsimus, kellele kuulub esivanemate omand, kultuurilise identiteedi järjepidevuse edasikandmiseks on füüsilisele omandile eelistatav hoopis elulooline perspektiiv:

Ruhnu is their's now and there is no problem for me. But I want to come here of course, and my daughter wants to come here to look. So we have never fought for the land, never. I want the people who live here now to have it all so that they could take care of the island. [] as I got off the boat and came to the land I said "My God, I have been here befo re!" (naerab). It was like to come home: I know every road and I kept telling to my boyfriend "There's that and there's that" [] it's because of the memories my dad told to me. [based on memories] we walked to see if that place is still there. So I was very confused when I didn't find something. (Heidi, sünd 1958, arst, suuline intervjuu 23.07.2012)^{iv}*

Esitatud intervjuutsitaatidest läbi kumavat pinget püsielanike ja ruhnurootslaste identiteetide vahel võib selgitada ka kasutades argielus käibel olevat vastandust paikkondlikkuse *versus* mobiilsuse ja multilokaalsuse vahel. Teise kodu teema uurija Johanna Rolshoven leiab, et selline vastandamine on iganenud, sest teisi kodusid turismiuringute võtmes vaadeldes on mõistetud, et paikkondlikkus ja mobiilsus on märksa ambivalentsemad. Multilokaalsus viitab eluviisile, kus ühendatakse erinevaid paiku, see on mobiilse agendi strateegia elus toime- tulekuks. (Rolshoven 2007: 17–21) Ruhnurootslaste järeltulijad tegutsevad multilokaalsel tasandil, kus enese identifitseerimine vaid paikkondliku identiteediga ei ole võimalik – erinevates kohtades tuntakse end korraka nii võõra kui omana, see on liminaalsus,⁴¹ *in-between* olek.

⁴¹ Liminaalsuse (*liminality*) mõiste töid antropoloogiasse Arnold van Gennep (vt *The Rites of Passage*, 1960) ja Victor Turner (1969) usurituaalide uurimise kaudu, kuid hiljem on mõiste laiunenud ka teistesse kultuurisfääride kirjeldamisse. Turner defineerib liminaalseid isikuid kui kedagi, kes pole ei siin ega seal, kes ei ole see ega teine, vaid on seaduste, kommete, tavade ja tseremooniade määratud ka korraldatud positsioonide vahel. (Turner 1969: 81)

4.1.3 Suveruhnlased

Ruhnuga seotud inimeste kirjeldamisel tuuakse intervjuudes kolmanda üpris eraldiseisva grupina välja mõiste „suveruhnlane“, mis iseloomustab valdavalt suvemajade⁴² omanikke, kes veedavad saarel aega enamasti kevadeti ning suviti. Suveruhnlase mõiste on Ruhnus kasutuses samuti kui liminaalsuse markeerija, mis tähistab turisti ja saare püsielaniku vahepealset staatust, kuid erinevalt ruhnurootslastest viidatakse mõistega just Eestist pärit inimestele. Terminit kasutatakse nii enesekohase viitena kui ka „teise“ nimetuseks.

K1: Kas üldse on õige selline nimetus nagu suveruhnlased?

V: Ikka on, mis ta siis ikka muud on? Sest ega nad ju rohkem kui kuu aega korraga pole. Nad pole ka otseselt turistid, aga mitte ka ruhnlased. (Peeter, sünd 1962, ettevõtja, suuline intervjuu 18.02.2013)*

Ruhnus 30 aastat suvekodu omanud Urmas* tunnistab samas ka suveruhnlaste identiteedi ambivalenttsust: kuigi püsielanike jaoks on suvitajad küll tuttavad ja saarega vähemal või suuremal määral seotud, eristuvad aastaegadest tingitud saare elutsüklite abil kaks gruppi. Nii on talveperioodi elanikud „rohkem“ ruhnlased kui vaid suviti saarel viibijad. Seejuures peavad suvilate omanikud ise end täieõiguslikeks saareelanikeks, seda võimaldavad ka omavalitsuse sissekirjutusest tulenevad seaduslikud nõuded ja õigused:

Arvestades seda pikka aega, mis me oleme siin olnud – ikka aastas vähemalt kuu aega ja kui korrutad selle 30 aastaga, [] siis oleme kaugelt üle kahe aasta olnud järjest saarel kohal. Nii et ühtepidi me nagu oleme kohalikud ja teistpidi me pole nagu kogenud seda talve. Ütleme niimoodi, et need, kes siin talvituvad, nemad peavad meid suveruhnlasteks ja neid [kellel on Ruhnus suvekodu] nimetataksegi suveruhnlasteks. Aga ise me küll arvame, et me oleme siin ka ruhnlased, kuna me oleme isegi siia sisse kirjutatud. Vat see on selline vaieldav küsimus, identiteet ongi niimoodi, et see ei ole üheselt paika pandav. (Urmas, sünd 1955, restauraator, suuline intervjuu 21.07.2012)*

Seega ilmneb suveruhnlaste staatusest rääkides samuti vastandus paikkondlikkuse ja multi-lokaalsuse vahel. Kui teise kodu omanik oma staatuses erilist probleemi ei näe, siis püsielanikkond tegeleb selle küsimusega kõrgendatud kriitikaga. Nagu selgub järgnevast tsitaadist, ei pruugi püsielanikud esmamuljest lähtuvalt uue suvemaja rajanud inimesse sugugi hästi suhtuda:

V: See kanakuut kiriku tee juures [] ... maja on seljaga tee poole, see on väga tähtis tee, külarahvas läheb siit kirikusse ja ta on ehitanud maja niimoodi, et ta on seljaga?! [] Et sõna otseses mõttes ta on keeranud külarahvale selja, see on nagu teotus. Väga-väga inetu. Ma ei ole seda inimest näinud ...

K2: Kas see on keegi suvitaja või?

⁴² Suvikodu, suvila, suvemaja – sünonüümid eesti keeles, mis vastavad kõik akadeemilisele mõistele „teine kodu“.

V: Ma ei tea seda nime. Ma tean, et üks rikas Tartu ärimees, aga ma ei tea midagi muud. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)⁴³*

Suveruhnlaste ühist olukorda, mida iseloomustab sesoonsus, võib vaadelda ka kui gruppi ühendavat aspekti. Ka paikkondlikkus mängib siin rolli, sest huvi Ruhnu vastu kannustab ka saarel mitteviibimise ajal suveruhnlaste püsielanikega kontakteeruma ja nende käekäigu kohta uurima. Kuid nagu selgub järgnevast tsitaadist, on ka suveruhnlaste jaotunud väiksemateks gruppideks, kes suhtlevad omavahel kas sõprus- või peresidemete alustel:

Meil on oma sõpruskond, kellega me tavaliselt oma puhkused kõik kokku sätime, et Ruhnu tuleme ühel ajal. Samamoodi me ka seal talvel saame tihtilugu kokku ja ikka muidugi arutame seda blogi ja asja ja ikka sündmusi. Ja ütleme mina olen kõige suurem Ruhnus käija, siis minu käest küsitakse uudiseid. (Tiiu, sünd 1963, maamõõtja, suuline gruppintervjuu 27.07.2011)*

4.1.4 „Noortegrupp“

Subjekte kirjeldades toon viimasena välja grupi, keda välitöödel otseselt eraldi ei nimetatud, kui uurisin Ruhnu elanike ja ruhnlaste identiteedi kohta. Küll aga kerkis internetitehnoloogiaid uurides esile nn noortegrupp, kes kasutab valitud kanaleid, et eralduda teistest ja edendada grupisisest interaktsiooni. Olles kindlaks teinud nn noortegrupi olemasolu internetiväljal, hakkasin märkama, et ka saare argielus on noored kokkuhoidev seltskond, kes tihti armastab korraldada n-ö kinniseid pidusid ja olenguid. Nendest tähelepanekutest lähtudes pean vajalikuks ka selle kategooria esitamise. Noorte all mõistan informante vanuses 15–26 eluaastat, kes elavad või on elanud Ruhnus aastaringelt. Grupi tuumikusse kuulub kümme-kond inimest, kellest vaid kaks elab praegu Ruhnus. Ülejäänud noored on seoses õpingute või tööga asunud elama mandrile või Saaremaale.

Noored tunnetavad selgelt vajadust jagatud kogemuste ja kuuluvustunde järgi, ka intervjuudes tuuakse välja ühiseid ettevõtmisi kui inimesi siduvat jõudu:

V: Muidugi meil on noortel omad traditsioonid ka tekkinud. See on hästi mõnus, et me hoiame kõik õudsalt kokku.

K2: Aga mis traditsioonid need on?

V: Meil on endal tekkinud sellised telkima minemised näiteks, et me lähme külast minema mitmeks päevaks, võtame söögid ja asjad kaasa, ise ehitame ahjud ja teeme süüa lõkke peal pajas. Lihtsalt eemale minek ... oma väikese seltskonnaga, kellelegi mitte midagi ei ütle, kuhu me lähme ja oleme paar päeva lihtsalt eemal. [] Ja siin oli beach party just ära. See on ka sihuke rannapidu, mille jaoks me rendime muusikad ja kõik asjad. (Sandra, sünd 1995, õpilane, suuline intervjuu 24.07.2012)*

⁴³ Suvemaja ehitati 2012. aasta kevadel. Suvistel välitöödel uurisime inimestelt ka uustulnukate kohta, kuid neist, kellega meie rääkisime, ei olnud maja omanikuga veel keegi tutvunud.

Viis, kuidas noored oma identiteedist räägivad, annab tunnistust sellest, et nad ei ole loonud omaette noortekultuuril põhinevat kollektiivset identiteeti, vaid tegelikkuses baseerub see nii nagu täiskasvanutelgi paikkondlikel alustel. Noortegrupil pole eraldiseisvat identiteedikategoriat, pigem on grupi struktuuris oluline koht sarnasel vanusel ning huvidel, samuti nimetatakse end kindlameelselt ruhnlasteks:

Ma arvan eelkõige, et ma ise olen ruhnlane [] Üldiselt ma loen kõiki ruhnlasteks, keda ma mäletan siin sellest ajast, kui ma siin olen eland [] need, kes on siin lõpus [viimastel aastatel] nagu juurde tulnud, siis need on... noh, nad peavad siin [] tõestama nagu ennast. Ma loeks ruhnlasteks just neid, kes on siin kauem olnud. Aga rootslasi ma nagu väga ei loe ruhnlasteks, sest et mina neid ei mäleta ja [] et need rootslased olid siin... et sellest on mul täielikult pohhui. (Karl, sünd 1987, tudeng, suuline intervjuu 14.03.2010)*

Tulenevalt eelpool kirjeldatust, ei ole võimalik rääkida uuritavatest subjektidest kui terviklikust kogukonnast, mille definitsiooni aluseks on „territooriumi ja huvide või teatud kuuluvuse alusel kujunenud omavahel suhtlevaid rühmi. Eeldatavasti seob see inimesi mingi ühise joone kaudu ning pakub emotsionaalset ühtsus- ja turvatunnet“ (Annist 2011: 16). Uuritavaid seob omavahel küll teatud emotsionaalne ühendus Ruhnuga, kuid kogukondadest või kogukonnast hetkel päriselt rääkida ei saa.

4.2 Suhtumine isiklikesse ja kollektiivsetesse internetipraktikatesse

4.2.1 Personaalsed internetipraktikad

Minu 45 informandist vaid kolm ei kasuta arvutit ning internetti igapäevaselt. Siin võib põhjuseks olla nende teistest kõrgem vanus, kuna nad olid pensionärid juba 1990. aastate lõpul ning ei tundnud enam 2000. aastate alguses vajadust n-õ ajaga kaasas käia, kui toimus suurem arvutiõpe ning esimesed tutvused internetitehnoloogiatega. Tulenevalt Ruhnu valla suhteliselt madalast keskmisest vanusest⁴⁴ (intervjuudes öeldakse uhkusega, et Ruhnu on madalaima elanike keskmise vanusega vald Eestis) ning sellest, et vaid pensionäridel ei ole kodus arvuti- ja internetiühendust, on Ruhnu saar kõrge internetikasutuse määraga, võrreldes teiste perifeersete maaküladega näiteks Mandri-Eestis.

Intervjuudes palusin informantidel kirjeldada oma igapäevaseid isiklikke internetipraktikaid, et saada ülevaadet praktikate kohta ning mõista, kuidas informant internetitehnoloogiatesse suhtub, mida neis väärtustab või mida kritiseerib. Informantide igapäevastele arvuti- ja

⁴⁴ Vt Ruhnu valla rahvastikupüramiid seisuga 1. jaanuar 2012: <http://www.stat.ee/ppe-54609>

internetikasutamise harjumustele kuluv aeg on väga erinev, olles sõltuv inimese päevakavast, töö iseloomust või isiklikest vajadustest. Nii näiteks ütleb informant, kes peab töövaldkonnas arvutit ja interneti kasutama, et veebist saab ka operatiivset infot ilmaprognooside kohta, mida vajab nii töö- kui eraelus, kuid millekski muuks ta interneti ei kasuta:

Ega ma muuks ausalt öelda ei kasutagi teda kui vahin, et mis ilm on – käin merel ju kala püüdmast ja siis on väga vaja teada, et milline ilm on homme ja ülehomme. Seoses lennukiväljal töötamisega on ka kogu aeg vaja ilma teada, et kas lennuk lennata saab. (Ülo, sünd 1940, pensionär, intervjuu tehtud 29.07.2012)*

Vastukaaluks on informante, kes kasutavad interneti pigem isiklikel, meelelahutuslikel eesmärkidel. Toomas*, kelle elukohas püsiühendust intervjuu tegemise ajal 2010. aastal polnud, käib igapäevaselt külapoes, kus on traadita interneti leviala:

Mu maja juurde ei lähe juhet. Ja sellepärast mul ongi niimoodi, et hommikul kell 9 siis lähen Luise juurde [poodi] ja siis löön läpaka lahti. Milleks? Ma vaatan kõigepealt lehed läbi: Postimehe, Oma Saar ja Meie Maa, Pärnu leht. Siis meilid vaatan, blogi kindlasti. Mis ma veel vaatan? Vaatan osta.ee-d – põllumajandus, kalandus – kus paati müüakse või osta saab. Ja noh, mis seal salata, ma olen nüüd kuradi küüsi sattunud – käin [online] kasiinos mängimas. [] Aga jah, arvuti on väga tähtsal kohal: ilma arvutita oleks ... no muidugi elada saaks, vanasti ju elati. Aga [tänapäeval] kõik asjad asju saad igapäevaselt arvutiga teha ju: pangad ja kõik-kõik. (Toomas, sünd 1970, vabakutseline, suuline intervjuu 14.03.2010)*

Isiklikul tasandil nähakse interneti kui kanalit, mis aitab saare eraldatust muu maailma vahel ületada või vähemasti leevendada. Hiljuti Ruhnu elama kolinud inimesele pakub internet võimalust tutvusringkonnaga kontakti hoida või oma huvialadega kursis olla:

Hoian ikka silma peal oma asjadel. Näiteks Rada7⁴⁵ – ikka käin vaatamas, et mis toimub ja kui seda ei oleks, siis muutuks ikka päris maakaks ära. Et siis ikka hoiad kätt pulsil, et kus mis kontsert on. Ega võib-olla ise minna ei tahakski, aga ikka tead, mis toimub ja mis bändid on tekkinud ja kes mida teeb. (Tanel, sünd 1986, rahvamaja juhataja, suuline intervjuu 28.07.2011)*

Informatsiooni kättesaadavus interneti teel on üheks aspektiks, mida mainitakse enamikul kordadel personaalseid internetipraktikaid tutvustades. Tuuakse välja, et igapäevarutiini kuulub kohalike ja Eesti suuremate päevalehtede *online*-veergude lugemine. Aga lisaks sellele on internet, näiteks valla koduleht, kanaliks, kust on võimalik saada ka vaid Ruhnut puudutavaid operatiivseid teateid, infot. Järgnevast vestlusest koorub välja ka probleem-situatsioon: kui enamiku info levikukanaliks on üldsuse poolt kasutusele võetud internet, siis see võib grupis teatud inimesi veelgi marginaliseerida. Nii jäävad grupiliikmed, kes uute praktikatega kohaneda ei soovi automaatselt ebavõrdsesse olukorda. Terje* lahendas

⁴⁵ <http://www.rada7.ee/>

ebavõrdsesse positsiooni jäämise sellega, et muretses ka endale arvuti, tunnistades seejuures teatud sundseisus olekut:

Ühel teisipäeval tulen kalalt ja vaatan, mis kuradi jama see on, et lennuk lendab. Mul oleks olnud õndselt vaja sel päeval Saaremaale minna. Ja tulen koju ja hakkan siis asja uurima, et miks see lennuk lendas äga täna oli ju plaanis."Ma küsisin, et kus see üleval oli "aga Ruhnu kodulehe peal". See oli kuskil veebruarikuus, ma läksin maikuus linna ja ostsin omale arvuti. Mul oleks kindlasti vaja olnud sel päeval linna minna [muigab]. Ma ise mõtlesin, et huvitav, et kas mingi õnnetus on juhtunud või, et lennuk lendab [] Ega saare peal meil info liigubki ainult arvutis. (Terje, sünd 1949, pensionär, suuline intervjuu 23.07.2012)*

Peamise praktikana nimetatakse kommunikatsiooni – suheldakse sõprade, sugulaste ja perekonnaga nii e-kirjade kui sotsiaalmeedia ja Skype'i vahendusel. Kuid siinkohal tuleb mainida, et need erinevad kommunikatsioonikanalid on kasutuses sõltuvalt kasutajarühmast, näiteks toovad noored välja, et Ruhnus olevate vanematega suheldakse pigem mobiilside vahendusel, sõpradega suhtlusel aga eelistatakse Skype'i ja Facebooki:

Skypes ma olen väga-väga palju suhelnud sõbrannadega, kes elavad Pärnus või Tallinnas. Et nendega on Skype nagu peaaegu, et igal õhtul. Räägime, et mis me teeme ja kuidas läheb. Aga vanematega... ema ei oska üldse Skype'i kasutada. Tema räägin pigem telefoniga [] ma olen õpetanud [talle Skype'i kasutamist], aga ta kogu aeg unustab oma salasõna ära. (Birgit, sünd 1995, õpilane, suuline intervjuu 28.07.2011)*

Internetipraktikatest kõneldes kerkis esile peamiselt kahte tüüpi suhtumist: loetleti küll oma tegevused, kuid seejuures peeti vajalikuks täpsustada, et end distantseeritakse aktiivsetest internetikasutajatest või väljendati suisa vastumeelsust interneti osas. Teine ning palju levinum oli pigem neutraalne suhtumine. Neutraalne, oma praktikaid loetlev jutustusvorm väljendab seda, et internetipraktikad on saanud inimese igapäevaelu normaalseks osaks.

Tehnoloogia suhtes vaenulikuma suhtumisega on mees, kes ütleb, et tema isiklik internetikasutus jääb pelgalt ajalehtede lugemise tasandile. Tulenevalt isiklikest ebameeldivatest kogemustest tehnikaga väljendab ta erinevalt teistest märksa rohkem tehnoloogiat tõrjuvat suhtumist:

Mina olen väga virtuaalmaailma vastu. Selles suhtes, et mul on kevade jooksul neli kõvaketast jooksnud läbi, siis on vaja neid taastada... See võtab tohutult aega ja vahest on mul lihtsam paberi peale kirjutada. []Nii palju ma internetis teen, et ajalehti loen. Paberajalehti ei loe, sest mul pole selleks aega. Ma loen Delfist nupud ära, kui midagi on huvitavat, siis ma lähen kas Päevalehte, Postimehesse ja loen selle [artikli] läbi ja sellega lugu lõpeb. (Rein, sünd umbes 1955–1960. aastatel, ettevõtja, suuline intervjuu 17.08.2010)*

Praeguseks saarelt ära kolinud naine meenutab aega, millal ta Ruhnu kooliõpetajaks tuli. Ta reflekteerib, et internetipraktikad said suhtluseks saarelt väljaspool elavate inimestega tema jaoks isiklikus elus oluliseks alles siis, kui oli toimunud kohanemine saare elu- ja töökeskkonnaga ning kui tekkis väljastpoolt argielu stiimul suhtlemiseks:

Siis mul oli ju väike laps, mul oli mu töö, aga ta selles mõttes hakkas mõjutama, siis kui ma sain oma tulevase abikaasaga tuttavaks. Me ju suhtlesime tegelikkuses enamuses ainult interneti teel, telefoni teel tegelikult väga vähe. Vat siis mängis see nagu rolli. Aga saarele tulles mul nagu vajadust ei olnud saada infot välismaailma kohta. (Hedvig, sünd 1972; õpetaja, grupiintervjuu 29.07.2011)*

Maria*, õpingute tõttu Ruhnult ära kolinud noor, näeb internetitehnoloogiate kasu eelkõige just eemalviibija positsioonilt, kus tehnoloogia pakub võimalust füüsiliselt eraldatud paiga ja inimestega kontaktis olla. Lisaks toob Maria* lõpetuseks välja ka internetitehnoloogiate igapäevastumise – suhtlus interneti teel on midagi nii normaalset, et sellele ei osatagi tähelepanu pöörata:

Elu ju kogu aeg areneb edasi, et me ju ei mõtle, et vau, mis võimalused meil on. See tundub nagu normaalne, et see meil on, aga kindlasti on palju lihtsam suhelda. Et Ruhnu on ikkagi nii kauge, et sa ei saa lihtsalt kogu aeg edasi-tagasi käia. (Maria, sünd 1994, õpilane, suuline intervjuu 29.07.2012)*

Personaalseid internetipraktikaid analüüsid selgub, et suhtumiste ja praktikate kirjelduste kaudu väljenduvad erinevad arvuti- ja internetikasutajate tüübid, mida eristavad näiteks Runnel ja Pruulmann-Vengerfeldt (2004: 156): vähekasutaja, virtuaalses avalikkuses osaleja, eraeluliste teenuste kasutaja, suhtleja, mitmekülgne infokasutaja ning aktiivne, mitmekülgne kasutaja. Need kasutajatüübid on esindatud ka Ruhnu puhul alates info tarbijatest kuni aktiivsete sisu loojateni. Inimeste isiklikud internetipraktikad määravad ka lõpuks, millised tegutsejad nad on ühisel Ruhnu internetiväljal.

4.2.2 Kollektiivsed internetipraktikad

Eesti taasiseseisvumisest alates toimunud ühiskondlikud muutused, mis väljenduvad soovis jõuda Läänele järele muuhulgas näiteks IKT arenduses,⁴⁶ on tänaseks teatud mõttes normaliseerunud. Nagu nähtub ka eelmisest isiklike internetipraktikaid käsitlevast osast, on IKT muutunud osaks inimeste argielust. Koos sellega on muutunud ka suhtumine interneti – see on üks igapäevaelu praktika teiste seas, seda ei võõristata vaid tajutakse kui normaalsust. Siit tulenevalt on mõistetav, et kui midagi on saanud osaks subjekti isiklikust igapäevaelust, siis on seda võimalik hõlpsasti rakendada ka kollektiivsete tegevuste nimel. Tänu sellele, et saare püsielanikest vähemalt 2/3 omab arvutit ning ligipääsu internetile (olgu öeldud, et näiteks 2009. aastal oli Ruhnus avalikke traadita interneti levialasid elanike kohta kõige enam Eestis – üks leviala kümne elaniku kohta⁴⁷), on võimalik see, et lisaks personaalsetele internetipraktikatele tekivad kollektiivsed praktikad, mille eesmärk on kollektiivne sotsialiseerumine, kohalikus elus kaasaraäkimine või väljapoole suunatud suhtlus kollektiivsetel eesmärkidel. Tegutsetakse koos ühiste eesmärkide saavutamiseks. Järgnevalt vaatlen, kuidas reflekteerivad informandid kollektiivsete praktikate üle ja mida nad räägivad interneti kasust kohaliku elu tasandil.

Intervjuudest võib järeldada, et IKT tähtsust perifeersele paigale märgatakse eelkõige kommunikatsioonivahendina suhtluses saarelt välja (mandril või ümberkaudsetel saartel elavate sugulaste-sõpradega, ametiasjade ajamiseks, arvete maksmiseks).

Et kuna see saar on põhimõtteliselt eraldatud paik onju, siis meie jaoks siin on see internet kommunikatsioonikanalina nagu väga oluline. Et ongi ju, et me ei saa minna iga kell ütleme kuhugi asutusse suhtlema, ikka ajad meili teel neid asju. On olemas ju kõik Skyped ja asjad. (Veiko, sünd 1979, IT spetsialist, suuline intervjuu 09.03.2010)*

Lisaks seostatakse internetivälja kasu Ruhnule tervikuna majanduslikust kapitalist vaadatuna – vallavanema hinnangul aitab internet turismitaludel endale reklaami teha ning külastajaid saarele meelitada:

Turistid saavad saare kohta rohkem informatsiooni, kuhu nad tulevad, millised turismiettevõtted on. Ja ettevõtted saavad reklaamida oma asju. [] Kodulehe peal on see informatsioon üleval ja see on ka kõik, kust saab nagu linkide kaudu minna edasi turismitalu oma kodulehe peale. (Aare Sünter, sünd 1968, vallavanem, suuline intervjuu 26.07.2011)

⁴⁶ Üheks riiklikuks IKT arendusprojektiks oli 1996. aastal välja kuulutatud Tiigrihüppe projekt, mida peetakse Eestis IKT revolutsiooniks haridusvaldkonnas ning laiemalt terves ühiskonnas. Pruulmann-Vengerfeld ja Runnel määratlevad Tiigrihüppe projekti kui tähist arvutikasutuse massiliseks muutumises (2004: 246).

⁴⁷ Rand, Oliver 2009. „Ruhnu WIFI levikus esirinnas“ – Meie Maa, 13. jaanuar, <https://www.meiemaa.ee/index.php?content=artiklid&sub=1&artid=27752>, (vaadatud 19.05.2013)

Informantide jaoks ei ole relevantne argument, nagu oleks internetipraktikatel oma funktsioon ka kohalikus inimestevahelises suhtluses saaresiseselt. Sellist vaatenurka ei esitanud ükski küsitletu, kui palusin nimetada interneti erinevaid kasutegureid Ruhnu saarele. Küll aga toodi välja interneti ja laiemalt IKT positiivseid ning negatiivseid külgi saarerahva elus. Plussina kerkib ülekaalukalt esile taaskord juba mainitud eraldatuse ületamise aspekt. Kuid oli ka informante, kes nägid Ruhnu tulevikuperspektiivina kaugtöö pakkumist: saare elukeskkond ja kiire internetiühendus võimaldaks Ruhnus elada ning interneti abil tööd teha.

Ühelt poolt on internetipraktikad uuritavate igapäevaelus saanud tavaliseks harjumuseks, sarnaselt õhtusöögi kõrvale televiisori vaatamisega või hommikukohvi joomisele koos raadio-uudistega, samas väljendatakse interneti suhtes ka negatiivseid või kartlikke hoiakuid. Arvan, et inimesed on äärmiselt teadlikud internetiga seotud positiivsetest ning negatiivsetest mõjudest, neid osatakse sõnastada ning ka vastavalt neist hoiduda või ära kasutada. Kindlasti pole minu informandid eufoorilise digirevolutsiooni mentaliteediga meelestatud, pigem on enamik neist toimunud muutuste suhtes analüüsivad. Toon siin näite informandist, ainsast püsielanikust, kes praegu interneti kaudu kaugtööd teeb. Ta on küll isiklikult äärmiselt tänulik internetitehnoloogiatele, mida kasutades saab ta teha vajalikku tööd ning suhelda mandril elavate lastega, kuid seejuures on ta kriitiline arvutisuhtluse mõjude osas saarele, kui ta võrdleb saarerahva omavahelist suhtlust nõukogude aja lõpuperioodil ning tänapäeval:

[Internet] on omavahelise suhtlemise võtnud ära, läbirääkimise ja -käimise, jutustamise. Vanasti oli õudsalt mõnus komme, siis kui oli üks pood ja oli üks kaubapäev nädalas ja siis oodati lennukit. Kui enam-vähem oli teada, et kaubapäev on, lennuk tuleb Pärnust välja, siis juba aegsasti oodati, tulid kõigepealt poe juurde, siis oodati kõigepealt kolmveerand tundi, kuni lennuk sõidab. Kogu külarahvas tuli poe juurde kokku, tekkis sihuke mõnus saba. [] Sihuke mõnus seltskond, umbes kokku 10–20 inimest seisavad seal sabas. Siis poemüüja läheb kauba vastu, kaup tuleb, siis ta võtab kaupa vastu [] See seismine ja jutustamine kestis seal mingi tund või kaks ja siis kui ükskord poodi sai sisse, siis oli kõik jutud räägitud, uudised vahetatud, mõtted avaldatud. Info liikus väga mõnusalt. Aga praegu on niimoodi, et midagi küsid [] [vastatakse] "ah, loe blogist!". Nagu inimesed ei taha enam rääkida [] Isegi oma lapse e-koolis ma ei käi, sellepärast et ma tahan, et ta räägib mulle ise, mis hinde ta on saanud ja mis aimest, mitte et ma lähen vaatan e-koolist []. Omavahel on vaja rääkida ja suhelda, selline puhas omavaheline suhtlemine – selle on internet ära võtnud. (Tuuli*, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)

Samuti ollakse tundlikud meedias esitatud Ruhnu kuvandi osas: kõrgendatult tajutakse interneti avalikkuse aspekti ning seal esitatud arvamusi kohaliku elu, inimeste vms küsimustes. Intervjuudest selgub, et subjektid on mõistnud, et avalikkusel on võim kujundada laiemat pilti Ruhnu saarest, kuid avaliku arvamuse loodud kuvandiga ei olda alati nõus:

Aga miinuseks on võib-olla see, et nagu meedia peegeldab nii või teistpidi kõveralt seda elamist ja elu-olu. Läbi meedia jõuab informatsioon väga kiirelt ükskõik kelle kaudu väljaspoole saart. Ma mäletan seda, et kui lennuk alla kukkus,⁴⁸ siis info sellest jõudis enne AK-sse, kui päästjad jõudsid midagi konstruktiivselt ette võtta. Et keegi kohalik inimene tormas sündmuspaigale, et saata see pilt uudisteagentuuri. See on juba kahtlane, et kas see on nii hea või miks nüüd nii oluline on see kajastamine. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

Kuigi intervjuudes otsesõnu internetipraktikate ja grupisiseste suhete vaheliste seoste üle ei reflekteerita, näitan järgnevalt, et internetiväli toimib eelkõige lokaalsel tasandil, võimaldades inimestel olla teineteisega tihedamalt kontaktis ja luua ning kujundada suhteid.

Ruhnu internetiväljal kasutatavaid tehnoloogiaid analüüsid ning välitöödel peetud vestluste põhjal selgub, et tegelikult mõtestavad väljal tegutsevad subjektid käsitledes mõnd konkreetset tehnoloogiat väga tabavalt ka selle rolli omavahelistes sotsiaalsetes suhetes. Probleemi tekitas informantidele pigem üldistus – kuidas võtta kokku internetivälja mõjud Ruhnus. Siit järeldub, et avalikus diskursuses ei ole rõhutatud mitte niivõrd internetipraktikaid, mis on kollektiivi-sisesteks toimemehhanismideks tarvilikud, vaid interneti mõtestatakse peamiselt ääreala-keskus-ääreala suunal, kus tehnoloogia on perifeersuse ületaja rollis.

4.3 Tehnoloogiad

Ruhnu internetivälja loovad subjektid, kes valivad ning kasutavad teatud internetitehnoloogiaid. Intervjuuerides küsisin informantidelt nende praktikate kohta: mis eesmärkidel informant tehnoloogilisi lahendusi kasutab (või ei kasuta) ning milliseid kollektiivseid funktsioone ta seejuures märkab. Selgub, et mõned internetitehnoloogiad on kasutuses laiemalt ja enam-vähem kõigi uuritavate gruppide hulgas, samal ajal võimaldavad teised internetipraktikad arendada kitsalt grupisisest dialoogi. Analüüsid kasutatavaid keskkondi, joonistuvad välja domineerivad praktikad, millega grupp vastavas keskkonnas tegeleb ning mille ümber grupisisene sotsiaalsus on koondunud. Personaalsete internetipraktikate uurimisest selgub, et subjekti määratlev kasutajatüüp determineerib ka selle, mis praktikaid ta analüüsitavates tehnoloogiates kasutab. Näiteks interneti vähekasutaja jääb pigem infotarbija rolli, seevastu aga aktiivne ja mitmekülgne kasutaja tegeleb tehnoloogiates sisu loomise ning vahendamisega.

⁴⁸ Lennuõnnetus toimus 03.03.2007: Raus, Laura; Muld, Margus 2007. „Pärnu-Ruhnu liini lennuk kukkus lennuraja lähiste metsa“ – Eesti Rahvusringhääling, 03. märts, <http://uudised.err.ee/index.php?0571702>, (vaadatud 19.05.2013)

Uurimisobjekti määratlevas peatükis tõin välja need peamised internetitehnoloogiad, mis on Ruhnu internetivälja olulisimad komponendid. Alljärgnevalt esitan intervjuude põhjal tehnoloogiate analüüsi, kuid erinevalt uurimisobjekti määratlevast peatükist ei ole siinkohal tehnoloogiad esitatud rangelt ajalisest järjestusest lähtuvalt, vaid määravaks on saanud sisulised kaalutlused.

4.3.1 Ruhnu valla koduleht

Ruhnu valla koduleht on ametlik, esindusfunktsiooni kandev veebileht, mis on seotud ametlikult kohaliku vallavalitsusega, kes väljastab infot, mis kodulehel kajastub. Vallavalitsuses töötav IT-spetsialist vastutab muuhulgas ka valla kodulehe korrashoiu ja arendamise eest.

2013. aastaks on kasutuses valla kodulehe kolmas versioon. Esimese kodulehe struktuuri ja sisu autoriks oli eelmine vallavanem, kelle eestvedamisel loodud kodulehe arhitektuurset struktuuri ning ka sisu on 2006. ning 2011. aastal täiendatud. Hetkel kasutuses olev kolmas kodulehe versioon ei tööta enam HTML-lähtekoodile tuginedes, vaid kasutatakse kättesaadavat sisuhaldussüsteemi Wordpress.⁴⁹

Eelmine vallavanem Kaarel Lauk võtab kokku valda esindava kodulehe mõtte:

Valla koduleht on sisult minu enda koostatud ja ta on... tähendab siis [koostatud] kui ta oli veel teise kujundusega. Aga ta on, ütleme erinevaid infokilde koondav koht. Seal on ettevõtlusinfo; valla enda info, mis seadustest tuleneb, näiteks avalikud dokumendid, registrid ja nii edasi, kõik, mis valda puudutab. Peale selle on veel ajaloo osa, mis ei ole kohustuslik... on ettevõtluse keskkond, kus on turismitalud, transpordi ühendusevõimalused kirjas. (Kaarel Lauk, sünd 1970, ettevõtja, grupiintervjuu 12.03.2010)

Praegune vallavanem Aare Sünter on seotud kahe järgneva valla kodulehe arendusega. 2011. aastal seoses uue IT-spetsialisti tööletulekuga tehti muudatusi ka kodulehe ülesehituses, kui mindi üle vabavaralisele sisuhaldussüsteemile, mis võimaldab ka teistel valla töötajatel kodulehel teha muudatusi, laadida üles jooksvat infot, ilma et tuleks osata programmeerimise algteadmisi:

Tegime ära selle Ruhnu uue kodulehekülje, ma arvan see oli 2006. või 2007. aasta, enne seda oli vana lehekülg, mis oli tõesti selline iganenud. Meil on nüüd [juuli 2011] jällegi uus lehekülg [kolmas valla kodulehe variant], mis näeb välja päris sama nagu eelmine, aga on natukene teistmoodi üles ehitatud. Ta on praegu pooltestimise järgus meil siin. Sellepärast ta on ka natuke lage veel, aga ta annab võimaluse nüüd palju laiemalt asju sisse panna ja korraldada igasuguseid [veebipõhiseid] küsitlusi, hindamisi, mida eelmine lehekülg ei võimaldanud. [] Laeva nimekonkurss on praegu seal, et vaadata kuidas ta nüüd töötab [] Ja

⁴⁹ <http://wordpress.org/>

ma arvan, et sügiseks saab ta täisversioonina käima ja siis saame hakata meie vallasekretäri sisestama kodulehele infot, vanal lehel pidi IT-mehe koguaeg ise sisestama. (Aare Sünter, sünd 1968, vallavanem, suuline intervjuu 26.07.2011)

Asjaolu, et sisuproduktiooniga saab tegeleda nüüdsest ka programmeerimisest mitteteadlik inimene, markeerib muutust, mis on tänapäevase veebi ülesehituses toimunud. Ka see on *web 2.0* üks vorme, kus n-õ tavaline inimene saab osaleda veebiloomes ja kujundamises, panustades eelkõige sisuga. Samuti viitavad vallavanema mõtted veebipõhiste küsitluste ja hääletuste korraldamise osas, et ühesuunalise ametliku kodulehe roll hakkab tasapisi muutuma. Koduleht pole enam ainult infopäringuteks ja dokumendihalduseks, see on esindusorgani vahend kodanikega interaktsiooni astumiseks.

Valla kodulehe kasutamist infopäringuteks märgib enamik püsielanikke ning suveruhnlasi. Samuti arvatakse, et seda kasutavad turistid, sest sealt on võimalik leida vastuseid turistil tekkivatele küsimustele, nagu Ruhnu turismitalude teenused, transport või saare heakorraeeskirjad. Seejuures tõstetakse kohaliku vajadusi seoses kodulehe kasutamisega turistist ettepoole:

Kodulehe mõte on see, et ta kajastaks esiteks vallavalitsuse töid-tegemisi, kõiki dokumente. Kõik istungite protokollid peavad seal olema ja kõik muu asjakohane, mida võib Ruhnu kodanik või Ruhnu turist võib vajada. Aga eelkõige valla koduleht on Ruhnu inimesele, siis teises järjekorras turistile. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Muutused kodulehe funktsioonides on samas aga üpris aeglased, intervjuudes esitati kriitikat valla kodulehe suunal eelkõige just selle staatilisuse ning kodanikke mitte kaasava struktuuri tõttu.

Aga see on sihuke surnud leht, seal ei ole mitte midagi. Ma ütlen, et ennem saab asjakohase [info] blogist. Näiteks kui laev lükatakse edasi või hilineb, siis saab selle blogist teada, mitte koduleheküljelt. [] Kui koduleht oleks asjalik, siis blogi ju ei oleks vaja. Võiks olla niimoodi, et on üks koht, kus on lihtsalt uudised ja samamoodi üks väike rubriik seal kodulehekülje juures, kuhu saavad kõik oma arvamust avaldada. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Kodulehe staatilisus, uudiste mitte piisavalt kiire kajastamine, on ka põhjuseks, miks püsielanikest aktivistid lõid 2007. aastal kollektiivse blogi. Leian, et see väljendab kohalike soovi kaasa lüüa ning olla valla tegemisega seotud mitte üksnes esindusfunktsiooni (valla volikogu) töö või kohaliku omavalitsuse valimistel hääletamise kaudu.

4.3.2 Ruhnu blogi „Ruhnu päevik“

14 APRIL 2007
Alguse lugu

Oli teisipäev. Kümnes aprill. Istusime Kaarli juures. Punastel toolidel. Arin, Kristel, Kaarel, Priit ja Kadri. Alf oli ka. Oõsel oli sündinud Alleluujale varss, kelle helesinistest silmadest raakis terve Ruhnu küla. Kaarlit oli mõte. Seesama ruhnu päeviku mõte. Karbi peale kirjutatud, et kes ja mis ja kuidas võiks. Sõime peremehe tehtud pekileiba seerianumbriga neli. Kui vanud õunapuul lõtkes pildus sädemeid ja sooja. Ja see mõte meeldis. Kohe väga meeldis. Niikuinii sünnib Ruhnus igal hetkel midagi kuskil. Sellest kõigest tasubki kirjutada. Ruhnu päeviku veebikeskkond on koht, kus kirjutatakse sellest, mis toimub mere taga iga päev. Samal ajal, kui Tallinna kesklinnas kasvab järjekordne foori-ummik ikka pikemaks ja pikemaks. Niisamuti sünnib sündmusi meremiilide kaugusel. Sündmusi, mis väärt jagamist. Sedamoodi mitteümarlaualikult, vaid justnimelt ühiselt õuel istudes kasvavad mõtetest veel mõned ideed ja kujutlusis oli ruhnu päevik valmis. Edasi järgnes teostus. Ja siin see nüüd on.

Aratundmisi!

-Kadri

et 11.25 Labelid: [kõigustööd](#)

(http://ruhnlane.blogspot.com/2007/04/alguse-lugu_14.html)

Blogi esimene postitus aitab mõista ühise veebipäeviku tegemise eesmäärke ja loomis-situatsiooni. Nagu selgub postitusest, on blogi idee autoriks üks inimene, sõpruskond tema ümber haaras ideest kinni ning ühiselt asuti seda teostama. Postituses ja veebipäeviku päises olevas blogi tutvustavas tekstis mainitud inimesed on enam-vähem samas koosseisus jäänud sellega tegelema ka edaspidi. Kuid lisandunud on ka uusi aktiivseid kaastöölisi, kellel on blogile juurdepääsuks salasõna või kes saavad otsepostituse aadressile ruhnlane.post@blogger.com. Neli „Ruhnu päeviku“ loojat, keda peetakse ka blogi tegijate tuumikuks, ei võta postituste tegemist kui otsest kohustust, pigem leitakse, et impulss millegi kirjutamiseks peab tulema loomulikult, mitte kohustuslikus korras:

Mõnes mõttes ta on sihuke huvitav sündroom, et jah, alguses ta oli tõesti nagu meie kõigi ühine laps. Aga siis erinevatel põhjustel – inimestel on oma elu ja nii edasi – ja siis me kuidagi leppisime kokku, et me nii väga punnitama ei pea hakkama. Me teeme seda täpselt siis, kui kellelgi nagu tunne tuleb. Ja selles mõttes küll, et alguses, kui me selle nagu lõime, siis me tulime õlg-õla kõrval ja tegime blogi. Tegime isegi blogisärgid [] Teema on selles, et ta

töötab, ja me oleme väga rahul, et ta töötab, aga see ei tähenda seda... mina elan oma elu, Kaarel ka, Ariin kasvatab hobuseid, Kadri on koolimured talvel ja noh, ei jõua iga kord postitada. Tihti on nii, et me ei saa nädal aega omavahel kõik kokkugi, aga blogis saame kokku, ütleme niimoodi. (Mart, sünd 1963, sadamakapten, grupiintervjuu 12.03.2010)*

Kui Kaarlit peetakse blogi idee autoriks, siis Kadri viidatakse nii veebipäeviku sissejuhatavas tekstis kui ka argiretoorikas kui blogi peatoimetajale. Professionaalselt ajakirjanduselt laenatud termin peatoimetaja näitab, et nii blogi tegijad kui laiem subjektide grupp on arvamusel, et selline koostööl sündiv tekstikogu vajab kellegi suunavat kätt või suisa toimetajatepoolse tsensuuri olemasolu (intervjuudes meenutatakse juhtumeid, kus on tähele pandud, et postitus on mõned tunnid hiljem blogist kadunud). Blogile aeg-ajalt kaastööd tegev Tiit* selgitab, et tema meelest on toimetajapoolne hinnang enne postituse avaldamist tarvilik, sest vastasel korral võib blogis avalduda tekste, mis ei ole sündsad või lähevad millegagi vastuollu:

Minul näiteks on täiesti konkreetne kokkulepe on olemas Kadriaga [] Ja Kadri pakkus mulle ka, et ma võin panna ise asju blogisse, aga minu palumine oli see, et ma saadan alati Kadriale. Ja Kadri vaatab, kas on sünnis või ei ole, [] et kas on kõlbulik või ei ole. Et mulle selles mõttes nagu meeldib see süsteem rohkem. [] Kes väga tahab, võib endale parooli ka saada, aga noh sa pead siis ise ennast kontrollima ka. (Tiit, sünd 1969, muuseumi juhataja, suuline intervjuu 18.08.2009)*

Paljud minu informantidest on öelnud, et nad on ühel või paaril korral blogisse ise postituse saatnud. Tihti jäävad taolised pigem ühekordsed või harva esinevad kaastööd emotsioonide või kiirete teadaannete tüüpi postitusteks. Aga on ka märksa regulaarsemaid kaastöölisi, kes postitavad teatud intervallide tagant endale huvipakkuvatel teemadel või ametiga seotud teadaandeid. Näiteks kasutab rahvamaja juhataja blogi kultuuri- jms sündmuste kuulutuste vahendamiseks. Ajaloohuviline Ilmar* aga saatis blogisse pigem Ruhnu ajaloo seotud mõtisklusi, naljalugusid või nuputamisesandeid.

Tulenevalt blogijate arvu ning koos nendega ka erinevate huvialade kasvust on „Ruhnu päeviku“ temaatiline variatiivsus üpris lai. Lugeses blogipostitusi läbi aastakäikude, olen välja märkinud 23 erinevat teemakategooriat, mille alla on võimalik postituse sisu paigutada. Need kategooriad on:

- 1. Kirjutamine** – arutatakse blogimise üle; kutsutakse mõnd blogijat korrale; arutatakse avalikkuse-privatsuse piire, blogi kui avaliku sfääri olemust ja sellest tulenevate postituste üle, mis avalikkusesse ei sobi.
- 2. Mina** – postitus keskendub kirjutaja enda isikule.

3. **Külainimesed ja külasuhted** – postitus mõnest külainimesest, suveruhnlasest või rootslasest; arutletakse inimese üle; arutatakse suhete üle.
4. **Peresuhted, sõbrad** – postitus keskendub kirjutaja perekonnaliikmetele või sõpradele; arutatakse suhete üle ema-isa, õdede-vendade, sugulaste ja suguvõsa, sõpradega seotud lood ja mälestused.
5. **Positiivne emotsioon** – blogija jagab oma rõõmu või tänu millegi üle või eest; rõhk on emotsioonil.
6. **Negatiivne emotsioon** – blogija kirjutab olukorrast, kus ta vihastas, või millestki, mis talle ei meeldi; pahast tujust, kurbusest, vihast, hirmust, rahulolematusest, ehmatuses; reflekteerib ja maandab sellega pingeid; rõhk on emotsioonil.
7. **Olme** – argipäevaelus kogetu; toit; tervis; meditsiin; sport, trenn; kodu; kinnisvara; aiandus; remont; koristamine; elukeskkond; ilm; igapäeva elu praktilisemad aspektid; igasugused asjaajamised; tööelu; sadama, mere ja kalapüügiga seonduv; koolielu. Postitus on kas isiklikku või külaelanike argielu puudutav, probleeme ei püstitata, vaid antakse ülevaade argielus toimunust.
8. **Reisimine** – blogija kirjutab lühematest ja pikematest reisidest Eestis ja välismaal, reisiplaanidest, reisimuljetest, reisimälestustest.
9. **Mälestused, meenutused sh tervitused** – mälestused ja meenutused aegade tagant või ka hiljutised meenutused (nt turistide meenutused suvisest reisist Ruhnu).
10. **Kohaliku valla elu, poliitika** – teemad, mis on kitsamalt seotud just kohaliku valla ja volikogu poliitikaga; püütakse kohalikus elus kaasa rääkida. Räägitakse külaelanike üldsuse nimel või ühise heaolu nimel, tõstatatakse aruteluküsimusi.
11. **Ühiskond** – ühiskonna, riigi, valimiste, poliitika, rahva ja usuga seotud postitused.
12. **Üritused** – ülevaade, muljed üritustest, mis on pigem regulaarselt toimuvad.
13. **Sündmused** – ülevaade, muljed pigem ühekordselt toimuvate juhtumiste, situatsioonide, sündmuste kohta.
14. **Meedia** – meediakriitika ja arutelud meedia teemal. Lisaks ka viited, kus on Ruhnu teemadel meedias räägitud.
15. **Teated, kuulutused, abipalved** – teadaanded, mis puudutavad külaelu ja -inimesi (nt peoteated, ostu-müügikuulutused).
16. **Meelelahutus** – humoorikad või ka nuputamisülesannetega postitused, mille eesmärk on lugejat kuidagi lõbustada või meelt lahtuda.
17. **Loodus ja loodusvaated** – Ruhnu looduse kirjeldused või fotod loodusest, loomadest vms.

- 18. Transport** – postitus tegeleb Ruhnu laeva- või lennuliiklusega; teadaanded graafikute muutumistest; rõhk on ühistranspordil.
- 19. Rahvakultuur** – Ruhnurootsi traditsioonid; tänapäevased traditsioonid; etnograafilised esemed ja vanavara; rahvarõivad. Postitused, mis keskenduvad mõnele Ruhnule iseloomulikuks peetud objektile, nähtusele (nt fotoseeriad Ruhnu talude väravatest või fotokonkurss kõige ruhnuolikuma puu leidmiseks).
- 20. Õnnitlused ja kaastundeavaldused** – sünnipäevaõnnitlused ja kaastundeavaldused.
- 21. Saare ajaloo** – postitused annavad ülevaadet mõne Ruhnu ajaloo seotud aspekti kohta.
- 22. Kultuur** – blogija lingib, tsiteerib, soovib ja/või arvustab mõnda muusikapala, raamatut, luuletust, filmi, teatrietendust, kontserti või näitust; kirjutab neist inspireerituna midagi; valdkond ei ole otseselt Ruhnuga seotud.
- 23. Muu** – postitused, mis vastavad kahe või enama kategooria tunnustele; postitused, mis ei sobinud ühtegi teise kategooriasse.

„Ruhnu päevikus“ kasutusel olev postituste märksõnastamine aitab välja tuua ka mõned populaarsemad teemad, millest blogis kirjutatakse. Muidugi ei ühti minu koostatud teemakategooriad ning subjektide postituste märksõnastamine täielikult, kuna erinevalt uuritavatest püüdsin välja selgitada postituse peamist domineerivat sõnumit, märksõnastamises kasutatakse aga korraga mitmeid kategooriaid. 31. märtsi 2013 seisuga on 5 kõige populaarsemat märksõna, millest blogis kirjutatakse, järgmised:

1. Loodus – 360 postitust selle märksõna all;
2. Varia – 296 postitust;
3. Külauudised – 245 postitust;
4. Õnnitlused – 238 postitust;
5. Üritused – 231 postitust.

Teemakategooriaid ning postituste märksõnu vaadates selgub, et blogi roll Ruhnus on küllaltki variatiivne, kandes korraga nii sarnaseid jooni ajakirjanduse võrguväljaandega, teadetetahvliga, oma arvamuse avaldamise kohana kui ka külaelu dokumenteerijana. Aktiive blogija Sander* võtab „Ruhnu päeviku“ eesmärgid kokku nii:

Mingis mõttes on ta ajakirjandus, mingis mõttes dokumentalistika, mõnes mõttes on ta lihtsalt uudistevoog. Mõned teated on pandud meelega, et see läheks ka ajakirjandusse – ajakirjanikud loevad kogu aeg seda. (Sander, sünd 1970, ettevõtja, suuline intervjuu 15.08.2009)*

Mujalt tulnd inimestele on see ikka nihuke infoallikas. Aga kohapeal on ta ikkagi nagu [] enda elu huvitavaks tegemine. Võtame niimoodi, et kui blogi ei oleks, üldse ei oleks, siis mis juhtuks halba? – Mitte midagi, aga elu oleks natuke ebahuvitavam. (Sander, sünd 1970, ettevõtja, grupiintervjuu 12.03.2010)*

Intervjuudes küsisin informantidelt samuti nende arvamust blogi funktsioonide kohta: kellele ja mis eesmärgil blogi on mõeldud? Valdavalt toodi välja nii sise- kui väliskommunikatsiooni aspekte, leiti, et veebipäevik on vajalik, et pakkuda turistile lisainformatsiooni saare kohta ning teha reklaami. Blogi selline funktsioon on informantide meelest otsene nähtav kasu – blogi kultuuriline kapital on konverteeritav majanduslikuks kapitaliks, kui võtta appi Bourdieu (1986) kapitalide teooria.⁵⁰ Teiselt poolt väljendatakse intervjuudes ka arusaama, mille järgi on „Ruhnu päevikul“ suur roll saare omavahelistes suhetes (siinkohal mõeldakse nii püsielanike omavahelist suhtlust kui ka püsielanike ja suveruhnlaste, ruhnurootsi järeltulijate vahelist lävimist) Carpentier (2007a: 6–7) jaotab meediaosaluse kaheks: osalus meedia kaudu, mille eesmärgid on pigem laiema avalikkusega seotud ja osalus meedias, mis pakub kodanikule võimalust olla aktiivne mõnes mikrotasandi sfääris; Ruhnu blogi pakub sisekommunikatsioonis võimalusi just viimast tüüpi osaluseks. Intervjuudest joonistuvad välja mõned olulised aspektid, mille alusel blogi kohalikus elus väärtustatakse: kollektiivselt peetav blogi on ühistöö ja -looming, mille kaudu tunnetatakse „meie“ tunnet tugevamalt, teisalt võimaldab veebipäevik nn poolikutel (suveruhnlastel, ruhnurootsi järeltulijatel) saarega tihedamalt kontaktis olla ning tunda suuremat seotust paigaga.

Ühistegevuse vajalikkust ja ühist loomist blogi kaudu tunnetatakse näiteks fotode puhul – keegi pildistab midagi ning soovib fotosid teistega jagada, et tunnustust või diskussiooni tekitada:

Kadrigi, tema, ma arvan, et ei olnud eriti suur pildistaja üldse enne, aga nüüd ta pildistab ja ma arvan, et see annab talle endale ka hästi palju juurde, et ta niimoodi õpib seda ja pildid muutuvad aina paremaks. (Pille, sünd 1970, kooliõpetaja, suuline intervjuu 15.08.2009)*

Seal väikeses kogukonnas on ikka niisugune asi, et sul peab olema vaimul toitu, muidu keerab lihtsalt kuppel viltu [naerab]. See on raudreegel: kui ei ole mõtlemistoitu, siis lihtsalt mõtlemine läheb äraspidiseks. Vahva idee oli see Ruhnu pildiraamatu koostamine blogi põhjal, siis see annab kohe niisugust tegevust ja mõtled. [] Et sinna internetti kirjutamine – ma olen ka sinna mõne kirjatüki kirjutanud. Kohe võtab terve õhtu ära, et mõtled kuidasmoodi sa ikka kirja paned. Ta annab ikka vaimutööd ja mõtlemisainet. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

⁵⁰ Bourdieu eristab ühiskonnas nii sotsiaalse, kultuurilise, majandusliku kui ka sümboolse kapitali liike. Kusjuures üks kapital on teiseks konverteeritav ning kõik kapitalide liigid on lõppkokkuvõttes tuletatavad majanduslikust kapitalist. Kogu selline süsteem saab toimida vaid seeläbi, et kapitalide majanduslik lähtepunkt ja alus on peidetud (Bourdieu 1986: 252).

Mõned informandid leiavad, et tänu ühisele tegevusele on hakanud rohkem suhtlema omavahel ka inimesed, kes igapäevaelus saarel muidu nii palju kokku ei puutuks (eelkõige just põlvkondadevaheliste erinevuste tõttu). Informant toob näite kahest inimesest, kes tänu blogile on sattunud suhtlema – seitse aastat tagasi saarele kolinud noor naisterahvas ja pensionärist suveruhnlane:

Ja need inimesed, kes seal kirjutavad, käivad isegi läbi nagu – täiesti sihukesed inimesed nagu Ilmar [] üks väga vana ruhnlane, käib siin suviti, kes on blogis nüüd ajaloo toimetaja. Ja käib siin läbi nende samade õpetajatega, kes on ka blogi nihukesed eestvedajad. Et [omavahel suhtlevad] sihukesed inimesed, kes on osad täiesti uued, teised täiesti vanad. Et see [blogi] on kuidagi neid nagu kokku viinud, võib-olla ainult selle blogi mõttes, et nüüd oleks vaja sinna nagu midagi kirjutada. Aga jah, blogi nagu tegelt elavdab seda suhtlust. (Karl*, sünd 1987, tudeng, suuline intervjuu 14.03.2010)*

Üldiselt aga jagatakse blogipidajate tuumikuga sarnast arvamust, et „Ruhnu päeviku“ tegemine on inimesed küll ühise tegevuse nimel kokku toonud, kuid neist ei ole kujunenud omaette gruppi. Nähakse, et blogi pakub väga erinevate huvidega inimestele koostegemise võimalust. Magistritöö kirjutamise hetkeks juba kuus aastat järjepidevalt toimunud veebipäevikus on informantide hinnangul tasapisi toimumas ka inimeste vahetumine, mida seostatakse sellega, et nooremad elanikud on hakanud nägema blogis eneseväljendusvahendit:

See on osalt seltskonna, osalt põlvkonna küsimus. Näiteks ma vaatan, et praegu noorem põlvkond, ütleme need, kes on praegu sellised 20-aastased või niiviisi, see hakkab jälle blogis ilma tegema. Blogis on nagu väike põlvkonnavahetus. See on täiesti loomulik nähtus (Martin, sünd 1971, õppejõud, suuline intervjuu 22.07.2012)*

Lisaks toimib kollektiivne blogi ka suveruhnlaste ja ruhnurootsi järeltulijate sidujana Ruhnu ning saarel alaliselt elavate inimestega. Kõik intervjueeritavad, kellega sellest juttu oli, leidsid, et inimeste jaoks, kes aastaringselt saarel ei ela, aitab veebipäevik just saarel toimuva kohta värskeid uudiseid vahendades Ruhnuga kontakti hoida. See seob nn poolikuid tihedamalt saare külge ja toob kaugel Ruhnul elavad inimesed nende igapäevaelu:

Liblikatest postitusi loeme ka. [] Taimede pildistamised ja näiteks kui Iti seisab mingi lehega kõrvuti, on sellega sama pikkune, siis me loeme seda huviga, sest meile on need inimesed tuttavad. Ja need taimede pildid on meie jaoks huvitavad. Mandriinimesele ei ütle see mitte midagi, kehitab õlgu, aga meie loeme läbi ka need liblikapildistamised. (Henn, sünd 1964, maamõõtja, grupiintervjuu 27.07.2011)*

Lisaks suveruhnlastele selgus intervjuudes ruhnurootslaste järeltulijatega, et mõned neist vaatavad hoolimata keelebarjäärist samuti „Ruhnu päevikut“ regulaarselt:

V: Every day I have a little look to the Ruhnu blog.

K1: Do you understand a bit, can you read a little bit of Estonian?

V: it's difficult.

K1: so you more look at the photos?

V: yes, I look at the photos and read about the people. (Emilie, sünd 1954, meditsiiniõde, suuline intervjuu 24.07.2012)^v*

Blogi (nagu ka teised alljärgnevalt kirjeldatavad tehnoloogiad) on vahendiks, mis toovad inimesele Ruhnuga seotud sotsiaalse elu sfääri n-ö otse koju kätte, kuid see pole otseselt vahend kogukondliku tunde loomisel. Kui valdavalt domineerib arvamus, mille järgi seob uudiste vahendamine Ruhnuga inimesi, kes alaliselt saarel ei ela, siis lisaks avaldatakse paaris intervjuus arvamust, et tegelikult parandab blogi ka püsielanike omavahelist info vahetamist. Arvatakse, et saare külaelus aktiivselt mitte osalevad elanikud loevad võimalusel siiski „Ruhnu päevikust“ külas toimuva kohta ning nii on ka nemad paremini külaellu kaasatud:

Vanad inimesed on ka hakanud blogi vaatama: Vitaali ja Linda, Anne Mikson vaatab. Need saare inimesed on ka nüüd saare eluga rohkem kursis võib-olla. Kes nagu üritustel eriti ei käi ja siis saavad ka saarest osa. (Sander, sünd 1970, ettevõtja, gruppintervjuu 12.03.2010)*

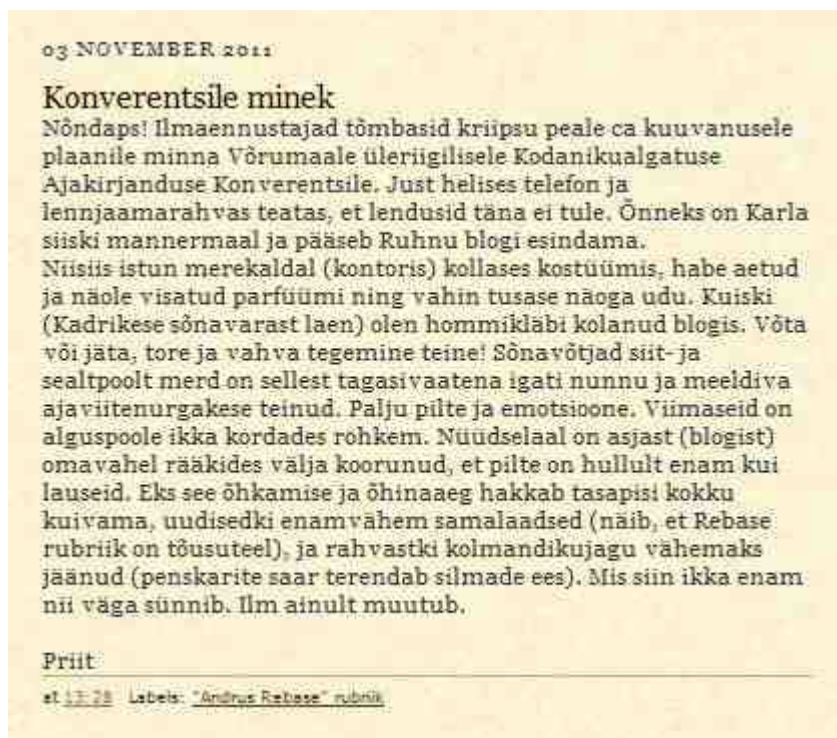
Nagu igal koostöövormil, nii on ka blogil tekkinud ajapikku oma sõnastatud ning sõnastamata reeglid, millest kinnipidamist ootavad toimetajad kaastöölistelt, kuid vastupidiselt on ka nõuded, millest kinnipidamist ootavad blogi lugejad postituste kirjutajatelt. Blogi meeskond on kõigepealt koostanud palve ka blogi päisesse, milles teatatakse anonüümsete postituste eemaldamisest. Samuti on blogi meeskond võtnud vastu otsuse, et postitusi ei ole võimalik kommenteerida, et vältida sel teel kardetud „läbu“ tekkimist veebiruumi. Teisalt on blogi lugejaskonnal samuti tekkinud oma arusaamad blogis kõlblikest ning ebasobivatest jutu- teemadest või viisist, kuidas tuleks millestki kirjutada. Kuna „Ruhnu päevik“ on muutunud tänu ajakirjandusele, kes kasutab blogi kohalike uudiste allikana, osaks avalikkusest, siis tunnevad informandid ka kõrgendatud valvelolekut avalikkuses kujuneva Ruhnu maine suhtes. Paljudes intervjuudes kerkis iseenesest kõne alla külasiseste konfliktide kajastamine blogis kui taunitav teguviis:

Muidugi, igas ühiskonnas või kogukonnas on ikkagi mingisugused vastuolud, [aga] tervele maailmale neid kuulutada – ausalt öelda see ei istu, ei meeldi. Peab katsuma ikkagi omavahel asjad ära rääkida, mitte läbi selle interneti neid asju seal ajada. Ma ütlen, tervele maailmale ei ole vaja teada, mida ma kellegist arvan. (Ülo, sünd 1940, pensionär, intervjuu tehtud 29.07.2012)*

Lisaks tunnetavad subjektid teravalt ka isiklike avalikkuse-privatsuse piire. Intervjuudes tuuakse näiteid, kuidas erinevad inimesed on palunud end blogis mitte õnnitleda või endast kirjutada, kuna kardetakse avalikku tähelepanu. Sellised praktikad on kujunenud ajapikku, varasematel aastatel on olnud blogipidamises rohkem juhtumeid, kus inimesed paluvad postituse enda kohta eemaldada:

Näiteks ka piirivalve Kuressaares, neil on ka esimene asi, et [tööle minnes, internetist vaadatakse] Ruhnu blogi. Aga mis eesmärgil? No selles eesmärgil, et vaadata, mis alluvad teevad ja mis toimub. Ja siis näiteks seda kalal käimist: et minu pildid olid [blogis], kus ma olin võrgul käinud ja näitan kala. Ja need [Kuressaares piirivalve ülem] vaatavad et "ahah, kas tal luba oli? Mis võrgu silm oli?" et kas see ja see on täidetud [] Et varem olime võib-olla palju vabamalt, aga nüüd peab ikka vaatama, et kalalkäigud ja... et kõiki pilte ei saa lihtsalt üles panna. Et peab ikka mõtlema, et kuidas keegi sellest aru saab. (Toomas, sünd 1970, vabakutseline, suuline intervjuu 14.03.2010)*

Kuue järjepideva „Ruhnu päeviku“ tegemisaasta juures on koos muude muutuste ja mõjudega ümber kujunenud ka blogi kaastöölise seltskond ning ka domineeriv kirjutamisstiil. 2011. aastal mõtiskleb blogija Priit „Ruhnu päeviku“ tegemise üle ning reflekteerib seda ka vastavas postituses. Ta toob muuhulgas välja, et võrdluses algusperioodiga on praegu rõhuasetus oluliselt pildimaterjali-kesksmaks muutunud. Samuti on stiilis kadunud emotsionaalsus, märksa enam konstateeritakse mõne ürituse või sündmuse toimumist, kui luuakse inimesi emotsionaalselt siduvaid narratiive.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2011/11/konverentsileminek.html>)

4.3.3 Ruhnu foorum

Saareelanike vahel lahvatavad aeg-ajalt pinged ning tekivad konfliktid. Üheks keeruliseks perioodiks olid 2007. ja 2008. aastad, tagantjärele kumab intervjuudest läbi erinevatel seisukohtadel olnud inimeste teatavat vastasseisu. Mis täpselt juhtus või missugustel põhjustel pinged osapoolte vahel tekkisid, pole intervjueeritutel enam meeski, konstateeritakse vaid pinge olemasolu fakti. Seetõttu polegi ma saanud ammendavat selgitust sellele, miks grupp noori 2007. aasta lõpus Ruhnu foorumi asutas ja miks foorumit esialgu blogipidajate seltskonnale vastandati. Püüdes mitte laskuda spekulatsioonidesse, tundub mulle hoopis viljakama tõlgendustasandina vaadelda noorte grupisisesed vajadusi – foorumi aktiivseteks liikmeteks olid noored, kes selleks momendiks olid juba Ruhnust töö või õpingute tõttu ära kolinud, kuid soov sõpruskonnaga suhelda kannustas neid ühist sotsiaalset ruumi looma:

Minu meelest Juku pani seal käe alla sellepärast, et ühendada seda Ruhnus olevate noorte ringi Ruhnust väljaspool olevate noorte ringiga. Et oleks niisugune ühine koht. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

Blogija Mart* iseloomustab foorumi tegevust kui noortefraktsiooni, mille arutelud toimusid peamiselt ühiste Ruhnu-aegade mälestuste meenutamise baasilt:

See foorum – see oli sihuke väga nagu mingi noortefraktsioon, kes nagu arvasid, et nendel on ka midagi nagu öelda või mälestusi [jagada]. Aga tegelikult nad jäid nagu natuke kõrvale [] lugejaid oli seal kindlasti. Sellepärast, et neid niiöelda mandri-ruhnlasteid on päris palju ja neid, kes varem on ära läinud ja neid ikka huvitab, et mis toimub. Ikka vaadatakse. [] Aga Ruhnu foorum kuidagi jäi nagu enesekeskseks: see oli nagu sõpradepunt või kümme inimest ja siis [nad] nagu heietasid oma mälestusi. (Mart, sünd 1963, sadamakapten, gruppintervjuu 12.03.2010)*

Ei saa eitada jagatud kogemuste ning mälestuste gruppi ühendavat ning aeg-ajalt ka kollektiivset identiteeti kujundavat jõudu, kuid foorumi arhiivis teemade jaotust analüüsides selgub, et mälestused polnud foorumi arutelude peamiseks teemadeks. Ruhnu foorumi sisupuu oli jaotatud kolme kategooriasse:

1. „Ruhnu foorum“ – koondas arutelusid, mis puudutasid foorumi arendust.
2. „Ruhnu jutud“ – aruteluteemad olid peamiselt seotud just Ruhnuga. Näiteks olid siia alla koondatud järgmiste pealkirjadega alakategooriad: Ruhnu Uudised; Ruhnu meedias; Värsked ideed; Puhkuse Plaanid; Reisimuljed ja elamused; Meelelahutus Ruhnul; Ruhnu noored; Ruhnu Legendid; Au ja kuulsus; Must Nimekiri.

3. „Muu maailm“ – aruteluteemad olid seotud peamiselt päevakajaliste uudistega, huvialadega vms. Näiteks võis kategooria alt leida selliseid alakategooriaid nagu: Filmid; Muusika; Ost ja Müük; Masinad; Arvutid, Internet ja muu tehnika.

Toon välja ka 5 kõige populaarsemat alakategooriat ning 5 kõige populaarsemat teemat, mille üle foorumis arutleti. Populaarsemaid teemasid vaadates selgub, et päevakajaliste teemade arutamise kõrval oli foorumil oluline funktsioon ka noorte omavahelise kommunikatsiooni vahendamine. Foorumis diskuteeriti noori huvitavate tegevuste ning meelelahutuse üle, organiseeriti pidusid ning üritusi.

Populaarsemad alakategooriad:

- 1) Ruhnu Uudised – (38 alateemat /294 postitust kokku);
- 2) Ruhnu meedias – (39 alateemat/78 postitust kokku);
- 3) Jututuba – (25 alateemat/165 postitust kokku);
- 4) Meelelahutus Ruhnul – (12 alateemat/88 postitust kokku);
- 5) Filmid – (9 alateemat/103 postitust kokku).

Kõige enam vastuseid kogunud teemad foorumis on järgmised:

- a. „Asfalt Ruhnu??“ – teema looja relvis, 2008. Vastuseid teemale 58;
- b. „Ave Tähelend“ – teema loojaks RuhnuLight, 2008. Vastuseid 39;
- c. „Paneks pidu“ – teema loojaks Virko, 2008. Vastuseid 61;
- d. „Kiftid filmid“ – teema loojaks klamber|ext, viimane vastus 2010. Vastuseid 48;
- e. „Arvuti mängud“ – teema loojaks RuhnuLight, 2009. Vastuseid 20.

Suveruhnlane, kes külastab Ruhnul vaid suveperioodil, kuid kes seob end paigaga piisavalt selleks, et huvituda Ruhnu päevakajalistest sündmustest ja uudistest ka saarelt eemalviibimise ajal, näeb foorumi tugevust just jagatud ruumina, kus kohalikku elu puudutavates küsimustes kaasa rääkida ning aruteludes osaleda.

Ruhnu foorum oli teistsuguse ülesandega, tema ülesandeks oli just see poleemika ja selline vaidlemise asi, noh foorum. Seal vaieldi mingitel teemadel. Aga selle Ruhnu foorumiga oli häda see, et natuke liiga kitsas seltskond tegi seda ja siis paratamatult ... [] tekkis nagu mulje, et nad siis vaidlevad kõigi nende teistega, kes Ruhnu saarel on – see ei olnud üldse õige. Aga näiteks siin oli kunagi üks [arendus] projekt, et Ruhnu saarele uusi krunte teha, mis läks läbi ka ja siis vaatasin, et blogis ei olnud üldse sellest räägitud, aga siis foorumis sai sel teemal vaieldud, et miks ja kuidas ja kes. Et sellest foorumist oli ka nagu kasu, aga pärast ta vajus kuidagi ära. (Martin, sünd 1971, õppejõud, suuline intervjuu 22.07.2012)*

Foorumi aktiivne tegevusperiood jäi üpris lühikeseks, juba minu välitööde algfaasis 2009. aasta augustis oli foorumi kõrghetk möödas. 2012. aastal võttis foorumi looja selle aktiivsest veebiruumist maha, säilitades seda ainult arhiivivormis. Järgnev intervjuutsitaat aitab selgitada foorumi tegevuse hääbumist, milleks informant peab ühelt poolt foorumile konkurentsi pakkunud blogi populaarsust ning teisalt ka foorumi teema kitsust, millest tulenevalt on see suunatud vaid kindlale sihtrühmale, kes oleks pidanud ka arutelusid pidevalt teadlikult üleval hoidma.

Aga see, et seal foorumis need asjad ära on vajunud, on minu meelest ka jälle näide sellest, et [] ei suudeta arutada mingil teemal, ei osata ennast väljendada või [] Lihtsam on lugeda blogist, et oi, täna paistis päike ja talvel on ilus jää. Ja kõik saavad aru millega on tegemist: et päike paistis ja saare ümber on jää. [] Eks see oli see teema ka, vaata, et kui on foorum mingisugusel teemal – näiteks mingisugune raadioamatöörade foorum – et selline teema on nii lai ja inimesi on nii palju, kes selles osalevad ja pidevalt saab tekkida mingi diskussioon, kes räägivad antennidest, kes räägib raadiojaamadest, kes millestki kolmandast [] see ring on nii suur, et see foorum nagu töötab. Aga Ruhnu puhul on see, et neid inimesi, kes selle asjaga on seotud, on nii vähe ja tegelikult, kui sa seal foorumis nagu mingisugused põhiteemad ära räägid, mis on selle saarega seotud, siis võib-olla ei olegi igapäevaselt nii palju enam midagi rääkida. (Veiko, sünd 1979, IT-spetsialist, suuline intervjuu 12.03.2010)*

Kuna foorum enam avaliku diskussiooniruumina ei tööta, kasutavad noored teisi kanaleid, et omavahel suhelda. Foorumi tegemine on andnud neile kogemuse ning arusaamise, missugust internetitehnoloogiat grupisiseste huvide edendamisel vajatakse.

4.3.4 Facebooki grupp „RUHNU“

Foorumi asutajatest mõned aastad nooremad Maria* ja Birgit* lõid 2011. aastal Facebooki suletud grupi „RUHNU“. Leian, et kuigi foorumi ja Facebooki grupi loojad pole samad, on foorumi kogemusest uut suletud gruppi luues kasu olnud. Foorumist tekkinud arusaam noorte vajadusest jagatud sotsiaalse ruumi järele, mis aitaks siduda praeguseks hetkeks üle Eesti laiali olevaid noori, on tegelikult ka Facebooki grupi loomise põhiline postulaat.

Tegelikult meil on noortel sihuke nagu eraldi kommuun on seal – noh ainult Ruhnu noortele. Teised ei näe seda. Et seal me nagu ... noh näiteks on kevadvaheaeg tulemas, siis nagu mõtleme, et kes nagu tulevad Ruhnu, kes ei tule ja kas me nagu korraldame siin midagi ägedat. [] Kõige aktiivsem minu arust ongi Facebookis see noortegrupp, [] just talvel kui kõik koolis on, siis on [Facebooki noortegrupp] väga aktiivne. (Birgit, sünd 1995, õpilane, suuline intervjuu 28.07.2011)*

Noorte suletud, 39 liikmest koosneva grupi tegevust seletab üks administraatoritest ja grupi loojatest sellega, et kuna inimesed kasutavad isiklikus elu Facebooki juba niigi, siis on mugav foorumi funktsioon populaarsesse keskkonda üle tuua:

Võib-olla see kannabki seda kunagist Ruhnu foorumi mõtet, et seal saame arutada ja pilte jagada ja rääkida asju, millest on vaja rääkida. Kuna kõik on nagu Facebooki koondunud, et ... [räägime teemadest] mis puudutab Ruhnut ja ... kasvõi seda laeva asja me arutasime seal. Need inimesed, kes on Ruhnuga seotud saavad jagada [omavahel] mingit infot, mida sa nagu päris oma [Facebooki] seinale ei paneks, aga nagu ... Ja kindlasti ka seda [arutada], mida vanemad ei pea teadma, näiteks millal on järgmine pidu. (Maria, sünd 1994, õpilane, suuline intervjuu 29.07.2012)*

Nii Maria* kui ka Sandra* rõhutavad muuhulgas kinnist liikmelisust ning avalikkuse eest varjatust, mis annab grupisestele sotsiaalsetele suhetele lisaväärtust ning tõstab isiklikus elus gruppi nende silmis kõrgemale positsioonile.

Just Facebookis suhtleme rohkem. Et seal ongi, on eraldi üldine Ruhnu kommuun, kus saavad absoluutselt kõik osaleda, aga siis meil on täiesti kinnine, oma isiklik, [] keegi teine sealt ei näe. Sinna paneme isiklike pilte, mis me ei taha, et avalikkuse ette jõuaks ja kõik selline kinnine oma seltskonna asi. (Sandra, sünd 1995, õpilane, suuline intervjuu 24.07.2012)*

Noortegrupist väljaspool olevad informandid võivad olla küll suletud Facebooki grupi olemasolust teadlikud, kuid intervjuudes väljendatakse ka arvamust, et noortele tuleks jätta oma ruum:

Ma arvan, et ma ei tahakski sinna kinnisesse gruppi kuuluda. Ma arvan, et ma häiriks neid, sest ma olen päris paljudele õpetaja olnud. Et minu kui endise õpetaja staatus kammitseb neid, ma tunnen seda kohe seltskonnas ka. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

Aruteluteemad varieeruvad ürituste korraldamisest mõne Ruhnut puudutava päevakajalise uudise või sündmuse reflekteerimiseni. Grupis jagatakse naljakaid videoid, fotomaterjali, vahetatakse eraelulisi uudiseid ning teadaandeid.

4.3.5 Facebooki grupp *Runö – Island of Ruhnu*

Grupis *Runö – Island of Ruhnu* on 243 liiget,⁵¹ grupi ametlikeks keelteks on inglise või rootsi keel. Grupil on viis administraatorit, kellest kolm on eestlased ja kaks ruhnurootsi juurtega. Keelelistest ning rahvuslikust määratlusest tulenevalt nähtub, et grupi moodustavad blogi ja foorumi kasutajatest teistsuguse taustaga inimesed. Grupi loojaks on suveruhnlane Marko*, kes asutas Facebookis grupi, eesmärgiga luua jagatud sotsiaalne ruum ka ruhnurootsi juurtega inimestele, et viimased saaksid oma juurtega rohkem tutvuda ning edendada nendevahelist diskussiooni:

⁵¹ Seisuga 17.03.2013.

Ruhnu grupp on loodud, et koguda informatsiooni eelkõige perioodil kuni 1944. aastani, mil kohalik põliselanikkond saarelt lahkus. Ruhnu grupi põhieesmärk on koondada Ruhnu põliselanike järeltulijaid, kellest paljud avastavadki saare läbi Facebooki rühma. 2 nendest on ka grupi administraatorid. (Marko, sünd 1970, kujundaja, kirjalik intervjuu e-kirjas 13.08.2012)*

Runö – Island of Ruhnu gruppi tutvustav tekst on esitatud inglise ning rootsi keeles, lisaks on eesti keeles tekst „palume siia gruppi kirjutatavad posited teha vaid inglise ja/või rootsi keeles“. See on grupi üheks peamiseks reegliks, mida administraatorid paluvad liikmetel austada, vastasel korral postitused eemaldatakse. Marko* selgitab keelereeglit:

Kuna need inimesed on valdavalt rootsi ja inglise keelt kõnelevad, siis sellest tuleneb ka keelepiirang. On ette tulnud ka eestikeelseid postitusi, korra vist ka läti keelne postitus. Selgelt OLI toona mainitud, et grupp on rootsi ja/või inglise keelne. Kuna inimesed EI suvatsenud lisada tõlget ühte grupi põhikeelde, sai postitamine ilma administraatorita loata võimatuks tehtud. [] Igal grupil on oma reeglid. Sarnased reeglid kehtivad ka teistes Ruhnu-teemalistes gruppides või blogides. Näiteks on suletud artiklite kommenteerimine Ruhnu blogis. (Marko, sünd 1970, kujundaja, kirjalik intervjuu e-kirjas 13.08.2012)*

Grupp toimib peamiselt info vahendajana, lisaks luuakse või uuendatakse inimestevahelisi kontakte. Ruhnurootsi juurtega Heidi* on grupis üks aktiivsemaid: ta laeb üles pildistusi maalidest, mida on Ruhnuga seotud kunstnikud maalinud; annab infot ruhnurootsi seltsi koosolekute kohta ning tervitab uusi grupiga liitunud. Facebooki grupist lootis Heidi* rohkemat infot ja suuremat sotsialiseerumist, kuid on sellest üpris pettunud, kuna peamiselt liikmed küll astuvad gruppi, kuid ei panusta aruteludes, info või fotode jagamises:

V: I think it's the the problem that they don't know enough.

KI: But what do you think does this Runö group connect you and the other people in the group some ways, do you feel that there is some sort of connection?

V: No, because they never wrote anything. They have to ask if they want to know something, I cannot sit there and write a lot of stuff without any feedback.

KI: So do you feel there is not enough interest?

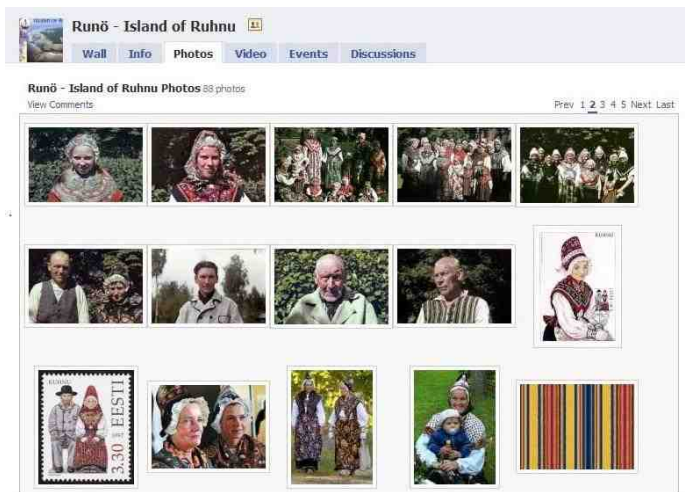
V: Not a big one at least. I feel that they just want to look what everybody else does. (Heidi, sünd 1958, arst, suuline intervjuu 23.07.2012)^{vi}*

Hoolimata sellest, et grupp oleks justkui suunatud ruhnurootsi järeltulijatele, on sellega liitunud ka palju praeguseid Ruhnu püsielanikke, suveruhnlasi ning Ruhnus suvitamas käinud turiste. Endine püsielanik Merle* kirjeldab põhjusi, miks ta otsustas Facebooki Runö grupiga liituda, arvates, et see on peamiselt uudishimu teiste tegemiste vastu:

Ma tundsin end otsapidi ruhnlasena, sellepärast liitusin grupiga [] Ja ruhnlastega on samamoodi, et tegelikult ma valdan inglise keelt ja rootsi keelt ka nii palju, et ma saan aru, mida nad näiteks postitavad, seal kirjutavad. Mida nemad mõtlevad, kuidas nad tunnevad seotust Ruhnuga. Et see tegelikult mind huvitab. Tead, see on selline info jagamine, et näiteks me paneme üles 15 aasta tagused pildid ja rootslased tunnevad ära, et kes on kes. Et see on

nagu ühiste mälestuste [] tekib palju punkte kus on nagu seotus inimeste vahel. Ma mõtlen küll [], et läbi nende kontaktide, läbi nende teada saamise tekib ju tugevam side nii Rootsi kogukonna kui suveruhnlaste kui ka pärisruhnlaste vahel. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

Põlisrahvaste ja diasporaagruppide internetipraktikaid uurivas artiklikogumikus *Native on the Net* (2006) esitab Kyra Landzelius jaotuse, mille järgi põlisrahvastele on küberruum lavaks, kus oma autentsust kaitsta ning enda eest võidelda. Seevastu diasporaa internetikasutus viitab pigem sellele, et küberruum on muutunud neile alternatiivseks „territoriumiks“, kus oma diasporaad luua. (Landzelius 2006: 23) Sarnast tendentsi on märgata ka uurides *Runö – Island of Ruhnu* gruppi, mille siduvaks elemendiks on justnimelt diasporaalik nägemus kodumaast ning soovist hoida elus sidemeid oma esivanemate juurtega ehk säilitada ruhnurootslaste diasporaa ideoloogiat ning identiteeti. Camilla Gibb, kes on uurinud Harari diasporaa identiteeti küberruumis, leiab sarnaselt, et internet on teise generatsiooni migrantidele keskkonnaks, kus oma diasporaa kultuuri luua (Gibb 2006: 175). Alalist naasmist vanemate ja vanavanemate kodusaarele ei mainita Facebooki grupis kunagi, nende kujutus saarest on tihtilugu küllaltki romantiseeritud traditsiooniliste vanavara pildistuste, 20. sajandi alguses saart pildistanud fotograafide fotode vms kaudu, kuid see kujutus Ruhnust hoiab üleval ka diasporaalikku gruppi. Toon siinkohal näiteks 2010. aasta pärineva ekraanipildi (*print screen*), kus kajastub grupi fotovalik – rahvarõivastes inimesed.

Facebooki uurimisega tegelenud Miller on seisukohal, et muuhulgas muudab Facebook meie suhet ruumiga – inimestevaheline distants muutub ebaoluliseks, sest sotsiaalne sfäär tuleb sisuliselt meile koju kätte. Inimestevaheline interaktsioon võib Facebooki vahendusel olla sama intiimne ja personaalne kui kõrvatänavatel elavate inimeste vahel (Miller 2011: 193–194). Ülevaateartiklis sotsiaalvõrgustike uurimisest ütleb Miller juba ka kindlalt välja

arvamuse, et sotsiaalmeediat, nagu näiteks Facebooki, võib vaadata kui iseenesest uut paika, kus inimesed ka mõnes mõttes elavad (Miller 2012: 155). Ka minu uurimistöös käsitletavat Facebookis moodustatud grupid pakuvad sarnast tõlgendust – kahele eraldiseisvale grupile on Facebook muutunud jagatud sotsiaalseks ruumiks, füüsiliselt Ruhnus paiknemine pole enam vajalik selleks, et omavahel interaktsioonis olla.

4.4 Sotsiaalsete suhete konstrueerimine Ruhnus internetiväljal

Tekstianalüüsi käigus vaatlesin internetitehnoloogiates loodud sisu, et selgitada viimastes kajastuvaid Ruhnuga seotud inimeste sotsiaalseid suhteid. Kui Aet Annist leiab, et Eesti taasiseseisvumise järgsel perioodil on keskuskülade üheks suuremaks muutuseks jagatud või sotsiaalse ruumi hääbumine (Annist 2011: 131–132), siis Ruhnus külaelu uurides tundub mulle, et antud kontekstis täielikult kadunud sotsiaalsest ruumist rääkida ei saa. Teatud mõttes on Ruhnus sotsiaalne elu koondunud kahe poe, rahvamaja ja suveperioodil ka sadama ümber, kuid niisama oluline on Ruhnus internetiväljal toimuv. Siin jagatakse igapäevast infot; luuakse ning tugevdatakse suhteid; tunnustatakse või tehakse sõbralikku nalja; kujundatakse või representeeritakse grupi identiteeti; ning konfliktiolukordades määratletakse piire ning mõtestatakse inimsuhete olulisust. Ruhnus kollektiivsete internetipraktikate käigus loodud sisu – visuaalset ning kirjalikku teksti – analüüsides tõusid minu jaoks mõned sisukategooriad teistest jõulisemalt esile ning alljärgnevalt püüan neid näitetekstide kaudu avada.

Kõige laiemat kasutust leiab minu uuritavate hulgas blogi, mis seetõttu kannab endas ka väga erinevat tüüpi ning suunitlusega postitusi, olles mõeldud kord saaresiseseks infovahetuseks, ajuti ka suveruhnlastele või hoopis ruhnurootsi grupile. Püsielanike omavahelises interaktsioonis on samuti blogil oluline roll, näiteks tähtsustatakse külaelanike õnnesoove, mille osakaal blogis on aastatsükleid jälgides järjest kasvanud. Niisamuti on levinud toimunud ürituse kajastamisel tänusõnade esitamine kaasaaitamise ja osalemise puhul.

04 AUGUST 2007

Sünnipäev tagakülas

Ta ärkab igal hommikul liiga vara, et me seda teaksime. Ta omab kogu infot Ruhnu kooli köögipoolest. Ta teeb sageli pannkooke ja kuulab sinna kõrvale Vikerraadiot. Ta söidab punase rattaga ja poes käib ta värvilise korviga. Tal on toredad lapsed, tema kaasa on kohalik külafilosoof ja ta ise on ka väga tore. Eriti siis, kui ta naerab.

Eile oli tal sünnipäev. Tegelikult oli tal üleüldiselt sünnipäev, aga eile tulid külalised kokku ja istusid pika (põhjalikult kaetud) laua taga ning soovisid ELVI'le rohkelt õnne!

Nagu Sa, Elvi, ise ütled - õnne läheb ikka vaja. Olgu seda siis palju!!

-Kadri
(Piltnik: Alo)

at 18:08 Labels: [Sünnipäev](#)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2007/08/oli-snnipev.html>)

Näiteks külaelanikku iseloomustava tekstiga sünnipäevaõnnitus toimib muuhulgas ka külasuhete määratlejana. Selline õnnitus aitab defineerida subjekti grupisisest rolli ning aitab tunnustada tema tegevusi ning panust ühises elus. Kool, mida peetakse saare järjepidevuse seisukohalt hädavajalikuks, vajab toimimiseks ka külaelanike abi. Vastav, kokaametile viitava riietusega foto ning tekstis ameti esikohale tõstmine annab tunnistust, et Elvit tunnustatakse Ruhnus just tema ametialase pädevuse kaudu.

19 NOVEMBER 2009

Saage tuttavaks...

...meie kordoni tööka kollektiiviga on liitunud uus piirivalvur Peeter Takk.

Rainer

at 13:50 Labels: [inimesed](#)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2009/11/saage-tuttavaks.html>)

Tunnustamise kõrval on kohalik internetiväli ka uute subjektide tutvustamise kanaliks: Ruhnu Piirivalvekordon kasutab blogi uue piirivalvuri tutvustamiseks. Sel viisil püütakse uustulijat kohalikku ellu kiiremini sotsialiseerida. Mõnel teisel korral kasutavad uued tulijad Ruhnu internetivälja, et end ise tutvustada, oma tegutsemismotiive kollektiivile selgitada. *Runö – Island of Ruhnu* Facebooki grupiga liitujaid tervitatakse, mõned liitujad kasutavad ka võimalust end tutvustada ning selgitada oma seotust Ruhnu saarega ning huvi selle Facebooki grupi vastu.

Nils Lennart Kummu

Fantastiskt roligt att få tillhöra denna grupp!! Min mamma var född på ön 1939 och var endast 5 år gammal när hon kom till Sverige. Här gifte hon sig och fick 5 barn varav jag är nr 3 i syskonskaran. Hon dog 1977 p.g.a. en blodpropp i lungan. Jag har inte besökt Runö ännu, men hoppas hinna göra det i framtiden innan jag själv lämnar jordelivet! Ha en bra julhelg tillönskas alla i denna grupp!!

Great fun to get to belong to this group! My mother was born on the island in 1939 and was only 5 years old when she came to Sweden. Here she married and had 5 children, of whom I am no. 3 in the sibling band. She died in 1977 due to a blood clot in the lung. I have not visited Ruhnu yet, but hope to do so in the future before I leave the worldly life! Have a good Christmas tillönskas all in this group!! (Translated by Bing)

Like · Comment · Follow Post · Share · December 6, 2012 at 7:04pm

👍 Eeva Lauk, Helena Berensson and 3 others like this. 📄 Seen by 152

Eva-Lena Strömberg Hej Nisse, länge sen, hoppas allt är bra med dig 😊 Gör en vänförfrågan till dig 😊

December 6, 2012 at 7:05pm · Like · 📄 1

Eva-Lena Strömberg Vad kul att du också är med i gruppen nu 😊

December 6, 2012 at 7:06pm · Like

Eva-Lena Strömberg Jag har heller inte hunnit med att besöka Runö ännu men kan lite runska och förstår i princip allt. Uppväxt med mamma Noggis Lena och mormor Berks Molle som glammat runsk med kusin Bergs Lena, kusinerna Siven och John, Mari o Skarpen och alla som fanns som pratade Gammelmöster Stjoka, Margareta m fl. De vi hälsade på ute på Kittelöra på Singö, Bens: Vilka somrar man hade när man åkte och hälsade på alla runtomkring. privilegierad som fått träffa så många runöbor och hört språket levande 😊

December 6, 2012 at 7:14pm · Edited · Like · 📄 1

(<http://www.facebook.com/groups/52060497113/>)

Blogis kajastuvad õnesoovid mitte üksnes püsielanikkonnale, vaid õnnitletakse ka suveruhnlasi või saarega vähem aktiivselt seotud inimesi. Lisaks leidub kaastundeavaldusi, millest siinkohal toon välja ruhnurootslaste surma puhul tehtud postituse ning sellele saabunud tagasiside omakseilt.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2011/05/lahkumised.html>)

Kaastundeavaldus on suunatud nii omastele kui kõigile ruhnurootsi juurtega inimestele, sest mõlemat lahkunut peetakse ruhnurootsi kultuuri alalhoidjateks ning selle peaaegu ainsateks kandjateks. See on praeguste püsielanike poolne tunnustus ruhnurootslastele ning nii Marie Schönberg seda ka mõistab. See näide on üks vähestest kordadest, kui ruhnurootsi juurtega inimene otse blogi vahendusel praeguste püsielanikega avalikku kontakti astub. Nagu intervjuudest selgus, loevad mitmed ruhnurootslased „Ruhnu päevikut“, kuid ise selles ei osale. Taolised žestid kaastundeavalduste vms näol aitavad gruppidevahelist kokkupuudet tihendada ning on omavahelises suhtluses vajalikud näitamaks, et teineteisega ollakse kontaktis ning elatakse üksteisele kaasa.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2010/06/suvisest-ruhnust-kristjanile-itaaliasse.html>)

Blogi kasutatakse ka suhtluseks suveruhnlastega või teadete edastamisel suveruhnlastelt püsielanikele. Näiteks viitab suveruhnlasele blogi kaudu vahendatud foto suvekodust sellele, et tema perekonda oodatakse ja loodetakse suvel taas saarel kohata. Lisaks antakse fotoga inimesele teada, et omandiga on kõik korras.

04 SEPTEMBER 2012

Septembrikuu tervitus

Täna on siis see päev, kui meie alustasime Liust 20 aastat tagasi merereisi, et Ruhnust veidi õunu ja pohli korjata (Ruhnu omad on ju palju paremad kui mandri omad!!!). Plaanisime jääda nädalavahetuseks, aga läks nagu läks..... Meie kakuamipaad läks tormiga kai ääres pooleks (see juhtus 6.09.1992) ja tänu sellele veetsime ilusa sügisese nädala Ruhnus, ära saime Kurdi (soomlase) paadiga 10. sept. Sellel merereisil osales inimesi Timu talust, Põllult, Tungilt, Antsult ja veel mõned mujalt. Igatahes on, mida meenutada...

Parimate sügiseste tervitustega

Helga Pärnust

at 13:46 Labels: aja-lood

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2012/09/tana-on-siis-see-paev-kui-meie.html>)

Suviti saarel puhkust veetev Helga on aga postitanud 1992. aastast pärit fotod ning meenutab üht erakordset merereisi saarele, kui juhtunud laevaõnnetuse tagajärjel jäid nad mõneks päevaks perega saarele „vangi“. Meenutus jagatud kogemusest on sugulaste ning sõpruskonna omavaheliste suhete kooshoidjaks, teisalt viitab sellest kirjutamine internetiväljal vajadusele

oma positsiooni kas kehtestada või tugevdada, viidates enda aastatepikkusele kontaktile saarega. Toodud näited kinnitavad, et veebipäevik võimaldab nn poolikutel (suveruhnlustel, ruhnurootsi järeltulijatel) olla saarega tihedamalt kontaktis ning tunda suuremat seotust paigaga.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2008/08/vtab-ikka-naeratama-kll.html>)

Internetiväli võib olla kasutuses ka teist laadi suhtlusviisidele, intervjuus toob informant näiteks postituse, mille eesmärk on blogi lugejaid narritada ning teiste kulul natuke nalja teha.

Ühe hea nalja tegin blogisse [] Kuradima hea pilt oli. Ma ostsin Võrtsjärve külmutatud angerjat, korralikud angerjad olid. Siis panin Vitaali angerjat puhastama ja Kristiina oli ka seal. Tegin pildi, kus Vitaali neid puhastab. Ja saatsin pildi sadama-Priidule, et tänane saak. Ja pani üles [blogisse] ja tunni aja pärast tulid kõik vennad üksteise järgi mul ukse taga, et kust said. Ma ütlesin, et sealt sadama juurest ja põhjaõngega – eriti hästi võttis. Ja eriti hästi võtab veel niimoodi, et Pärnu kalapoes müüakse plastmass-usse. [Tegelikult] täiesti lootusetu ettevõtmine on sellega püüda. Aga ütlesin, et nende ussidega püüdsin. Kõik tormasid põhjaõngi tooma ja merele õngesid panema. [] Kus Ruhnus see angerjas on olnud? Nalja teete. Stockmannis on sada korda odavam angerjat osta, kui ma mõtlen millist ressursi see püük võtab. Ma tegin nendele ikka hea siku, tead. Sülitasid pärast [naerab]. (Aivar, sünd 1962, ettevõtja, suuline intervjuu 18.02.2013)

Postitusest ning informandi selgitavast jutust kumab läbi inimeste omavaheliste suhete tasakaal: mitte alati ei pruugita kõigiga hästi läbi saada, kuid huumori kasutamine aitab pingeid leevendada või ületada. Kõigi püsielanikega alati mitte kõige paremates suhetes olevad looga seotud isikud kasutasid vingerpussi mängimisel internetivälja, et omavahelist jõutasakaalu paika panna.

Aga nii nagu muud sotsiaalse elu ruumid, võib ka internetiväli kujuneda paigaks, kus konflikt kujuneb ning aset leiab. Postill on oma internetivälja uuringus pannud konfliktide käsitlemisele suurt rõhku, sest tema meelest on võimalik sel teel leida, kuidas väli muutub (Postill 2011: 87). Ta uurib neid peamiselt jälgides kolme väljal tegutseva kohaliku liidri toiminguid seoses digitaalsete tehnoloogiatega (näiteks liidrite personaalsed meediad, nagu blogid, mis on Postilli meelest rakendatud samuti kollektiivsete huvide eesmärke täitma) (ibid.: 72) olukordades, kui tekib nn internetidraama⁵² (vt ibid.: 88–99). Lähtudes Postillist, vaatlen alljärgnevalt ühe näitena konflikt-situatsiooni arenemist Ruhnu internetiväljal – eesmärgiks ei ole kellegi üle kohut mõista, vaid n-ö kriisid on uurijale erilise analüütilise väärtusega, kuna selles paljastub grupi struktuur, mis omakorda on moodustunud just sotsiaalsetest suhetest. (ibid.: 89) Inimestevahelisi teravaid suhteid *online* keskkondades on uuritud erinevatest distsipliinidest lähtuvalt, näiteks on sotsiaalpsühholoogias levinud internetisuhtluses tekkivate konfliktisituatsioonide lahendamisstrateegiate uurimine. Kuid tihti keskenduvad taolised uurimused arvutisuhtluse eripäradele (vt Hangwoo 2005: 387) ega anna juurde laiemat selgitust sotsiaalsetele suhetele.

2010. aastal avaldati blogis mõned kriitilise tooniga postitused, mille keskmes oli Ruhnu prügimäe olukord ning puudulikud tingimused prügi sorteerimiseks (vastav nõue oli saanud Eestis kohustuslikuks kõigile omavalitsustele). 19. aprillil 2010 avaldatud postituses, millel puudub otseselt autori nimi, nõutakse Ruhnu vallavalitsuselt prügilala korrastamist.⁵³ Tekstis kasutatud eneseväljendusviis on ründav ning vastureaktsioonina kirjutab vallavanem esitatud seisukohtade ümberlukkamiseks artikli: „Vaidlen ruhnlaste blogis väidetule vastu“, mis avaldatakse 21. aprillil 2010 Saare maakonna ajalehes Oma Saar (praegu kannab nimetust Saarte Hääled).⁵⁴ Samal päeval ilmub „Ruhnu päevikus“ vastupostitus „Keskkonnareostus prügilas jätkub“, kus blogi toimetajaskonna nimel süüdistatakse juba nimeliselt vallavanemat: „Järelikult Aare Sünter valetab ja püüab oma tegemata tööd mingi hämamisega varjata. Ruhnlaste teevad omal algatusel mitmeid heakorra-alaseid talguid – iga-aastane rannakoristus, koolilaste teedeäärte kevadine koristus, eraalgatusega on kaardistatud enamik prügi saarel“.⁵⁵ Kirjeldatu näitlikustab aeg-ajalt saarerahva vahel tekkivaid pingeid, mis lahvatavad mõne probleemse küsimusega tegeldes. Antud näites selgub, et osapooled kasutavad ka

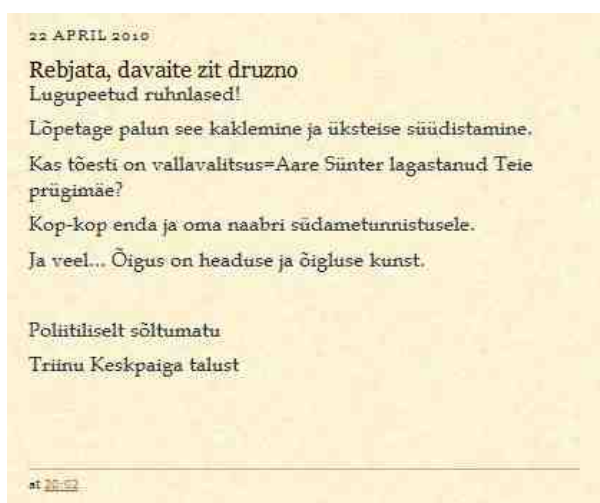
⁵² Postill on kohandanud Victor Turneri (1974) sotsiaalse draama kontseptsiooni internetikeskkonnale sobivaks (vt Postill 2011: 88).

⁵³ Vt <http://ruhnlane.blogspot.com/2010/04/poordumine-ruhnu-vallavalitsuse-poole.html>

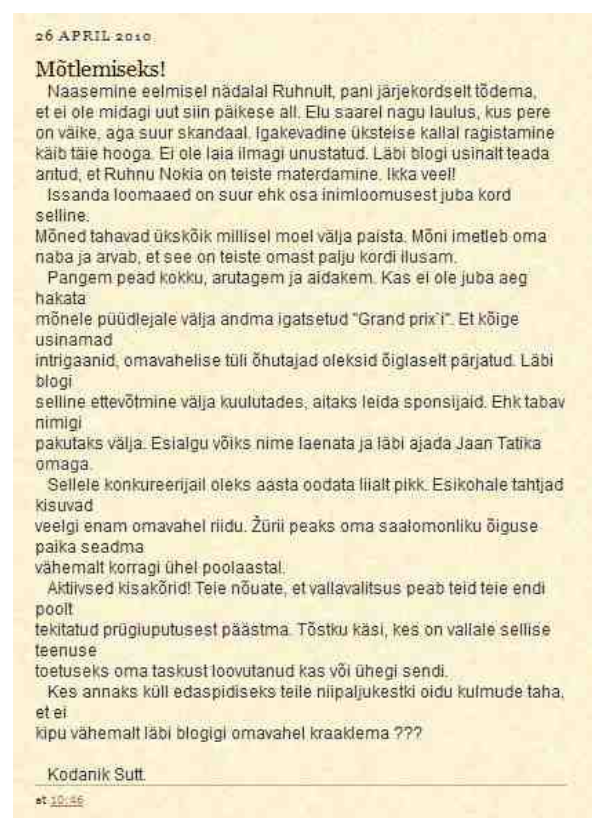
⁵⁴ Sünter, Aare 2010. „Vaidlen ruhnlaste blogis väidetule vastu“ – Saarte hääl, 21. aprill, <http://www.saartehaal.ee/2010/04/21/vaidlen-ruhnlaste-blogis-vaidetule-vastu/>, (vaadatud 19.05.2013)

⁵⁵ Vt <http://ruhnlane.blogspot.com/2010/04/keskkonnareostus-prugilas-jatkub.html>.

erinevaid kanaleid oma sõnumi väljendamiseks, kuid lõpuks tegutsetakse siiski ühisel internetiväljal. Konfliktisituatsiooni, mis puudutab kitsalt vaid kaht isikut ja nende omavahelist ebasõbralikku läbisaamist, kuid mis on kandunud laiemasse avalikkusse, astuvad vahele ka blogi lugejad. Saarel alaliselt mitte elavad ning seetõttu ka aktiivselt igapäevaelus mitte kaasa löövad ruhnlased tunnevad, et internetivälja vahendusel nendeni jõudev konflikt on midagi, mida tuleks maandada. Esitan kaks postitust “Ruhnu päevikus“, mis kritiseerivad avalikku tülitsemist. Taunitakse eelkõige blogi relvana kasutamist inimestevahelises tülis, teisalt rõhutakse ka osapoolte südametunnistusele, küsides, kas kodanikud ise ei peaks ka aktiivselt prügi sorteerimisega tegelema.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2010/04/rebjata-davajte-zit-druzno.html>)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2010/04/motlemiseks.html>)

Ilmar* selgitab intervjuus, et konfliktide maandamiseks kasutab ta mitte otsesõnu osapooli süüdistavat stiili, vaid püüab seda teha „ümbert nurga“ – näiteks teeb ta pilava ettepaneku hakata korraldama Ruhnus intrigantide võistlust.

Möödunud aasta ma kirjutasin ka nendele, aga siis ma panin oma nime peale. [] mingisuguse prügimäe pärast, mäletate seda? Ja siis ma kirjutasin vastu ja ma soovitasin nendele oma konkurss korraldada, kes kõige suurem intrigeerija siin on. [] Sander küll punnitas silmi, aga pärast ei ütelnud midagi mulle, ta sai aru, et tema kohta käis. Koolidirektor päris kiitis mind sihukese asja eest. (Ilmar*, (1939–2012), pensionär, suuline intervjuu 27.07.2011)*

Teravamad diskussioonid ei leia aset mitte ainult Ruhnuga seotud inimeste vahel, mõnikord võib väljal tekkida arutelu kohalike ning hoopis saarega mitteseotud inimestega, kes mingil põhjusel tunnevad vajadust oma arvamusi Ruhnu internetiväljal jagada. Toon siinkohal näite, kus 12. märtsil 2013 avaldatakse „Ruhnu päevikus“ postitus matkast merejäääl, mille käigus kohati jäääl elavaid hülgepoegi ning kohalikud elanikud poseerivad fotodel koos hüljestega.⁵⁶ Antud postitus ajendas üht bioloogi saatma noomivaid kirju blogi toimetajatele, mis seejärel avaldatakse ka „Ruhnu päevikus“. Kirjades väljendatakse jahmumist antud teguviisist, kus kohalikud on koos koera ja väikelastega läinud hülgepoegi liiga lähedalt uurima, segades sellega nii loomi kui muutudes ise täiskasvanud hüljeste võimaliku poegade kaitseks ette võetava rünnaku ohvriks.⁵⁷ Vastav täpsem arutelu loomade ja inimeste ohutuse üle antud juhtumi puhul leidis kajastamist ka Postimehe veebiväljaandes.⁵⁸ Järgnesid Ruhnu jäämatkalisi toetavad postitused blogis ja arutelud *online*-ajalehe kommentaariumis.⁵⁹ Ka teistes kanalites tekitab jäämatkal toimunu kõneainet, toon näiteks Ruhnu noorte Facebooki grupi vestluse. Erinevalt ajakirjanduses esitatust, on noorte kõneaineks lisaks loomade ohutusele hoopis ruhnurootsi traditsiooniline elatusala hülgepüük ning paikkondlik identiteet, mis on arutelus kasutuses kui argumendid, mis võimaldavad teguviisi õigustada. Võrdlus ruhnurootslastega, kes hülgepüügiga tegelesid, annab praegustele ruhnlastele justkui moraalse õiguse, sest nemad ei tegele mitte hüljeste püügiga, vaid tutvuvad oma kodusaares loomastikuga hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel. Ühele noormehele, saab Ruhnu päritolu ning enese paikkondliku identiteedi esitamine kaitsekilbiks loodusteadlastest ekspertide hinnangute tõrjumisel. Lause: „Mina, Ruhnus sündinud-kasvanud mees, ei pea mingitele kibestunud bioloogidele aru andma, mida mina oma merejäääl teen ja näen“, viitab just sellele, et kohalik elanik tunneb tänu isiklikule kogemusele eksperdist paremini kohaliku looduskeskkonda ning oskab selles tegutseda tuginedes omakandi tarkusele (*common knowledge*). Asjaolu, et see arutelu toimub kinnises, vaid noortele mõeldud grupis, annab võimaluse tõlgendada kollektiivse identiteedi konstrueerimise vajalikkust noorte hulgas. Sarnaselt täiskasvanutega rõhuvad noored rõhuvad kultuurilistele aspektidele ning päritolule, mis põhjendab nende õigust ja kohustust määratleda end ruhnlasena. Sarnased Aga noorte puhul tehakse seda grupisisest, et grupiliikmeid jagatud identiteedi ja väärtushinnangute abil omavahel siduda ning ühendada.

⁵⁶ Vt <http://ruhnlane.blogspot.com/2013/03/vaike-jaamatk.html>

⁵⁷ Vt <http://ruhnlane.blogspot.com/2013/03/tagasiside-jaamatka-postitusele.html>

⁵⁸ Filippov, Madis 2013. „Ruhnus seadsid hülgeid häirivad jäämatkajad end ohtu“ – Postimees Online, 13. märts, <http://www.postimees.ee/1168000/ruhnus-seadsid-hulgeid-hairivad-jaamatkajad-end-ohtu/>, (vaadatud 19.05.2013).

⁵⁹ Vt näiteks <http://ruhnlane.blogspot.com/2013/03/soosaar-soovitab.html>

Ruhlastel ikka õnnestub Eesti meediamaastikul särada. Okei, enamus ruhnlaste tänitamisest on küllaltki mõttetu, sest ma ei usu, et Ruhnu lapsed reaalselt ohus oleksid olnud pilti tehes.

Millega ma aga nõustusin ja mida ma ka ise suvel Ruhnus olles probleemiks pean, on puudulik järelvalve oma koerte üle. Esiteks muidugi ei ole mõistlik panna avalikusse ülesse pilti, kus koer kaitsealust looma ründab. Ja teiseks on ühiskonnas tõesti olemas reegel, et kui sa oma koera lahti lased, siis sa pead tema üle siiski kontrolli omama ehk koer peab olema dresseeritud. Pole normaalne, et mulle omas metsas Kümmele koer lõrisesdes vastu tuleb, Kümmele ise on kurat ei tea kus.

Like · Comment · Follow Post · March 14 at 12:31am

Seen by 34

kes siis veel pole artiklit jõudnud lugeda
<http://www.postimees.ee/1168000/ruhnus-seadsid-hulgeid-hairivad-jaamatkajad-erid-ohu>

Ruhnus seadsid hulgeid häirivad jäamatkajad end ohtu - Eesti uudised - Postimees.ee
www.postimees.ee

Ruhnu blogisse pändi üles pildid jäamatkast, kus retkelised, sh väike laps; poseerivad hulgepoega...

March 14 at 12:31am · Like

Kümmele peni on tõesti nagu väike kurat, hüppas mullegi kord sääre kinni.

March 14 at 12:44am · Like · 1

on juhtunud sama minuga

March 14 at 12:54am · Like

Veel vana rootsi ajal, kui hulged olid veel ruhnlaste peamiseks söögiks toidulaual ning neid notiti hoolimata sellest, et hüljes oli veel väike-oleks selline vaatepilt tähendanud seda, et kõik need 40 hulgepoega oleksid lõpetanud grillivardas.

March 14 at 1:02am · Like

sel ajal oli igal mehel puss ka puusal ja kümmele koer oleks ammu minevik. Ühiskond muutub.

March 14 at 1:04am · Edited · Like · 1

indeed

March 14 at 1:05am · Like

Need n.ö loodus teadlased võivad persse minna.

Kadedus ajab inimesi süsserdama, ilmselt oli tegemist harukordse nähtusega, ning kuna me juhuslikult sattusime sinna suure rahvaga ja kümnete kaameratega oli veel erakordsemgi. Hüljestel pole kunagi niimoodi vedanud, sest nii lähedal saarele ja sellisel hulgal, rääkimata suurtest kes tupikusse löksu jooksid, oleksime tahtmise korral saanud mitu tonni hulge liha, sadu liitreid rasva ja hinnalist nahka vankritäie. Kuid selle asemel et mereloomadele nuga pähe lüüa, tegime me pilti ja nautisime ainukordset nähtust, mis elab meie mälestustes surmani ja meie lastelaste lugudes veel kauemgi. Koer ei rünnanud hüljest, Ruudi kardab isegi oma mune lakkuda 😊 Oli lihtsalt turris ja ülbe, kuni peremees läheduses asus. Lõpetuseks mina, Ruhnus sündinud-kasvanud mees, ei pea mingitele kibestunud bioloogidele aru andma, mida mina oma merejälil teen ja näen. Vaadake parem Nature kanalit kuidas uurijad mitu nädalast elavad keset pingviinide kolooniaid, kaasas muidugi kelgukoerad ja kõik jutud.

March 14 at 9:15am · Like · 2

Ei saa salata, et need pildid on kergelt provokatiivsed..ka mina vaatasin, et kes kurat võtab hulgepoja süle..ning looduskaitseajana ei räägiks ma väga teistsugust juttu, sest asi ei ole selles, et midagi halba ju ei juhtunud ja et see oli saarlastele nii faking awesome kogemus, vaid teadvustamises, et see ei ole ka päris normaalne ega ohtu..SEST maailm on debiilikud täis, kes ei oska tunnetada piire lubatu ja lubamatu vahel ning ,ary, hulge süle võtmise käib paraku selle viimase alla. Seega selline reageering on normaalne..aga thumbs up: blogi on jälle kuulsam!

March 14 at 6:45pm · Like · 1

Write a comment...

(<http://www.facebook.com/groups/158147577574352/>)

Analüüsidest Ruhnu internetivälja sisu, selgub, et interaktsioonis on tugevalt esil nii paikkondliku, diasporaa kui ka muude kollektiivsete identiteetide konstrueerimine või dekonstrueerimine. Kui eelnevas näitetekstis on paikkondlik identiteet kaitsekilp, siis teisalt võib „teisest“ rääkimine aidata kollektiivse identiteedi ja ühtekuuluvustunde loomisele kaasa. Esineb tekste, mis loovad võõrast või „teist“ – näiteks naljatletakse saarel suvemaja ehitava lätlase üle või tehakse nalja saarlaste õ-tähe kasutamise üle. Blogi on saanud ka vahendiks, mis aitab paikkondlikku identiteeti tugevdada, kajastades erinevaid tahke saare ajaloo ning esitades tänapäevasele Ruhnule iseloomulikke külgi.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2010/11/o.html>)

Naljatlev alatoon, rääkides Saaremaa elanikele iseloomulikest keelekasutusviisist, aitab määratleda naabersaare identiteeti ning tõmmata piiri kahe saare vahele. Identiteedimarkerid on kasutusel, et avalikkuses kujundada arusaamist Ruhnust ja ruhnulikkusest, mis tihti vastandub mõne naabersaare identiteedile või tugineb kokkupuutepunktidele teistsuguse etnilise taustaga gruppidega.

Kollektiivse identiteedi kujundamisega on aktiivselt hõivatud ka ruhnurootsi järeltulijaid koondav Facebooki grupp, mille tegevus põhineb peamiselt visuaalse materjali jagamisel grupiliikmete vahel, mis on seotud ruhnurootsi traditsioonilise kultuuriga. Ka ruhnurootslastel võib tervitamine olla sotsiaalsete suhete puhul oluline, kuid seejuures on tähtis muuhulgas ka Ruhnu murraku kasutamine kui osa diasporaaliku identiteedist ning selle tähistajatest. Näiteks postitab lapselaps vanaema tervitusvideo, mis on räägitud segamini rootsi keeles ja Ruhnu murrakus.

Hanna Strömberg

Jag pratade med Mormor (Helena (Lena) Strömberg, tidigare Nogges, Malm) om att det fanns en grupp på Facebook om Runö och hon ville skicka en hälsning :) (Delvis på svenska, delvis på runska)

My grandmother sends a greeting, partially in Swedish and partially in Runsk.

I talked with the grandmother (Helena (Lena) Strömberg, formerly Nogges, Ore) that there was a group on Facebook about Ruhnu and she wanted to send a greeting :) (Partly in Swedish, partly on runska)

My grandmother sends a greeting, partially in Swedish and partially in Runsk. (Translated by Bing)

Like · Comment · Follow Post · Share · August 18, 2012 at 10:49pm

Helena Berensson, Alo N Mölder and 13 others like this. Seen by 165

View 8 more comments

Inger Nordby Ja selvfølgelig.
August 21, 2012 at 9:28pm · Like · 2

Hanna Strömberg Då förstår jag 😊
August 21, 2012 at 10:29pm · Like

Write a comment...

Lisaks kahele külapoele, mille ümber toimub vilgas seltsielu ning aktiivsele kultuuri-tegevusega rahvamajale, mis pakub inimestele elamuslikkust ja kohta, kus argimuredest puhata, on Ruhnu sotsiaalne elu laienenud ka interneti. Kuigi informandid sõnastavad interneti kasulikkust perifeersele saarele just eraldatuse ületamise kaudu, väljenduvad internetipraktikates ka teistsugused tegurid. Internetiväljal kujundatakse sotsiaalseid suhteid püsielanike vahel, aga ka suveruhnlaste või ruhnurootsi juurtega inimeste vahel. Vastavalt grupi dünaamikale on mõned tehnoloogiad kasutuses teistest eraldumiseks, et edendada

sisekommunikatsiooni. Vajadus grupisest arutelude pinna järele väljendub Ruhnu noorte puhul selgesti: esmalt loodud foorumi formaat ei aidanud omavahelise suhtluse edendamisele kaasa, seevastu aga suletud Facebooki grupp pakub noortele võimalust diskussioonideks, mille kaudu muuhulgas konstrueeritakse paikkondlikku identiteeti. Ruhnurootslaste järeltulijate jaoks mõeldud Facebooki grupp võimaldab luua hoopis diasporaalikku ühtekuuluvustunnet, aga samas pakub Eesti rahvusest inimestele võimalust õppida tundma kultuurilist „teist“.

Kokkuvõte

Internetiväli on sotsiaalne ruum, mis toimib subjektide ja internetitehnoloogiate koostoimel. See on osa suuremast sotsiaalsest tervikust ning seetõttu leiavad internetiväljal aset sarnased eritüübiliste sotsiaalsete suhete loomised, aga ka interaktsioonide käigus identiteetide konstrueerimised nagu ka muudes ühiskondliku elu valdkondades.

Lähtudes püüdlusest mitte tõmmata jäika piiri *online-* ja *offline-*kontekstide vahele, olen asetanud Ruhnu internetiväljal tegutsevad grupid laiemasse konteksti, et vaadata, kas ja kuidas on *offline-*grupid oma tegevuse internetisfääri kaasa toonud ning kuidas väljenduvad internetipraktikates erinevad kollektiivsed identiteedid. Kui saare püsielanikud otsivad tasakaalu juurtetuse ning paikkondliku identiteediloome vahel, mis võimaldaks neil end ruhnlasteks nimetada, siis ka internetiväljal on sarnaseid püüdlusi märgata. Näiteks luuakse identiteeti „Ruhnu päevikus“ „teisele“ vastandumise teel või tuuakse välja *ruhnulikke* elemente. Seevastu ruhnurootslased ja suveruhnlased on mobiilsemad grupid, keda ei määratleta ka kindla paikkondliku identiteedi alusel. Ruhnurootsi järeltulijatele loodud Facebooki grupp põhineb diasporaalikul arusaamal „kodusaarest“. Suveruhnlasi aitab internetitehnoloogiate, nagu näiteks Ruhnu blogi, järjepidev jälgimine saare ja püsielanikega siduda. Intervjuudest järeldub, et analüüsitud praktikad on vahendiks, mis toovad füüsiliselt saarest eemal viibivale inimesele Ruhnuga seotud sotsiaalse elu sfääri otse n-ö koju kätte.

Analüüsis leidsin, et tehnoloogiates domineerivad teatud praktikad, millega vastav grupp peamiselt tegevuses on ja mis sel moel ka inimesi ühendab. Ruhnu valla koduleht on peamiselt infovahendaja rollis, seevastu „Ruhnu päeviku“ funktsioonid on palju mitmekülgsemad, alates nn osalusmeediast kuni ühtsustunde tugevdaja rollini. Foorumi näitel selgub, et tehnoloogia edukus väljal sõltub selle võimest kohaneda ja olla paindlik vastavalt

subjektide vajadustele. Foorumi suhteliselt jäik ülesehitus (sisupuu etteantus, liikmeks registreerumine jms) ei võimaldanud grupil selles kõiki tegevusi, mida sooviti, ellu viia. Noorte vajadus olla omavahel ühenduses tõukas otsima uusi lahendusi – praktika koliti seetõttu üle sotsiaalmeedia platvormi alla, mis pakub dünaamilisemaid sisuloomepraktikaid (näiteks on kergesti võimalik jagada grupis fotosid, videoid). Seega peab tehnoloogia olema kohanemisvõimeline sõltuvalt internetivälja muutustest, n-ö tujudest.

Nagu selgus, kanduvad sotsiaalsed suhted *offline*'ist üle ka internetiväljale. Kuid siin omandavad need interneti avaliku iseloomu tõttu teistsugused väärtused. Näiteks isikutevahelise konflikti kajastumine blogis tõmbab kaasa ka teisi aktiivseid subjekte. Välja avatuse ja kõigile ligipääsetavuse tõttu paistab suhete konstrueerimine internetiväljal rohkem silma kui mõnes teises sotsiaalses olukorras küla ühisüritusel või poejärjekorras.

5. BLOGI KOHALIKUS ELUS OSALEMISE VAHENDINA

Kui eelnevas peatükis andsin ülevaate Ruhnu internetivälja olulisematest tehnoloogiatest ning uuritavate tegevustest, siis järgnevalt on fookuses vaid kollektiivne blogi. Nagu eelnevalt näidatud, on „Ruhnu päeviku“ roll internetiväljal küllaltki mitmetahuline, kandes korraga nii sarnaseid jooni ajakirjanduse võrguväljaandega, teadetetahvliga kui ka külaelu dokumenteerijana. Blogi on tihedalt seotud ka sotsiaalsete suhete konstrueerimisega: suveruhnlastele ja ruhnurootsi järeltulijatele on see siduvaks elemendiks Ruhnu ning saarel alaliselt elavate inimestega. „Ruhnu päevik“ on muutunud osaks ühiselt jagatavast sotsiaalsest ruumist, kus väga erineva taustaga inimestel on interneti abil võimalik omavahel igapäevaselt kontaktis olla. Aga lisaks suhete loomisele ja hoidmisele on „Ruhnu päevikul“ potentsiaal olla kohaks, kus oma arvamust väljendada ning kohaliku elu küsimustes sõna sekka öelda. Järgnev peatükk tegeleb selle praktika analüüsimisega, püstitades uurimisküsimuseks, kuidas toimib blogi kohalikul tasandil kaasrääkimise vahendina?

Selles küsimuses „Ruhnu päevikule“ keskendumist põhjendab eelkõige asjaolu, et blogi on uuritavate hulgas kõige laiemalt tuntud ja tunnustatud internetitehnoloogia: polnud informanti, kes poleks veebipäevikust midagi teadnud, niisamuti osati erinevalt teistest internetitehnoloogiatest just selle kohta oma arvamust avaldada. Samuti on blogipraktikad kõige variatiivsemad, mistõttu pühendan nende käsitlemisele ka teistest enam leheküljeruumi.

Osaluskuultuur on tihedalt seotud kodanikuühiskonna ja osalusdemokraatia kontseptsioonidega. Samuti on osaluskuultuuri ja kodanikuühiskonna paradigma jõudnud juurduda ka uue meedia ning interneti käsitlustes. Näiteks kogukonnameedia käsitlus võtab Patemanist (1970) lähtuva osaluse kontseptsiooni aluseks, et rääkida sel teel osalusest meedias kui protsessist, kus grupi liikmed omandavad teatud määral võimu mõjutada ja suunata ühiskondlikke arenguid või protsesse. Kogukonnameedia kaudu on nn tavalistel inimestel (need, kes pole osa ühiskonna eliidist, nagu näiteks meediamaastikuga seotud professionaalid) võimalus end kuuldavaks teha. Meedias nn tavalistele inimestele sõnaõiguse andmine on protsess, kus neid n-õ võimustatakse (*empowerment*). (Carpentier et al. 2002: 7–8) Kõige paremini toimib kodanike sõnaõiguse ja võimustamise protsess just kohaliku poliitika tasandil, kus osalusmeedia pakub kodanikule võimalust lokaalsetest huvidest lähtuvalt tegutseda (Turnšek 2007: 189). Seejuures ei tohiks osalusdemokraatiast lähtudes kalduda tehnoloogilisse determinismi arvamaks, et internet iseenesest kodanikke võimustab. Pigem,

nagu juhib tähelepanu Matthew Hindman, võib internet anda kodanikule küll sõnaõiguse, kuid hoopis teine küsimus on, kas kodanikku ka kuulatakse. (2009: 18)

Esmalt küsin, kas minu uuritavad mõtestavad blogi sarnaselt nn kogukonnameedia käsitlusele kui vahendit, mille kaudu oma häält kuuldavaks teha? Lisaks intervjuudes väljendatud arvamuste analüüsile vaatlen blogis esitatud postitusi, mis sisuanalüüsi tulemusel langevad kategooriasse „kohaliku valla elu ja poliitika“. Sellesse kategooriasse kuuluvates postitustes käsitlevad blogijad teemasid, mis on kitsamalt seotud just kohaliku valla ja volikogu tegevusega; püütakse kohalikus elus kaasa rääkida. Postitustes räägitakse tihti külaelanike üldsuse nimel või ühise heaolu saavutamise eesmärgil ning tõstatatakse otseselt Ruhnu eluga seotud aruteluküsimusi. Antud kategooria alla kuuluvatest postitustest toon välja mõned tekstinäited ning analüüsin nende sisu. Ühe kujukama näitena kohalikul tasandil osalemisest vaatlen blogis kajastuvaid laevaliikluse teemalisi postitusi, mida võib „Ruhnu päeviku“ arhiivist leida alates 2008. aastast, kui algasid probleemid ja vaidlusküsimused seoses regulaarse suvise laevaliiklusega. Nendele postitustele lisaks analüüsin ka intervjuudes esitatud arvamusi vastavast teemast ning refleksioone blogi osatähtsusest saarele suurt mõju avaldanud probleemi puhul.

5.1 Uuritavate rahulolu kohaliku omavalitsusega

Esmalt võiks küsida, milleks vajab umbes 50 püsielanikust ja umbes samas suurusjärgus suveelanikust koosnev küla, mis moodustab pealekauba omaette haldusüksusena valla, lisa-platvormi, kus kodanikena oma arvamust väljendada? Kas esindusdemokraatia vorm, mida kohalikul tasandil täidab vallavolikogu, pole piisavaks kanaliks nii väikse ja marginaalse küla tarbeks? Välitööde perioodi jäid ka kohalike omavalitsuste valimised 2009. aasta sügisel, mille tulemusel muutus vallavolikogu liikmeskond. Niisamuti on ka hilisematel aastatel toimunud mõningaid muudatusi Ruhnu vallavolikogu liikmete seas. Näiteks taandati 2011. aastal volikogu esimehe kohalt Ariina Kollom,⁶⁰ keda hakkas asendama Sirje Simson. Kuid sõltumata volikogu koosseisust, on uuritavad minu välitööde ajal tihti väljendanud rahulolematust volikogu tööga. Kritiseeritakse volikogu liikmete veendumusi, räägitakse ka volikogus olevast kahest leerist või opositsioonist, kes Ruhnut puudutavates küsimustes tihtilugu ühisele nõule ei jõua. Alltoodud näide annab aimu ka asjaolust, et volikogusse mittekuuluvad

⁶⁰ Vt vastavat artiklit: Kalmus, Kertu 2011. „Ruhnu volikogu paneb Kollomile süüks asjatundmatust“ – Saarte hääl, 25. jaanuar, <http://www.saartehaal.ee/2011/01/25/ruhnu-volikogu-paneb-kollomile-suuks-asjatundmatust/>, (vaadatud 19.05.2013)

inimesed sooviksid rohkem diskussioone, avalikke arutelusid teemadel, mis puudutavad kõiki valla elanikke. Selle asemel toimub informandi hinnangul vaid volikogu liikmete vaheline võimuvõitlus:

No siin ei ole mitte midagi rääkida, see on täiesti farss, mis volikogus toimub! [-] kui volikogu kestab 10 minutit ja kui muidu kokku on [volikogus] seitse inimest ning neist neli on kindel meeskond, kes hääletavad ükskõik mille poolt. [-] Umbes nagu Riigikogus, et kui roheline pastaka ots on püsti, siis tuleb käsi tõsta. [-] Ja parandusettepanekud, mis need ülejäänud kolm siis teevad – neid isegi ei protokollita või need arutelud on niimoodi, et alustatakse märtsis 2010 ja tehakse ettepanekuid, parandusi; teine lugemine on oktoobris 2010 ja siis võetakse järgmisel korral vastu umbes aasta pärast. Keegi ei mäletagi, mis vahepeal oli. Ei, see volikogu ... absoluutselt ei arvestata inimestega. [-] [volikogus toimub] blokkhääletus ühesõnaga, et mingit sisulist arutelu ei ole. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Informandid võrdlevad viimase aastakümne jooksul kasutusel olnud strateegiaid, mida on rakendatud erinevate kohaliku elu puudutavate küsimuste arutamisel. Eelnevast intervjuukatkest selgub, et praegu toimib selline korraldus, et tavakodanikud volikogu istungitel ei viibi ning avalikke arutelusid saareelanikke puudutavate küsimuste üle ei korraldata. Selline kord tekitab külaelanikes nõrdimust ja tunnet, et nende arvamused pole kaalu. Järgnevas tsitaadis meenutab informant 2000. aastate keskpaika, kui volikogu korraldas avalikke vestlusringe, et pakkuda külaelanikele võimalust valla arengukava koostamises osaleda:

V: Vot, millest me alustasime tookord vestlusringides oligi see, et "millisena sa näed Ruhnud tulevikus?" ja edasi transport – „millisena SINA seda näed, et see rahuldaks kõiki?“. Ja [küsisime] mis on puudu ja mida peaks tegema.

KI: Kas selliseid arengukava avalikke üritusi võiks rohkemgi olla?

V: Võiks küll, siis ma tundsin, et ma ei tee seda ju üksi. [-] Minu jaoks ei olnud see arengukava mingi suvaline paber, kuhu kõik kirjutavad alla, sest see on asi, mis on nõutud, vaid see peab olema töötav kavand. (Merle, sünd 1966, muuseumipedagoog, suuline intervjuu 12.02.2013)*

Soov olla kohaliku elu otsustusprotsessidesse kaasatud ning anda panus kollektiivi puudutavate arvamuste kujundamisse on saanud põhjuseks, miks otsitakse internetiväljast võimalust oma arvamuse väljendamiseks. Seejuures ei pruugi osalusega seotud strateegiad olla kohalike hulgas sellistena teadvustatud. Vastupidi – minu informantidest mitte keegi ei mõtestanud oma tegevusi internetiväljal kui osalusdemokraatia kontseptsioonist lähtuvat strateegiat. Põhimõtete ja vaadete tasandil rääkides jääb kodaniku omaalgatus tahaplaanile, põhilise demokraatliku mudelina nähakse siiski kehtivana nn esindusdemokraatiat:

KI: [kui internet ei toimi ruhnlaste arvamuse esindajana], siis kuidas neid arvamusi teada saadakse?

V: Vallavalitsus näiteks korraldab rahvahääletuse ja see esindab ruhnlaste arvamust. Valimiste ajal hääletame ametlikult ja see kujundab ruhnlaste arvamuse, kes nende meelest peaks olema volikogus, kes riigikogus.

K1: Et siis demokraatia on see, kui kodanik valib endale esindajad ja esindajate kaudu teostatakse seda võimu?

V: Jah. Aa, sa mõtled seda esindusdemokraatiat nagu? Jah, see käib läbi seaduste ja seadustes sätestatud mehhanismide. (Sander, sünd 1970, ettevõtja, gruppintervjuu 12.03.2010)*

Esitatud arusaamast hoolimata on näiteks eelnevalt tsiteeritud uuritav üks aktiivsemaid arvamuse avaldajaid Ruhnu internetiväljal. Asjaolu, et osalusdemokraatia paradigma ei ole internetiväljal tegutsedes argiretoorikas kasutatav, ei tähenda, nagu ei mõistaks intervjuueeritavad kollektiivse blogi tehnoloogiat kui tööriista avaliku arvamuse kujundajana. Osalus on antud töös kasutatav peamiselt teoreetilise kontseptsioonina, mis aitab selgitada strateegiat, mille puhul blogi on kohalikus elus kaasaraäkimise vahend, kuid intervjuudes ma osaluse terminit oma informantide keelekasutuses tähendusloome tasandil ei kohanud. Tundub, et osaluse paradigma pole tänapäeva Eesti argielu tasandil veel piisavalt juurdunud, et kodanike aktiivsust sellest lähtuvalt tõlgendada.

5.2 Blogi on sotsiaalseks ruumiks, kus tõstatada Ruhnu probleemküsimumi ja avaldada arvamust: praktikate analüüs

Sisukategooria „kohaliku valla elu, poliitika“ alla kuuluvaid postitusi on võimalik leida igast blogi aastakäigust, postituste kirjutajad on vahel blogi toimetajad, niisamuti kasutavad otsepostituse võimalust „Ruhnu päeviku“ regulaarsest tegevusest eemalseisvad inimesed, et mõnel Ruhnu valda puudutaval teemal arutleda või probleemküsimumust tõstatada. Seejuures võivad probleemi tõstatamisele järgneda vastukajad teiste postituste näol, aga reaktsioon ei pruugi alati internetiväljal kajastuda. Arvamusavalduse eesmärgid ja postituse kirjutamise hetkel kavandatud sihtrühm lugejatena võib olla väga erinev: mõned postitused on suunatud kohalikele omakeskis arutamiseks; teised aga püüavad tõmmata vallavolikogu ja ametiisikute tähelepanu; kolmandate postituste eesmärk on ajakirjanike huviorbiiti jõudes kujundada avalikku arvamust ning sealtkaudu mõjutada avalikkuse tegevust mõnes küsimuses. Järgnevalt toon näiteid erinevatel eesmärkidel avaldatud blogipostituste kohta.

Kohalik elanik püstitab blogis Ruhnu kooli arengu ja koolihoonega seonduva teema, mis tundub, et elanikele pidevalt muret valmistab. Välitöödel tehtud intervjuudes ja vestlustes puudutasid inimesed tihti kooli ja saare tuleviku küsimusi üheskoos – arvatakse, et Ruhnu tulevikuperspektiivi ja arengu seisukohalt on kohalik kool kõige olulisem institutsioon, mis aitab kindlustada saare jätkusuutlikkust ja pakkuda noortele peredele saarel elamist.

Postituse stiil ja kasutatud väljendused viitavad kirjutaja eemärgile juhtida koolimaja seisukorrale ametnike ja kohalike elanike tähelepanu. Tegu on pigem pahameelt väljendava arvamusalaldusega, mille viimastes lausetes kajastub postitaja ettepanek: suunata uue koolimaja ehituseks olemasolevad finantsid vana hoone remondiks. Tekstis kumav toon ja suhtumine ei kutsu üles arutama kooli tuleviku üle, vaid pigem esitatakse otseselt soovitus vallaametnikele ja volikogule. Postitusele ei järgnenud teiste inimeste arvamusalaldusi blogis, pole ka teada, kas volikogu arutas kodaniku soovitus mõnel oma istungil.

13 JUNE 2011

Koolimajast

Varsti tuleb viimase koolipäeva aktus Ruhnu koolimajas. Blogiski koolimajast pilt üleval, aga millest lugeja ei tea, on koolimaja kui mälestise täielikult hooletusse jäetud olukord. Sellele on juba aastaid tähelepanu juhtinud ka muinsuskaitse, aga midagi ei muutu! Kas pole kellegi asi? Fassaadil jookseb vihmavesi otse verandale sisse, sest trepi kalle on veranda poole. Endiselt pole midagi ette võetud veelaudadega, mis praegu juhivad vett otse vundamendi vahele. Pööningul võiks lahtised aknad vähemalt vineeriga kinni lüüa, et vesi neist sisse ei sajak.

Kõige piinlikum aga on, et solgivesi jookseb köögivalamust otse põranda alla, niikui virtski peldikust. Veel ei ole äravoolukohta. Selle tõttu valitseb majas müüdnugi vastav hais. Koolimajja sisenetakse ja sealt väljutakse lagunenud haisva eeskoja kaudu, kus nimetatud peldik asubki.

Mõne aasta eest tegi Siiri jõupingutusi, et vana hoonet veidigi kohendada: telliti aknaõõnsed, saadi kooskõlastused ja omafinantseeringuks raha muinsuskaitseametilt. Ja edasi. Tuleb oletada, et projekt jäi valda kinni...? Aga vesi, mis vundamendi vahele ja põranda alla jookseb, sellest ei küsi. Räägitakse, et meie armas koolimaja ja meie armas koolimaja, aga midagi ei tehta, et see armas koolimaja seal kümne aasta pärast kah veel seisaks ja ka oma funktsioone täita suudaks.

Minu arust on närr rääkida uue koolimaja ehitamisest, sellal kui vana laguneda lastakse. Kuulugu ta kellele tahes, kuulda pole olnud, et lähiaastail kool sealt välja koliks.

(Muide, ka uue koolimaja ehitamine on teadmata ajast ja teadmata ajaks päevakorrast maas. Ja keda seal koolitadagi, vanas koolis alustab sel sügisel neli, võibolla viis last, need mahuvad väga lähedasti vanasse ära.)

Kas poleks õigem hoida seda, mis on?

Minu arust oleks mõistlik suunata uue kooli jaoks olemasolevad ressursid vana koolimaja restaureerimisse.

Andres, Ruhnu
kooli õpilane
aastaist 1984-1991

ar.07:43 Labels: arvamus

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2011/06/koolimajast.html>)

Oma välitööpäevikusse olen kirja pannud ühe suuremas seltskonnas peetud vestluse muljed, kus ülaltoodud postituse autor selgitab grupisiseseid reaktsioone ning laiemat konteksti, mis postitusele külas järgnesid, kuid mis „Ruhnu päevikus“ ei kajastu. Selgub, et autor ei jõudnud soovitud eesmärgini tõstatada teemat omavalitsuse tasandil, vaid tema tehtud arvamusalaldust võeti pigem isikliku rünnakuna.

Jutt läks edasi sellele, et Andres kirjutas hiljuti blogisse ühe loo selle kohta, kui halvas seisus on koolimaja. Ja paar päeva tagasi oli ta saanud koolidirektorilt sõimata selle loo eest. Kuigi nüüd kirjutab Andres oma arvele selle, et suvel pannakse koolimajale lõpuks kanalisatsioon sisse. Tema postituse point oligi selles, et koolimajas jookseb kanalisatsioon lihtsalt maja alla ja mädandab tervet hoonet. Koolidirektor olla olnud pahane seepärast, et see postitus blogis äratas muinsuskaitseameti tähelepanu ja inspeksioon tuli kohale. [–] Mulle tundub, et siin jookseb blogi puhul õhuke piir diskussiooni tekitamise ja avaliku häbiposti riputamise vahel. (Järv 2011a: 32–33)

Lisaks on otse volikogule suunatud postitusi, kus teksti autor väljendab oma arvamust seoses mõne istungi päevakorrapunktiga või diskuteerib istungi protokollides ära toodud otsustega. Sellistel juhtudel on blogi teksti autorile enese kuuldavaks tegemise vahendiks. Postitaja loodab, et „Ruhnu päevikus“ mõtete avaldamisel on suurem kaal tänu blogi avalikule iseloomule, mistõttu pole hirmu, et mõtteavaldus volikogu liikmeteni ei jõuagi. Teisalt on tekstis esitatud mõtted mõeldud külaelanikele, et panna inimesi mõtlema Ruhnu rahvamaja ja kultuurieluga seonduva üle ja pisut ka hurjutada külaelanikke rohkem üritustest osa võtma. Priit võtab rahvamaja juhataja tegevuse kaitseks sõna ning väljendab pahameelt üritustest osavõtmise väikese aktiivsuse üle ning leiab, et rahvamaja juhataja ametikoha arutelu volikogus alavääristab kultuurielu rolli Ruhnus.

Olla või mitte olla, selles on küsimus

Kui kultuur sünnib kalarannas või vanaranda kogudes, siis küllap on ilmselge, et Ruhnu rahvamaja ei vaja enam ka nn. kultuuritöötaja ametikohta. Mis sest, et sama rahaga saaksid kohalikud Kuressaarde sattudes vaid mõne kuu näiliselt tasuta lennujaamast linna taksoga sõita või siis ehk heaolukorra edendamist tsipakene (pigem hüpoteetiliselt) toetada.

Just niisugused mõtted on viimasel ajal rahapuuduse käes vaevleva Eesti väikeseima valla volikogu juhtfiguuride peades tiirlema hakanud.

Koosdamine on Hirmus Haigus, kui ta vales kohas juuri ajab.

Nüüsiis on paigalised üleaedsed (siin on kõik miskit moodi üleaedsed) ära märganud, et välja kuulutatud üritustele jaksab vaid 6-7 inimest end talvisel aal kohale vedada. Ja seda ca 60 inimese seast! Häbi ots ja raiskamine, mõtle, mis maja enese kütmise tüki hinnaks kujuneb!

Ja nii tulebki otsesõnu öeldes homme, 06 märtsil, Ruhnu vallavolikogus arutlusele kohaliku rahvamaja juhataja status que punkt.

Volikogust sõnavõtjad on avaldanud arvamust, et rahvamaja võiks aktiivsem olla, üritused peaksid huvitavamad olema, rohkem võiks olla noorte huviringe, rohkem põnevamaid lektoreid kohal käia, rohkem bände ning rohkem paremat muud värki. Lisarahadest ei kõssata sõnagi ning seda kah ei mainita, et hetkel ametit pidaja mere-, ratta- või spordipäevadel ka ilma rahata surmkindlalt asju järjestab ning blogigängiski oma käpp on.

Juhataja saab ju ometi üle 2600 krooni kuus palka kätte! Juhataja ju kirjutas omal ajal (see oli tegelikult ikka tunduvalt odavam aeg) lepingule alla! Targad nüüd siis arvavad, et säärase tohutu raha kulutamine ei tähenda ju ainult korrektset aruandlust, tubade koristamist enne üritust ja pärast üritust, loosungite/kuulutuste vorpimist, inimestele oma eratelefoniga helistamist ja meelde tuletamist, et sündmus ikka toimub, võileibade ja muu cateringi korraldamist, transportteenuse sooritamist oma eraautoga ürituse läbiviimiseks ja lõppude lõpuks kaks päeva enne üritust majakütja ajakulu! Võibolla et ehk tuhat muud pisiasja veel, mida ütlevad ise ei taipagi äraagi märgata. Ei, ikka rohkem, tsirkust peaks ikka kõvasti rohkem selle raha eest saama! Samas ütlevad ise ei ilmuta just erilisi rahvamajakultuuri austamise ilminguid. Tundub, et nende jaoks vist liiga odav teenus. Kallimalt saab seda ju sisse ostes.

Minu arvates on selline koosdamine mõtteviis võibolla viimane tõuge surmamaks omal ajal juba peaaegu kuulsat Ruhnu karu legendi. Vastupidi, laiemas ning pikemas perspektiivis mannetab koosdamine mõttelaad huvi ka saare vastu. Kui te ise ei jaksate olla see sisemine mootor ebahariliku sündmuse nimega kultuur (ka ametlik kultuur on kultuur) tekitamiseks, ei peaks teie pädevuses olema otsustamine tema kadumise poolt. Kunagi suleti sellises stiilis nn. kõrgemalt poolt tulnud käskudega sadu maakoole. Teie kohus, üleaedsed vallavolikogu liikmed, oleks ju mammona leidmiseks hetkel kultuuriminister Jänes ette võtta, muidu taandubki ajapikku kogu vallasisene kultuuriline ettevõtetus rebase või siia pildistamisega. Rebane ja siig on ka juba täna täitsa omaküla poisid.

Priit

at 23:41 Labels: [arvamus](#)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2009/03/olla-voi-mitte-olla-selles-on-kusimus.html>)

„Ruhnu päevikus“ on tõstatatud saart puudutavaid teravaid teemasid, mis on saanud otseselt vastukaja siinsamas blogis järgmiste postituste vahendusel. Blogi muutub mõne probleemküsimumise puhul katalüsaatoriks, mis annab impulsi teha järelepärimisi asutustesse, et häirivat olukorda lahendada. Kollektiivne veebipäevik on muutunud sotsiaalse ruumi teadetetahvliks, kuhu riputatakse järelepärimistel saadud ametlikke vastuseid näiteks ministeriumidelt või ka avalik-õiguslikelt institutsioonidelt (näiteks 2008. aastal on blogis avaldatud Eesti Ringhäälingu vastus järelepärimisele, mis puudutab puudulikku raadiolevi Ruhnus). Alljärgnev on näide sellest, et emotsionaalne blogipostitus võib motiveerida kodanikke samuti arvamust avaldama või ka probleemküsimumusele lahendust otsima:

13 OCTOBER 2007

Eesti Posti olematud teenused Ruhnus.

Ürita, mis sa üritad, Eesti Posti lubatud teenuste kvaliteet Ruhnu saarel ei kehti. Paistab, et Eesti Posti jaoks on Ruhnu saar üks niivõrd kaugel koht, kuhu teenused ja kvaliteedinõuded lihtsalt ei ulatu. Millest siis alustada?

Alustame algusest, rahulolematust Saaremaa Postkontori tegemata jätmiste osas tõi kaasa Sideameti ametliku juurdluse. Sellest aga ei piisa veel, et post liikuma hakkaks.

Järjekordne näide paarinädala tagusest juhtumist-siit Saaremaale saadetav post jõuab kohale mitmeid päevi hiljem, põhjus lihtne, Saaremaa Postkontor ei suvatse laeval liikuvat posti ära viia, nii sõidab postikott laevas Ruhnu ja Saaremaa vahet edasi-tagasi ja kirja-paki saajad mandril ootavad end halliks. Kiri saaremaalegi liigub NÄDAL aega! Seda ei ole juhtunud mitte üks ega kaks korda vaid palju enam. Ruhnu postkontori juhataja ei oska selle probleemiga kuhugi pöörduda, sest KEDAGI EI HUVITA!

Pakk Saksamaalt jõuab ka mandrile kiireminini kohale kui Ruhnust! Teine näide tänasest: pakid, mis pidid jõudma reedest reisi asendanud laupäevasele Ruhnu laevale, aga ei jõudnud. Ootame jälle oma kiireloomulisi dokumente ja pakke jumal-teab-kui-kaul!

Neid „juhtumisi“ võiks siia veel kümnete kaupa kirja panna...

Minul aga tekib küsimus, mille eest me Eesti Posti teenusetasu maksame, kui teenust polegi! Rääkimata sellest, et postkontorites kasseeritakse mitteteadjatelt ELSi paki suuri summasid sisse ja lubatakse pakid järgmise päeva hommikuks kohale viia. Lõpetades aga sellega, et mõne tähtsa dokumendi saad õigeaegselt edastatud vaid siis, kui ise selle kohale viid.

Kas tõesti peavad ruhnlased leppima saaremaa hoolimatu suhtumisega? Mina arvan et mitte. Kui Saaremaa Peapostkontor suhtub ükskõikselt Sideameti juurdlusesse, siis tuleb asju veel laiahaardelisemalt arutama hakata. Kui Eesti Post ei suuda oma allasutuste tegevust koordineerida ja teenuse kvaliteeti tagada (sest maksame ju meiegi siin täissteenuse hinda) siis äkki oleks mõttekas Ruhnu saar Eesti Posti teenuste maksimisest üldse vabastada.

Äärmuseni Eesti Posti tegemata jätmistest tüdinunud Ruhnu elanik Siiri Paulus-Jõe

at 16:31

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2007/10/eesti-posti-olematud-teenused-ruhnu.html>)

15 OCTOBER 2007

Elagu sport ja Eesti Post!!!

Elagu vaprad jalgpallurid! Reportaaž oli sedavõrd professionaalne, et selle edastaja võiks lausa vutilahinguid vahendama hakata.

Esimene võit tuli ka Eesti Postist. Edastan asedirektori kirja.

Tere!

Täna kirja eest! Oleme asunud Ruhnu saare ja mandri vahelist posti liikumist kontrollima. Tulemustest teatan Teile paari nädala pärast. Ootan ka teilt konkreetseid juhtumeid posti aeglasest liikumisest.

Lugupidamisega,

Eve Grigorius

Kvaliteedigrupi juht

at 20:10

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2007/10/elagu-sport-ja-eesti-post.html>)

16 OCTOBER 2007

Eesti Postist veel...

Naiivne on siin praegu mingist võidust hõisata. Peale eelmise aasta lõpus Sideametile esitatud kaebust Eesti Posti seaduserikkumiste kohta seoses posti toimetamisega Ruhnu saarele on olukord ikka sama halb, et mitte öelda halvem. Praegusel juhul on (nagu ma aru saan) algatatud Eesti Postis sisejuurdlus Ruhnu osas. Kui Eesti Post suudab Sideametile külmalt valetada et: (tsiteerin) "Kahjuks on esinenud juhuseid, kui lennuk on väljunud graafikus ettenähtud kellaaajast varem ja Ruhnu saarele edastatavad postisaadetised on seetõttu maha jäänud" samas, kui Kuressaare lennuväli väidab Sideametile, et liinilennud pigem hilinevad, kui väljuvad varem ja tihtilugu tuleb lennuväljalt postkontorisse helistada ning MEELDE TULETADA, et Ruhnu post lennujaama toodaks, siis asutuse sisejuurdluse korral on oma tegemata jätmisi veel kergem kinni mätsida. Postiteenus Ruhnus ei vasta mitte mingisugustele kvaliteedinõuetele ja seda ainult selle tõttu, et Eesti Post (Kuressaare postitöötajad) ei kasuta kõiki võimalusi postisaadetiste transpordiks Ruhnu saarele. Kas see on normaalne, et postikott panakse Ruhnust teele ja Kuressaare pool lihtsalt ei vaevu sellele järgi minema ning post sõidab laevas mitu reisi (päevade kaupa) edasi-tagasi? Või siis helistab Ruhnu postkontori juhataja spetsiaalselt Kuressaarde, et suur hulk transporti ootavaid postipakke laeva peale toodaks (sest Ruhnus ootab ja käib oma pakke küsimas üle kümne inimese) ning ikkagi ei viida postisaadetisi laeva peale. Tulemus - ootame veel NÄDALA, sest sügisene laevagraafik lihtsalt on selline... Nädala, kui hästi läheb... Kui ilmad tormised, siis võibolla kauemgi. Olen oodanud aasta tagasi oma kahele imikule ELS pakki arstirohtudega (mida oli loomulikult kiiresti vaja) üle nädala! Ja asi ei olnud kinni transpordigraafikus. Loomulikult kasseeriti mandril paki saatjalt ELS kullerteenusetasu ning lubati pakk kell 9:00 järgmise hommikul kohale tuua.

Kokkuvõtteks: ma ei leia, et oleks mingit põhjust öelda "elagu Eesti Post!!!".

Vähemalt mitte ennem, kui postikorraldus Ruhnu saarel korda on saanud.

Reigo

at 01:25 Labels: [varia](#)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2007/10/eesti-postist-veel.html>)

Ühe intervjuuküsimusena küsisin uuritavatel, kas on mõni teema, millest nad sooviksid blogis kirjutada. Kui valdavalt jäid suveruhnlased ja ruhnurootsi juurtega inimesed selles küsimuses tagasihoidlikuks, väljendades arvamust, et päevakajalistel teemadel on saarel alaliselt mitte elaval inimesel raske kaasa rääkida, siis oli ka näiteid, kus informandil oli olemas oma seisukoht mõnes küsimuses ning soov seda „Ruhnu päevikus“ esitada. Alltoodud tsitaadist selgub, et informanti häirib n-ö topeltmoraal, mille järgi kehtivad turistidele ja kohalikele elanikele justkui erinevad kohustused ja õigused. Magistritöö kirjutamise hetkeks pole Margus* antud teemat blogis tõstatanud, pole ka teada, kas ta võis diskussiooni tekitamise kohana kasutada mõnd teist kanalit. Informandi selgitustest järeldub, et vastav postitus oleks kindlalt määratletud grupile suunatud, aga mitte laiemal arutelu loomise plaaniga, vaid blogi kasutatakse siin sõnumi edastamise platvormina. Külaelanikuna on informandil tekkinud vajadus ning kohustus kohalikus elus osaleda ning kaasa rääkida, kuid temas tekitab kõhkluksi peamiselt see, et n-ö häbiposti satuvad samuti kohalikud, kellega igapäevaselt ka kokku puututakse ning siin võib antud teema mõjuda isiklikumalt kui eelnevalt esitatud postitused, milles oli küsimuse all vallavolikogu pädevus tervikuna või mõni muu institutsioon.

V: Ma tahaks nüüd kirjutada, aga ma ei tea kas ma tahan [–] Tahan kirjutada rannast. Rannas on kohalik noorsugu tekitanud sinna kummalisi ehitisi ja on augud ... mis iganes rahu ja vaikuse varjupaik see Austerkeld oli ... Olgu peale – kaevikutega ma veel kuidagi lepiks, aga lõkkeit tehakse? Kui on kõigile muile turistidele öeldud ära surma ähvardusel, et mitte ühte tuld ega lõket ei tohi teha [rannas] ja siis meie noorsugu käitub hoopis teistmoodi, siis see ei ole mitte ilus. Et eeskujuga võiks olla see.

KI: Aga miks sa ütlesid, et kas sa tahad [blagisse selle teema tõstatada]?

V: selles mõttes, et noh võib-olla see on lihtsalt mingisugune areng. Ja kas mina pean hakkama sellega võitlema? Kas see maailm läheb sellest paremaks? (Margus, sünd 1967, ettevõtja, suuline intervjuu 26.07.2012)*

Kui eelnevaid strateegiaid analüüsid selgub, et mitmed tekstid on suunatud eelkõige kohalikele omavalitsusele ja vallavolikogule ning nende kaudu saavad tekstide autorid kodanikena väljendada oma arvamust kohalike arengute küsimustes, siis seevastu näiteks Ruhnu vallavalitsus on end blogi tegevusest taandanud. Valla kodulehel on küll olemas link „Ruhnu päevikule“, kuid lisatud on ka selgitav tekst, milles öeldakse, et vallavalitsus ei vastuta blogis avaldatu eest. Samuti ei ole volikogu liikmed kasutanud blogi, et volikogu seisukohti selgitada või diskussioonidest osa võtta. „Ruhnu päevik“ on selles valdkonnas jäänud eraisikute arvamuste väljenduskanaliks. Raske on hinnata, kas eraisikute kirjutatud seisukohavõtted, mis kasutatud diskursuse poolest viitavad suunatusele kohaliku omavalitusega seotud isikutele, ka oma eesmärgi täidavad. Intervjuus Ruhnu vallavanemaga

taandab ta end ametnikuna samuti blogi tegevusest, tunnustamata kohalike elanike tegevust kui kodanike panust rohujuuretasandil kaasarääkimises.

Ma loen ikka mõnikord, ausalt öeldes mitte tihti. Kui kodulehe pealt lähed blogisse, siis seal on kiri ka, et vallavalitsus ei vastuta blogi eest. Alguses kui see blogi tehti, siis oligi niimoodi, seal kirjutati igasuguseid asju ja ajakirjanikud kohe nõudsid meilt aru [–] Nad pidasid seda blogi nagu Ruhnu valla ametlikuks asjaks, aga blogi on koht, kus igaiüks võib kirjutada, mida tahab sõltumata sellest, kas see on tõde või vale, see ei huvita mitte kedagi [–] nagu ajakirjanikule ütlesin, et blogi on koht, kus igaiüks kirjutab, mida sülg suhu toob. Selle peale on mõned kohalikud, kes seda blogi peavad, päris vihased, miks see vallavanem nii üleolev on ja niimoodi ütles. (Aare Sünter, sünd 1968, vallavanem, suuline intervjuu 26.07.2011)

Esitatud suhtumist ja soovi end „Ruhnu päeviku“ praktikatega mitte siduda, aitavad põhjendada subjektiivsed inimestevahelised suhted, millesse on ka blogi aeg-ajalt väljendusvahendina kaasatud (näiteks nn konfliktsituatsioonid, kus üks tüli osapooltest kasutab veebi-päevikut oma arvamuse vahendamise kanalina). Internetitehnoloogia on kujunenud, hoolimata oma suhteliselt avatud kirjutajate kollektiivist, siiski teatud inimestele vahendiks oma seisukohti esitada, samal ajal kui teised subjektid kasutavad teist tüüpi tehnoloogiaid. Eelnevas peatükis mainisin põgusalt ka intervjuudes esile kerkinud n-ö omavaheliste konfliktide kajastumise teemat blogis, mille üle informandid väljendavad rahulolematust, kuna tülid võivad kahjustada ruhnlaste enesekuvandit ning saare mainet. Sellised postitused erinevad teistest eelkõige oma terava ja ründava kirjastiili poolest, olles tihti suunatud just vallavalitsusele, ent tegelik konflikt on siiski pigem subjektide, mitte kodaniku-ametniku vaheline. Tekkinud keerulist situatsiooni püüab vallavanem lahendada end ametnikuna blogist taandades, kasutamata „Ruhnu päevikut“ avaliku arvamuse kujundamise vahendina.

Konfliktide ja probleemipüstituste erinevat iseloomu tajuvad informandid üpris selgesti. Kui subjektidevahelised konfliktid on taunitud, siis ülekaalukam on arusaam, et kollektiivse heaolu nimel on kriitiliste postituste avaldamine blogis lubatud:

Kui sa sinna paned ikka mingisuguse kritiseerivama asja ülesse, kõik näevad seda ja selles mõttes ta on nagu hea koht, et tähelepanu saada. Mingis mõttes ma arvan, et võib, kui on tõesti selline probleem ja see võib leida lahenduse näiteks selle kaudu, et see saab teatavaks inimestele ... Ma arvan, et mingites olukordades on see lubatud, aga mingid isiklikud asjad – sihukest asja pole vaja [blogis kirjutada]. Et võiks ikka püüda muudmoodi ära klaarida, ise minna rääkima või mis iganes. (Maria, sünd 1994, õpilane, suuline intervjuu 29.07.2012)*

5.3 Regulaarse laeväihenduse ja Ruhnule oma laeva ehitamise teemade kajastus blogis: praktikate ja informantide suhtumiste probleemikeskne analüüs

Kui eelnevas alapeatükis tegelesin peamiselt osaluse viisiga, mida Carpentier (2007a: 6–7) nimetab osaluseks meedias ehk mikrotasandil osaluseks, siis järgnevalt tegelen ühe aastaid Ruhnu kohaliku elu mõjutanud küsimusega, milles lisaks mikrotasandi osalusele liitub ka osalus meedia kaudu kui makrotasandi osaluse vorm. Vaatlen Ruhnu regulaarse laevaliikluse ja oma laeva ehitamise teemade kajastust blogis, et identifitseerida erinevaid osaluspraktikaid ning lisaks analüüsin ka intervjuudes küsitud vastuseid laevaliiklusega seotud probleemidele.

Taustainfoks esitan esmalt laevaliiklust puudutavate sündmuste kronoloogilise ülevaate:

- Regulaarne laevaliin Ruhnu-Saaremaa vahel loodi 2005. aastal. Vedajaks Saaremaa Laevakompanii Aegna-nimeline laev, mida peeti Ruhnu tingimustes kõige sobilikumaks laevaks.
- 2006. aasta suvel laiendati liini, tekitades juurde Ruhnu-Pärnu suuna.
- 2008. aastal tuli asuda majanduslanguse tõttu kulutusi kokku hoidma, mistõttu pandi Aegna sõitma mandrisuunal liinil Ruhnu-Munalaid.
- 2009. aastal hakkas Aegna graafiku alusel (Ruhnu-Saaremaa ja Ruhnu-Munalaid) sõitma alles augustikuust, põhjuseks tüli Laevakompanii ja Saare Maavalituse vahel. Lisatranspordivahendina oli olemas lennuk, mis suviti tavaliselt ei lennanud.
- 2010. aastal toimusid ka harvema graafiku alusel sõidud Ruhnu-Saaremaa ja Ruhnu-Munalaid laevaga Lili. Lisaks täiendavad lennureisid.
- 2011. aastal oli vedajaks taas Saaremaa Laevakompanii, Aegna sõidud Ruhnu-Saaremaa ja Ruhnu-Munalaid liinil. Samal aastal algas riigi tellimisel Ruhnu liini tarbeks oma laeva ehitus.
- 2012. aastal sõitis graafiku alusel Ruhnu-Saaremaa ja Ruhnu-Pärnu liinil riigi ehitatud laev Runö, mille operaatoriks on Saaremaa Laevakompanii.

Kohalike inimeste kõrgendatud tähelepanu laevaliikluse teemale põhjendab kõigepealt kindlasti isiklik vajadus olla mugavalt ühendatud maakonnakeskuse ning Mandri-Eestiga, võimaldada laevaga transportida rohkem kaupa ja muid vahendeid, mida igapäevases elus vajatakse, kuid mida 8-kohalise lennukiga talveperioodil saarele tuua ei saa. Kuid üks olulisemaid aspekte on kindlasti ka see, et paljud püsielanikud sõltuvad oma sissetulekutes suvistest turistidest. Esimestel välitöödel 2009. aastal, kui regulaarne laeväihendus Saaremaa ja mandri vahel loodi lõpuks alles augustikuus, kogesime ka ise laeva ebaregulaarse käimise

tõttu kaubapuudust poes. Samuti olid sellel aastal turismitalude pidajad väga nukralt meelestatud, sest paljud broneeringud öeldi üles ning turiste tuli oluliselt vähem, kui eelnevate aastate kogemusel planeeriti:

K3: Turiste käib muidu palju?

V: Kus nad saavad siis käia, kui ei tule midagi? Laev ei käi. Aga need, mis jahtidega tulevad, need mind ei puuduta praktiliselt üldse. Võib-olla poes käivad, ma ei tea [-] Nad ei ööbi siin, nad ei võta midagi siit. Võib-olla korra käivad küla vahelt läbi. (Anna, sünd umbes 1950. aastatel, raamatukogu juhataja, suuline intervjuu 14.08.2009)*

Seoses 2008. aasta majanduslangusest tulenevate finantsraskustega, otsustati kulude kokkuhoiuks muuta Ruhnu liini marsruuti mandrile lühemaks sel teel, et laev ei sõitnud enam Pärnusse, vaid Munalaiu sadamasse. Sellele sammule seisis vastu Ruhnu vallavolikogu, esitades vastavasisulise pöördumise Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile, Saare Maavalitsusele ja Saaremaa Laevakompaniile, et need institutsioonid võtaksid arvesse kohalike elanike ja ettevõtjate arvamust, mille kohaselt ühendus mandriga Munalaiu sadama kaudu ei suuda transpordivajadusi rahuldada.⁶¹ Pöördumine on ära toodud ka „Ruhnu päevikus“, kuid 2008. aastal selle avaldamisega laiemat avalikkuse tähelepanu ei saavutatud. Pöördumine jäi rahuldamata ning laev Aegna sõitis 2008. aastal just Ruhnu-Munalaid liinil. Sarnane probleem kordus ka järgmisel, 2009. aastal, kui vaidlused Saare Maavalitsuse ja liini teenindava Saaremaa Laevakompanii vahel kestsid mitu kuud ning regulaarset laevaliiklust saarega ei avatud enne kui augustikuus. Nüüd kasutavad kohalikud aktivistid juba mitmekülgsemaid mõjutusvahendeid. Lisaks Ruhnu ettevõtjate poolt koostatud ühispöördumisele blogis, milles palutakse kiiret lahendust, kasutatakse ka märksa emotsionaalsemalt koostatud tekste. Näiteks toob turismitalu pidaja blogis välja turistilt saadud e-kirja, milles tühistatakse järjekordne broneering. Sellele postitusele järgneb Ruhnu ettevõtjate ühispöördumise äratrükk, mille eesmärk on laiema kõlapinna saavutamine.

⁶¹ Vt blogipostitust: <http://ruhnlane.blogspot.com/2008/05/laev-peab-kima-prnust.html>

09 JULY 2009

Sissejuhatuseks järgmisele postitusele
Tavapärane meil Ruhnu ettevõtjate meilboksis:

----- Original Message -----

From: Aivi Kiivit
To: Aivi Kiivit
Sent: Thursday, July 09, 2009 11:38 AM
Subject: Re: Fw: broneering

Tere!

Peame kahjuks reisi Teile ära jätma kuna meretsi ei saa Ruhnule meile sobival ajal ja kõigile ei sobi lennukiga sõitmine. Loodame, et järmisel aastal selles osas midagi paremaks muutub ja saab siis külastada Ruhnut. Meie bron. aeg oli 7-10.aug.,

Kõike ilusat ,

Aivi Kiivit

at 13:42 Labels: kadunud asiad , varia

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2009/07/sissejuhatuseks-jargmisele-postitusele.html>)

Blogipostitused ning pöördumiste esitamise kajastus teenisid sel aastal oma eesmärgi – kohalikud maakonnalehed Oma Saar⁶² ja Meie Maa avaldasid vastavasisulisi artikleid, kus paluti erinevatelt osapooltelt kommentaare. Seejuures palus Oma Saare ajakirjanik blogijalt Kaarlilt kodanikuna kommentaari Saare Maavalitsuse ametniku arvamusele, mis ruhnlaste ühispuudumise kohta ilmus. Kaarel kasutas „Ruhnu päevikut“, et laevaliikluse teemat ajakirjanike huviorbiidis hoida, muuhulgas avaldas ta blogis täismahus endapoolsed kommentaarid Saare Maavalitsuse ametniku arvamusele vastulauseks:

⁶² Saare maakonna ajalehe nimi muudeti 2010. aastal ümber Saarte Hääleteks.

Minu poole pöördus ajaleht „Oma Saar“ palvega Ruhnu ettevõtjate pöördumist ja Saare MV vastust sellele kommenteerida, sestap alljärgnev tekst:

Esimest kolme lõiku ei oska kommenteerida.

Neljanda kohta: Saare Maavalitsus võiks palgata endale lugeda oskavad inimesed, vt blogisissekannet: „30.06.2009 seisuga oli Ruhnu sadama kaudu liikunud 519 reisijat ja 120 alust, (---), 2007. a 1717 reisijat ja 196 alust“. Saare MV oma vastuskirjas väidab: „Samuti tuleb juhtida tähelepanu tõigale, et blogisissekandes toodud statistika on mõnevõrra moonutatud – nimetatakse, et Ringsu sadamas on käinud 2007. a 1717 ja 2009. a 519 reisijat ning saadud tulemusel 3000 inimese sõitmata jätmise.“ Ettevõtjad oma avalduses väidavad, et „01. juuni 2009 seisuga on sadamat läbinud inimeste hulk vähenenud, mitte kogu aasta lõikes. 3000 inimest aasta lõikes on miinimum vähenenud inimeste hulk, tegelik arv selgub kohe suve lõpus ja on ennustatavalt palju suurem.

5. ja 6. lõik – Ruhnu elanike ja ettevõtjate transpordiküsimusi ei lahenda Saare MV poolt korraldatavad riigihanked ideekonkursi vormis. Nõuame endiselt riigilt konkreetset riigihanget reisilaevaliikluse taastamiseks Ruhnu saarega.

7. jn lõik: Saare MV soovitage tegeleda talle seaduse alusel pandud kohustuste täitmisega.

Sisuline vastus SMVle (eeldan, et teised ettevõtjad on minuga põhimõtteliselt päri):

Saare MV ei põhjenda, miks ta kasutab ühistranspordi korraldamiseks Ruhnu saarega lennutransporti kui laevaliiklusega võrreldes 6-10 korda kallimat ja ühiskonna vajadustele mitterahuldavat transpordiühendust. Selle kohta nõuame kindlasti selgitust nii Riigikontrollilt kui vajadusel õiguskaitseorganitelt. Sätestab ju ühistranspordiseaduse § 3 lg 2 p 3: ühistranspordi kavandamise ja korraldamise eesmärk on vähendada ühiskonna kulutusi ühistranspordile. Saare MV teeb vastupidi: kasutusele on võetud kõige kallim ühistranspordiliik. Riigi ja ühiskonna seisukohalt on tegemist totaalse raharaiskamisega, mis Ruhnu kogukonda ja Ruhnule sõita soovivaid inimesi mingil juhul ei rahulda. Saare MV ei ole peale Saaremaa Laevakompaniiga lepingu lõpetamist uut reisilaevaliikluse hanget välja kuulutanud ja nagu nähtub Saare MV kirjast, ei kavatsegi kuulutada.

Ühistranspordi nagu ka muud avalikke teenuseid tuleb kavandada ja neid ka osutada vastavalt avalikule huvile. Avalik huvi on sätestatud vastavalt ühistranspordiseadusele ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele kaheti: üks avaliku huvi komponent on saarelt ära käia (kohalikud elanikud, vastavalt ühistranspordiseaduse § 3 lg 2 p 1: väikesaarte elanike liikumisvajadus), teine komponent on saarele saada. Esimest esindab eelkõige kohalik omavalitsus (vt Ruhnu valla arengukava; tagada elanike liikumisvajadus ja huvitatud isikute, sh turistide pääs saarel), teist huvi esindavad eelkõige saare ettevõtjad, kes on eluliselt huvitatud turismi kui ainukese areneva majandusharu arendamisest ning turistide ja teiste huvitatud isikute pääsemisest saarele. Ettevõtjad on ka seaduse mõistes eraldi otsustajad: vastavalt püsisustusega väikesaarte seaduse § 3 p 3 on riigi eesmärk püsisustusega saarte haldamisel muu hulgas ka ettevõtluse toetamine. Ettevõtlust saab toetada aga ainult ettevõtluse huvidest lähtuvalt, st vastavalt ettevõtjate huvidele. Saare MV aga Ruhnu ettevõtjate arvamust arvestanud pole.

Ruhnu ettevõtjate pöördumine riigi poole on tõsine appikarje. Mis toimub? Ruhnu elanike ja Ruhnu ettevõtjate kindel seisukoht on, et meie oma Eesti riik tegeleb reisilaevaliikluse asendamisega väga väikesemahulise lennuliiklusega ettevõtluse ja elu väljasuretamisega Ruhnu saarel. Oleme oma riigis sügavalt pettunud. Ettevõtjad ei taha raha juurde, nõuame ühkalli lennuliikluse asemel kordades odavama reisilaevaliikluse taastamist. Oleme seisukohal, et korraldamatus Ruhnu transpordiühenduse korraldamisel on kuritegelik hoolimatus, mille tõttu kannatavad eelkõige Ruhnu elanikud.

Ruhnu ettevõtjad rõhutavad oma pöördumises: Saare MV eirab täielikult seaduses sätestatud avalikku huvi (kohalike elanike liikumisvajadus ja kohaliku ettevõtluse ehk saare külastajate soovi saarel tulla), seetõttu loeme Saare MV haldussuutmatuks riigiasutuseks ja nõuame viivitamatut ja tingimusteta Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumilt pädevuse võtmist Ruhnu transpordiühenduse korraldamise üle enda pädevusse. Oleme seisukohal, et Saare MV poolt teostatud ja teostamata jäetud toimingud Ruhnu transpordiliikluse korraldamisel on jõhkras vastuolus Eestis kehtivate seadustega ja riigi kodanike, sh Ruhnu elanike õigustatud ootustega. Nõuame riigilt, sh regionaalministrilt ainsa Eestis kehtiva regionaalpoliitilise seaduse tingimusteta täitmist.

Kaarel Lauk
ruhnlane,
ettevõtja

at 15:25 Labels: [võla](#)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2009/07/ruhnu-laevaliiklusest.html>)

Leian, et antud näide viitab just sellele, et blogi on teatud juhtudel kasutuses vahendina, et end laiemalt kuuldavaks teha. Blogijad on mõistnud, et „Ruhnu päeviku“ eripärast staatust – tegu on ainsa kollektiivselt peetava külablogiga Eestis – ja selle pidevat professionaalse meedia huviorbiidis olekut on võimalik avaliku arvamuse kujundamisel Ruhnu ühiste huvide nimel „ära kasutada“. Sarnaseid tendentse nn kogukonnameedia või rohujuuretasandi ajakirjanduse (*grassroots journalism*) puhul on tähendanud ka mitmed uurijad – näiteks Dan Gillmore tõstab blogisid käsitledes esile just nende funktsiooni sarnaselt professionaalsele ajakirjandusele, olla arvamuste kujundaja (Gillmore 2006: 3). Ruhnu kontekstis on taolised postitused mõeldud saarest väljapoole, eesmärgiga laiemal maakondlikul tasandil kaasa rääkida ning tõmmata oma probleemile ajakirjanike abiga tähelepanu. Vestluses blogijatega selgub, et laevaliikluse teema näitel tunnustavad kohalikud blogi rolli avalikkuse mõjutusvahendina:

Mart: Ruhnu blogi hea külg on see, et kui verd on vaja lasta, siis me ikka laseme ka verd: laev ei liigu, lennuk ei liigu. Kui sa lähed ametliku lehekülje peale, sa ei saa mitte mingit infot. Läbi blogi me oleme suutnud päris palju survestada valitsust – noh, kohalikku valitsust ja vabariigi valitsust. Et selles mõttes on blogil päris hea sihuke väljund [-] Meil siin on see laev kõige parem näide. Et hämatakse-hämatakse kolm aastat järjest, aga mitte mingisugust tulemust ei ole. Aga tänu Kaarlile, kes on siin esirinnas ja ikka sõdib ja ründab. Sellepärast, et vallavalitsus taandub [-] Kui ikka ei pressi selle nupu peale, siis vastust ka ei saa. Ja sellepärast, kui me räägime, kas blogi kuidagimoodi mõjutab mingite riigiametnike tegevust, siis kindlasti mõjutab.*

Sander: Kuigipalju kindlasti, läbi ajakirjanduse, eksole.*

Mart: [-] Et ta on teatud demokraatia hääletoru ka. Me ei muuda seadusi, aga samas nagu pöörame tähelepanu, kui mingid asjad on tegemata. (Sander*, sünd 1970, ettevõtja ja Mart*, sünd 1963, sadamakapten, grüpiintervjuu 12.03.2010)*

2009. aasta kodanikualgatuslikke jõupingutusi laevaliikluse probleemi lahendamise teadvustamisel peeti üheks paremaks näiteks saareelanike ühisest tegevusest kollektiivse heaolu nimel:

V: Kuigi seal vahepeal käratakse mingite teemade üle ka, mingisugused probleemid, aga [-] Noh laeva ümber see muidugi jälle viis, aga no see oli teistmoodi, see oli see, et saarerahvas ühendas oma jõud. [-]

K3: Aga kui palju siin üldse sellist oma jõudude ühendamist nagu on?

V: Üks mees ütles kunagi väga tabavalt sedasi, et [-] teil Ruhnus on üks puudus, teil puudub ühine vaenlane. Mis võib-olla sel aastal oli tõepoolest maavanem Toomas Kasemaa, kelle vastu siis natuke suunati mingit jõudu ja nõnda, aga... Võiks rohkem olla seda [jõudude ühendamist], päris kindlasti võiks rohkem olla. Et inimesed toetaks ja võtaks kokku ja seisaks mingite asjade eest. On mõnikord [ühistegevust], aga noh reeglina tuleb see välja just sellistes nukramates või äärmuslikes olukordades, kui mingi õnnetus on juhtunud. (Triin, sünd 1980, kooliõpetaja, suuline intervjuu 13.08.2009)*

Kokkuvõttes arvatakse intervjuudes, et kodanike omaalgatusel oli oma oluline roll just 2009. Kriisiaasta lahendamisel. Eelkõige tuuakse sellest rääkides välja „Ruhnu päevikut“ kui kodanike arvamuse väljendamise kanalit. Aga näiteks hilisemate aastate sündmustes, nagu näiteks Ruhnule oma laeva ehituse temaatikas, blogile sellist tähendust enam ei omistata:

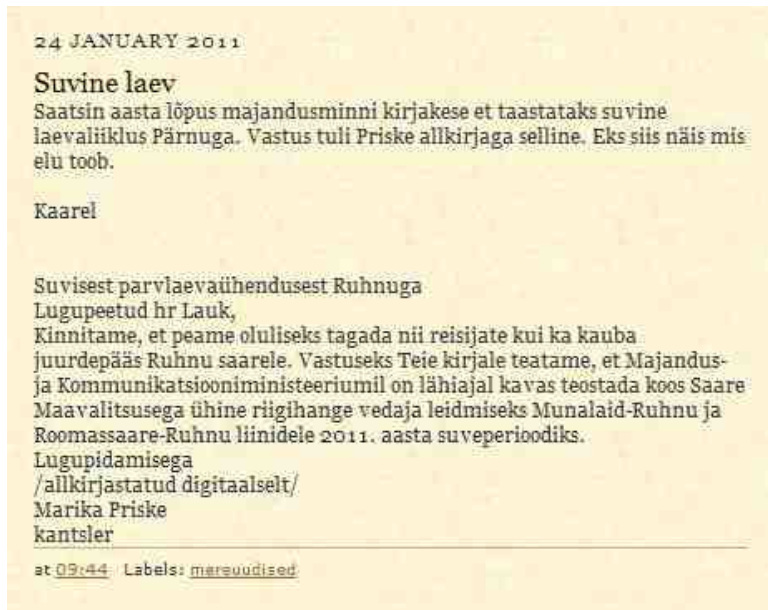
Küsimus on selles, et valitsus leidis selle võimaluse, et need laevad tuleb ehitada. On lihtsalt oli selline [Euroopa Regionaalarengu Fondi] programm, nüüd teisedki saared saavad siin vist laevu, Vormsile tehakse näiteks. Mingil määral valitsus seda toetab ja see ei ole, kuidas öelda, väikesaarte liiklus õnneks ei ole poliitilise võitluse objekt. (Ülo, sünd 1940, pensionär, intervjuu tehtud 29.07.2012)*

Blogi aastakäike analüüsid selgub, et tegelikult vahendatakse laevaliikluse ja uue laeva ehitusega seonduvat infot ka järgnevatel aastatel. Näiteks teavitatakse Veeteede Ameti kodu- lehelt saadud infost, et Ruhnu liinile laevaehituseks teostatud riigihankele on saabunud kaks pakkumist:

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2010/10/veeteede-ameti-kodukalt.html>)

Lisaks esitatakse blogis ka seoses laevaliiklusega tehtud järelepärimistele ametiasutustest saadud vastuseid, et hoida kohalikke inimesi toimuvaga kursis:

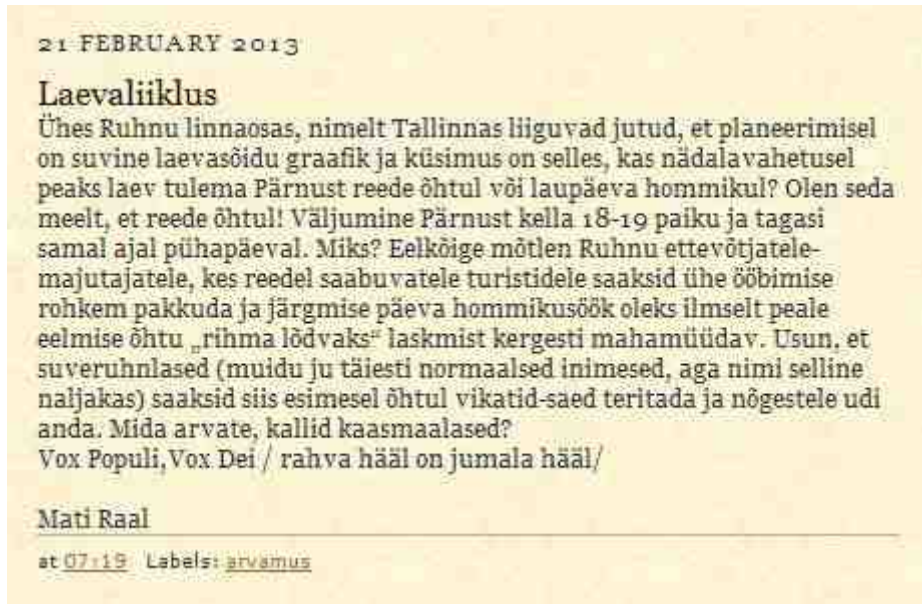
(<http://ruhnlane.blogspot.com/2011/01/suvine-laev.html>)

Mis puudutab aga laeva ehitusega seonduvat võimalust kohalikes otsustusprotsessides kaasa rääkida, siis siin tuntakse taas võimuorganite tugevat „kätt“ ning vähest võimalust näiteks laevatüübi valiku osas kaasa rääkida. Blogis ilmus detsembris 2009 üks vastavateemaline arvamuspõhine postitus, kus Priit tutvustas kolme valikus olevat laevatüüpi ning lisas tutvustuses ka endapoolse hinnangu.⁶³ Oma laeva esimese liinireisi perioodil 2012. aastal selgub intervjuudest, et Runõ kasutajad tegelikult valitud projektiga rahul ei ole: näiteks tuuakse välja, et katamaraani tüüpi ühe kiiluga laev on Ruhnu vetes sõites sootuks sobimatu; juhitakse tähelepanu ka väiksematele möödalaskmistele kauba asetuse ja veo ohutuse seisukohalt. Kohalikud elanikud avaldavad intervjuudes arvamust, et nendelt kui laeva igapäevastelt kasutajatelt oleks tulnud projekteerimisel nõu küsida:

Minu meelest seda võimalust ei olnud üldse [–], et meile oleks tutvustatud laeva projekti. Ma tean, et mingil viimasel momendil sai jala ukse vahele [–] äkki see sama operaator, kes nüüd võitis selle hanke lõpuks. [–] kuna seesama meeskond on sõitnud ka teise laevaga mitu aastat [Ruhnu marsruuti], siis nad teadsid lihtsalt praktiliselt, mis on vaja ja mida mitte. [–] näiteks tuli välja, et ei olnud üldse laevale ette nähtud seda väikest jalakäijate treppi või rampi, et oli ainult see suur [transpordi] ramp ja kõik. Ajalehest ma lugesin, et see pandi paranduste käigus sisse. [–] Aga kui ei tea, kui ei ole selliseid laevu ehitanud varem, siis ei tea ju vajadusi. Aga inimestega vist tõesti ei olnud [projektist räägitud]. Laias ringis ei arutatud minu meelest. (Tuuli, sünd 1965, projektijuht, suuline intervjuu 26.07.2012)*

⁶³ Vt <http://ruhnlane.blogspot.com/2009/12/ruhnu-laevaliikluse-fenomen.html>

Lisaks püsielanikele tekitab laevaliiklusega seonduv muret ka näiteks suveruhnlastele . Suveruhnlane Mati kasutas blogi, et suveruhnlaste nimel tõmmata tähelepanu laevagraafiku koostamisele. Ta otsis postitusega kaasamõtlejaid, teisalt lootis ta arvamusalaldusega mõjutada ametiasutusi endale meelepärase otsuse tegemisel.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2013/02/laevaliiklus.html>)

Nii nagu minu informandid ei pea kollektiivset blogi otsejoones rohujuuretasandil poliitika tegemise vahendiks, ei saa seda ka analüüsi põhjal välja tuua kui üht domineerivat praktikat. Soov omada sõnaõigust kohaliku elu, näiteks valla arendusküsimustes, on küll teatud määral käibiv, kuid see pole kollektiivse blogi pidamise ainus eesmärk. Analüüsides blogipostitusi, selgub, et arvamusalaldused ja eneseväljenduse soov on tihedalt segunenud nn argiloovusega – nutikalt koostatud blogipostitus võib teenida mitut eesmärki korraga, olles ühelt poolt autori loova eneseväljenduse tulemus, teisalt ka viis probleemile argitasandil tähelepanu tõmmata. Näiteks Märt püüab huumoriprisma või mõistukõnede kaudu väljendada laevaliikluse mittesobiva korralduse tulemusena tekkinud probleeme enda ja teiste ettevõtjate elus. 2008. aasta juulikuust pärinev blogipostituse pealkiri viitab juba tegelikule situatsioonile, mis poodi ja turismitalu pidavale Märdile muret teeb – Munalaiu sadamasse sõitev laev ei teeninda piisavalt, et värskeid pagaritooteid külapoes igapäevaselt saada oleks. 2009. aasta mõistukõnelik kirjastiil viitab taaskord suveperioodil olnud suuremale transpordiprobleemile, kui regulaarne laevaliiklus loodi alles augustis ning enne seda teenindas transpordiühendust 8-kohaline väikelennuk.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2008/07/munalaiu-miinused-ja-plussid.html>)

(<http://ruhnlane.blogspot.com/2009/06/transport-vol-13.html>)

Antud postitused demonstreerivad dünaamikat argiloovuse ja osaluse vahel, milles mõlemad – üks kaudsemalt ja teine otsesemalt – püüdleval kohalikul tasandil oma arvamuse väljendamisega. Kodanike aktivismi ja argiloovuse tasandid on omavahel emotsionaalsete impulsside abil tihedalt seotud, mis motiveerivad inimesi kirjutama ning üht kirjastiili või diskursust teisele eelistama. Blogi toimetaja Mart* selgitab seda võrdluse abil, milles ta kõrvutab vabatahtlikkuse ja osaluse alusel toimivat kollektiivset blogi professionaalse ajakirjandusega:

Me ei ole regulaarselt väljastuv ajakiri või ajaleht. See on täpselt selline emotsionaalselt: “täna tahan” või “täna ei taha”. Selles mõttes ta on selle priiuse toetaja. [–] see ei ole ametlik ajaleht, see on vaba, inimeste vaba väljendusvahend --- või väljund. [–] üks kirjutab rohkem, sellepärast, et ta on hekel emotsionaalselt laetud, tal on sihuke surve taga või selline nõudlus. Ja siis ta hakkab võib-olla rohkem silmad lahti käima ja tekivad head mõtted. Et see on ikka hoopis teine asi kui mingi ajalehe tegemine, kus sa kogu aeg pead niimoodi et “homme leht läheb kell neli trükki ja mul pole ikka artikkel valimis”. (Mart, sünd 1963, sadamakapten grupiintervjuu 12.03.2010)*

Seega on blogipostituse praktika ning eesmärk ambivalentne, sõltudes korraka mitmest siht-rühmast ning autori huvidest seoses teksti avaldamisega. Laevaliikluse problemaatikat informantidega arutades selgus, et kajastus internetiväljal pole ainus praktika, mida kohalikul tasandil osalusena hinnatakse. Lisaks osalusele blogis tuleb olla ka muidu aktiivne kodanik ning kasutada kõiki kättesaadavaid vahendeid, et vastaval teemal kaasa rääkida:

See ei ole mitte ainult blogi teene, vaid siin peab au andma Laugu Kaarelile, sellepärast et ta ise vedas seda asja ka muudes liinides. [–] kohalikud ettevõtjad Kaarliga eesotsas hakkasid siin survet avaldama valitsusele ja Saaremaa maavanemale, et see asi ära lahendatakse [–] Ilma blogita oleks ka saanud, aga tänu blogile sai see nende vaidlus siin suurema kandepinna. Blogi oli üks nendest instrumentidest, aga mitte ainuke, sest nad avaldasid ajalehtedes ka artikleid ja käisid ise rääkimas siin ametiasutustes. Sellest võis mingi abi olla küll jah, üks häälekandja jälle juures, üks instrument juures. (Martin, sünd 1971, õppejõud, suuline intervjuu 22.07.2012)*

Kokkuvõte

Nagu selgus vestlustest uuritavatega, siis ideoloogilisel tasandil ei mõtestata blogi kui osalusdemokraatia paradigmat lähtuvat osalust soodustavat tehnoloogiat. Küll aga andsid informandid „Ruhnu päeviku“ tähendustasanditest rääkides blogile ruhnlaste eneseväljenduse ja arvamuse avaldamise funktsiooni. argiloovus ja osalus kohalikus elus on omavahel niivõrd tihedalt põimunud, et nende praktikate eristamisele ei pööra uuritavad tihtipeale tähelepanugi.

Laevaliikluse temaatikat näiteks võttes omistasid intervjueeritavad „Ruhnu päevikule“ ühe vahendi rolli kõigi teiste seas, mida kohalikud aktivistid kasutasid, et mõjutada ministeeriumi, ametnike ja asutuste ning omavalitsuse tegevusi. Valdavalt ollakse arvamusel, et kui blogi-postituse eesmärgid lähtuvad kollektiivsetest huvidest, on lubatud ka kriitiliste sõnavõttudega esinemine. Kuid vastuoluline on seejuures kohaliku omavalitsuse suhtumine, kes on end ametlikult blogi tegevusest taandanud – kodanikualgatus on taolise tegevuse järgi midagi teisejärgulist ja ametlikust haldussüsteemist täielikult väljaspool seisvat. Sellised vastandlikud strateegiad on mõjutatud subjektidevahelistest suhetest, mida kujundatakse loomulikult ka blogi vahendusel. Kuid „Ruhnu päevikus“ esitatavaid postitusi, mida olen kategoriseerinud teema „kohaliku valla elu ja poliitika“ alla, analüüsid selgub, et postituste autorid püüavad rakendada erinevaid strateegiaid suhtlemaks blogi vahendusel mitmesuguste sihtrühmadega, kaasa arvatud kohalik omavalitus.

Analüüsitud tekstidest tõusevad esile erinevad strateegiad, millest lähtuvalt teostatakse kohalikku osalust. Blogi üheks praktikaks on teksti looja ning grupi või mõttekaaslaste seisukohtade väljendamine. Kuid erinevused on peamiselt sihtrühmas, kellele postitus on suunatud või kelle arvamust soovitakse tekstiga mõjutada. Selgub, et mõnel juhul domineerib soov postituse abil mõjutada laiemas avalikkuses kujunevat arvamust, suunates blogitekst professionaalsele meediale. Teisalt on oluline ka praktika, mis püüdleb saaresiseste protsesside kujundamisele. Sel juhul võib postitus taotleda teiste püsielanike ja suveruhnlaste tähelepanu, soovitakse laiemat diskussiooni vastaval teemal. Aga niisamuti olen välja toonud ka näitetekste, mille eesmärk on oma arvamuse avaldamine vallavolikogule või kohalikule omavalitsusele. Lisaks otsese kriitikaga aramuspostitustele on blogis ühendatud osalus ning argiloovuse praktikad – nutikas või humoorika tekstiloome pakub indiviidile eneseteostust, sinna sisse pikitud kriitika aga võimalust teatud valdkonnas sõna sekka öelda.

KOKKUVÕTE

Subjektide ja internetitehnoloogiate koostoimimine on protsess, mille tulemusel pidevalt luuakse ja taasluuakse lokaalset internetivälja. Internetipraktikate ja lokaalse interneti toime-mehhanismide käsitlused põhinevad Bourdieu teoteoorial ja Appadurai lähenemisel lokaliseerumisprotsessidele, millest hiljem on välja kasvanud internetipraktikaid kontseptualiseerivad käsitlused (Couldry, Postill, Miller jt).

Vähemalt 2/3 saare püsielanikest omab arvutit ning ligipääsu internetile. See on eelduseks, et isiklike internetipraktikate kõrvale on tekkinud kollektiivsed praktikad. Tehnoloogia laialdane levik ning kollektiivi sisemine vajadus jagatud internetivälja kui sotsiaalse ruumi järele on motiveerinud subjekte ka kollektiivsel tasandil tegutsema. Ruhnuga seotud inimesed on oma igapäevaellu kaasanud teatud eesmärkide nimel kindlad internetitehnoloogiad ning selle kaudu on loodud Ruhnu kohalik internetiväli. Uurimistöös praktikatele keskendumine andis võimaluse analüüsida, millistest osadest väli koosneb ning millised toime-mehhanismid seal käibivad.

Küsitledes intervjuudes informandi isiklike internetipraktikate kohta, selgus, et uuritavate seas esineb nii passiivsemaid interneti vähekasutajaid kui ka aktiivseid suhtelajaid, kes loovad pidevalt uut sisu ning on hõivatud mitmekülgsete internetipraktikatega. Sarnased tendentsid on nähtavad ka analüüsides Ruhnu internetivälja ja kollektiivseid praktikaid – mõned subjektid on hõivatud pideva sisuloomega, samal ajal kui teised jäävad pigem loodu kasutajateks. Magistritöö raames jaotasin uuritavad nelja kategooriasse (püsielanikud; ruhnu-rootsi juurtega inimesed; suveruhnlased; noored) võttes aluseks erinevad tehnoloogiad, mida grupid kasutavad. Välitööde meetod, milles rakendasin pendeldamist *online*- ja *offline*-kontekstide vahel, lubab mul järeldada, et need neli gruppi on esmalt tekkinud *offline*'is ning aja jooksul ollakse oma tegevuses kandunud ka internetiväljale. Selgus, et mõned neist tehnoloogiatest on tarvituses laiemalt ja enam-vähem kõigi uuritavate gruppide hulgas, samal ajal võimaldavad teised internetipraktikad arendada kitsalt grupisest dialoogi. Analüüsides kasutatavaid keskkondi, joonistuvad välja domineerivad praktikad, millega grupp vastavas keskkonnas tegeleb ning mille ümber grupisene sotsiaalsus on koondunud.

Ruhnu valla koduleht on esindusfunktsiooni kandev tehnoloogia, mida saavad info hankimise eesmärgil kasutada kõik inimesed. Kuid valla kodulehe suletud olemuse tõttu, ei saa grupid sealses sisuloomes osaleda ning osalt seetõttu on kohalikud leidnud endale teisi

eneseväljenduskanaleid. 6 tegevusaasta jooksul on kollektiivse blogi „Ruhnu päeviku“ funktsioonid kujunenud väga mitmekülgsedeks – alates kohaliku ajalehe asendamisest, nn osalusmeediast kuni ühtsustunde tugevdaja rollini. Blogi kasutavad kõik mainitud grupid: aktiivsetele püsielanikele on see kohalikus elus osalemise võimaluseks; rootslased saavad blogi kaudu infot saareelu kohta; suvitajaid ja saarelt ära kolinud inimesi (sh ka noori) aitab blogi tihedamalt Ruhnu ja püsielanikega siduda. Kitsam on blogi regulaarsete kaastööliste ja juhupostitajate hulk, kes on üldiselt pigem aktiivsemad püsielanikud ja suveruhnlased, kes tunnevad vajadust blogi kaudu oma arvamust väljendada või informatsiooni jagada. „Ruhnu päevikut“ väärtustatakse kui ühistööd ja -loomingut, mille kaudu tunnetatakse „meie“ tunnet tugevamalt ja mis võimaldab nn poolikutel (suveruhnlasel, ruhnurootsi järeltulijatel) saarega tihedamalt kontaktis olla ning tunda suuremat seotust paigaga. Foorumi näitel selgub, et tehnoloogia edukus väljal sõltub selle võimest kohaneda ja olla paindlik vastavalt subjektide vajadustele. Foorumi suhteliselt jäik ülesehitus (sisupuu etteantus, liikmeks registreerumine jms) ei võimaldanud grupil selles kõiki tegevusi, mida sooviti, ellu viia. Noorte vajadus olla teineteisega ühenduses tõukas otsima uusi lahendusi – praktika koliti seetõttu üle sotsiaalmeediasse, mis pakub dünaamilisemaid sisuloomepraktikaid (näiteks on kergesti võimalik jagada grupis fotosid, videoid) ning samal ajal ka võimalust suhelda omakeskis, eraldatuna teistest gruppidest. Facebooki grupp *Runö – Island of Ruhnu* eesmärgiks on koondada ruhnurootsi juurtega inimesi. Seetõttu põhineb grupi tegevus teist laadi praktikatel – fookus on traditsioonilisel kultuuril, et hoida alles diasporaalikku nägemust „kodusaarest“.

Välitöödele tuginedes leidsin, et sotsiaalsed suhted on kandunud *offline*’ist üle ka internetiväljale. Kuid siin omandavad inimestevahelised suhted interneti avaliku iseloomu tõttu teistsugused väärtused. Näiteks isikutevahelise konflikti kajastumine blogis tõmbab kaasa ka teisi aktiivseid subjekte. Välja avatuse ja kõigile ligipääsetavuse tõttu paistab suhete konstrueerimine internetiväljal rohkem silma kui mõnes teises sotsiaalses olukorras, näiteks küla ühisüritusel või poejärjekorras. Internetiväli võib saada ka kohaks, kus inimestevahelisi jõuvahekordi testitakse või paika pannakse, aga see võib aidata kaasa ka suhete loomisele või kinnistamisele. Näiteks aitavad veebipäevikus esitatud õnnitlused määratleda subjekti rolli grupis, teatud žestid on aga mõeldud gruppidevahelise tunnustuse saavutamiseks.

Nii nagu külapoed, rahvamaja või muud saare külaelu avalikud ruumid funktsioneerivad sotsiaalsete ruumidena, kus inimesed omavahel suhtlevad, on sarnaseid tendentse märgata ka internetiväljal. See on saanud võrdväärseks sotsiaalse ruumi osaks, kus suhteid

konstrueeritakse. Analüüsis selgus, et tihti on sotsiaalsete suhete puhul esil nii paikkondliku, diasporaa kui ka muude kollektiivsete identiteetide konstrueerimine või dekonstrueerimine. Kui saare püsielanikud otsivad tasakaalu juurtetuse ning paikkondliku identiteediloomel vahel, mis võimaldaks neil end ruhnlasteks nimetada, siis ka internetiväljal on sarnaseid püüdlusi märgata. Näiteks on blogi saanud vahendiks, mille kaudu paikkondlikku identiteeti tugevdada: kajastatakse erinevaid tahke saare ajaloo ning esitatakse tänapäevasele Ruhnule iseloomulikke külgi. Lisaks esineb tekste, mis loovad võõrast või „teist“. Samuti pakub suletud Facebooki grupp „RUHNU“ noortele võimalust diskussioonideks, mille kaudu konstrueeritakse paikkondlikku identiteeti. Seevastu ruhnurootslased ja suveruhnlastel on mobiilsemad grupid, keda ei määratleta kindla paikkondliku identiteedi alusel. Ruhnurootsi järeltulijatele loodud Facebooki grupp põhineb diasporaalikul arusaamal „kodusaarest“, aga samas pakub *Runö – Island of Ruhnu* grupp Eesti rahvusest inimestele võimalust õppida tundma kultuurilist „teist“. Suveruhnlastel aitab internetitehnoloogiate, nagu näiteks Ruhnu blogi, järjepidev jälgimine siduda saare ja püsielanikega. Intervjuudest järeldub, et analüüsitud praktikad on vahendiks, mis toovad füüsiliselt saarest eemal viibivale inimesele Ruhnuga seotud sotsiaalse elu sfääri otse n-ö koju kätte.

Kui teised analüüsitud kanalid jäävad ühe domineeriva praktika põhiseks, siis blogi mitmetahulistest funktsioonidest käsitlesin eraldi põhjalikumalt „Ruhnu päevikut“ kui kohalikus elus osalemise vahendit. Antud teemapüstitus vajab juurde ka teistsugust teoreetilist lähenemist: valisin osaluskultuuri kontseptsiooni, mis tegeleb muuhulgas ka osalusmeedia käsitlemisega. Kodanikuühiskonna paradigmat vaadatuna on siin keskne eeldus, et meedia, näiteks internet, pakub kodanikule võimalust erinevat tüüpi poliitiliste eesmärkidega osaluseks ja kaasatuseks (Turnšek, Tacchi, Postill, Carpentier jt). Link osaluskultuuri ja osalusdemokraatia vahel läbib ka käesolevat magistritööd, kuid leian, et uurimisobjektist lähtuvalt ei saa rääkida Ruhnu blogist kui otsejoones poliitika tegemise vahendist. Blogi üheks praktikaks on teksti looja ning grupi või mõttekaaslaste seisukohtade väljendamine. Kuid erinevused on peamiselt sihtrühmas, kellele postitus on suunatud või kelle arvamust soovitakse tekstiga mõjutada. Selgus, et mõnel juhul domineerib soov postituse abil mõjutada laiemas avalikkuses kujunevat arvamust, suunates blogiteksti professionaalsele meediale. Teisalt on oluline ka praktika, mis püüdleb saaresiseseid protsesse kujundada. Sel juhul võib postitus taotleda teiste püsielanike ja suveruhnlaste tähelepanu, soovitakse laiemat diskussiooni vastaval teemal. Samuti olen välja toonud näitetekste, mille eesmärk on oma arvamuse avaldamine vallavolikogule või kohalikele omavalitsusele. Lisaks otsese kriitikaga

arvamuspostitustele on blogis ühendatud osaluse ning argiloovuse praktikad – nutika või humoorika teksti loomine pakub indiviidile eneseteostust, sinna pikitud kriitika aga võimalust teatud valdkonnas sõna sekka öelda.

Interneti kohalikustumise uurimine oli minu hinnangul perspektiivikas teema, mille kaudu oli võimalik heita pilk küla argiellu olukorras, kus külaelanikud kasutavad IKT vahendeid, et ületada geograafilist, ühiskondlikku eraldatust. Mõistsin, et lisaks väljapoole suunatud kommunikatsioonile, on Ruhnu jaoks sama oluline interneti kasutamine saaresiseselt – kas selleks, et hoida koos inimesi, kes on maailmas laiali või selleks, et võimaldada püsielanikel omavahel tihedamat läbikäimist. Magistritöös jäid välja arendamata mõned võimalikud suunad, millega võiks Ruhnu internetivälja edaspidi uurides tegelda. Üks neist oleks Ruhnu eneseesituse uurimine internetiväljal: millist kuvandit saarest loob internetis esitletu? Samuti võiks olla viljakas uurimisaines Facebooki grupi *Runö – Island of Ruhnu* tegevuse analüüsimine kultuuripärandi säilitamise (*cultural heritage management*) perspektiivist.

Kohalikus külaelus tegutsevad inimesed kasutavad teatud internetitehnoloogiaid, mis vastavad nende püstitatud eesmärkide elluviimisele. Katsetatakse erinevaid kanaleid ja lahendusi, millest mõned jäävad inimeste igapäevaelus kasutusse, teised aga mitte. Niimoodi luuakse tehnoloogiate ja subjektide koostoimel internetiväli, mis võimaldab sotsiaalset interaktsiooni.

ALLIKAD JA KIRJANDUS

Allikad

VM 2009, 2010, 2011, 2012 – Välitööde materjalid, asuvad autori valduses.

Järv, Ehti 2009a. Välitööpäevik Ruhnu 2009. Käsikiri autori valduses.

Järv, Ehti 2011a. Välitööpäevik Ruhnu 2011. Käsikiri autori valduses.

Järv, Ehti 2012. Välitööpäevik Ruhnu 2012. Käsikiri autori valduses.

Arhiiviallikad

ERM EA 7. Ferdinand Leinbock 1924. Etnograafilisi teateid Ruhnust, 569–800.

ERM EA 131. Tamara Habicht 1974. Ruhnu ehitistest, 392, 393-397.

ERM EA 198. Piret Õunapuu 1983. Teatmematerjali Ruhnust, 51–126.

ERM EA 221. Kristjan Toomaspoeg 1990. Ruhnu saare elanikkond aastatel 1948–1990, 276–445.

ERM EA 243. Piret Õunapuu 2000. Ruhnu, 159–172.

ERM TAp 386 I–II. Vilve Kalits, Ildike Liiv 1958. Reisipäevik ekspeditsioonilt Ruhnu.

ERM TAp 490. Tiina Võti 1960. Märkmeid Ruhnu saarelt ja Hiiumaalt 1960. a suvel.

ERM TAp 491. Tiina Võti 1960. Teatmematerjal Ruhnust ja Hiiumaalt I.

Internetiallikad

Ammas, Anneli 2006. „Karuhirmus Ruhnu õpib vilistamist“ – Eesti Päevaleht. 19. aprill, <http://www.epl.ee/news/eesti/karuhirmus-ruhnu-opib-vilistamist.d?id=51036810>, (vaadatud 19.05.2013)

Facebooki grupp RUHNU. <https://www.facebook.com/groups/158147577574352/>, (vaadatud 19. 05. 2013)

Facebooki grupp Runö – Island of Ruhnu. <https://www.facebook.com/groups/52060497113/>, (vaadatud 19. 05. 2013)

Filippov, Madis 2013. „Ruhnus seadsid hülgeid häirivad jäämatkajad end ohtu“ – Postimees Online, 13. märts, <http://www.postimees.ee/1168000/ruhnus-seadsid-hulgeid-hairivad-jaamatkajad-end-ohtu/>, (vaadatud 19.05.2013)

Kalmus, Kertu 2011. „Ruhnu volikogu paneb Kollomile süüks asjatundmatust“ – Saarte hääl, 25. Jaanuar, <http://www.saartehaal.ee/2011/01/25/ruhnu-volikogu-paneb-kollomile-suuks-asjatundmatust/>, (vaadatud 19.05.2013)

- Koger, Helga 2006. „Ruhnu karu kavaldab üle inimesed ja Soome koerad“ – Pärnu Postimees, 23. aprill, <http://www.parnupostimees.ee/230506/esileht/10064767.php>, (vaadatud 19.05.2013)
- Rand, Oliver 2009. „Ruhnu WIFI levikus esirinnas“ – Meie Maa, 13. jaanuar, <https://www.meiemaa.ee/index.php?content=artiklid&sub=1&artid=27752>, (vaadatud 19.05.2013)
- Raus, Laura; Muld, Margus 2007. „Pärnu-Ruhnu liini lennuk kukkus lennuraja lähiste metsa“ – Eesti Rahvusringhääling, 03. märts, <http://uudised.err.ee/index.php?0571702>, (vaadatud 19.05.2013)
- Ruhnu päevik. <http://ruhnlane.blogspot.com>, viimati vaadatud (19.05.2013)
- Ruhnu vald. <http://www.ruhnu.ee>, viimati vaadatud (19.05.2013)
- Ruhnu foorum. <http://www.ruhnufoorum.com>, viimati vaadatud (02.03.2011)
- Sünter, Aare 2010. „Vaidlen ruhnlaste blogis väidetule vastu“ – Saarte hääl, 21. aprill, <http://www.saartehaal.ee/2010/04/21/vaidlen-ruhnlaste-blogis-vaidetule-vastu/>, (vaadatud 19.05.2013)
- Šmutov, Martin 2006. „Jahimehed suunduvad homme Ruhnu karu uinutama“ – Postimees Online, 19. aprill, <http://ooper.postimees.ee/200506/esileht/siseuudised/202348.php> (vaadatud 19.05.2013)

Kirjandus

- Amit**, Vered 2002. *An Anthropology without community? – The Trouble with Community*. Ed. by Vered Amit, Nigel Rapport. London; Sterling: Pluto Press. pp. 13–70.
- Annist**, Aet 2011. *Otsides kogukonda sotsialismijärgses keskuskülas: arenguantropoloogiline uurimus*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Appadurai**, Arjun 2008 [1996]. *Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Ardèvol**, Elisenda; Roigi, Antoni; San Cornelio, Gemma; Pagès, Ruth; Alsina, Pau 2010. *Playful Practices: Theorising „New media“ Cultural Production*. – *Theorising Media as Practice*, Ed. by Birgit Bräuchler and John Postill. New York; Oxford: Berghahn Books, pp. 259–280.
- Ariste**, Paul 1975. Eesti rootslaste juures. – *Kodumurre*. Nr. 12, lk. 77–86.
- Atkinson**, Paul; Coffey, Amanda; Delamont, Sara; Lofland, John; Loflan, Lyn 2001. *Handbook of ethnography*. London: SAGE.

- Augé**, Marc 2012. *Kohad ja mittekohad: sissejuhatus ülimodernsuse antropoloogiasse*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Axel**, Brian Keith 2006. Anthropology and the New Technologies of Communication. – *Cultural Anthropology*. Vol. 21, Issue 3, pp. 354–384
- Bachman**, Kristjan 2009. *Polükroomse Ruhnu kapi restaureerimine*. Tartu Kõrgem Kunstikool. Mööblioskond. Diplomitöö.
- Bell**, Allan; Garrett, Peter (eds.) 1998. *Approaches to Media Discourse*. Oxford; Malden: Blackwell.
- Bendix**, Regina; Löfgren, Orvar 2007. Double Homes, Double Lives? – *Ethnologia Europea*. Vol. 37, no. 1–2, pp. 7–15.
- Bird**, Elizabeth 2010. From Fan Practice to Mediated Moments: The Value of Practice Theory in the Understanding of Media Audiences. – *Theorising Media as Practice*. Ed. by Birgit Bräuchler, John Postill. New York; Oxford: Berghahn Books, pp. 85–104.
- Boellstroff**, Tom 2010 [2008]. *Coming of Age in Second Life: An Anthropologist Explores the Virtually human*. Oxford: Princeton University Press.
- Boellstroff**, Tom 2012. Rethinking Digital Anthropology. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 39–60.
- Bourdieu**, Pierre 1986. The Forms of Capital. – *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Ed. by John G. Richardson. New York: Greenwood Press, pp. 241–258. <http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm> (vaadatud 19.05.2013).
- Bourdieu**, Pierre 2005 [1977]. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu**, Pierre 2003. *Praktilised põhjused: teoteooriast*. Tallinn: Tänapäev.
- Brennen**, S. Bonnie 2013. *Qualitative Research Methods for Media Studies*. New York, London: Routledge.
- Broadbent**, Stefan 2012. Approaches to Personal Communication. – *Digital anthropology*. London, New York: Berg, pp. 127–145.
- Bruns**, Axel 2006. *Towards Prodosage: Futures for User-Led Content Production*. <http://eprints.qut.edu.au/> (vaadatud 25.30.2013)
- Bruns**, Axel 2007. Prodosage: Towards a Broader Framework for User-Led Content Creation. – *Proceedings Creativity & Cognition*. Vol. 6. <http://eprints.qut.edu.au> (viimati vaadatud 25.30.2013)

- Bräuchler**, Birgit 2004. Public Sphere and Identity Politics in the Moluccan Cyberspace. – *The Electronic Journal of Communication*. Vol. 14, no. 3–4.
- Bucholtz**, Mary 2002. Youth and Cultural Practice. – *Annual Review of Anthropology*. Vol. 31, pp. 525–552.
- Budka**, Philipp 2011. *From Cyber to Digital Anthropology to an Anthropology of the Contemporary*. E-seminar paper. <http://www.media-anthropology.net/index.php/e-seminars> (vaadatud 19.04.2013)
- Burgess**, Jean 2007. *Vernacular Creativity and New Media*. PhD dissertation, Queensland University of Technology.
- Carpentier**, Nico; Servaes, Jan; Lie, Rico 2002. Making Community Media Work. Community Media Identities and their Articulation in an Antwerp Neighborhood Development Project. – *Approaches to Development. Studies on Communication for Development*. Ed. by Jan Servaes. London: Sage, pp. 347–373.
- Carpentier**, Nico 2007a. Introduction: Participation and Learning. – *Media Technologies and Democracy in an Enlarged Europe. The Intellectual Work of the 2007 European Media and Communication Doctoral Summer School*. Tartu University Press, pp. 11–21.
- Carpentier**, Nico 2007b. Theoretical Frameworks for Participatory Media. – *Media Technologies and Democracy in an Enlarged Europe. The Intellectual Work of the 2007 European Media and Communication Doctoral Summer School*. Tartu University Press, pp. 105– 122.
- Carpentier**, Nico 2009. Participation Is Not Enough: The Conditions of Possibility of Mediated Participatory Practices. – *European Journal of Communication*. Vol. 24, pp. 407–420.
- Castells, Manuel 1997. *The Rise of the Network Society*. Cambridge; Oxford: Blackwell.
- Coleman, E. Gabriela 2010. Ethnographic Approaches to Digital Media. – *The Annual Review of Anthropology*. Vol. 39, pp. 487–505.
- Corsaro**, William A. 2005. *The Sociology of Shildhood*. Thousand Oaks [etc.]: Pine Forge Press.
- Couldry**, Nick 2004. Theorising Media as Practice. – *Social Semiotics*. Vol. 14(2), pp. 115–132.
- Dahlberg**, Lincoln 2001. Extending the Public Sphere through Cyberspace: The Case of Minnesota E-Democracy. – *First Monday*. Vol. 6, no. 3. <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/838/747>, (vaadatud 16.05.2013)

- Dahlgren**, Peter 2000. The Internet and the Democratization of Civic Culture. – *Political Communication*. Vol. 17, Issue 4, pp. 335–340.
- Davies**, Charlotte A. 2008. *Reflexive Ethnography. A Guide to Researching Selves and Others*. London; New York: Routledge.
- Fairclough**, Norman 2003. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London; New York: Routledge.
- Feldman**, Merje 1999. Justice in Space? The Restitution of Property Rights in Tallinn, Estonia. – *Cultural Geographies*. Vol. 6, pp. 165–182.
- Fine**, Gary Alan 2004. Adolescence as Cultural Toolkit: High School Debate and the Repertoires of Childhood and Adulthood. – *The Sociological Quarterly*. Vol. 24, no. 1, pp. 1–20 .
- Franzosi**, Roberto (ed. by) 2008. Content Analysis. Volume 3. Applications: A Focus on Mass Media. – *Sage Benchmarks in Social Research Methods*. Los Angeles; London; New Delhi; Singapore: SAGE Publications.
- Gennep**, Arnold van 1960. *The Rites of Passage: A Classic Study of Cultural Celebrations*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gibb**, Camilla 2006. Deterritorialized People in Hyperspace: Creating and Debating Harari Identity Over the Internet. – *Native on the Net: Indigenous and Diasporic People in the Virtual Age*. Ed. by Kyra Landzelius. London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, pp.169–187.
- Giddens**, Antony 1986. *Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. Berkeley; Los Angeles: University of California Press.
- Giddens**, Antony 1989. *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- Gillespie**, Marie; Toynbee, Jason 2006. Introduction. – *Analysing Media Texts*. Ed. by Marie Gillespie, Jason Toynbee. New York: Open University Press, pp. 1–8.
- Gillmore**, Dan 2006. *We the Media: Grassroots Journalism By the People, For the People*. Sebastopol: O'Reilly Media, Inc.
- Habermas, Jürgen 2001. *Avalikkuse struktuurimuutus: uurimused ühest kodanikuühiskonna kategooriast*. Tallinn: Kunst.
- Hague**, Barry N.; Loader Brian D. 1999. Digital Democracy: An Introduction. – *Digital Democracy: Discourse and Decision Making in the Information Age*. Ed. by Barry N. Hague, Brian D. Loader. London; New York: Routledge, pp. 3–22.

- Hakken**, David 2001. Toward an Anthropology of Cyberspace. – *Rethinking Ethnology and Folkloristics*. Ed. by Pille Runnel. Tartu: Tartu Nefi Rühm, pp. 214–266.
- Hammersley**, Martyn; Atkinson, Paul 2007 [1995]. *Ethnography: Principles in Practice*. London; New York: Routledge.
- Hampton**, Keith; Wellman, Berry 2003. Neighboring in Netville: How the Internet Supports Community and Social Capital in a Wired Suburb. – *City and Community*. Vol 2 (4), pp. 277–311.
- Hangwoo**, Lee 2005. Behavioral Strategies for Dealing with Flaming in an Online Forum. – *The Sociological Quarterly*. Vol. 46, pp. 385–403.
- Hindman**, Matthew 2009. *The Myth of Digital Democracy*. Princeton; Oxford: Princeton University Press.
- Hine**, Christine 2000. *Virtual Ethnography*. London: Sage.
- Hobart**, Mark 2010. What Do We Mean by “Media Practices” Production. – *Theorising Media as Practice*. Ed. by Birgit Bräuchler, John Postill. New York; Oxford: Berghahn Books, pp. 55–76.
- Holst**, Juta 2003. Rannarootslane Eestis, eestirootslane ja *medelsvensson* Rootsis. – *Läänemaa Muuseumi toimetised*. Nr. 7, lk. 57–73.
- Horst**, Heather A. 2012. New Media Technologies in Everyday Life. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 61–79.
- Ito**, Mizuko 2010. Introduction. – *Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids Living and Learning With New Media*. Ed. by Mizuko Ito. Cambridge, London: MIT Press.
- Johnstone**, Barbara 2008. *Discourse Analysis*. Malden (Mass.): Blackwell.
- Järv**, Ehti 2007. *Eestirootslased Ruhnu kuni 1944. aastani*. Käsikirjaline proseminaritöö. Tartu Ülikool, Tartu. Käsikiri Tartu Ülikooli etnoloogia osakonnas.
- Järv**, Ehti 2009b. *Päeviku tüüpi blogid: eneseesituse vahendid, eneselavastuse strateegiad*. Tartu Ülikool. Etnoloogia osakond. Bakalaureusetöö.
- Järv**, Ehti 2011b. Etnograafilised välitööd Ruhnu 2009. aastal. – *VanaVaraVedaja*. Nr. 7. Toim. Liis Reha, Ehti Järv, Jaanika Jaanits, lk. 25–34.
- Jørgensen**, Marianne; Phillips, Louise 2004 [2002]. *Discourse analysis as theory and method*. London; Thousand Oaks; New Delhi: SAGE.
- Kaks maad – kaks vähemusrahvust*. 1999. Haapsalu: Rannarootsi muuseum, Aibolands Museum, Haapsalu Trükikoda.
- Kaljulaid**, Riina 1991. *Loomakasvatuse olukord ja arendamise perspektiivid Ruhnu saarel*. Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Diplomitöö.

- Kapsta**, Märt 2002. *Ruhnu lugu 1944–1994*. Käsikiri autori valduses.
- Kjaerulff**, Jens 2010. A Barthian Approach to Practice and Media: Internet Engagements Among Teleworkers in Rural Denmark. – *Theorising Media as Practice*. Ed. by Birgit Bräuchler, John Postill. New York; Oxford: Berghahn Books, pp. 213–231.
- Koppel**, Helleka 2010. *Paikkondliku identiteedi konstrueerimine Ruhnus*. Tartu Ülikool. Etnoloogia osakond. Bakalaureusetöö.
- Kriiska**, Aivar; Lõugas, Lembi 2005. Formation of Ruhnu Island and its Early Settlement History. – *Nature of Ruhnu Island. Estonia Maritima*. Toim. Tiina Talvi. Vol. 7, lk. 119–132.
- Kuutma**, Kristin 2008. Küsimusi identiteedist – teoreetilisi trajektoore kultuuriuuringus. – *Paar sammukest XXIV: Eesti Kirjandusmuuseumi aastaraamat*. Toim. Kanni Labi. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus, lk. 15–28.
- Küng**, Andres 1991. *Rootslaste jälgedes: inimesi ja olukordi rootslaste asualadel Eestis*. Tallinn: Kupar.
- Laherand**, Meri-Liis 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Lamp**, Berit-Helena 2009. *Fotode ja pildiallkirjade tõlgendamise suhtlusportaali Orkut.com näitel*. Tartu Ülikool. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut. Bakalaureusetöö.
- Landzelius**, Kyra 2006. Introduction: Native on the Net. – *Native on the Net: Indigenous and Diasporic People in the Virtual Age*. Ed. by Kyra Landzelius. London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, pp.1–42.
- Lauk**, Kaarel; Kapsta, Priit; Tukk, Kadri 2009. *Ruhnu ajaraamat = Ruhnu chronicle*. Tallinn: Huma.
- Lauk**, Kaarel; Kapsta, Priit; Tukk, Kadri 2010. *Ruhnu ajaraamat II = Ruhnu chronicle II*. Tallinn: Huma.
- Leete**, Art 2012. Introduction: Dynamic Perspectives of Identity Politics. – *Folklore. Electronic Journal of Folklore*. Vol. 51, pp. 7–14.
- Lorentz**, Thomas 1991. Väike tagasivaade Ruhnu ajaloole ja saare elanikkonna hilisemale saatusele. – *Ruhnu 650: Ühe vana kultuuri lugu Läänemere saarel = Runö 650: historia om en gammal kultur pa ön i Rigaviken*. Tallinn: Huma, lk. 2–3.
- Luks**, Helen 2002. *Perekondade koduleheküljed: folkloor, identiteet ja internet*. Tartu Ülikool. Kirjanduse ja rahvaluule osakond. Bakalaureusetöö.
- Luts**, Arved 1978. Eesti randlaste kalastusega seotud tavade sotsiaalne funktsioon. – *Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXXI*. Tallinn: Valgus, lk. 121–148.
- Mackee**, Alan 2003. *Textual Analysis: a Beginner's Guide*. London; Thousand Oaks; New Delhi: SAGE Publications.

- Marcus**, E. George 1995. Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-sited Ethnography. – *Annual Review of Anthropology*. Vol. 24, pp. 95–117.
- Martin**, John Levi 2003. What is Field Theory?. – *American Journal of Sociology*. Vol. 109, no 1, pp. 1–49.
- Matsulevitš**, Anni (koost.) 1993. *Vähemusrahvaste kultuurielu Eesti Vabariigis*. Tallinn.
- Meerits**, Silvi 2003. *Suuline ja kirjalik traditsioon Ruhnu kultuuriloos*. Viljandi Kultuurikolledž, raamatukogunduse ja infoteaduste osakond. Diplomitöö.
- Miller**, Daniel; Slater, Don 2000. *The Internet: An Ethnographic Approach*. Oxford: Berg.
- Miller**, Daniel 2011. *Tales from Facebook*. Cambridge; Malden: Polity Press.
- Miller**, Daniel 2012. Social Networking Sites. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 146–163.
- Miller**, Daniel; Horst, A. Heather 2012. The Digital and the Human: A Prospectus for Digital Anthropology. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 3–35.
- Orgad**, Shani 2010 [2005]. From Online to Offline and Back: Moving from Online to Offline Relationships with Research Informants. – *Virtual Methods: Issues in Social Research on the Internet*. Ed. by Christina Hine. Oxford, New York: Berg, pp. 51–65.
- Ortner**, Sherry B. 2006. *Anthropology and Social Theory: Culture, Power, and the Acting Subject*. Durham; London: Duke University Press.
- Pateman**, Carole 1990 [1970]. *Participation and Democratic Theory*. Cambridge [etc.] : Cambridge University Press.
- Pettai**, Vello 2010. State Identity in Estonia During the 1990s: Inheriting and Inventing. – *Inheriting the 1990s: The Baltic Countries*. Ed. by Baiba Metuzāle-Kangere, Uppsala: Studia Uralica Upsalensia 37. pp. 153–174.
- Plaat**, Jaanus 2003. *Saaremaa kirikud, usuliikumised ja prohvetid 18.–20. sajandil*. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.
- Postill**, John 2008. Localizing the Internet Beyond Communities and Networks. – *New Media & Society*. Vol. 10, pp. 413–431.
- Postill**, John 2010. Researching the Internet. – *Journal of the Royal Anthropological Institute*. Vol. 16 (3), pp. 646–650.
- Postill**, John 2011. *Localizing the Internet: An Anthropological Account*. New York; Oxford: Berghahn Books.
- Postill**, John 2012a. Media and Social Changing Since 1979: Towards a Diachronic Ethnography of Media and Actual Social Changes. – Paper to the EASA Media

- Anthropology Network. <http://www.media-anthropology.net/index.php/e-seminars>, (vaadatud 19.04.2013)
- Postill**, John 2012b. Digital Politics and Political Engagement. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 165–184.
- Rao**, Ursula 2010. Embedded/Embedding Media Practices and Cultural Production. – *Theorising media as practice*. Ed. by Birgit Bräuchler, John Postill. New York; Oxford: Berghahn Books, pp. 147–168.
- Pruulmann-Vengerfeldt**, Pille 2006. *Information Technology Users and Uses within the Different Layers of the Information Environment in Estonia*. Dissertationes de Mediis et Communicationibus Universitas Tartuensis, 4. Tartu: Tartu University Press.
- Reiljan**, Piret 2005. *Eneseväljendus, identiteet ja grupitunne küberruumis*. Tartu Ülikool. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut. Bakalaureusetöö.
- Reinaus**, Reeli 2007. *Enesepresentatsioon virtuaalses kogukonnas sünnituslugude ja Perekooli foorumi näitel*. Tartu Ülikool. Kirjanduse ja rahvaluule osakond. Magistritöö.
- Rheingold**, Howard 1991. *Virtual Reality*. New York; London: Touchstone.
- Rheingold**, Howard 1993. *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. <http://www.rheingold.com/vc/book/intro.html>, (vaadatud 19.04.2013)
- Riffe**, Daniel 1998. *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Roberts**, Ben 2009. Beyond the ‘Networked Public Sphere’: Politics, Participation and Technics in Web 2.0. – *The Fiberculture Journal*. Issue 14. <http://fourteen.fibreculturejournal.org/fcj-093-beyond-the-networked-public-sphere-politics-participation-and-technics-in-web-2-0/>, (vaadatud 19.04.2013)
- Rolshoven**, Johanna 2007. The Temptations of the Provisional: Multilocality as a Way of Life. – *Ethnologia Europea*. Vol. 37, no 1–2, pp. 17–25.
- Runnel**, Pille 1999. Välitööde võimalikkusest Internetis. – *Kuuldust-nähtust. Tänapäeva folkloorist IV*. Toim. Eda Kalmre. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, lk. 13–30.
- Runnel**, Pille 2001. *Internet uurimisobjektina: kultuuriloomise protsessid Internetis*. Tartu Ülikool. Etnoloogia õppetool. Magistritöö.
- Runnel**, Pille; Pruulmann-Vengerfeldt, Pille 2004a. Uus meedia Eestis. – Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004. Toim. Peeter Vihalemm. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, pp. 233–256.
- Runnel**, Pille; Pruulmann-Vengerfeldt, Pille 2004b. Mobiilid, arvutid, internet: Eesti infoühiskonna kümmissel. – *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm*.

- Meedia tulemustest*. Toim. Veronika Kalmus, Marju Lauristin ja Pille Pruulmann-Vengerfeldt. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, pp. 147–163.
- Runnel**, Pille 2009. *The Transformation of the Internet Usage Practices in Estonia*. Dissertationes de Mediis et Communicationibus Universitas Tartuensis, 8. Tartu: Tartu University Press.
- Ränk**, Gustav 1996. Eesti rannarootslaste elamu läbi aegade. – *Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat XLI*. Tartu: Eesti Rahva Muuseum, lk. 65–88.
- Rybas**, Natalia; Gajjala, Radhika 2007. Developing Cyberethnographic Research Methods for Understanding Digitally Mediated Identities. – *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*. Vol. 8, no. 3. <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0703355>, (vaadatud 19.04.2013)
- Saar**, Theodor 1973. *Kihnu ja Ruhnu*. Tallinn: Eesti Raamat.
- Sanjek**, Roger 2005. Ethnography. – *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*. Ed. by Alan Barnard, Jonathan Spencer. London; New York: Routledge, pp. 193–198.
- Sarv**, Ain 1999. Eestirootslased. – *Eesti rahvaste raamat. Rahvusvahemused, -rühmad ja –killud*. Koost. Jüri Viikberg. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, lk. 147–156.
- Schatzki**, Theodore R. 2000. Introduction: Practice Theory. – *The Practice Turn in Contemporary Theory*. Ed. by Theodore R. Schatzki. London; New York: Routledge, pp. 1–14.
- Schmidt**, Henrike; Teubener Katy; Zurawski Nils 2006. Virtual (Re)Unification? Diasporic Cultures on the Russian Internet. – *Control + Shift. Public and Private Usages of the Russian Internet*. Ed. by Henrike Schmidt, Katy Teubener, Natalja Konradova. Norderstedt: Books on Demand, pp. 120–131.
- Steffensson**, Jakob 1994. *Elu Ruhnul: jutustus sellest, kuidas 300 inimest elas väikesel Ruhnu rootslastesaarel Riia lahes 1920. aastatest Teise maailmasõjani*. Tallinn: Olion.
- Steffensson**, Jakob 2006. *Meie, ruhnlased*. Tartu: A. Tuulberg.
- Tacchi**, Jo 2012. Digital Engagement: Voice and Participation in Development. – *Digital Anthropology*. Ed. by Heather Horst, Daniel Miller. London; New York: Berg, pp. 225–241.
- Turkle**, Sherry 1995. *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York: Touchstone.
- Turner**, Victor W. 1969. *The ritual process: structure and anti-structure*. London: Routledge & Kegan Pau.
- Turner**, Victor W. 1974. *Dramas, fields, and metaphors: symbolic action in human society*. Ithaca; London: Cornell University Press.

- Turnšek**, Maja 2007. New Media, Transformations of Participation, and the Problem of Publicness. – *Media Technologies and Democracy in an Enlarged Europe. The Intellectual Work of the 2007 European Media and Communication Doctoral Summer School*. Tartu: Tartu University Press, pp. 187–200.
- Tuulberg**, Liis 2011. *The Quest for Faith: An Ethnographic Study on Ruhnu Island*. Tallinna Ülikool. Sotsiaal- ja kultuuriantropoloogia osakond. Bakalaureusetöö.
- Voolmaa**, Aino 1976. Lääne-Eesti saarte rahvarõivaste omapärast. – *Etnograafiamuuseumi Aastaraamat*. Nr. 29, lk. 189–209.
- Vähi**, Külli 2012. *Ruhnu meeste rõivastus 20. Sajandi I poolel. Rõivad jaala kaptenile*. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Rahvusliku käsitöö osakond, rahvusliku tekstiili osakond. Diplomitöö.
- Wellman**, Barry; Quan-Haase, Anabel; Boase, Jeffrey; Chen, Wenhong; Hampton, Keith; de Diaz, Isabel Isla; Miyata, Kakuko 2003. The Social Affordances of the Internet for Networked Individualism. – *Journal of Computer-Mediated Communication*. Vol. 8, Issue 3. <http://jcmc.indiana.edu/vol8/issue3/wellman.html>, (vaadatud 19.04.2013)
- Wilson**, Samuel; Leighton, Peterson 2002. The Anthropology of Online Communities. – *Annual Review of Anthropology*. Vol 31. pp. 449–467.
- Wyness**, Michael 2006. *Childhood and Society: An Introduction to the Sociology of Childhood*. Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan.
- Õunapuu**, Piret 1997. Eestirootslased skandinaavia kultuuri vahendaja rollis. – *Läänemaa Muuseumi toimetised*. Nr. 1, lk. 102–109.

SUMMARY

"But We Only Get Our Information from Computers on the Island": Collective Practices on the Ruhnu Internet Field

The subject of my Master's thesis was the localization of the worldwide internet technology based on the example of the internet practices on the island of Ruhnu. I analysed how people involved with the island make use of the different internet technologies that make up Ruhnu's internet field.

The research on Ruhnu's internet field was based on different types of sources: I conducted short-term fieldwork on Ruhnu on five different occasions during 2009–2012. I employed ethnographic methods from participant observation to interviews. In addition to the material obtained from the researcher–subject interaction I also conducted online fieldwork in order to observe the actions and practices of the research subjects on Ruhnu's internet field. The field itself consists of the homepage of the municipality of Ruhnu, the Ruhnu online forum, the collaboratively edited blog *The Journal of Ruhnu (Ruhnu päevik)*, the Facebook group *Runö – Island of Ruhnu* and the Facebook group RUHNU. The original textual online content created by the research subjects is analysed using the methods from discourse analysis and content analysis. The different sources in my thesis are considered equipotent and intertwined – interviews offer context to the online texts and vice versa. This approach is based on the assumption that online and offline contexts can not be analysed separately in a situation where actions in one environment might carry over to the other.

My thesis's theoretical framework is based on Bourdieu's theory of practice, Appadurai's approach to understanding the production of locality and derivative treatments that conceptualize internet practices (Couldry, Postill, Miller, etc). The aforementioned treatments have interpreted the interaction between the internet technologies and the subjects as a process during which the local internet field is constantly created and re-created. Among my 45 informants only three are not regular computer users and at the same time about 2/3 of the local population own a computer as well as have access to the internet. The widespread use of the internet on the island is a prerequisite to collective internet practices in addition to the solely personal practices. The community's need for a shared internet field as a social environment has motivated the subjects to take initiative on a collective level. People who are connected with Ruhnu in some way have integrated certain internet technologies into their daily lives and thus created Ruhnu's local internet field. Focusing on their practices allowed

me to discern the different components and working mechanisms of the field. This became the central theme of my thesis – to study the purposes of everyday internet use and the functions that collective internet practices serve for the community in Ruhnu. Just as the village shop, the community centre and other public areas function as social environments where people interact so have similar tendencies become more and more evident in the internet field. It has become an equally important social space where relationships are constructed.

In order to elaborate on the meaning of the internet field, I focused on the following five questions:

1. What makes up Ruhnu's internet field?
2. Who are active on Ruhnu's internet field?
3. For what purposes do the subjects use different internet technologies?
4. How are social relationships formed on Ruhnu's internet field?
5. How do blogs function as a means to have a say in the affairs of a community?

Based on my fieldwork, the people who are connected with Ruhnu and are active on its internet field were divided into four groups: the locals; the Ruhnu Swedes (*ruhnurootslased*) who live in Sweden but visit the island regularly; the Estonians who own summerhouses on Ruhnu (*suveruhnlased*); and the "young group" – locals aged 15-26.

I studied the people on Ruhnu's internet field in a broader context so as to determine whether the offline groups' activities have carried over into the online sphere and how. I also wished to determine how different collective identities manifest themselves in internet practices. The local inhabitants' efforts to find a balance between rootlessness and local identity construction that allows them to consider themselves the inhabitants of the island (*ruhnlased*) are also observable in the internet field. For example, the way they strive to form a contrast with "the others" and emphasize everything that's particular to their island in the blog *The Journal of Ruhnu*. However, the Ruhnu Swedes and the Estonian summerhouse owners are mobile groups and therefore can't be defined by their local identity. The Facebook page for the Ruhnu Swedes is based on a diasporadic understanding of a "home island". The summerhouse owners use internet technologies such as the Ruhnu blog to stay involved in the local affairs. I derived from the interviews that the internet practices analysed in my thesis are a way for the non-locals to be a part of the island's social scene. The local and non-local youth who

stay connected through a private Facebook group RUHNU have begun to define themselves through local identity markers.

Ruhnu's internet field consists of the practices of the aforementioned groups as well as the internet technologies they use. My analysis revealed that certain unifying practices dominate within a particular technology. The municipality of Ruhnu's website serves mostly as a source of information but the *The Journal of Ruhnu*, however, also functions as a participatory media environment. The Ruhnu blog is used by all the groups – for the locals it is another way to be involved in the island's affairs, the Swedes use it as a source of information, for the summer vacationers and islanders who have resettled elsewhere (including the youth) it serves as a means to remain connected with Ruhnu. The Ruhnu internet forum is an example of how the success of a technology is dependent on its ability to adapt and remain flexible to the needs of the users. The forum's rigid set-up (the requirement to register as a user for example) was detrimental to the young group's effectiveness in carrying out their activities. That's why they turned to social media which allows more dynamic user content practices (sharing photos and videos etc). The group *Runö – Island of Ruhnu* aims to connect Swedes whose bloodline can be traced back to the island. Therefore, the groups activities are based on different kinds of practices that focus on traditional culture in order to sustain a diasporadic vision of a "home island".

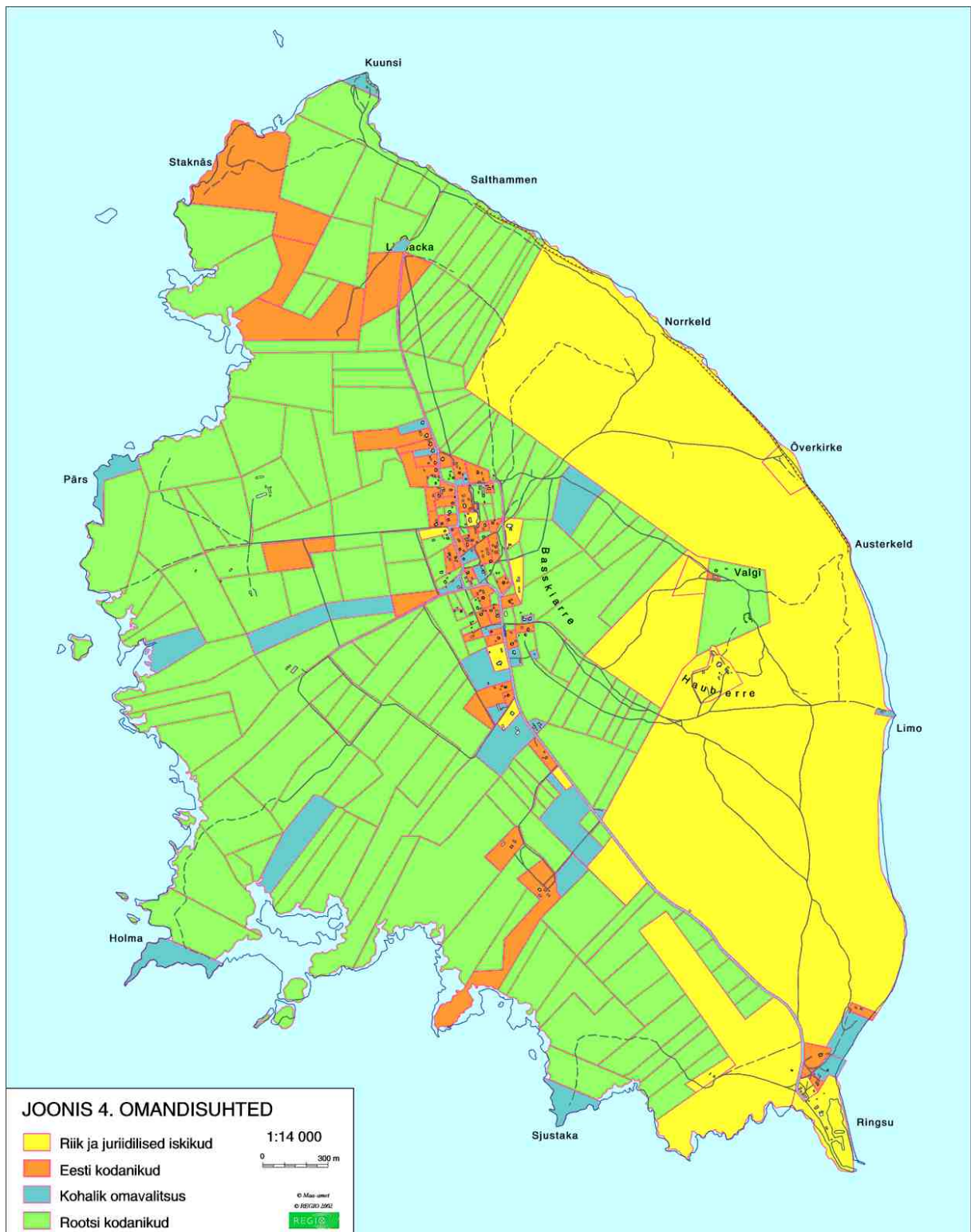
Based on my fieldwork I came to the conclusion that social relationships have carried over from the offline to the internet field. Collective identities are formed through relationships. Due to the public nature of the internet human relationships develop new values. For example, arguments between individuals attract other active subjects. The fact that the field is easily accessible for everyone makes the relationship development more visible than it would be in a different social setting such as a community event or a grocery line at a shop.

Blogging as a way of participating in local affairs was elaborated on in a separate chapter. The Journal of Ruhnu's role in the internet field is manifold – it functions as a sort of journalistic outlet, a notice board and a chronicle of village life. In addition to constructing and maintaining relationships *The Journal of Ruhnu* has the potential to be a place where people can voice their opinions about local affairs. On an ideological level, the contributors to the blog don't consider it to be – from a participatory democracy standpoint – something that it increases people's involvement in decision making. However, the informants do think it is a means to express themselves and state their opinions – a function which is closely related to

vernacular creativity. The blogposts I analysed revealed different strategies on how participatory media functions. The main difference is in the target audience aka the people to whom the posts are directed at and whose opinions they aim to influence. Occasionally the aim is to influence public opinion in general by referring the blogpost to the professional media. The practice of trying influence some processes on a local level is equally important. Usually, in this scenario, effort is put into attracting the attention of the locals as well as the attention of the Estonian summer vacationers. The aim is to generate widespread discussion. Additionally, I have included examples of posts that were directed toward the local municipality officials.

To me the research into the localization of the internet had a lot of potential. It offered a glimpse into the day-to-day life of a village in a situation where the villagers have access to modern information and communication technologies that negate a community's geographical and social isolation. It became evident that internet access not only offers a way of communicating with the rest of the world but it also is a way for the people connected with Ruhnu to stay in touch with each other and conduct their affairs. There are several paths that further research into Ruhnu's internet field could take. For example, Ruhnu's self-presentation – the island's public image based on the information available on the internet. An equally intriguing subject would be the Facebook group *Runö – Island of Ruhnu* from a cultural heritage management standpoint.

Lisa 1. Ruhnu omandisuhete kaart

(<http://ruhnu.ee/category/avalikteave/>)

Lisa 2. Näide Ruhnu valla kodulehe esilehest

Ruhnu Vald

Meesed külvavad maad

EST SVK LAT

Avalikult
Ajalugu
Asutused
Avalik teave
Eluolule
Galerii
E-õpe
Blogi

Uudised

Maotusases, tuleohuotsus

Käite on jõudnud kevad, mis on tõukas see nii aiapidajatele kui ka tuleohuotsustele, seega pole üleliigne tuleohuotsustele põhitoetusid korraldada.

Igale enesest lugupidavale inimesele ei tühiks enam ülatuseks olla töötada, et külutule ja roosiku põletamine on keelatud. Arvestades, et kulu põletamise käigus võivad süttida metsad, see on maha põletatud. Põõsli ja seelibi hukkunud inimesi, on kahtlemata tegemist igat mõistliku keeluga.

Autojuhiteid tuleks ikka ja ära meelde, et autokõiki kasutamiseks on igas autos olemas suitsutõpe „TÄNU“ suitsukõiki ahistamiseks + õhujalennutajatele laevad kevadeti sõiduteede ääres mitte siniliseks või ärapõlenud kuldge mustad värvad.

Loe edasi: kulu põletamine

Ruhnu kää Skaituse kinnitatu i maistele detajipaneeringu marajalid

Otsi

Otsi

Ruhnu EAB

Aleksi L. määtsid
2012. a. töötab
Ruhnu EAB
Regionaalne
Juhendamine
Ruhnu Enkomaal
Abi Brigad
(Ruhnu EAB)

Võlakutsed edestab
Ruhnu EAB-ile
Lääne-Ida
Käikekeskus.

Esmaabi vajadusel
helistada
Käikekeskuse
numbril
112

Ruhnu üldandmed

Ruhnu saar kuulub Saare maakonda ja moodustab iseseisva Ruhnu valla. Saare pindala on 11,9 km², pikkus 5,5 ja laius 3,5 km. Lähim koht mandrile on 37 km kaugusel esuv Koika neem Kuramaal Lätis. Kuresaardile on linnulennult 70, Pärnusse 96 ja Kilnu saareni 54 km.

Isakõrval on Ruhnu kirjalõnes mainitud 1341. a. Kuresmaa piiskopi valduskirjas, milles kinnitati, et saar esustavad rootslased (õivad elada valade talupoegade mõti Sigust järgi. Viimaste arheoloogiliste uuringute järgi on ega esimesed inimesed Ruhnus käinud juba aastal 5100 eKr ehk 7100 aastat tagasi.

[Loe edasi...](#)

Kurg...
...ami mõtteid mõtlemas.

Kurg lendu tõusmas
Põuade ja keelavate vilti kohata viltalil kopeel.

[Vana vira õunamõõ püüde galerii: vooilõika õunamõõ püüde](#)

Ruhnu Vallavalitsus 2013
<http://www.ruhnu.ee>

EMHI ilmainfo

Andmed www.emhi.ee

Õhurõhk	1011.7 (hPa)
Õhurõhkus	74 (hPa)
Temperatuur	7.8 (°C)
Tuul	6.2 (m/s)

19.04.2013 Ruhnu.ee

(<http://ruhnu.ee/>)

Lisa 3. Näide blogi „Ruhnu päevik“ esilehest

ruhnu päevik

Seda kohta teevad Kadri (päälik), Priit (piln), Arina (uudis), Kaarel (loodus). Idee ja administrimine: Kaarel. Kõik õigused kaitsmata. Materjali kasutamisel meeldis viidata: "ruhnlane blogi (www.ruhnlane.blogspot.com)". Kaasöö: Rainer, Marven jt. [OTI](#)

ruhnu päevik

See on loht, kus kõik rühnulaiste - igapäevaste elu ja naturaaltavalise, alles sarrake. Lugemiseks Ruhnu fanaatikutele, patriootidele, uudishimulikele sarrajatele ja teistele.

Ka looja saab päevitus pilatamise ootada. Kirjuta oma mõtet, ettepanekuid, tagasiside aadresside: ruhnlane punkt post jst blogger punkt em. Nimi looja ja alla anonüümised kirjutused toimetaja kõrvaldab. Kirja toimetusele: ruhnlane@ruhnu.ee

teemad

"Andrus Pabasa" rühnik (4)
 aia looj (40)
 aialine (4)
 arvamus (42)
 Rannuho veevõid (59)
 hääle pöö (45)
 hääletamine (20)
 hääletaj (123)
 hääletused (134)
 Rannuho veevõid (33)
 kalapüük (44)
 kook (97)
 kuhu muna (20)
 kuhu (20)
 kuhutamine (14)
 kuhutused (14)
 kuhutaj (19)
 kuhutajad (247)
 kuhutused (4)
 kuhutajad (24)
 kuhutajad (24)
 kuhutajad (248)
 kuhutajad (2)
 kuhutajad (1)
 kuhutajad (17)
 kuhutajad (9)
 kuhutajad (3)
 kuhutajad (49)
 kuhutajad (43)
 kuhutajad (20)
 Ruhnu hääletused (56)
 Ruhnu hääletaj (24)
 Ruhnu hääletaj (1)
 Ruhnu hääletaj (16)
 Ruhnu hääletaj (2)
 Ruhnu hääletaj (49)
 Ruhnu hääletaj (3)
 Ruhnu hääletajad (16)
 Ruhnu hääletaj (9)
 Ruhnu hääletaj (1)
 Ruhnu hääletaj (16)
 Ruhnu hääletaj (7)
 Ruhnu hääletaj (192)
 Ruhnu hääletaj (161)
 Ruhnu hääletaj (57)
 Ruhnu hääletaj (40)
 Ruhnu hääletaj (498)
 Ruhnu hääletaj (240)
 Ruhnu hääletaj (233)

pildid

Ruhnu videod
 Pildid pildid

lingid

Ruhnu talu
 Ruhnu hääletaj
 Ruhnu
 Ruhnu hääletaj
 Ruhnu hääletaj

arhiiv

▼ 2013 (118)
 May (14)
 April (27)
 March (24)
 February (51)
 January (15)
 ► 2012 (382)
 ► 2011 (419)
 ► 2010 (384)
 ► 2009 (495)
 ► 2008 (737)
 ► 2007 (713)

15 MAY 2013

Hommikul

Kaarel
15.13 Looja: kaarel - pilatamine - Ruhnu hääletaj

14 MAY 2013

Kui emad õmblesid kotte, meisterdasid lapod emadele emadepäevaks kaarte. Pildid on aprillis Kultuurkapitali toel toimunud käsitöö õpitööst, kus õpetaja Epp huvitus õpetas.

/Fotod: Piret/
14.13 Looja: ruhnuhääletaj

10 MAY 2013

Esimene jaht on Soomest

Priit
10.13 Looja: ruhnuhääletaj

09 MAY 2013

Ruņõ alustas Ruhnu liinidel oma teist hooaega

Ruhnu saarega algas taas regulaarne laevateenistus kuni laevaga Ruņõ. Ruņõ teeb reise Ruhnu saarele nä Roomassaarest kuni ka Pärnust, laevaliikluse hooaeg Ruhnu liinidel kestab maikuuist kuni oktoobrini lõpuni.

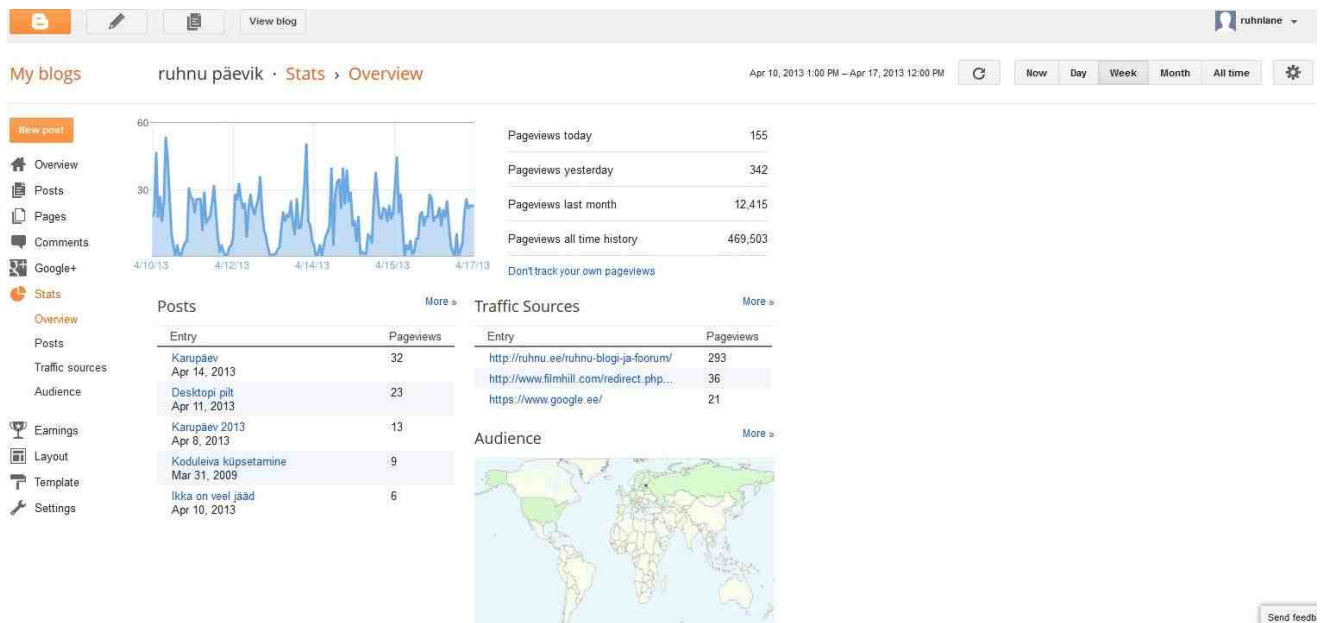
Väinamere Liinide teemadaja Priit Hiiroväin sõnal on tiharuse hooaja graafik altpoolest sarnane eelmise hooajaga, kuid mõned muudatused siiski on. „Muudatused tulenevad reise arvu kasvust võrreldes eelmise hooajaga. Sel hooajal on üle nädala võimalik teispäeviti Saarenaast Ruhnu: ära kää ka ühe päevaga. Eelmisel hooajal oli see võimalus vaid korra kuu,“ märkis Hiiroväin. „Pärnu sõnnal on suurem muudatus see, et alates 17. juunist suure tippajal läheb laev Pärnusse seljapäeva õhtul kell 18:30. Varasemalt oli see reis reede hommikul kell 6:00, et teha Pärnust reedel kaks reisi Ruhnu.“

Ruņõ mahutab 60 reisi. Iga reisi saab ette broneerida 45 kohta kogu hooaja ulatuses. Viis kohta lähevad müüki 14 päeva enne reisi Ruhnu sissekujutusega elanikele hoitakse kaheksa kohta, mis tuleb samuti nimeliselt broneerida. Kaks kohta on hädajähtumiseks alati laeval vaba.

(<http://ruhnlane.blogspot.com/>)

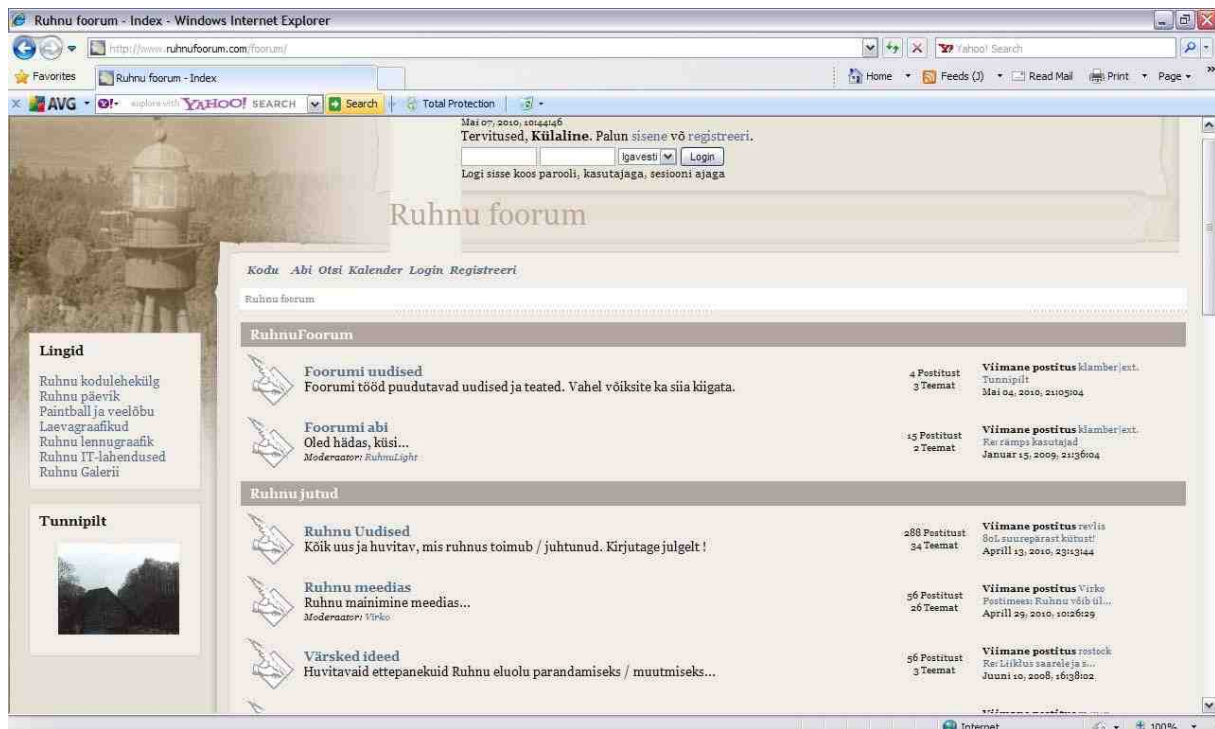
140

Lisa 4. „Ruhnu päeviku“ statistika 17.04.2013

Ekraanipilt saadud informandilt.

Lisa 5. Näide Ruhnu foorumi esilehest

Ekraanipilt tehtud 07.05.2010, www.ruhnuforum.com.

Lisa 6. Näide Facebooki grupi *Runö – Island of Ruhnu* esilehest

The screenshot displays the Facebook group interface for "Runö - Island of Ruhnu". At the top, there is a header image of the island with coordinates 57°48'10"N 23°14'38"E and a logo featuring a ship. Below the header, the group name and navigation tabs (About, Events, Photos, Files) are visible. The main content area shows three recent posts:

- Helena Berensson** (December 22, 2012): "Kyrikklockorna ringer in julen på Runö. Då slutade man arbeta. Jag vill önska alla på den här sidan om Runö en riktigt God Jul och Gott Nytt År." The post includes a photo of a Santa Claus figure and an angel. Comments include: "Alo N Mölder and 9 others like this.", "Mitch D. Picton So, what is the Swedish word for Merry Christmas? Yesterday at 2:57am via mobile · Like", and "Helena Berensson God Jul Yesterday at 7:25am via mobile · Like".
- Rainer Sosi** (March 31, 2013): "Tänane jumalateenistus Ruhnu uues kirkus. — at: Ruhnu." The post includes a photo of a church interior with a large statue of Jesus in the background. Comments include: "Helena Berensson and 10 others like this.", "Mitch D. Picton I really like that picture of Jesus in the background! Yesterday at 3:52am via mobile · Like".
- Margit-Mariann Koppel** (May 1, 2013): "The name of Runö (Ruhnu) could be Rune or Ruh." The post includes a photo of a small building. Comments include: "Margit-Mariann Koppel Anyway, it's a name then, certainly. Run. Tack! May 3 at 7:34pm · Like" and "Margit-Mariann Koppel Ruhnu has been as a surname in Estonia. May 10 at 12:21am · Like".

(<http://www.facebook.com/groups/52060497113/>)

Lisa 7. Näide Facebooki grupi „RUHNU“ esilehest

RUHNU About Events Photos Files Notifications

Write Post Add Photo / Video Ask Question Add File

39 members · Message · Invite by Email

Write something...

What should people post in this group?
Add a Description

RECENT POSTS

Kas jaanipäevaks on ka juba mingeid plaane tehtud?
Like · Comment · Follow Post · May 10 at 4:11pm

and like this. Seen by 25

View 17 more comments

Tule taevas appi.
Tsunaami mälestama päev 🇯🇵 Jaanil on Jumala pöhhul keda mäletatakse, sest järgmisel hommikul ei mäleta Jaan mitte midagi. Kui Jaani teha oleks, paneks ta kõikidele kalendritele tule otsa, virutaks Rügimeestele kotsiga rebudesse ning kuseks reteni kasvand heina ja peeretaks. Teaks üldse suu lahti aint selleks et õut sinna kallata 🇯🇵
Nii on meie Jaanidega Eestis, alati!
May 12 at 8:05pm · Like · 172

Elagu Jaani!
May 12 at 8:30pm · Like

Write a comment...

Rugamine Beach Party 20:2 nimel :) - rõõmus risuja

Like · Comment · Follow Post · July 17, 2012 at 12:07pm

and 2 others like this. Seen by everyone

View 3 more comments

Tegelikult tegid kõik tubilit tööd, et saaks vajaliku tehnikat laenutada ja kõva mürtsu teha.
May 12 at 6:45pm · Like · 131

Päevaga ei vedanud, aga väga hea ürituse seeme sin.
May 12 at 6:46pm · Like · 11

Write a comment...

Rugamine Beach Party 20:2 nimel :)

Like · Comment · Follow Post · July 17, 2012 at 12:07pm

likes this. Seen by everyone

Write a comment...

(<http://www.facebook.com/groups/158147577574352/>)

Lisa 8. Küsitluskava 2009. aasta välitöödel

Etnograafilised välitööd Ruhnu saarel 10. 08. – 21. 08. 2009

Ehti Järv, Helleka Koppel, Sigrid Solnik.

Üldandmed intervjueeritava kohta

Nimi, vanus, päritolu, tegevusala Ruhnus.

Kuidas ja miks sattusite Ruhnu elama?

Majandus, toimetulek, kohalik tööelu

Millist ametit peate?

Kui hästi inimesed end Ruhnus ära elatavad?

Mis on olulisemad sissetulekuallikad Ruhnus?

Turism

Kuidas suhtute turistidesse?

Millised turistid Ruhnu tulevad?

Mis turiste saarel köidab?

Millised on põhilised vaatamisväärsused?

Mida soovitaks, et turistidele Ruhnust meelde jääks?

Kes on suveruhnlased?

Kui oluline on turism Ruhnule?

Kuidas on turismindus Ruhnus viimasel ajal arenenud?

Millist rolli mängis karu seoses kohaliku turismindusega?

Haridus

Kui palju lapsi käib Ruhnu koolis?

Miks on hea/halb käia koolis Ruhnus?

Kui oluline on Ruhnu põhikooli püsijäämine?

Kommunikatsioon

Milliseid kommunikatsioonivahendeid kasutate suhtlemiseks sõprade ja sugulastega mandril ning teistel saartel?

Mis on Teie jaoks olulisim kommunikatsioonivahend?

Millist rolli mängib Ruhnus internet?

Ruhnu blogi

Mida arvate „ruhnlaste blogist“?

Mis on blogi põhilisteks funktsioonideks?

Kas blogite ka ise? Miks?

Muuseum

Milliseks peate muuseumi rolli?

Milline peaks olema Ruhnu muuseumi tulevik?

Ruhnurootsi kultuuripärand

Kas märkate Ruhnus vana rootsi kultuuri mõju?

Mis tähendust omab ruhnurootsi kultuur praeguses kontekstis?

Kui palju siin käib veel ruhnurootslaste järeltulijaid? Kas suhtlete nendega?

Elu väikesaarel

Miks otsustasite kolida väikesaarele?

Kas olete oma valikuga rahul?

Miks on saarel hea elada?

Kui tihti käite mandril või Saaremaal?

Kas näete oma tulevikku seotuna Ruhnuga? Miks?

Kogukonnatunnetus

Kuidas omavahel läbi saadakse?

Kas aidatakse üksteist igapäevastes töödes?

Kui ruttu võetakse uustulnukad omaks?

Kui ruttu hakkasite tundma end osana saare kogukonnast?

Mida peaks kogukonna aspektist teisiti tegema?

Ruhnu identiteet

Kellena Te ennast määratlete?

Kes on „ruhnlane“?

Millised inimesed elavad Ruhnus?

Mille poolest erinetakse näiteks kihnllastest ja saarlastest?

Mis on „ruhnulik“?

Kas olete märganud uute traditsioonide teket Ruhnus?

Kas arvate, et lapsed, kes on Ruhnus üles kasvanud ja nüüd on linnas koolis, seovad oma tuleviku Ruhnuga?

Kohalik kultuuri- ja seltsielu

Kuidas iseloomustate Ruhnu kultuurielu?

Kui palju toimub kultuuri- ja seltsielusündmusi?

Kas osalete saare ühisüritustel?

Kas oleks vaja rohkem seltskondlikke tegevusi?

Millised on põhilised kogunemiskohad?

Millega tegelevad saare noored?

Religioon

Kui tihti käiakse kirikus?

Kuidas iseloomustaksite kohalikku usuelu?

Mis roll on Ruhnu kirikutel?

Kui tihti peetakse jumalateenistusi?

Rahulolu kohaliku omavalitsusega, Ruhnu tulevik

Kuidas olete rahul vallavalitsuse ja volikogu tööga?

Mida peaks Ruhnus teisiti tegema?

Kuidas võiks Ruhnu saar areneda?

Kas sooviksite, et Ruhnu tuleks inimesi juurde?

Lisa 9. Küsitluskava 2010–2013. aasta välitöödel

Küsitluskava on kasutatud välitöödel 11.03.–14.03.2010; 16.08–19.08.2010; 26.07–30.07.2011; 21.07.–31.07.2012 ning veebruaris 2013.

Ehti Järv, Helleka Koppel

Üldandmed intervjueritava kohta

Nimi, vanus, päritolu, elukoht, tegevusala

Kuidas olete seotud Ruhnuga?

Küsimused, kui intervjueritav on suveruhnlane

Kas omate saarel kinnisvara? Kuidas kinnisvara omandasite?

Kuidas nimetatakse Ruhnus regulaarselt suvitamas käivaid inimesi? Kes on „suveruhnlane“?

Iseloomustage „suveruhnlast“ ja võrrelge suveruhnlasi püsielanikkonnaga!

Kas suveruhnlase sotsiaal-majanduslikud näitajad erinevad mingil viisil saare alalise elanikkonna omadest? Mis on selle põhjused?

Kas ja kuidas mõjutavad suveruhnlased saart (majanduslikult, sotsiaalselt, kultuuriliselt)?

Kas ja kuidas on suveruhnased Ruhnu külaellu kaasatud ning mis viisidel võetakse osa küla tegemisest? (tooge näiteid)

Kas suveruhnlased hoiavad omavahel kuidagi kontakti ka väljaspool Ruhnust viibides? Kas teie suhtlete aastaringselt mõne püsielanikuga või suveruhnlasega?

Kuidas hindate, kas suveruhnased on mingil moel ka omavahel kokkuhoidev grupp? Miks?

Küsimused, kui intervjueritav on ruhnurootsi juurtega inimene

Nimeta põhjuseid, miks Te Ruhnus suvitate või aeg-ajalt saart külastate? Mis teid siia tagasi toob?

Meenutage oma esimest kontakti Ruhnuga pärast Eesti taasiseseisvumist. Milline nägi saar välja Teie esimesel külaskäigul siia? Kas ja kuidas erinesid ettekujutus Ruhnust ja kogemus saarel esimestel külaskäikudel olles?

Kuidas hindate, milline on olnud Ruhnu areng viimase 20 aasta jooksul?

Meenutage ja kirjeldage omandireformiga kaasnenud toiminguid ja suhteid püsielanike ja ruhnurootslaste vahel.

Millised on suhted tänapäeval püsielanike ja ruhnurootslaste vahel?

Kuidas tutvustate oma päritolu võõrale inimesele? Kas ja kuidas on päritolu Ruhnu saarelt Teie enesetutvustusse kaasatud?

Kuidas hindate ruhnurootsi pärandi ja kultuurikandjate tulevikuperspektiive?

Mida arvab noorem generatsioon (näiteks Teie lapsed) Ruhnu saarest ja oma päritolust?

Mida arvate Rootsisis tegutseva ruhnurootsi kultuuriselti tegevusest? Kas olete seltsi liige?

Küsimused Ruhnu tänapäevase elu-olu kohta

Kirjeldage elu väikesaarel: kui hästi inimesed end Ruhnus ära elatavad? Mis on olulisemad sissetulekuallikad Ruhnus?

Kes on „ruhnlane“? Mis on „ruhnulik“?

Iseloomustage, millised inimesed elavad Ruhnus?

Kas olete märganud uute traditsioonide teket Ruhnus?

Kas arvate, et lapsed, kes on Ruhnus üles kasvanud ja nüüd on linnas koolis, seovad oma tuleviku Ruhnuga?

Kuidas iseloomustate Ruhnu kultuuri- ja seltsielu?

Kas märkate Ruhnus vana rootsi kultuuri mõju? Mis tähendust omab ruhnurootsi kultuur praeguses kontekstis?

Kuidas omavahel läbi saavad püsielanikud? Kuidas püsielanikud suhtuvad suveruhnllastesse, ruhnurootsi juurtega inimestesse?

Kuidas suhtute turistidesse? Iseloomustage, millised turistid Ruhnu tulevad?

Mis turiste saarel köidab?

Kuidas hindate kiriku rolli Ruhnu saarel (kultuuriline ja usuline tähtsus)?

Kuidas on Ruhnu saar muutunud ja arenenud võrreldes 20 aasta taguse perioodiga? Tooge näiteid valdkondadest, mis on paremuse ja mis halvemuse poole muutunud.

Kuidas olete rahul vallavalitsuse ja volikogu tööga?

Mida peaks Ruhnus teisiti tegema?

Kuidas võiks Ruhnu saar areneda?

Intervjueeritava persionaalsed IKT praktikad

Milleks kasutate mobiiltelefoni, arvutit ja internetti?

Hinnakse, mitu tundi päevas Te umbes arvutit ja internetti kasutate ning proovige välja tuua pühitegevused, millele arvutikasutuse aeg kulub!

Millal tuli Teie koju internetipüsiühendus?

Kuidas on elu võrreldes varasemaga, kui püsiühendust ei olnud muutunud?

Kas ja kuidas suhtlete Ruhnust eemal viibides püsielanikega? Milline roll selles suhtluses on internetil?

Kollektiivsed internetipraktikad Ruhnul, IKT mõju saarele

Võrrelge kommunikatsiooni Ruhnus 1990. aastatel ja tänapäeval.

Milline mõju on olnud IKT kasutamisel (eelkõige internetil) Ruhnule? Kuidas suhtute nendesse mõjudesse ja muutustesse?

Tooge välja internetisuhtluse plussid ja miinused, põhjendage.

Nimetege olulisemad tegevused, milleks ruhnlased internetti kasutavad.

Valla koduleht

Milleks kasutatakse valla kodulehte?

Nimetage kodulehe funktsioonid

Kas kodulehel peaks olema võimalus, et seal aktiivselt kaasa lüüa, arvamust avaldada?

Blogi „Ruhnu päevik“

Kas ja kui tihti loete blogi? Mida blogist arvete?

Nimetage, mis on blogi funktsioonid.

Meenutage blogi loomist 2007. aastal. Kes olid blogi loojad ja mis põhjustel see loodi?

Kuidas on blogi muutunud selle tegutsemisaja jooksul? Kas ja kuidas on muutunud inimeste suhtumised blogisse?

Kas blogijate (toimetajad ja kaastöölised) seltskond on tänu blogile ka kuidagi ühte grupp või seltskond?

Kas teie meelest on aastaringselt Ruhnust eemal viibivad inimesed tänu blogile saare ja püsielanikega rohkem seotud?

Mida arvate sellest väitest, et blogi meeskond ei tohiks nimetada blogi ruhnlaste blogiks, sest see blogi esindab vaid ühe kindla grupi arvamust?

„Ruhnu päevikus“ ei ole võimalik postitusi kommenteerida. Mida sellest arvate, miks see nii on?

Kas ja kuidas on blogi mõjutanud tervet Ruhnu saart?

Kas Teie meelest on blogil kujunenud ka omad n-ö kirjutamata reeglid, mida ja kuidas tohib blogis kirjutada? Tooge näiteid.

Aeg-ajalt avaldatakse blogis ka n-ö kriitilisi postitusi vallametnike või mõne probleemküsümuse suunas, kuidas Teie nendesse postitustesse suhtute?

Kas on olemas teatud mõttes tsensuur või kontroll blogis kirjutatud üle? Kes seda kontrollivad?

Kuidas suhtute minu hüpoteesi, et blogi on muuhulgas ka vahend kohalikus elus kaasa rääkida?

Kas ja mis teemal olete ise blogisse kirjutanud? Avage kirjutamise konteksti.

Mis ajendab Teid blogisse kirjutama?

2009. – 2012. aastani on aeg-ajalt blogis avaldatud postitusi seoses laevaliikluse problemaatikaga. Kuidas arvate, kas blogis sellest kirjutamine võis mõju avaldada ka sellele, et leiti valitsuse tasandil võimalus ehitada uus laev Ruhnu liinile? Põhjendage oma arvamust.

Kas osalesite aruteludes, mis puudutasid sobiliku laevatüübi valikut?

Kas osalesite laeva nimekonkursil? Mida arvate nimest „Runö“?

Kas olete kursis, et Facebookis tehti kampaaniat, et võidaks laeva nimena hoopis „Meribell“?

Foorum

Meenutage foorumi loomist: kes ja milleks see loodi?

Millised olid foorumi funktsioonid ja tähendus Ruhnuga seotud inimestele?

Kes olid foorumi aktiivsed liikmed ja mis teemadel seal peamiselt arutleti?

Kas Te külastasite foorumit ja olite selle liige?

Miks foorumi tegevus hääbus?

Facebooki grupp *Runö – Island of Ruhnu*

Kes ja milleks lõi Facebookis grupi *Runö – Island of Ruhnu*?

Kellele see grupp suunatud on?

Kas Teie olete liitunud selle grupiga? Miks?

Mis funktsioonid grupil? Kirjeldage grupi tegevusi, arutelusid vms.

Miks on grupis aktiivsemad ruhnurootsi juurtega inimesed?

Facebooki grupp „RUHNU“

Kes ja millistel eesmärkidel lõi Facebookis kinnise grupi „RUHNU“?

Kas Te olete selle liige või olete grupi olemasolust teadlik?

Mis on grupi funktsioonid?

Kirjeldage grupi tegevusi, arutelusid vms.

Lisa 10. Intervjueeritute andmed

Nr	Nimi	Sünniaeg ja eriala/amet intervjuu tegemise hetkel	Seotus Ruhnuga intervjuu tegemise hetkel	Intervjuu tegemise aeg
1	Tiit*	(1969), muuseumi juhataja	püsielanik	18.08.2009
2	Mart*	(1963), sadamakapten	püsielanik	18.08.2009; grupiintervjuu 12.03.2010
3	Triin*	(1980), kooliõpetaja	püsielanik	13.08.2009; grupiintervjuu 12.03.2010
4	Helle*	(u 1970), rahvamaja juhataja, vallavolikogu esimees	püsielanik	12.08.2009
5	Pille*	(1970), kooliõpetaja	püsielanik	15.08.2009
6	Sander*	(1970) kalur, ettevõtja	püsielanik	15.08.2009; grupiintervjuu 12.03.2010
7	Nikolai*	(1947), bussijuht	püsielanik	15.08.2009
8	Veiko*	(1979), IT spetsialist	püsielanik	20.08.2009; 12.03.2010
9	Sirje*	(1949), perearst	püsielanik	12.08.2009
10	Erik*	(1947), pensionär	püsielanik	Informant ei lubanud intervjuud salvestada, 17.08.2009
11	Laine*	(u 1940. sündinud); pensionär	püsielanik	14.08.2009
12	Anna*	(u 1950. aastatel sündinud); raamatukogu juhataja	püsielanik	14.08.2009
13	Rasmus*	(1989), vabakutseline	püsielanik	17.08.2009
14	Siim*	(1978), kujundaja	suveruhnlane	18.08.2009
15	Toomas*	(1970), vabakutseline	püsielanik	14.03.2010
16	Karl*	(1987), tudeng	püsielanik	14.03.2010
17	Rein*	(umbes 1955 – 1960. aastatel sündinud), ettevõtja	suveruhnlane	17.08.2010
18	Ilmar*	(1939 - 2012), pensionär	suveruhnlane	27.07.2011
19	Aare Sünter	(1968), vallavanem	püsielanik	26.07.2011
20	Tiiu*	(1963), maamõõtja	suveruhnlane	grupiintervjuu 27.07.2011
21	Henn*	(1964), maamõõtja	suveruhnlane	grupiintervjuu 27.07.2011
22	Anne*	(1962), teenindaja	suveruhnlane	grupiintervjuu 27.07.2011
23	Lauri*	(1962), ametnik	suveruhnlane	grupiintervjuu 27.07.2011
24	Birgit*	(1995), õpilane	suveruhnlane	28.07.2011
25	Tanel*	(1986), rahvamaja juhataja	püsielanik	28.07.2011

26	Emma*	(1939 a sündinud Ruhnus), pensionär	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	grupiintervjuu 29.07.2011
27	Lars*	(umb 1940. aastatel), pensionär	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	grupiintervjuu 29.07.2011
28	Marko*	(1970), kujundaja	suveruhnlane	grupiintervjuu 29.07.2011
29	Hedvig*	(1972), õpetaja	suveruhnlane	grupiintervjuu 29.07.2011
30	Jaan*	(1975), puusepp-ehitaja	püsielanik	grupiintervjuu 29.07.2011
31	Niklas *	(1942), pensionär	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	grupiintervjuu 23.07.2012
32	Jonas*	(1973), ehitaja	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	grupiintervjuu 23.07.2012
33	Heidi*	(1958), arst	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	23.07.2012
34	Emilie *	(1954), meditsiiniõde	Ruhnurootsi juurtega suvitaja	24.07.2012
35	Urmast*	(1955), restauraator	suveruhnlane	21.07.2012
36	Martin*	(1971), õppejõud	suveruhnlane	22.07.2012
37	Terje*	(1949), pensionär	püsielanik	23.07.2012
38	Signe*	(1966), majandusjuhataja	suveruhnlane	24.07.2012
39	Margus*	(1967), ettevõtja	suveruhnlane	26.07.2012
40	Tuuli*	(1965), projektijuht	püsielanik	26.07.2012
41	Ülo*	(1940), pensionär	püsielanik	29.07.2012
42	Sandra*	(1995), õpilane	suveruhnlane	24.07.2012
43	Maria*	(1994), õpilane	suveruhnlane	29.07.2012
44	Merle*	(1966), muuseumipedagoog	suveruhnlane	12.02.2013
45	Peeter*	(1962), ettevõtja	suveruhnlane	18.02.2013

Lisaks kasutan helisalvestust 08.02.2013 aastal Eesti Rahva Muuseumis korraldatud seminaripäeva „Ruhnu eraldatud maailm – kultuur ja inimesed“ vestlusringist (vt seminaripäeva kava <http://www.erm.ee/et/kylasta/Naitusemaja/Yritused/258>), kus osalesid: Märt Kapsta, Liise Martha Kapsta, Joosep Lauk, Ave Viirma, Piret Õunapuu, Helleka Koppel, Ehti Järv ning lisaks mõned pealtvaatajad.

ⁱ V: Enne kui me siia tulime, tundsin ma end 100% rootslasena, kuna mu isa ei rääkinud kunagi Ruhnust. Aga nüüd olen ma uhke [oma juurte üle], mul on Eesti pass.

K1: Kuidas siin oli, kui sa siia esimesel korral tulid?

V: Ma armusin saarde ja siin on ilus. (Emilie*, sünd. 1954, meditsiiniõde, suuline intervjuu 24.07.2012)

ⁱⁱ V: Aga ma mõtlen, et inimesi identifitseerib nende kogemus – neil, kes siin elavad on saarega seoses palju rohkem kogemusi, kui teise generatsiooni inimestel, kes on üles kasvanud Rootsis või kusagil mujal.

K1: Kas sa Rootsis olles ütled, et oled pärit Ruhnust, et sinu juured on Ruhnus?

V: Ma olen sündinud Argentiinas, üles kasvanud USA-s ja nüüd elan Rootsis, seega ma ei ole kunagi end seostanud [Ruhnuga]. Ja ma arvan, et see on ohtlik ... ohtlik, kui inimesed hakkavad end liiga tugevalt oma

juurtega siduma tavaliselt lõpeb see mingisuguse parempoolse mentaliteediga. Inimesete juured ei tohiks kinnisideeks muutuda, see võib olla ohtlik. (Jonas*, sünd. 1973, ehitaja, grüpiintervjuu 23.07.2012)

ⁱⁱⁱ Ja kui sa vaatad inimesi, kellel on huvi siin saarel midagi teha ja nüüd kui paljud inimesed on oma varad saarel tagasi saanud, siis siin olemegi ainult meie, Ellen Jägger, Eva Lorentz, Srömfeld ja Pärsid. Teised, keda ma tunnen, ei ole siin midagi teinud. Ülejäänutel ei ole huvi, nad on vanad ja mõned neist ei taha tagasi tulla, sest nad ütlevad, et venelased on siin liiga palju muutnud. [–] Ja nagu ma ütlesin, enamikke vanu ruhnulasi on lahkunud, sellest on juba peaaegu 70 aastat möödas ja alles ei ole enam energilisi noori. Ka mina kaotan oma energiat, nii et tema [poeg] peab tegema kogu töö. (Niklas*, sünd. 1942, pensionär, grüpiintervjuu 23.07.2012)

^{iv} Ruhnu on nüüd nende oma ja mul ei ole selle vastu midagi. Aga muidugi tahan ma siin käia ja minu tütar tahab siia vaatama tulla. Me ei ole kunagi maa eest võidelnud, mitte kunagi. Ma tahan, et inimesed, kes siin praegu elavad saaksid kõik selle, et saare eest hoolt kanda. [–] kui ma tulin laevalt maale, ütlesin „Mu Jumal, ma olen siin varem olnud!“ (naerab). Nagu oleksin koju jõudnud: ma tundsin igat teed ja rääkisin oma poiss-sõbrale pidevalt: „siin on see ja seal on too“ [–] See oli mälestuste tõttu, mis mu isa mulle rääkinud oli. [nendele tuginedes] me kõndisime ringi, et vaadata, kas see koht on veel alles. Ma sattusin suurde segadusse, kui ma midagi ei leidnud. (Heidi*, sünd. 1958, arst, suuline intervjuu 23.07.2012)

^v V: Ma heidan iga päev Ruhnu blogile pilgu.

K1: Kas sa oskad natuke eesti keeles lugeda?

V: See on raske.

K1: Seega sa vaatad rohkem pilte?

V: Jah, ma vaatan pilte ja loen inimeste kohta. (Emilie*, sünd. 1954, meditsiiniõde, suuline intervjuu 24.07.2012)

^{vi} V: Ma arvan, et probleem on selles, et nad ei tea piisavalt.

K1: Mida sa arvad, kas Runö grüpp ühendab sind ja teisi grüpis olevaid inimesi mingit moodi, kas sa tunned, et seal on mingisugune side?

V: Ei, sest nad ei kirjuta kunagi midagi. Nad peavad küsima, kui nad tahavad midagi teda. Ma ei saa lihtsalt istuda ja kirjutada ilma igasuguse tagasisideta.

K1: Nii et sa tunned, et huvi grüpis ei ole piisavalt suur?

V: Vähemalt mitte väga suur. Mul on tunne, et nad tahavad lihtsalt vaadata, mida teised teevad. (Heidi*, sünd. 1958, arst, suuline intervjuu 23.07.2012)